

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Disputatio X. De Prædicamento Quantitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

ideo quod alijs omnibus subiiciuntur, & omnia alia de ipsis vel prædicantur, vel in ipsis sunt ea gratia primæ substantiæ maxime dicuntur, primæ substantia dicitur ab Aristotele magis substantia, quia magis substat, & magis substantat; magis enim substat, quia pluribus quam secundæ substat, nam prima substantia substat secundis substantijs, & substat accidentibus; ipsi autem nullum substat; secundæ autem licet substat accidentibus, nihilominus ipsa substat, & substantatur à prima, unde magis substat prima quam secunda; nam ut dixi, si secunda substantia substat accidentibus, prima substat, & secundis substantijs, & accidentibus; unde cum omnia substantentur ab illa ipsaque in se, & per se, & à nulla substantentur, inde est quod æquo iure maxime magisque substantia dicatur prima v.g. Deus dicitur causa causarum, & maxima magisque causa, quia & causat effectus causarum cæcturatum omnes, & præterea causat ipsas omnes causas creatas, sic similiter quia prima substantia, & substat accidentibus quibus etiam substat secundæ substantiæ, & præterea omnibus secundis substantijs, ipsa autem à nulla substantatur, nullaque ipsi substat, ideo omnium maxima substantia omniumque substantaculum dicitur, quod clare ait Aristoteles, dum dixit primæ substantiæ, ideo quod alijs omnibus subiiciuntur, ea gratia maxime substantiæ dicuntur, quod Patet Suarez his verbis confirmat.

Dicendum nihilominus est primam substantiam esse maxime, & per prius substantiam, non tantum in ratione substantiendi, sed etiam in ratione substanti, loquendo formaliter de actuali substantia, ut verbum ipsum substantiendi proprie sonat, ita sentiunt omnes interpretes Aristotelis, & est manifestum, quia illi primo convenit substantiæ cui existere, & operari: sed hæc primo conveniunt singularibus, ut docuit idem Aristoteles in principio metaphysicæ: ergo unde D. Thom. q. 9. de potentia, art. 1. ad 4. simpliciter ait nihil substantiæ nisi individua substantiæ, atque hoc quidem dicendum de reali actu substantiendi etiam respectu propriarum passionum, considerando enim tantum necessariam connexionem, quæ est inter essentiam, & proprietatem, dicitur proprietates per se primo convenire speciei, seu secundæ substantiæ, & non primæ, cuius sensus est adæquatam rationem talis proprietatis esse ipsam essentiam secundum esse, & non ratione individuationis vel particularis modi substantiendi, atque eodem sensu dicamus Petrum esse risibilem, quia est homo, & non è converso, solum enim per hanc locutionem significamus hanc proprietatem esse communem Petro cum alijs hominibus, habereque necessariam connexionem cum essentia hominis ut sicat vero loquendo de ipsa actuali inhaerentia, seu substantiatione accidentis etiam proprii, hæc semper convenit per se primo substantiæ individuatæ ac primæ, atque ita risibilitas in re ipsa prius secundum rationem inhaeret Petro, quam homini, quia sicut esse, & agere, ita recipere primo ac per se convenit singularibus substantiis.

11 Secunda proprietas solius secundæ substantiæ est quod ipsa significet hoc aliud, significare hoc aliud nihil aliud est quam dicere naturam quandam completam singularem substantia terminatam, quam rationem important omnes completæ, & primæ substantiæ, quia unaquæque est intrinsece singularis continens in se dictam R. P. Ildeph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

substantentiam proprie naturæ accommodatam.

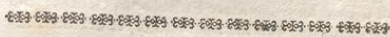
Prima proprietas secundæ substantiæ solius est 12 ut significet quale quid, quod nihil aliud est, quam significare quidditatem substantialem primarum substantiarum, & quia illam significant per modum formæ, dicuntur significare quale quid, id est quidditatem qualem, id est per modum formæ, quia sunt prædicata primarum substantiarum, constitutivaque ipsarum, quod omne convenit secundis substantijs, aut adæquate ut speciebus infimis, aut inadæquate ut generibus, quia inadæquatam essentiam primarum substantiarum dicunt.

Secunda proprietas secundæ substantiæ est prædicari univocæ, & essentialiter de primis, id est quidditative, & æqualiter de illis; hæc autem proprietas non convenit quarto modo secundis substantijs, quia etiam convenit accidentibus universalibus, ut calori ut sic, respectu albedinis, & nigredinis.

DISPUTATIO X.

De predicamento Quantitatis.

QVÆSTIO I.

Quid sit Accidens ut sit.

SECTIO I.

Sententiæ Adversariorum proponuntur.

PRIMA sententia est Patris Hurtado 1 in metaph. disp. 13. sect. 1. sic definitis accidens ut sit: est conceptus rem in esse substantiali supponens, illamque perficiens; est enim accidens ab accido, quia iam rem supponit, cui accidit, sive accedit, substantia enim non accidit rei, sed eam constituit, aut complet; unde per se pertinet ad primum illius conceptum; accidens autem quia non constituit rem, sed vero opus est, ut tota substantia natura præcedat accidens, quantitas enim accidit toti completo, licet sit prior naturæ quam forma substantialis materialis, præcedit enim non intentione, sed executione, ut materiam disponat ad integrum conceptum substantiæ, & licet formam præcedat, quia est extra totum conceptum compositi, ideo est accidens; ostendi enim disp. 10. accidens esse quidquid est extra totam rationem rei, sic ille.

Secunda sententia sit definit: accidens est ens 2 aptitudinaliter inhaerens, quia asserit inhaerentiam aptitudinalem esse de essentia accidentis ut sit. Hæc sententia est ita recepta in Thomistarum schola, ut iam quasi nefas sit ab ea discedere, iuravere enim illi per paludem Stygiam nunquam se ab ea recessuros: eam late tractat, & disputat Caietanus opusculo de ente, & essentia cap. 7. q. 15. Capr. in 1. dist. 42. q. 1. art. 3. ad primum, contra 5. & 6. conclus. Iandun. Hervæ. Egid. & alij.

Cccc 2 Proba

- 3 Probatur, quia sicut esse ad, constituit accidens relativum, ita in constituit accidens univ-
salem; contrahitur enim ens per esse in ad novem
genera accidentium, & ideo sicut ad, est de essen-
tia relationis, ita in, est de essentia accidentis. Un-
de simplicius in commento prædicamentorum, di-
cit esse in, nullum constituit genus, sed omne ac-
cidens circuit; atqui in esse in, importatur inhæ-
rentia, non actualis, sed aptitudinalis: ergo apti-
tudinalis inhærentia est de essentia accidentis, ut
sic; unde accidens ut sit erit ens aptum inhæ-
rere.
- 4 Secundo, quia si aptitudinalis inhærentia, non
esset de essentia accidentis, posset completa defi-
nitione ipsum accidens concipi absque aptitudi-
nali inhærentia in eius definitione posita, quod
est impossibile, oportet enim ipsum in sua defi-
nitione habere aptitudinem inhærendi in subie-
cto; aliter subiecto non esset opus ad defini-
endum, propterea in pluribus locis ait Sanctus Tho-
mas, quod definitio accidentis est hæc, seu alia
huiusmodi res cui debeatur esse in alio.
- 5 Tertio, quia accidens ut sic distinguitur à sub-
stantia, quia substantia est ens per se, & ipsum est
ens in alio; atqui esse ens in alio, est esse aptum
ad inhærendum: ergo accidens est ens aptum in-
hærrere subiecto.
- 6 Tertia sententia asserit essentialem rationem
omnis accidentis consistere in actuali inhærentia
ad subiectum; ita sensere Philosophi Gentiles, qui
putabant nulla ratione fieri posse, ut accidens ex-
tra subiectum conservetur.

SECTIO II.

Nostra sententia explicatur, & probatur.

- 7 PRIMA conclusio: sententia Hurtado multis
peccat. Primo in illa particula *perficiens*; nam
ratione illius talis, definitio non convenit omni
accidenti; atqui definitio non conveniens omni
definito, & quæ adæquate non de omnibus illis
prædicatur, non est bona, sed vitiosa, ut patet ex
regulis Summularum: ergo illa definitio Hurta-
do ratione illius particule *perficiens*, vitiosa red-
ditur, & imperfecta. Maior illa est clara, quia infir-
mitas, intensus dolor, fœditas, vitium, & pecca-
tum sunt vera accidentia: atqui hæc accidentia,
non perficiunt, sed potius imperfectum reddunt
subiectum, ad ipsiusque perfectionis destructio-
nem tendunt, quod clare ipse Hurtado fateretur,
si dolore intenso capitis aut stomachi oppressus
cogeretur confiteri veritatem in hoc casu quam
forte negavit, quia non consideravit naturam
horum accidentium, quam enim perfectionem
potest asserere homini fœditas, ac monstrositas,
ratione cuius destruitur in ipso pulchritudo, ac
redditur subiectum odibile, ac per consequens ne-
quaquam amabile, & si ad altiora attendas, mo-
tivum compassionis dignum efficitur, ut videre
est in homine leproso ægritudine sancti Lazari,
igne sancti Antonij vltro, ac tandem malo Galli-
co infecto, quæ omnia convincunt evidenter ta-
les ægritudines, quæ sunt vera accidentia non ad
perficiendum, sed ad deformandum subiectum,
ipsiusque perfectionem destruendam esse à natura
inventæ.
- 8 Item vitium incontinentiæ, ebrietatis, menda-
cii, blasphemix, & odij Dei sunt vera accidentia

in animo hominis residentia, imo in nullo alio,
subiecto, nisi in intellectuali possunt existeret, ut
in Angelo, & homine patet: sed hæc accidentia
vera, nullam afferunt perfectionem substantiæ:
ergo non omni accidenti convenit perficere sub-
stantiam: ergo falso dicit Hurtado dum ait, acci-
dens ut sic esse perficiens substantiam.

Vergetur, quia habitus, & facilitas erronea in
intellectu existens, quæ concipit homo Deum esse
malum, & imperfectum, est accidens oppositum
habitu scientifico circa ipsum Deum, inclinans
que ad maximam imperfectionem naturæ ratio-
nalis, ad errorem nimirum: ergo habitus erro-
neus, qui aliquod accidens est, quodque tam ma-
los effectus producit, non potest esse perficiens
substantiam in qua est, cum potius deturpet, ac
deformet illam, tam fœdissima ac inordinata in-
clinatione, & effectus; causa enim, ex effectibus
cognoscitur secundum illud Christi, ex fructibus
enim eorum cognoscetis eos, non potest mala
arbor bonos fructus facere, nec bona malos: ergo
non omne accidens datur ad perficiendum sub-
stantiam.

Secundo peccat Hurtado peccato inconsequen-
tiæ, nam in sententia ipsius, omnis actio adhuc
creativa, & primo productiva est accidentis, creatio
est accidens rei creatæ, & non supponit rem crea-
tam, sed potius supponitur actio ad illam cum
sit causalitas causæ ipsius, & causa simul cum cau-
salitate sua, est prior naturæ, termino, & effectus:
ergo creatio est prior naturæ termino creatæ; unde
supponitur ad illum, & quod certius est, non
erit supponens constitutam substantiam in suo
esse: ergo omni accidenti convenit supponere
substantiam in esse substantiæ.

Tertio illa particula *conceptus*, quæ primo po-
nitur in definitione ab Hurtado minime explicat
essentiam accidentis, melius enim diceret, si loco
conceptus poneret, *est entitas*, quia definitio debet
explicare simpliciter, & absolute naturam defini-
ti, atqui natura accidentis simpliciter non dicitur
conceptus obiectivus potius esse conceptum
obiectivum, est quasi accidens logicum, aut illi
proveniens à cognitione, aut à cognoscibilitate,
atque cognoscibilitas est attributum accidentis,
veritas enim cognoscibilis est, & veritas est at-
tributum, unde cognoscibilitas supponit entita-
tem: ergo hæc definitio, quæ explicat naturam
accidentis, aut per attributum, aut per denomi-
nationem extrinsecam, non est essentialis acci-
denti: sed potius descriptiva.

Ultimo in explicatione suæ definitionis ait
Hurtado, est enim accidens ab *accido*, quia rei ac-
cidit substantia non accidit rei. Sed contra, quia
vestis accidit vestito, & arma armato, & calcea-
mentum calceato: atqui vestis, arma, & calcea-
mentum sunt substantiæ: ergo substantia accidit
rei, nam ut bene advertit Suarez tom. 2. metaph.
disp. 37. sect. 1. num. 5. tamen è converso omne
quod alicui accidere dicitur, non est verum, aut
proprium accidens; item si per possibile, ut
impossibile duæ formæ essent in eadem materia,
vna forma vere accideret alteri, & nihilomi-
nus adhuc respectu alterius non esset verum ac-
cidens: sed vera substantia. Item unus capit-
lus accidit alteri, & est substantia: ergo falso dicit
Hurtado dum asserit substantia non accidit rei.

Secunda conclusio: inhærentia aptitudina-
lis, non est de essentia accidentis ut sic, & pro-
batur.

Primo.

- 14 Primo, quia non omne accidens dicit aptitudinem ad inhaerendum: ergo inhaerentia aptitudinalis non est ratio adaequate constituens accidens ut sic; hæc consequentia est evidens, quia id quod convenit adaequate, & essentialiter rationi superiori, convenit omni contento sub illo, de omnibusque inferioribus prædicatur secundum illud principium, dici de omni, v.g. quia de essentia animalis ut sic, est esse vivens, sensibile, tale esse convenit omni animali contento sub illo, & à posteriori colligitur evidenter rationalitas non convenit omni animali inferiori respectu animalis ut sic: ergo talis rationalitas non est de essentia animalis, ut sic: ergo si inhaerentia aptitudinalis non convenit omni accidenti, inhaerentia aptitudinalis non erit de essentia accidentis ut sic; antecedens sic probatur, quia actio qua potest creari accidens divinitus, est verum accidens; nam actio est substantialis aut accidentalis à termino, qui producit per illam; sed terminus productus per illam creationem est entitas accidentalis: ergo illa creatio est accidens: sed talis creatio non inhaeret, quia non habet subiectum in quo recipiatur, sed terminus, qui per eam producit, & cui adhaereat: ergo tam dataturaliquid accidens, quod non potest inhaerere: ergo non omni accidenti convenit inhaerere.
- 15 Vergetur, quia actio, qua in Hostia consecrata, conservatur accidentia separata à substantia, nullibi inhaeret: sed solum adheret illis accidentibus quæ sunt termini conservati per illam; atqui talis actio est verum accidens propter rationem dictam nuper argumento supradicto: ergo non omni accidenti convenit inhaerere.
- 16 Item, causalitas agentis, quæ est actio transiens est verum accidens respectu agentis, tale agens non respicit ut in illo inhaereat: sed potius ut ab illo fluat: ergo falsum est dicere, quod omni accidenti conveniat aptitudinalis inhaerentia respectu rei, cuius est accidens.
- 17 Præterea adherentia terminativi, respectu terminati, & actionis respectu termini, & puncti respectu lineæ, lineæ respectu superficiæ, superficiæ denique respectu corporis, est verum accidens, & nihilominus nullibi inhaeret talis adherentia: ergo non omni accidenti, &c.
- 18 Vergetur, quia inhaerentia albedinis in pariete, se habet respectu albedinis, ut substantia respectu substantiæ: sed substantia non inhaeret: sed terminat: ergo similiter inhaerentia terminat albedinem, & non inhaeret illi, inhaerentia enim licet sit ratio inhaerendi albedinis, non inhaeret in albedine: ergo iam datur verum accidens quod non potest inhaerere respectu illius, cuius accidens est.
- 19 Tandem relatio, & visio, seu cognitio sunt accidentia respectu termini, & obiecti; atqui respectu illorum non inhaerent: sed solum dicuntur ad: ergo, & ratio à priori est, quia propter imperfectionem accidentis, seu varia munera illorum quibus deserviunt substantiæ, non omnia habent eundem modum essendi, ut habet substantia. Unde omnia accidentia non dicunt respectum in: sed alia essentia ab. Hæc adherendi, illa terminandi alia fluendi ab alijs, quo circa ut bene advertit Siles intentio universalitate, non potest dari una descriptio communis omnibus, vel generalioribus verbis utendum est, ut si dicamus accidens esse entitatem aliquo modo efficientem,

vel denominantem subiectum, non enim possumus brevius describere rationem accidentis, quoniam amplissima est, & multa maxime varia, ac diversa sub se complectitur; imo ut clare, & evidenter probatum manet, & de solis accidentibus intrinsicis loquamur, non potest dici, quod accidens ut sic intrinsecum, quatenus abstrahitur à modis, & rebus constituitur per aptitudinalem inhaerentiam ut ex dictis patet.

Tertia conclusio: Ultima sententia falsissima est, damnataque fide nostra catholica, & nullo modo potest defendi à viro veræ religionis christianæ documentis imbuto: fides enim nostra docet accidentia panis, & vini, in univertum, quæ communiter species Sacramentales appellantur existere sine inhaerentia actuali ad subiectum, esseque ab omni subiecto separata: ita expresse definitur in Concilio Lateranensi, & refertur in capite firmiter, §. una vero, de Summa Trinitate, & fide catholica, cum dicitur corpus, & sanguinem Christi sub speciebus panis, & vini veraciter contineri. Inter propositiones porto Ioannis Vviclef. sect. 8. secunda erat, accidentia panis non manent sine subiecto in eodem Sacramento, quæ propositio tamquam aperta hæresis anathemate dānata est ab Ecclesia Romana in decreto Eug. IV. quod in Concilio florentino post ultimam sessionem §. tertiam est, & tandem Concilio Tridentino sess. 13. canone 4. fides enim catholica facetur post consecrationem fieri veram conversionem substantiæ panis, & vini in Corpus Christi, desinendo esse talis substantia panis, & vini sub speciebus consecrationis, quod in Canone missæ orat Ecclesia ut sibi concedatur ante consecrationem; illis verbis, [quam oblationem tu Deus in omnibus quæsumus, benedictam, adscriptam, rationabilem, acceptabilemque facere dignare, ut nobis Corpus, & Sanguis fiat dilectissimi filij tui Domini nostri Iesu Christi] quodque mediantibus illis Verbis consecrationis (hoc est enim corpus, &c. & Hic est enim calix sanguinis, &c.) sibi concessum canit Ecclesia celebri illo hymno *Angela gloriæ*, dum dulciter hæc carmina profert.

*Verbum caro panem verum,
Verbo carnem efficit;
Fitque sanguis Christi merum,
Et si sensus deficit,
Ad firmandum cor sincerum,
Sola fides sufficit.*

Ergo si ex Ecclesiæ definitionibus constat accidentia illa manere sine actuali inhaerentia, sequitur evidenter actuale inhaerentiam non esse de essentia accidentis, quia impossibile est ut actus sine sua essentia existat, alias existeret, & non existeret, quod est contra evidentissimum illud axioma, impossibile est idem simul esse, & non esse.

Quarta conclusio: Hæc definitio accidentis ut sic intrinsece est entitas ex se nata afficere substantiam per intrinsecam dependentiam ab ea essendo extra latitudinem illius. Hæc definitio non potest ad breviorum methodum reduci propter amplitudinem definiti tam varia, ac diversa infertiora includentis sub se; sic autem facta definitio essentialiter convenit omnibus accidentibus tam modalibus, quam realibus; nam quicunque modus aut res petit ex natura sua intrinsece afficere substantiam sive immediate sive mediate, aut per inhaerentiam si est res, aut per adherentiam

tiam si est modus, vt actio adheret termino in-
hærentia accidenti, punctu lineæ, superficies cor-
pori cū tamen discrimine quod modus essentiali-
ter includit non aptitudinem, sed actualement affe-
ctionem, modus enim quia vltima actualitas rei
est natus ex sua natura est afficere intrinsece rem,
cuius est modus, illique actualiter vniri, & ideo
modi accidentales, vt relationes omnes prædi-
camentales præsentia, & cæteri qui sequuntur
substantiam panis, dum definit illa media tran-
substantiatione, & consecratione in Sacramen-
to Eucharistia definunt, quia minime possunt
existere separati à suo subiecto, accidentia autem
realia vt quantitas solum petunt aptitudinalem
affectionem.

22 Explicatur: ponitur *entitas*, quia accidens in-
trinsecum vt est definitum in hac definitione est
simpliciter, & absolute ens, vt late demonstratum
manet in metaphysica; imo in mea sententia est
vniuoce ens cum substantia, vt ibidem data opera
demonstrabimus, illa particula *nata*, nec denotat
aptitudinem, nec actualement affectionem, sed ratio-
nem communem vtriusque, quæ proprie aptitudo
logica solet communiter nuncupari, quæ aptitudo
sumi potest prout intelligitur esse in quacunque
re vel modo, etiam si maxime actualiter afficiat,
nam quod actu afficit natum est afficere, quia vero
hæc aptitudo in re, vt optime adnotat Suarez, est
per modum potentia separabilis ab actu, interdum
vero per modum actus tantum, ideo ponitur par-
ticula illa *nata*, quæ ex sua natura præscindit tam
ab actuali, quam potentiali inhærentia.

23 Particula illa *afficere* denotat conceptum com-
munem abstrahentem tam ab inhærentia, quam
ab adherentia, quia ambæ conveniunt in ratione
afficiendi intrinsece, & ideo sunt veræ hæ prædi-
cationes, modus afficit intrinsece rem cuius est
modus, ac proinde modus denominat intrinsece
rem cuius est, creatura enim intrinsece dicitur
creata à creatione intrinsece adherente illi affi-
cientique ipsam; Item accidens reale, vt albedo in-
trinsece afficit parietem; quare ratio illa afficiendi
vt sic abstrahens ab inhærentia, & adherentia est
de essentia accidentis vt sic; vnde recte potest di-
vidi ens vt sic in ens per se, & in alio, seu in enti-
tatem substantialem, & accidentalem proprie, &
secundum se sumptas, sumpto tamen illo in alio,
non pro inhærentia, sed prout opponitur sub-
stantia, denotatque sustentari ab alio adhære-
reque, aut inhærentia in illo, nam modus in sub-
iecto est per adherentiam; vnde vere in alio exi-
stet; item, & accidens reale inhærendo in sub-
iecto in alio similiter est; hæc autem afficiencia ab-
strahit à mediata, & immediata; vnde de ratio-
ne accidentis vt sic, non est immediata aut me-
diata affectio, quia sunt quædam accidentia quæ
immediate afficiunt substantiam, vt quantitas,
relatio, vbi, passio, intellectus, voluntas, &c. alia
vero sunt quæ medijs alijs accidentibus substan-
tiam respiciunt, vt albedo, dulcedo, media quan-
titate, actus vitales, & habitus tam intellectuales
quam voluntatis medijs potentijs, quarum actus
& habitus sunt, nullum autem potest reperiri ac-
cidens quod non respiciat vltimate substantiam,
tandem primum subiectum ac principalem fi-
nem suum vt demonstratum manet prædicamen-
to substantia, quia licet vnum insit mediante
alio, tamen omnia ad hoc tendunt vt sub-
stantiam afficiant aliquo modo, eique deser-
viant.

Particulam illam *per intrinsecam dependentiam*, 24
posuimus in illa definitione vt excludatur omnia
accidentia extrinseca, vt cognitio respectu obie-
cti, vt relatio respectu termini, actio respectu
agentis, quæ omnia non intrinsece dependent à
rebus, quarum accidentia sunt, accidentia autem
intrinseca omnia intrinsece petunt dependere à
rebus, & subiectum eorum, cuius argumentum
est imperfectio accidentis intrinseci quæ petit si
existere debet vniri intrinsece, subiecto, vt sub-
stantetur ab ipso intrinsece, cum ex se & à se non
possit sustentari propter debilitatem, quæ vno
intrinseca necessario debet esse cum ratione illius
forma accidentalis constituat, & denominet sub-
stantiam intrinsece, quod autem petat accidens
quodcumque illud sit dependere à substantia, his
argumentis demonstratur, & primo autoritate
Arist. qui asserit 4. & 7. *met.* Accidens esse entis
ens, id est esse ens habens suum esse ab alio ente,
scilicet à substantia per influxum: atqui influxus
est dependentia: ergo accidens dependet à sub-
stantia; vnde ortum habuit axioma illud acciden-
tis esse est inesse, id est inhærentia in substantia sub-
stantiarque ab ipsa, quod nihil aliud est, quam de-
pendere à tali substantia.

Secundo ratione, quia omne accidens intrin-
secum, aut est entitas realis aut modalis: sed tum
entitas modalis quam realis accidentalis dependet
à substantia: ergo omne accidens essentialiter
petit dependentiam: maior evidens est cum illa
sint adæquata membra per quæ dividitur acci-
dens vt sic; minor patet, quia omnis modus de-
pendet à re cuius est modus, vt vbi ab vbiato,
relatio à fundamento, substantia à natura: er-
go accidens modale etiam dependet à re, cuius
modus est, cum autem mediate, aut immediate
respiciant omnes modi substantiam: ergo media-
te, vel immediate dependet omne accidens moda-
le à substantia de reali accidenti, sic probatur,
quia omnis forma accidentalis educitur de po-
tentia subiecti, ita vt aliqua accidentia immedia-
te educantur de potentia materie primæ, & ani-
mæ rationalis, vt quantitas, & intellectus, & vo-
luntas, alia mediantibus alijs, quæ immediate à
substantia educuntur; vnde omnia mediate, vel
immediate ab illa educuntur, vt late probatur in
Philosophia: atqui educi aliquid est dependere
in esse, & fieri à subiecto à quo educitur illud vt
ex phisicis suppono: ergo omne accidens educi-
tur à substantia, vt diximus, & sic omne accidens
dependet ab illo eo modo quo educitur. Con-
firmatur ea quæ intrinsece subordinantur, intrin-
sece dependent, subordinatio enim dependentia
est, & ideo passiones dependent ab essentia, quia
illi subordinantur, & creaturæ dependent à Deo
etiam, quia subordinantur Deo; sed omnia acci-
dentia intrinsece subordinantur substantia, tum
vt ab illa sustententur, tum vt illam ornent, tum
vt illi deserviant in suis operationibus, &c. ergo
vt intrinsece dependent ab illa, & ratio evidens à
priori est, quia accidens est accessorium respectu
substantia quæ est principale illius, ideoque vt
diximus est entis ens, & est secunda entitas orta à
prima quæ est substantia: atqui accessorium de-
pendet à principali, conceptus secundus depen-
det à primo: ergo accidens omne dependet à sub-
stantia.

Tertio, quia si accidentia non dependerent à
subiecto, crearentur, & ex nihilo aliquid fieret
viriibus

viribus agentis naturalis: sed naturaliter non potest aliquid viribus agentis creati creari: ergo accidentia dependent à subiecto.

26 Vltima particula *essendo extra latitudinem*, &c. ponitur ad excludendum omnes formas substantiales materiales, quæ licet afficiant materiam primam per intrinsecam dependentiam ab ea, non tamen sunt extra latitudinem substantiæ, quia essentialiter substantiæ sunt, de eisque substantia vt sic prædicatur essentialiter, ac proinde continentur in prædicato substantiæ, & intra latitudinem illius essentialiterque constituunt totum substantiale ac intra illud existunt; formæ autem accidentales cum non sint substantiæ, sed potius circumstantiæ illius aut secundariæ entitates comparatæ cum substantia, inde evenit vt sint extra latitudinem substantiæ, & extra totum ordinem substantiæ existant, illa enim vox indicat accidens non constituere rem in suo esse simpliciter in quo distinguitur à substantiali forma, sed esse affectionem superadditam entitati vel completæ, vel per alia prædicata complendæ in suo ordine in quo distinguitur à modis substantialibus, sic explicata definitio accidentis vt sic sumitur ex Arist. 9. *met. in princ.* & 4. & 7. *met. etiam initio*, & vbi cumque agit de communi ratione accidentis aut divisione eius in novem genera semper dicit rationem accidentis consistere in hoc, quod sit entis ens, & per varios modos respiciendi substantiam accidentia distinguit, & eisdem locis idem asserit *comment. 12. met. comment. 3.* & hoc sensu potest etiam exponi communis descriptio qua dicitur accidens esse ens in alio.

27 Accidens autem reale intrinsecum quod res dicitur distinguiturque à modis, bene definitur à P. Suarrio, dicendo: est ens aptum ad inhærendum in substantia; & probatur optime ab ipso; nam imprimis certum est huiusmodi entitatem per seipsum esse aptam ad informandam substantiam tali modo vt illi inhæreat, & ab ea sustentetur, non enim posset hoc actu convenire illi entitati, nisi in illa supponeretur aptitudo, seu capacitas ad illum modum; illa vero aptitudo non potest esse aliquid in re distinctum à tali entitate, vt facile patet rationibus quibus probatur in physicis capacitem materiæ non distingui à materia, neque aptitudinem informandi à substantiali forma, & in hoc omnes conveniunt, quia esset superfluum fingere illam distinctionem absque vilo fundamento, vel iudicio, nam de illa aptitudine quatenus distinguitur ab accidenti, & quæ informaret accidens, interrogo an supponat aliam aptitudinem distinctam ab ipso accidenti ad recipiendam illam, vel non? si non: ergo nec aptitudo ad hanc distinguitur ab ipso accidenti, quia non est maior ratio vnius quam alterius; si distinguitur, iterum redibit interrogatio de illa an distinguitur, & dabitur processus in infinitum. (Rursus illa aptitudo ad acciendum substantiam præcise primo, & ex primario sine talis entitatis illi convenit, & est idem cum illa: ergo est de essentia eius. Probatur assumptum, quia entitas accidentalis non ad aliud ex natura sua instituta est, nisi vt afficiat substantiam: ergo, & à fortiori aptitudo ad informandum per inhærentiam non distinguitur ab ipso accidenti, quia actuale exercitium istius aptitudinis non est aliquid extra entitatem accidentis: sed est exhibere ipsam

propriam entitatem illius, dando seipsum, & tribuendo suum esse subiecto: ergo aptitudo ad illud exercitium extra entitatem ipsius, vt est substantia producta per illud, non distinguitur ab accidenti: ergo à fortiori aptitudo ad inhærendum, cuius exercitium adequatum non est extra entitatem illius accidentis non distinguitur ab illo.

Confirmatur, nam ob similem causam probatur in Philosophia aptitudinem materiæ, & formæ ad unionem mutuam esse illi essentiali, & similiter potentias, & actus specificari ex natura sua ab obiectis.

Accidentia autem omnia comprehendendo tam intrinseca quam extrinseca, non possunt vni-²⁸ ta definitione essentiali definiti, quia non conveniunt in vna ratione essentiali illis communi, cum non possit ab illis omnibus vna ratio communis abstrahi, solum enim possunt aliquomodo describi, vt supra retulimus, dicendo esse entitatem aliquomodo denominantem, & afficientem substantiam extra rationem illius existentem, per quam definitionem comprehenduntur tam entitates quam modi accidentales, siue denominantes vt sunt accidentia solum extrinsecus denominantia, quæ proprie, & in rigore non informant eas res, quas denominant, & tamen ille modus denominandi sufficit interdum ad constituendum aliquod prædicamentum seu genus accidentis.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta Adversaria solvuntur.

Ad primum nego similitudinem; nam acci-³⁰ des vniuersale, quatenus abstrahit à modis, & rebus non per inhærentiam constituitur, vt probatum est, solum enim accidentia realia per talem inhærentiam constituuntur, vt patet ex D. Thom. dicente esse in subiecto, non est definitio accidentis, sed è contrario rei, cui debetur esse in alio, & hoc nunquam separatur ab aliquo accidenti, neque separari potest, quia illi rei cui est accidens secundum rationem suæ quidditatis semper debetur esse in alio: vbi nota illa Verba (quia illi rei) per quæ denotatur accidens reale, & non modale, nec abstrahens à reali, & modali; vnde solum accidenti reali convenit aptitudinalis inhærentia vt dictum est.

Ad secundum concedo antecedens, & negatur quod sit impossibilis definitio accidentis, vt³¹ sic sine inhærentia, vt patet ex nostra definitione.

Ad tertium nego antecedens, accidens enim vt sic non distinguitur à substantia, quia dicit in-³² hærentiam, sed propter illa prædicata, quæ in nostra definitione explicuimus in favorem sententiæ P. Hurtado, potest dici quod habitus vitiosus recipiatur per modum actus in voluntate, & in intellectu habitus erroneus: atqui omnis actus est perfectio subiecti: ergo habitus vitiosus est accidens perficiens.

Respondeo falsissimum esse quod omnis actus sit perfectio, nam actus ille qui destruit perfectio-³³ nem debitam alicui, vt deformitas quæ destruit pulchritudinem, & calor qui per modum actus recipitur in aqua, destruit frigiditatem aquæ debitam, non possunt esse perfectiones illorum subiectorum; alias peccatum odij Dei posset absolute dici

dici perfectio naturæ rationalis, quia per modum actus in illa recipitur, quod est absurdum.

34 Secundo potest argui, quia omnis entitas est bona, cum bonitas sit attributum entis; at qui habitus vitiosus est ens: ergo bonus; ergo perficit hominem.

35 Respondeo frivolum esse argumentum, quia aliud est esse bonum transcendente, aliud esse absolute perfectionem, & aliter nominari, peccatum enim, seu odium Dei secundum materiale dicit bonum transcendente, non tamen potest absolute dici perficere hominem, & similiter error, hæresis, licet secundum quod sunt entia, dicant bonitatem transcendentem, nihilominus cum afferant naturæ rationali tale damnum, errandi scilicet, destruuntque in illo veritatem, inde est, quod ponderata ex una parte illa bonitate, ex alia imperfectio propria illarum, damnoque illato homini, minime possit absolute dici perficere talia accidentia subiectum.

QVÆSTIO II.

De varijs Quantitatis acceptionibus.

1 **N**TE QUAM definitionem Aristotelicam explicemus, operæ pretium duxi aliquas nominis quantitatis acceptiones in lucem edere, publicumque proferre, ut hac initiali face præeunte, ut cum olympodoro loquar, quantitatis essentia lucem offundentes, ipsius quasi magnifici cuiusdam edificij secreta penetremus.

2 Primo significat quantitatem perfectionem essentialem, unde talis perfectio ratione huius acceptionis, solet dici quantitas virtutis; unde illud quod est perfectius altero, essentialiter dicitur maius seu habere maiorem quantitatem virtutis, sive huiusmodi quantitas referatur ad ipsius substantiæ excellentiam, sive ad eminentiam virtutis operative, quod his verbis asseruit Divus Augustinus lib. 6. de Trinitate, cap. 3. in his quæ non mole, sed virtute magna sunt idem est maius esse, quod est melius esse, & hoc modo Deus licet nullam quantitatem molis habeat, dicitur habere infinitam quantitatem virtutis, tum ob infinitam perfectionem essentialem, tum ob perfectionem infinitam omnipotentæ, ratione quarum perfectionum magnus ab Hebræa Sireni, Psalmographo nimirum Rege nuncupatur, Psal. 47. cuius exordium dulciter incipit magnus Dominus, & laudabilis nimis, in civitate Dei nostri in monte (ante eius) egregium vero laudandi principium ait Eutichius, laudabilem nimis proferri, quæ laudare suscepit, suæque magnitudine superiorem omni laude exegerat hoc verbis multis author Ecclesiastici, & Augustinus confessiones suas hinc orditur, consonat his verbis Plaf. 95. 1. 5. ubi eadem pene verba repetit, quoniam magnus, inquit, Dominus, & laudabilis nimis, terribilis est super omnes Deos, gloriam Dei, & mirabilia (ait Guanicus Abbas omni scientiarum genere, non leviter intinctus), etiam opera laudum præconijs prædicatione digna confirmat, quia magnus est in potentia, sapientia, iustitia, bonitate, & omnibus attributorum perfectionibus, quam quis vilo modo queat apprehendere; atque infinito intervallo superat, quantalibet cuiuscunque laudationem: sed & talis est, inquit Chrysostomus, quem supra cunctos, qui dicuntur Dij, & à suis timentur cultoribus in summa omnes habeant veneratione, ac timore; denique infra dignitatem, & meritum huius Dei optimi maximi asserit linguas esse laudantium, nec illi quemquam (sive qui vere, sed per participationem, seu qui falso, & superstitiose dicatur) Deum comparandum esse: sed omnibus formidandum, & venerandum; nolite contemnere parvum, ait Augustinus, tam multa passum: parvus factus est, quia parvi eratis, intelligatur magnus, & in illo magni eritis, quid dicta est lingua parva ad laudandum magnum dicendo, nimis, valde significat *ἄλλο, μέγα, ὅσον* emit vocem, & dedit cogitationi, quod sapiat tamquam dicens quod sonare non possum, tu cogita, & cum cogitaveris parvum erit tale illud Anselmi prolog. cap. 15. Domine non solum es quo maior cogitari nequit: sed est quiddam maius, quam cogitari possit, quoniam namque valet cogitari esse aliquid huiusmodi, si tu non es, hoc ipsum potest cogitari aliquid maius te, quod fieri nequit, magnus enim est, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis, ait David Psal. 144. non modo secundum perfectionem: sed præterea secundum perfectionem, cum qua cuiusvis creaturæ comparata perfectio instat puncti reputatur ad quantitatem infinitam, imo cum exacta proportio esse possit minus, quodammodo quam nihil, ita ut à creatura nullam proprie facere acceptionem ad creatorem.

Secundo significat apud Iurisperitos, quantitas etiam modum l. 97. ff. de verb. oblig. in qua quod initio Marcel. quantitatem dixerat postea modum vocat, sic quantitatem patrimonij, operis, transactionis, legatorum, aquæ, dotis, momentum hæreditatis, operis pretij, vifurum, &c. dicuntur l. 21. in fin. ff. de novi. oper. mun. leg. 15. ff. de nul. test. l. 72. l. 73. ff. ad leg. falsi. l. 45. ff. de sol. l. 20. ff. de manu vind. l. 4. co. de hæc. vel. ar. l. 9. C. de dona. inter vir. & ux. l. 24. ff. de præf. hereditat. quantitas nūmi proprie, & recte dicitur æstimatione illa publice constituta, qua quanti loco bis sit intelligitur, tradit Duar. lib. 1. disp. ann. cap. 6. cuius quantitatis nota, & signum est character, qui nūmo imprimitur, ut Aristoteles lib. 1. Polit. ostendit, & sic accipienda sunt Vlpiani verba in leg. à divo Pio addicantur ea quantitate, id est valore, ut vulgo loquimur, & æstimatione, quanta est summa, quæ debetur: nisi forte pluri, aut minoris valeant alteruter, id est debitor, aut creditor nec parum ea verba negotij exhibere Alciato parod. lib. 6. cap. 3. & in leg. creditor, ff. de reb. creditis; unde etiam pro pretio, & valore apud Paulum, lib. sent. 2. cap. 32. servus, qui furtum fecerit. Damnum quod dederit nisi id pro sui quantitate Dominus res arcire paratus sit, voxæ deli potest, præterea quantitas in iure civili opponitur corpori leg. 34. §. 2. ff. de leg. 2. quomodo autem differat vide Cuiacium 14. observ. 9. Huom. 15. in hac autem acceptione sic definienda videtur res cuius visque ac momentum vel solum, vel præcipue spectatur Vlp. l. 34. ff. de leg. 1. Paul. leg. 87. ff. de leg. 2.

Terrio, & propriissime significat molem corpoream secundum quam aliquid dicitur extensum, & in illa possumus assignare multas partes impenetrabiles

Quæst. III. Quæ sit definitio quantitatis. 577

impenetrabiles, quarum una sit extra aliam, in hac ergo acceptione definit Aristoteles quantitatem, cuius definitionem, *quæ sequenti videbimus.*

QVÆSTIO III.

Quæ sit definitio quantitatis.

ARISTOTELES 5. *metaph. cap. 3.* hoc modo definit quantitatem, quantum est divisibile in ea, quæ insunt, quantum utrumque vel unumquodque unum quid, & hoc aliquid aptum est esse, hoc est quod habet talem entitatem, ut illa partiri, & secari possit in plures partes, quæ in eo sunt non virtute nec potestative solum: sed formaliter, & actu à parte rei, quæ partes sunt talis naturæ, ut quælibet illarum separata totum sit, & possit existere sine dependentia, & consortio alterius.

² Ponitur illa particula *divisibile*, ut excludantur Angeli, Deus, anima rationalis, & punctum quæ sunt entia indivisibilia; quantitas enim ex ea, quod ex natura sua petat partes extra partes impenetrabiles, potest dividi; imo naturaliter, nec substantia, nec aliquid aliud ens potest dividi physice sine quantitate, quia sine illa esset penetrabile; unde non posset in partes ab agente physico secari; ubi adverte cū Cerna, quod sicut divisio potest dupliciter intelligi, vel active quatenus actio est, vel sissio alicuius dividendi extrinsece vel passive pro negatione unionis inter aliquas partes, vel separationem, & distantiam, quam inter se habent transacta actione qua illas dividit, vel divisas produxit, sic proportionabiliter duplex divisibilitas consideranda est, una activa, quæ est denominatio extrinseca proveniens quantitati ab agente à quo eius partes dividi, aut separari possunt, quemadmodum res dicitur extrinsece creabilis, aut intelligibilis, à potentia extrinseca quæ illam creare potest, aut intelligere alia est divisibilitas passiva, & intrinseca rei quantæ, & hæc non est aliud, quam habere partes distinctas, & impenetrabiles ideoque extensas in quas dividi aut secari possit ab aliquo agente, & denominat intrinsece, & absolute divisibilem; abstrahendo ab hoc quod ab isto, vel illo agente scindi possit; nam sicut Angelus dicitur absolute creabilis, & ex eo quod, quantum est ex se, & ex parte sua non repugnat illi esse, ac produci in rerum natura: licet non à quovis agente ex nihilo possit fieri, sed à solo Deo possit creari, & sicut Deus dicitur naturaliter, & absolute intelligibilis intuitive, licet tantum à se ipso vel ab intellectu creato supernaturaliter adiecto, vel elevato valeat intelligi, &c. quia quantum est ex se habet entitatem representabilem potentia cognoscitiva, sic corpus habens partes extra partes quantum est ex parte sua scindibile est absolute, & divisibile non tantum remote, ac radicaliter, vel est substantia, sed etiam proxime quantum ex parte sua est, quidquid sit de hoc, an à solo Deo vel Angelis, vel alijs corporibus quantis scindi possit, in hoc enim potest esse magna varietas iuxta activitatem extrinsecam agentium, & dispositionem rei quantæ, quæ omnia per accedens sunt

R. P. Aldeph. de Penafiel. Theol. Schol. Tom. I.

respectu quantitatis,

Dixit Aristoteles divisibile in concreto, ut indicet (ut optime advertit Suarez) peculiarem conditionem quantitatis quæ non solum est forma, quæ aliud est quantum, sed etiam ipsa quanta denominatur, quia non solum ipsa est ratio ob quam alia sunt extensa, & divisibilia, sed etiam ipsa in se extensa est, & divisibilis: neque enim potest ipsa extendere rem aliam, nisi simul coextendatur illi, & suas proprias partes habeat correspondentes partibus sui subiecti eadem: ergo forma quatenus partes substantiæ extendit quantitas dicitur, quatenus vero ipsamet habet partes se se natura sua extendentes, vel ut sic dicam loco excludentes, sic etiam ipsa quanta denominatur, & ut sic etiam divisibilis est, ob hanc ergo causam non solum per modum abstracti, sed etiam per modum concreti describi potuit.

Per illam particulam *in ea, quæ insunt*, excluduntur ea quæ solum vel in aliquo potestativi, aut in potentia continentur, illique insunt, ut inferiora individua speciei specificæ generi, vel virtute manent ut elementa in mixto, quamvis enim mixtum in elementa resolvi possit, tamen illares non ex eo nec formaliter est quanta, quia elementa insunt virtute solum, & non formaliter in illo, vel denique ut excludantur, quæ continentur eminenter in aliquo, ut creatura in Deo, metalla in sole, &c.

Additur illa particula *unum quid, & hoc aliquid*, ut intelligatur tales debere esse partes quantitatis, ut etiam post divisionem possit utraque, tamquam unum quoddam totum ab alijs separatim manere, per istam particulam excluduntur partes substantiales, ut materia, & forma, & resolutio totius substantialis in tales partes, quia licet hæc vere contineantur actu, & formaliter in toto, nihilominus non sunt aptæ, ut post separationem unaquæque earum sit unum quid, tum quia non existunt, ut totum post dissolutionem totius, tum quia destruantur saltem formæ substantiales materiales, & licet verum sit, quod Deus possit conservare illam formam; hoc tamen non est ex natura rei, sed supernaturaliter, insinuat etiam tacite in illa particula unum quid, omne quantum etiam si minimum sit, dum tamen non sit punctum, esse divisibile in ea, quæ insunt, id est in partes, quæ in illo toto sunt, ita ut post divisionem, quælibet illarum in quas dividitur sit unum quid, & per consequens amplius divisibilis. Unde illa divisibilitas quantum est ex vi quantitatis, non potest terminari nisi divisio perveniat ad non quanta, sic explicata definitio, dubitatur utrum sit essentialis an descriptiva in qua dubitatione.

⁶ Dico cum communi Doctorum hanc definitionem non esse essentialem, sed descriptivam, & accidentalem, nam ut ait Pater Suarez in *oto illo lib. 5. metaph. ex quo desumpta est*, non tam rerum essentialitas, quam plurimum vocum varias significaciones declarat, atque ita per illam descriptionem magis explicat quid hoc nomen *quantum* significet, quam quid proprie, & secundum suam essentialitatem quantitas sit, quanquam dum hoc manifestat per quandam effectum, aut signum nobis notius simul innuit, quid ipsa quantitas sit.

⁷ Probatur primo nostra conclusio, quia nihil aliud est divisibilitas, nisi potentia, ut quantitas dividatur, & dissolvatur illud totum quod

D d d d in

in partes scinditur, ac partitur: sed talis potentia passiva non est essentialis quantitati: ergo nec definitio per quam talis potentia explicatur est essentialis, sed descriptiva, & accidentalis: hæc consequentia patet, quia eo modo est definitio quo est id per quod explicatur natura definiti, ita ut si natura definiti explicetur per accidentalem rationem sit accidentalis, si per essentialem sit essentialis, & ideo hæc est accidentalis: homo est animal rationale; sed quantitatis natura definitur hic non per prædicata essentialia; sed per accidentalem proprietatem: ergo. Maior est evidens; minor sic probatur, quia potentia ut dissolvatur, dividatur, & corrumpatur, supponit esse, quod per talem potentiam potest dividi, in homine enim mortalitas, quæ est potentia ut possit mori supponit esse ipsius hominis quod per talem potentiam destruitur: sed id, quod supponit aliud esse non est essentialis in toto, quia quod essentialis est uti primum non potest supponere aliud: ergo talis potentia passiva, ut dividatur, non est essentialis quantitati, & sic definitio illam explicans non est essentialis ipsi quantitati.

8. Confirmatur, quia si homo diffiniretur per potentiam passivam quam habet ut dissolvatur in animam, & materiam primam, talis definitio non est essentialis, sed descriptiva: sed sicut se habet potentia ad talem dissolutionem; in homine sic se habet divisibilitas in quantitate: ergo definitio in qua explicatur natura quantitatis per talem divisibilitatem, non est essentialis, sed descriptiva, & accidentalis.

9. Deinde, quia divisibilitas non est primum constitutivum quantitatis, cum supponat extensionem, & rationem partium impenetrabilium: ideo enim quantum est physice divisibile, quia est extensum, & impenetrabile secundum partes, & ideo Angelus non est divisibilis, quia caret partibus, & ideo quantum est divisibile, quia habet illas: ergo divisibilitas supponit extensionem: ergo divisibilitas non est essentia quantitatis: ergo definitio, quæ explicat naturam quantitatis per divisibilitatem non est essentialis.

10. Ultimo, quia omne definitum potius debet definiri, per id per quod constituitur essentialiter, quam per potentiam ad destructionem illius, ut patet in omnibus definitionibus essentialibus: sed divisibilitas non est constitutivum essentialis, sed potentia, ut destruat quantitas: ergo per divisibilitatem non debet definiri; unde hæc definitio, quæ datur per talem divisibilitatem non est essentialis, sed descriptiva, & accidentalis.

11. Ex quibus omnibus colligo hanc Aristotelis descriptionem non debere lydio lapide examinari, sed potius, utcumque tueri, quia aliquomodo manifestat rationem essentialis quantitatis cuius rigorosa definitio poterit ex postea (acuto calamo) disputandis, ac concludendis fabricari.

12. Sic definita quantitas, dividitur primo in quantitatem continuam, & discretam continuam, quantitas discreta est cuius partes nulla vi phyfica copulantur, ut numerus.

13. Secundo dividitur ab Aristotele in quantitatem, cuius partes habent positionem in continuo, & in illam cuius partes non habent positionem in continuo, illæ sunt partes positionem habentes, quæ habent inter se disputationem, & situm,

ita ut una sit sursum alia deorsum, una ante, alia retro, ut in homine caput est sursum, & crura deorsum, & brachia in latere, & hæc sunt linea, superficies, & corpus, quæ aptæ sunt, ut tali positioni, & situ collocentur, illæ vero non habent positionem in continuo, quæ non habent certam dispositionem in ordine ad situm, ita ut diximus, & istæ sunt numerus oratio.

Hanc divisionem mirabiliter, qua solet his 14 verbis autoritate, ac maiestate declarat loco infra citando communis omnium Doctorum, ac Catholicorum Sanctissimus æque ac Sapientissimus Magister Divus Aurelius Augustinus [horum quantorum est, & alia differentia; nam ex ijs alia sunt quorum partes positionem habent, ex ijs alia possit cognosci, quæ pars cuique iungatur: quia vero sunt quorum partes positionem habere non possunt; positionem autem dico cum videmus cuiusque rei dexteram laevam, superiora inferiora ante post, longe iuxta sunt: ergo quorum partes sibi manifesta positione iunguntur: hæc grammæ epiphania, corpus, locus sive enim in grammæ, sive in epiphania, sive in quolibet horum positus terminis partes feceris, quamque sibi coherentes videantur, atque coniunctæ, tamen adverti corporaliter licet, quæ pars ubi sit, cui vicina sit cuique iungatur: sunt ergo quorum partes positionem non habent, tempus, numerus, oratio, vnum enim cum dicimus ipsum numerum solum dicentes non aliquid corporaliter numerantes, non videmus vel eius dexteram vel sinistram, quippe cum in verbo sit tantum in sono, & in nullo sit corpore positionem suam partium non potest demonstrare, nisi forte ordinem dixerimus, quod vnum sequuntur duo, positio autem in ijs dum taxat non potest inveniri similiter, & in tempore, atque sermone maxime cum hæc mox videantur labi cum dixeris, & tempus currit, & sermo cum nondum dictus fuerit non est, & cum dictus fuerit non apparet, manifestum est igitur hæc tria positionem diversarum partium non habere.]

Tertio dividitur quantitas his Verbis à Divo 15 August. libro de unitate in Categorijs, capite decimo in principio: ipsius autem quanti aliud coherens aliud separatum coherens est grammæ epiphania corpus, locus, sive in his enim singularum partium terminos non potest habere mensura simul namque ut grammæ medio punctum fingens, quasi certum mensuræ terminum dederis utrumque partium, quæ divisa grammæ factæ sunt, sit terminus ille communis, ut incertum sit cui parti affixus terminus videatur, adeo pars utraque sibi coheret, atque coniuncta est epiphania quoque simili de causa connexa, & coherens: denique si quis hanc dividere voluerit in eius medio grammæ imponat necesse est, cum grammæ hæc, quæ epiphaniam dividit, ex hac duæ partes fecerit ipsarum duarum partium ipsa grammæ terminus incipit esse communis, sic etiam sibi connexa est ut non apparet cui terminus videatur infixus, similiter corpus si quis secare voluerit dividendi corporis terminus grammæ, vel epiphania sit necesse est ipsa enim præcisio, quam grammæ facit cum epiphania necesse est in corpus descendat, atque adeo incertum est, sive grammæ, sive epiphania cui parti terminus dederit conditio corpore in utraque parte epiphaniam necessario est inveniri, ideoque corpus coherens est in quo faciendarum duarum partium communis est terminus

Quæst. IV. Vtrum quantitas disting. &c. 579

terminus temporis quoque similis ratio est, cui dividendo si velimus terminum dare, dicamus modo, modo autem inter præteritum, & futurum tempus ita confusum est, ut incertum sit quo debeat separari; locus autem quomodo corpus quodcumque circumdat, & corporis partibus occupatur, ita communi termino partitur, quemadmodum partitur corpus, ac propterea cum necesse est coherentem ut cætera nominari.

16 Separata quanta verò sunt numerus, & ratio; quis enim advertat proprijs terminis vnum separatum esse à duobus, duos à tribus. Et in oratione singulæ syllabæ separatæ sunt, natura enim, & numero segregantur, cum alteram brevem, alteram longam, & vnam licet duas dicimus nimirum apparent hæc, quæ diximus, & ad quantum pertinere, & separata oportere nominari.

17 Proprie igitur hæc sola, quæ dicta sunt quanta nominantur; si qua vero præter hæc inveniri poterint, debent pro accidentibus poni: sunt autem quædam, quæ accidentibus ipsis accidunt, ut si dicamus multum album; propterea multum album dicitur non quod ipsum album sit immensum, sed quod epiphania, in qua album est, multa cernantur. Manifestum est igitur cum multum album dicitur ex epiphaniæ quantitate album, quod illi accidit æstimari similiter cum longos actus dicimus, non quod actus immensi sint longi dicuntur, sed ex temporis mensura, quo continentur actus actuum quantitas æstimatur. J sic Divus Augustinus. Has divisiones mirabiliter proponit eius verbis, nihil addendum operæ pretium duxi, ne autem infertum vertamus quo Antimidas ab omnibus appeller.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Quantitas distinguatur à rebus quantis realiter.

SECTIO I.

Sententia Adversariorum explicatur.

PRIMA sententia est Nominalium, asserentium quantitatem molis non distinguere realiter à substantia, qualitatibus, & cæteris quantis; unde tot in rebus constituunt quantitates, quot sunt entia corporea substantia, & accidentia, cum quibus identificantur; quare in individuo, v.g. lapide ponunt illam quantitatem pro eius materia prima, ita ut illam entitas vocetur materia quatenus est substantiale subiectum; vocatur autem quantitas, quatenus habet partium extensionem, & aliam pro forma, alteram pro albedine in illo excedente, & aliam pro vbi, & sic pro omnibus accidentibus corporeis, hoc tamen pacto, ut unaquæque harum entitatum per se ipsam habeat hanc molem, & extensionem partium impenetrabilium, quæ est in corporibus. Ita sentiunt Gabriel in 2. dist. 10. Maro in 2. dist. 12. q. 2. Ocham in 4. q. 4. & quodlibet 4. q. 29. usque ad 33. Aureo in 2. Alber. de Saxonia, & alij: probatur hæc sententia.

Primo, quia sine vrgenti necessitate non sunt multiplicandæ entitates reales, & distinctæ in re.

R. P. Ildeph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

rum natura, sed sufficienter absque distinctione reali quantitatis à substantia, & reliquis accidentibus corporeis salvari possunt, effectus, & numeri quantitatis: ergo. Secundo quia substantia per se ipsam est receptiva contrariarum qualitatuum; imo hoc est maxime illi proprium teste Aristotele in prædicament. cap. de substantia: ergo non mediat inter substantiam, & qualitates res distincta quæ sit quantitas, alias etiam illa esset susceptiva contrariarum ex maiori ratione, quia immediatius in se susceperet.

Tertio, nam si quantitas est res distincta à substantia: ergo poterit Deus eas separare, & substantiam materialem sine illa quantitate conservare: sed substantia sic conservata esset quanta: ergo impossibile est quantitatem esse rem distinctam à tali substantia. Consequentia patet, tum quia si substantia retinet esse quantum sine illa entitate: ergo nihil est quod ei possit conferre talis entitas, tum etiam quia effectus formalis non potest manere sine forma: ergo si esse quantum manet sine illa quantitate: ergo nihil est quod ei possit conferre talis entitas: ergo non est effectus formalis eius: ergo neque ipsa aliquid est. Maior vero patet ex dictis supra de distinctionibus in communi, & quia nulla potest fingi essentialis dependentia inter illas duas res, ut non possit una sine alia conservari; & quia si Deus conservat accidens realiter distinctum sine substantia, multo magis poterit conservare substantiam sine quolibet accidenti realiter distincto. Minor vero probatur, nam illa substantia haberet partium distinctionem, quia non possunt quæ distincta erant in vnam simplicem entitatem coalescere, haberet etiam eam unionem, quia non posset esse divisa in omnem suam partem. Haberet denique localium partium situm, cum propter rationem superioris factam, cum etiam quia posset localiter immota manere, quid enim hoc repugnat? Hæc autem solum sunt, quæ rem quantam reddunt: ergo.

Quarto, quia conservando in materiali substantia omne accidens ab illa distinctum, potest Deus efficere ut illa res non sit quanta: ergo non habet substantia hunc effectum ab aliquo accidenti realiter distincto. Antecedens probatur, quia potest Deus corpus bipedale redigere ad pedalem situm absque corruptione alicuius entitatis, & rursus potest redigere ad semipedalem, ac denique ad punctum, in quo statu non erit quantum.

SECTIO II.

Nostri Sententia proponitur, & auctoritate probatur.

Conclusio: quantitas distinguitur à parte rei à substantia, qualitate, & cæteris accidentibus corporeis. Hæc sententia est iam communis tam inter Theologos, quam inter Philosophos, eam tenet expresse Divus Thomas in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 1. & 3. contra gentes cap. 3. & 3. part. quæst. 77. art. 2.

Est etiam sententia expressa Aristotelis 7. metaph. tex. 8. ubi ait, [longitudo, latitudo, & profunditas, quantitates quidem sunt, sed non substantias] quantitas enim non est substantia, sed magis hæc cui insunt, ut calor quidem inest substantiæ.

D d d d 1

stantia.] Quid clarius: ubi expresse ait quantitatē non esse substantiam, sed potius illam substantiā inherere, sicut calor: atqui calor realiter inheret, educitur, & recipitur tanquam in causa reali, & realiter ab illo distincta: ergo similiter quantitas inheret realiter substantiā tanquam subiecto realiter distincto ab ipso, quod indicant illa absolute prolata verba, quantitas enim non est substantia, id est distinguitur ab illa, quæ distinctio, & negatio, non pro distinctio, & negatione rationis, sed pro reali debet sumi, quia distinctio rationis non est absolute talis. Vnde absolute non potest talis nominari, sicut ens rationis non dicitur absolute ens, sed cum addito, id est, ens fictum, quia inter analogata principalis stat semper pro famosiore: ergo si absolute dicitur ab Aristotele quantitatem non esse substantiam, absolute concedendum est in sententia ipsius, substantiam distingui realiter à quantitate, eandem veritatem docet 3. *met. tex. 17. & 8. met. tex. 6. & 1. Phys. tex. 13.* ubi ait substantiam, & quantitatem non esse unum, sed multa, & 1. *Phys. tex. 33.* ait substantiam non esse per se divisibilem, sed per quantitatem, & lib. 13. *met. cap. 2.* probat latissime eodem modo distingui à substantia, ipsique comparari posse quantitatem, ac albedinem: atqui albedo distinguitur realiter à substantia: ergo & quantitas, idem intentum probat etiam lib. 14. *metaph. latissime.*

7. Secundo probatur auctoritate Ecclesiæ, nam in decreto de consecratione, distinctione 2. cap. panis. El segundo habetur: [Panis est in altari vitatus ante verba Sacramentorum, ubi accessit consecratio de pane fit caro Christi.] Et paulo post: [Et sic quod erat Panis ante consecrationem, iam corpus Christi est post consecrationem, quia sermo Christi creaturam mutat, & sic ex pane fit corpus Christi,] definendo nimirum panis, quod ut fide tenendum definit Tridentina Synodus sessione 13. canone 2. his verbis: [qui dixerit in Sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramento remanere substantiam panis, & vini, una cum corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi, anathema sit.] Quod etiam definitur in Constantiensis sessione 13. & Basiliens. 30. & in Florentino in decreto Eugenij.

8. Capite autem ubi pars (eadem distinctione de consecratione) sic habetur: [Vbi pars est corporis est & totum, eadem ratio est in corpore Domini, quod in manna, quod in eius figura præcessit, de quo dicitur, qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus paraverat invenit minus, non est omnino quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio: sed virtus Sacramenti spiritualis:] prosequitur cap. Corpus, his verbis: [corpus Christi, quod sumitur de altari, figura est, dum panis, & vinum extra videtur, veritas autem dum corpus, & sanguis Christi in veritate interior creditur:] quæ eadem verba habentur etiam in capite in Christo, eadem distinctione 2. de consecratione, ubi cuius sit quantitas illa, de qua dixerat cap. Vbi pars non est omnino quantitas visibilis, satis aperte declarat, dicendo esse substantiā panis, & vini, illis verbis: [dum panis, & vinum extra videtur:] nam quod in vno capite, & in altero capite, & in altero casu, vocat panem, ac vinum, quia quod videtur per se, quando nobis obijcitur panis, & vinum non est substantia illorum: sed quantitas visibilis utrius-

que, præcipue post consecrationem, ut est casus de quo loquitur caput citatum; vnde in illis, & alijs capitibus, tanquam synonymis virtut decretum panis, & vinum extra visum quantitas visibilis species sacramentalis, ac si diceret, ne fallatur aliquis exteriori apparentia dum panis, & vini quantitas visibilis extra videtur, nec est pensandum Sacramentum tali aspectu: sed virtute spirituali Sacramenti, ratione cuius, verum corpus, & sanguis Christi sub tali quantitate existit; quæ omnia consonant cum Decretis Concilij Tridentini, sessione 13. canone 2. Concil. Florentini. in Decreto Eugenij. Constantien. sessione 8. Lateranensi. in cap. firmiter, de summa Trinitate; item cum alijs Decreti capitibus de consecratione dicta distinctione 2. ut cap. quia corpus, cap. quia passus, cap. revera, cap. sanguis, cap. hoc est, cap. verum sub figura, omnibus enim his Conciliorum, & decreti locis habentur omnia sensibilia, quæ species vocantur remanere post consecrationem, ac antea; vnde quantitas, qualitates, &c. sensibilia panis, & vini remanere sine substantia panis, & vini quorum accidentia sunt.

Ex quibus sic argumentor. Ecclesia decernit quantitatē panis, & vini manere post consecrationem realiter sine substantia panis, & vini, ut constat ex ponderatione illorum verborum non est omnino quantitas visibilis, &c. ergo. Ex illis locis aperte constat quantitatē panis, & vini distingui realiter à substantia illorum, quia idem non potest esse sine se ipso, alias eodem desinente, idem remaneret; vnde idem esset, & non esset simul, quod est contra evidentissimum principium, impossibile est idem simul esse, & non esse; quo argumento præclusus est aditus solutioni nominalium, negantium quantitatē substantiæ panis manere in Eucharistia post consecrationem, quia non manet inquit intrinseca extensio, & situalis præsentia partium substantiæ panis: sed manere dicunt quantitatē albedinis, & aliarum qualitatū. Hoc inquam effugium non valet, quia ut dixi nostro argumento iam est funditus labefactum, nam in dictis capitibus dividitur aperte manere quantitatē visibilem panis, & vini, non manentibus realiter eorum substantijs; vnde licet dicta expositio poterat tribui Concilio de Trento, quod non ita expresse in hac materia loquitur, attamen dicto cap. ubi pars, & cap. corpus, non potest applicari, quia expresse asserunt quantitatē panis, & vini manere destructo pane, & vino.

Deinde ista solutio sic impugnatur, quia licet 10 Concilia indefinite dicant manere sensibilia seu ut ipsa loquuntur species panis, & vini, tamen in huiusmodi locutionibus, quæ doctrinales sunt indefinita æquivalent universali; vnde idem est dicere species panis, ac vini manere, ac omnia sensibilia ad panem, ac vinum pertinentia manere, tum quia ad rationem Sacramenti necessarium fuit, ut signis sensibilibus Christus manere sub alienis speciebus, ut fides conservaretur, & exerceretur proprijs sensibus divinam auctoritatem præferendo, propter quod Sacramentum hoc quasi per Antonomasiā dictum est mysterium fidei, quia in eo aliud videtur, & aliud traditur, ut dicitur in cap. cum Marthe, de celebrat. Missarum; vnde & vile fuit, ut hoc mysterium in delibus esset occultum, ad hæc autem omnia satisficiant, & aptiora sunt eadem numero sensibilia.

Quaest. IV. Vtrum Quantitas distin. &c. 58 I

lia, eademque numero species, quæ in pane, & vino extiterunt; imo & necessarium videbatur esse nullam fieri mutationem in illis, ne oculis talis mutatio videretur, & sic congruentius fuit illa eadem conservari, quam illis destructis, alia omnino similia sine subiecto creari, & fuit etiam hoc magis expediens ad veritatem conversionis, ut aliquid utriusque termino commune maneret, ac denique ipsa verba formæ hoc indicant, & ad suam veritatem requirunt ut pronomen *hoc*, possit aliquid individuum sensibile designare, quod in principio, & termino prolationis idem sit saltem per habitudinem ad eadem sensibilia; unde ut certissimum tenendum est, & fide sanctum venerandum, ablata substantia panis, & vini post consecrationem, manere omnia pertinentia ad substantiam panis, & vini, quæ per se possant sensibus percipi, ut hoc probant omnia Concilia supra adducta, & communis Sanctorum Patrum auctoritas persuadet, & experientia ipsa, quæ necessaria fuit, ut mysterium fidei esset occultum, quia si aliquid sensibile per se, & pertinet ad panem, & vini substantiam non maneret: ergo posset hoc naturaliter cognosci, quadam naturali, seu morali evidentiâ, nam si ante consecrationem sentiretur, v. g. odor vini, & statim post verba consecrationis prolata non sentiretur, esset humano modo evidens ad præsentiam illorum verborum aliquam realem mutationem ibi esse factam: ergo mysterium consecrationis aliquo modo experimento cognosceretur, quæ ratio potest eodem modo fieri in obiecto cuiuscunque sensus, imo & in communibus sensibilibus, ut in figura, &c. nam de ijs etiam satis evidenter iudicat sensus, præcipue quando sunt satis applicata, & nullum intercedit impedimentum, sed quantitas substantiæ panis, & vini est per se sensibilis secundum Aristotelem, & communem sententiam Doctorum omnium; unde evidenter cognoscitur quantitas per visum, & per tactum esse extensionem secundum longitudinem, latitudinem, & profunditatem, esseque loco impenetrabilem propter expulsionem alterius ab eodem loco, quod evidenter experimur: ergo etiam secundum Concilia debet permanere destructa substantia panis tota quantitas panis; tum ut omnes qualitates haberent corpoream molem, quæ possent occupare locum, tangi, videri, &c. tum ut retinerent in se coniunctionem aliquam, naturalemque unionem.

Denique ut essent loco impenetrabiles, nam si revera habent, ab huiusmodi quantitate habent; nam si hoc per se haberent nulla posset naturalis ratio reddi ob quam duæ albedines in duabus Hostijs consecratis existentes essent inter se loco impenetrabiles, & tamen color, & calor, sapor, & odor in eadem possent in eodem loco penetrari cum sint tamen corporeæ, & extensæ quatuor qualitates, sicut duæ albedines, quæ ratio concludit non habere accidentia quantitatem suam distinctam à quantitate substantiæ.

SECTIO III.

Rationibus ostenditur nostra sententia.

Prima ratio, nulla creatura naturaliter operans, & secundum vires naturales potest creare, quia opus creationis solius Dei est; sed si quan-

titas panis non remaneret post consecrationem à Deo conservata, ut commune subiectum reliquorum accidentium, sequeretur exinde quod calor productus ab agente naturali in Hostia consecrata non produceretur per educationem ex potentia materiæ, qui est modus producendi agentium naturalium, sed per creationem, ac proinde agentia creata naturalia crearent: ergo post consecrationem conservatur quantitas panis, & vini, ut commune subiectum; atqui post consecrationem non manet substantia panis, & vini: ergo substantia panis, & vini distinguitur realiter à propria quantitate, quia idem non potest repetiri sine se ipso, & destrui ipso non destructo.

Maiores est clara, & probatur primo auctoritate Divi Cyrilli lib. 2. contra Iulianum, ubi sic ait efficaciter posse operari, ut creatorem, & producere res, quæ aliquando non erant esse vnum ex ijs quæ propria sunt solius, & omnium summæ substantiæ, Dei nimirum.

Secundo ratione sic demonstratur, nam creatio est operatio non supponens aliam actionem, unde est prima in ratione actionis: atqui nulla creatura potest ex natura sua operari actione non aliam primam supponente, quia sicut creatura non habet ex natura sua primam entitatem, cum non sit primum ens, & quando operatur, operetur secundum suam esse, ita non potest habere primam operationem, non aliam supponentem, ut est creatio: ergo nulla creatura potest creare, quæ ratio latius explicabitur *Tractatu de Creatione*.

Deinde, quia ipse modus efficiendi per creationem indicat summam efficientiam, & independentiam in creatore, quia cum ad agendum nullam supponat potentiam realem extra se tantum, requirit potentiam obiectivam, seu possibilem, per non repugnantiam, hoc autem indicat summam vim in potentia activa, ut significavit Athanasius *sermone tertio, contra Arianos*, cum dixit administrare creaturatum, ac fervorem est, condere autem, atque creare solius Dei, & Verbi eius, ac sapientiæ, quod adeo verum est, ut nullus de hac veritate possit dubitare, in casu de quo loquimur, de agente nimirum naturali creato operante secundum vires naturales ipsius.

Minor illa prima, & præcipua in qua est difficultas sic probatur, quia creatio est productio alicuius ex nihilo, id est, nullo præsupposito subiecto, à quo pendeat talis actio, sed si in Hostia consecrata nullum inveniretur subiectum accidentium, vti est quantitas panis & vini, productio caloris, & lucis, & frigiditatis, quæ passim causatur ab agente creato naturali, ut experientia patet operante secundum vires naturales, & ut causa principalis (de quo nullus, nisi ratione inops, potest dubitare) esset productio nullo præsupposito subiecto; unde esset ex nihilo, ac proinde creatio: ergo productio caloris, vel lucis, &c. in hostia consecrata causata ab agente naturali, tanquam à causa principali est creatio. Hæc minor sic probatur, quia talis productio caloris non habet pro subiecto albedinem, vel saporem, cum nulla qualitas in alia recipiatur, nec ex potentia illius educatur, nec ibi datur substantia panis, nec quantitas ipsius quæ possint esse subiectum talis actionis, nec substantia, & quantitas Christi est subiectum illius, ut de se patet: ergo talis actio fit nullo præsupposito subiecto: ergo ex nihilo, unde creatio.

Dddd 3 Dices

Dices ibi suppleri à Deo subiectum, quemadmodum supplet subiectum, in quo debeat esse quantitas.

- 17 Contra, quia licet Deus possit supplere causalitatem quam habet subiectum in ordine ad accedens productum conservando illud independentem ab omni subiecto, implicat tamen contradictionem ut suppleatur causalitas materialis quam habet subiectum in ordine ad actionemeductivam, quia cum actioeductiva accidentis sit productio illius inherenter, & dependenter à subiecto in quo sustentetur, implicat etiam de potentia absoluta posse educi accedens absque subiecto sustentante actionem: ergo non potest Deus supplere vicem causalitatis materialis.
- 18 Declaratur amplius, quia quando supplet Deus subiectum illud ut talis caloris productio, siteductio, vel est per suam ipsam entitatem, ita ut talis calor educatur ex entitate divina, & hoc est hereticum, quia entitas divina nullam habet potentiam passivam, ut ex tali potentia divina educatur calor, quiaeductio est dependentia inesse, & fieri à subiecto recipiente passivo, quod horrendum, & monstruosum est Deo tribuere.
- 19 Vel supplet Deus ponendo ibi aliud subiectum, de quo interrogo an sit quantitas substantiæ, vel ipsa substantia panis, aliud enim subiectum non potest excogitari præter illa duo; si primum, habeo intentum, quia iam remanet in Eucharistia quantitas panis sine pane. Secundum non potest dici, quia hæresis damnata est in Concilio Tridentino *sessione 13. canone 2.* ergo aut debet confiteri veritatem nostræ conclusionis aut asserere talem actionem esse creationem, quia ex nullo præsupposito subiecto, (à quo dependeat inesse, & fieri receptive) calor productus per illam actionem est quod adeo necessarium est ad educationem, ut sit essentia, & definitio illius.
- 20 Dices tale supplementum Dei esse, ut actio sit sine subiecto in quo recipiatur.
- 21 Contra: ergo tale supplementum Dei est ut actio illa sit creatio, nam cui convenit definitio convenit essentia definiti: sed in illo casu illa actio esset sine præsupposito subiecto, quæ est definitio creationis: ergo in illo casu esset creatio illa actio.
- 22 Respondet Hurtado his verbis, omnes qualitates in Eucharistia creari; qui nulla ex illis inest quantitati (si hæc à materia, & qualitatibus realiter distinguitur) neque unquam Aristoteles eam sententiam indicavit, nam tota essentia quantitatitatis, & eius munera sine ea causalitate percipiuntur, neque vero parci esse debemus in miraculorum multiplicitate in eo mysterio in quo præpotens Deus, ut ostenderet suum in natura principatum, & à legibus immunitatem memoriam fecit mirabilium suorum.
- 23 Sed contra evidenter, quia Hostia consecrata non est incapax, ut naturaliter alteretur, subiecteturque actionibus naturalis agentis operantis ut causæ principalis, nam quis potest negare Hostiam illam tangi naturaliter, videri à quocunque ut à causa principali, odorari, moveri in hoc consistit defectus ille sensuum quem canit Ecclesia dum dicit.

Præter fides supplementum sensuum defectuum.

Quia cum naturaliter sensus, & potentie naturales operentur in illas species sacramentales, ac si esset in tali hostia substantia panis, in qua tan-

quam causa principalis operabatur sine aliquo impedimento, inde evenit ut intellectus manu ductus per sensus fallatur, indigeatque lumine supernaturali fidei, ut ex tali exeat fallacia, unde certissimum est hostiam consecratam non solum esse obiectum operationum vitalium emanantium à videntibus, tangentibus, & sentientibus illam tanquam à causis principalibus: sed etiam certissimum est esse subiectum operationum transeuntium, quæ proficiscuntur ab agentibus naturalibus tanquam à causis principalibus, ut videre est in motu locali, qui proficiscitur à Sacerdote naturaliter, & principaliter movente sursum, ac deorsum, elevanteque ac deprimente talem hostiam, quod etiam certissimum est de alijs operationibus ut de calefactione, illuminatione dum consecratur loco obscuro, & educitur ad lumen solis frigeactione, & cæteris, quia non est maior ratio in his operationibus, ac de motu locali, quia si istæ sunt transeunt, hic etiam transiens est, unde si à creatura potest moveri localiter Hostia, ut à causa principali, etià sine dubio poterit illuminari à sole, & calefieri ab igne, & frigesieri à nive tanquam à causis principalibus, imo si non posset illuminari tanquam à causa principali à vidente; sed hoc est falsum, & absurdum inauditum: ergo, & illud dicere similiter est falsum, & absurdum. Patet sequela, quia quando ratio formalis alicuius obiecti, non est naturalis, sed supernaturaliter acquisibilis, etiam cognitio tendens in illud obiectum debet esse supernaturalis, ut patet in visione Beatica, & in amore Theologico Dei, & in fide divina, quæ ideo sunt operationes supernaturales, quia obiecta formalia illorum supernaturalia sunt: sed lux ex parte obiecti cum sit sensibile proprium visus, constituatque illud visibile est obiectum formale, aut terminativum, aut motivum visionis: ergo si talis lux in hostia consecrata solum supernaturaliter producit, solum supernaturaliter talis Hostia erit visibilis: ergo solum supernaturaliter videbitur, cum tota ratio visionis ut sit naturalis, vel supernaturalis debeat sumi ex naturalitate, vel supernaturalitate visibilitatis, sicut supernaturalitas visionis beatificæ ex supernaturalitate visibilitatis Dei sumatur, cum cognitio specificetur à cognoscibilitate obiecti: ergo si falsissimum est dicere hostiam consecratam videri non naturaliter, sed supernaturaliter, consequens falsissimum erit dicere hostiam consecratam supernaturaliter, & non naturaliter illuminari à sole, cum illuminatio hostiæ constituat hostiam illam in esse visibilis, quare fatendum est necessario lucem, calorem, & cætera accidentia naturaliter produci in hostia consecrata ab agentibus naturalibus, tanquam à causis principalibus, ex quo sic argumentor; talis lux, & calor, producantur sine subiecto, quia nullum est ibi ex cuius potentia educantur, cum nec sit substantia panis, nec quantitas illius; unde per vos sunt per creationem, & creantur à talibus agentibus: ergo talia agentia naturaliter creant producuntque per creationem, tanquam causæ principales, quod est summum absurdum, ut patet ex dictis, & ex latius dicendis *Traçatu de Creatione.*

Dices, quod lux, & calor creantur ibi à Deo tanquam à causa principali, & à creatura tanquam ab instrumentali.

Sed contra primo, quia redeunt omnia argu-
menta

Quaest. IV. Vtrum quantitas disting. &c. 583

menta superius facta de visione calefactionis, &c. cum ibi instrumentum operetur supernaturaliter lucem, & calorem, quod contradicunt argumenta nuper facta. Secundo certius, & evidentius est nos movere localiter Hostiam consecratam posse illam illuminari, & calefieri, & frigeri ab agentibus creatis, quam quod possit dari instrumentum creationis, primum enim certissimum, & evidentissimum est experientia, hoc secundum maxime dubium inter Theologos. Vnde propter hanc opinionem solum non potest dici in talibus operationibus nos operari ut instrumenta Dei, praecipue, quia talis hostia ita sensibilis est, & tam subiecta alterationibus naturalibus post consecrationem, ac ante illam; vnde si ante poterat calefieri, moveri, & illuminari à creaturis ut à causis principalibus, nunc etiam debet ita subijci, cum autem non possint talia agentia creata creare accidentia in tali hostia, dicendum est educere illa ex quantitate panis, quae ibi manet separata realiter à substantia panis; ex quo evidenter sequitur talem quantitatem realiter distinguere à substantia illius.

26 Deinde, licet non debeamus parci esse in multiplicatione miraculorum, quae sunt, aut fieri docet fides, ex vi consecrationis, vel formaliter, vel concomitantem, attamen respectu cuiuscunque agentis naturalis, ut calefacientis, videntis, moventis, & illuminantis hostiam, non solum parci, & parcissimi, sed quod maius est absolute negantes debemus esse omne miraculum, quia in hoc casu irrationabiliter concederetur; memoriam enim fecit mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus in hoc Sacramento, sed hoc verificatur in transubstantiatione, in reproductione corporis Christi, ponendo illud indivisibili modo in conservatione accidentium sine subiecto, attramen in hoc quod videatur hostia ab oculis, in hoc quod illuminetur à sole, moveatur localiter, & calefiant species sacramentales nullum est miraculum, imo potius pro miraculo, & pro supernaturali prodigio habetur, quod talis hostia non videatur ab aliquo lethali noxa infecto, ut de aliquibus historiis narrant, vnde in his rebus minime supernaturaliter operantur creaturae, ut instrumenta miraculosa, sed potius naturaliter, & ut causae principales, ut iam probatum est; quo funditus labefactatur solutio adversariorum eorumque sententia.

27 Secundo probatur, quia si quantitas non distingueretur à substantia, & qualitatibus in mysterio Eucharistiae, omnia accidentia panis, & vini perseverant post consecrationem essent invicem disjuncta, neque in aliquo subiecto communi unita: sed hoc est absurdum propter multas rationes, & quod non distinguatur realiter quantitas à substantia, & qualitatibus corporis. Antecedens ita ostenditur, quia in primis non uniuntur inter se immediate, ut actus, & potentia, quia albedo non est actus, nec potentia caloris, neque calor albedinis, nec etiam uniuntur inter se ut partes integrales per modum continuationis sive secundum extensionem, vel intentionem; tum quia res diversorum praedicamentorum non ita uniuntur; tum etiam, quia non est imaginabilis terminus sive coniunctivum aliquod, quod ex natura, & quidditate sua ordinetur, & vim habeat ad res tam diversas copulandas. Deinde nec essent unita in aliquo subiecto communi, quia vel hoc esset quantitas, vel substantia, non substantia, quia haec

per verba consecrationis conversa est in substantiam corporis, & sanguinis Christi, quae nullo modo est subiectum accidentium panis, & vini; neque quantitas, tum quia omnia accidentia habent peculiarem, & propriam quantitatem in sententia adversariorum, quae quantitas ab illis re non differt, & una non recipitur in altera, tanquam in subiecto nisi velint concedere naturaliter penetrationem duarum quantitatum, quod abhorret Philosophia; tum etiam, quia quantitas substantiae panis, & vini non remanet: ergo dicendum est accidentia panis, & vini, quae remanent post consecrationem esse invicem disjuncta, neque in aliquo subiecto communi unita, quod experientia, & visione evidenti oculorum patet falsum esse, cum videat unita omnia quae in hostia consecrata sunt. Deinde probatur minor, quia in primis ex maiori concessa sequitur omnia illa accidentia existere per se, & extra subiectum, multiplicandaque esse plura miracula sine urgenti necessitate mysterium Sacrosanctae Eucharistiae haereticorum irrisionibus apparenter exponendum.

Tertio cum Patre Suarez ita argumentor, quia 27 videmus in substantia materiali multas res in se extensas, esse ita inter se coniunctas ut intime penetrarentur, simulque in eodem spatio existant absque ulla repugnantia inter se: rursus, videmus unam substantiam corpoream, & unam partem integram eiusdem corporis repugnare alteri in eodem spatio, ita ut non possint se se penetrare: ergo necesse est, ut hic effectus, & haec repugnantia proveniat ab aliqua re distincta à substantia, & qualitatibus, quandoquidem haec sola inter se non habent illam repugnantiam, dicunt adversarii hanc repugnantiam corporum, vel partium corporalium inter se in eodem spatio provenire quidem ex quantitate materiae, & substantiae, quae hanc habet naturam, ut cum quantitate formae, vel materialium qualitarum non repugnet, sicut nec ipsae qualitates inter se repugnant inter se esse in eodem loco, ut vapor, & color.

Sed contra primo, quia hostia consecrata ita est 28 quanta, & extensa in suo loco, ut naturaliter non possit in eodem simul esse, aut penetrari cum alia hostia consecrata, aut cum quovis alio corpore; hoc autem provenire non potest ex sola quantitate albedinis, vel aliarum qualitarum: ergo provenit ex quantitate substantiae panis, quae remanet in hostia illa post consecrationem, non remanente substantia ipsa panis; vnde falsum erit asserere adversariorum dicentium, tum non remanere illam, tum non distinguere realiter à substantia, cum separatio unius ab altero sit signum evidens distinctionis realis inter illa. Probatur minor, quia qualitates cum sua propria, & ut ita dicam entitativa extensione penetrabiles sunt per vos, tam inter se, quam cum quantitate substantiae panis, simul enim cum illa erant in eodem situ: ergo eadem ratione sunt penetrabiles in eodem spatio cum quibuscunque alijs qualitatibus, & cum quacunque substantia; si nihil aliud est: ergo vel dicendum est species consecratas ex se non repugnare simul esse in quocunque loco cum alio corpore: sed Deum solum speciali virtute id impedire ne mysterium pateat, quod satis absurdum est, debetque sine dubio ludibrium hominibus scientia imbutis; vel fatendum est manere in accidentibus consecratis rem aliquam ex natura sua repugnantem, & loco impenetrabilem cum alijs substantijs,

substantijs, hæc autem nulla alia esse potest nisi quantitas substantiæ, ratione cuius una substantia corporea est naturaliter impenetrabilis loco cum alia: ergo.

- 29 Secundo contra solutionem sic arguo, quia vel quantitates formæ, & qualitates sunt veræ, ac univocæ quantitates cum quantitate materiæ, vel non: sed tantum dicuntur quantitates per quandam proportionem, quia nimirum coextenduntur quantitati materiæ, ita ut sola materia intelligatur per se, quanta reliqua per ipsam, quatenus in illa extenduntur. Si primum dicant hi auctores, ut revera videntur dicere, sine ratione constituunt illam differentiam inter quantitatem materiæ, & formarum, cum de ratione veræ quantitatis sit conferre hanc molem rei quantæ, & deinde non salvant mysterium, nam videmus quantitatem albedinis habere illammet naturam expellendi corpus aliud ab eodem loco, & reddendi ipsas partes albedinis impenetrabiles in eodem loco. Si autem dicerent secundum magis consequenter loquerentur, stando in sola ratione naturali, mysterium tamen nullo modo salvari posset, nisi fingendo continua miracula, quia necesse est fateantur, nullam veram quantitatem manere in accidentibus consecratis, & consequenter neque rem ullam, quæ illa reddat loco impenetrabilia, tam cum malis corporibus, quam cum suis partibus integralibus inter se. Deinde, quia in ratione naturali est satis voluntarie dictum materiam solam habere quantitativam extensionem per se, & per puram entitatem substantialem suam; alio vero omnia, quæ in materia insunt esse quanta per accidens, & absque propria quantitate.

- 30 Tertio argumentor retorquendo primum fundamentum adversariorum, quia sine urgente necessitate non sunt multiplicandæ entitates in rebus: sed unica solum quantitas in quolibet individuo subiecto substantiali sufficit, ut per illam tam substantiam quam accidentia, quæ illi insunt habeant extensionem secundum molem: ergo non sunt ponendæ tot quantitates in quolibet individuo subiecto substantiali corporeo, quot sunt entia corporea, quæ illi insunt. Minor probatur, quia sufficienter intelligi potest substantia corporea, primo, & per se extensa per quantitatem immediate receptam in illa, & reliqua accidentia secundario, quia immediate inherendo soli quantitati ab illa etiam extensionem eandem participant: ergo. Ex quibus colligo de ipsa nominalium sententia posse verificari adagium illud; incidit in scillam, cupiens vitare caribdim, & ut Hispanice dicitur, *Huyendo de la sarten, dio en las brasas*, siquidem dum totis viribus remis, velisque fugiunt multiplicare unam quantitatem solam distinctam à substantia, & qualitatibus, multiplicent tot quantitates distinctas realiter à substantia, quantitate eius, & qualitatibus, & cæteris accidentibus; unde renuentes trepidantesque concedere unam, argumentorum vi coacti, pene innumeras sine metu concedunt.

- 31 Urgetur, quia nulla maior ratio datur, ut multiplicentur quantitates ad multiplicationem accidentium, & substantiæ, ac datur ad multiplicationem motuum localium pro multiplicatione omnium accidentium existentium in hostia, & in homine; imo maior ratio datur, ut motus localis multiplicetur pro multiplicatio-

ne entitatum, & nihilominus ipsi nominales non lunt multiplicare motus locales per se, quia sufficit, inquit, unus motus ad omnes: ergo similiter, imo à fortiori non debent multiplicari tot quantitates: sed sufficit quantitas substantiæ ad omnes.

Ultimo probatur, quia si quantitas substantiæ est idem cum substantia; interrogo, an sit idem cum materia, an cum forma, an cum toto? Non cum materia, nec cum forma sola, quia utraque est natura sua ita composita in sua entitate, ut apta sit extendi in loco secundum partes: ergo hanc extensionem à quantitate non accipiunt, neque est idem cum utraque, nam iam duæ illæ quantitates materiæ, & formæ se penetrarent. Dices non esse inconveniens, quia illæ quantitates sunt partiales, ex quibus una totalis resultat quantitas, quæ sola cum alia integra quantitate nequit penetrari.

Sed contra primo, quia compositio hæc ex partibus, quæ se habent, ut actus, & potentia, plene repugnat formæ accidentali qualis est quantitas, quia omnia accidentia sunt simplicia, quantum ad compositionem essentialem, nec quantitas in alia potest recipi, & sicut non datur in anima una albedo, & in materia alia, quæ per modum actus, & potentiæ vniatur: sed sufficit una albedo ut totum compositum ex anima, & corpore sit album, ita similiter, non potest dari una quantitas in anima, & alia in materia quæ per modum actus, & potentiæ vniatur inter se: sed sufficit una in materia, ut denotet totum compositum quantum, ut in homine non est illa compositio ex quantitate corporis, & animæ, & tamen est tam completa quantitas corporea, & impenetrabilis, sicut in alijs rebus pure corporeis.

Denique, quia duæ quantitates duarum partium materiæ primæ sunt partiales, & ex illis resultat totum, & nihilominus sunt impenetrabiles, repugnantque esse in eodem loco, petuntque necessario duo loca partialia, & idem est de quantitate formæ materialis, sive substantialis, sive accidentalis, quod ex vi eius partes talis formæ habent eandem extensionem, & impenetrabilitatem inter se segmentum: ergo est Nominalium asserentium, ideo quantitates materiæ, & formæ penetrari, quia sunt partiales, & resultat ex eis totum, quæ ita completa quantitas solum repugnat penetrari cum alia totali, quod est falsum, nam homo non solum repugnat penetrari cum alio homine: sed etiam cum alia materia prima, imo cum quacunque partiali quantitate alterius materiæ primæ: ergo.

Confirmatur, quia si sub speciebus Sacramentalibus non esset quantitas substantiæ, ut commune subiectum, sequeretur, quod contrariæ qualitates non se mutuo expellerent contra experientiam, experimur enim quod quando introducitur gradus caloris intensus expellitur frigus: atqui expelluntur propter oppositionem inter calorem summum, & frigiditatem summam: ergo signum evidens est versari circa idem subiectum. Patet hæc consequentia, quia non opposuntur, nec expelluntur se contraria, nisi versentur circa idem subiectum, ut indicatur in definitione illorum; quæ hoc declarat, contraria enim sunt, quæ sub eodem genere maxime distant, & ab eodem subiecto mutuo se expellunt, nam calor, qui est in uno subiecto, & frigiditas,

Quæst. V. Vtrum mensura, vel divisib. &c. 585

giditas, quæ in alio est non se possunt expellere. Vnde si frigiditas esset per se sine subiecto, & calor esset per se, se haberent ac si in diversis subiectis reperirentur, vnde vna non expelleret aliam, quia omnis expulsio est, quia non possunt simul in eodem subiecto reperiri, sicut duæ quantitates, quæ in diversis locis sunt, non se expellunt donec in eodem loco reperiantur: ergo si experientia patet non posse hostiam consecratam simul esse summe frigidam, ac summe calidam, sed summum frigus expellere calorem intensum, signum evidens est versari circa idem subiectum, quod non est aliud nisi quantitas substantiæ, cum ipsa substantia destruat per consecrationem, & qualitates albedinis, saporis, &c. non sint subiecta per se caloris, & frigiditatis.

36 Deinde experimur etiam, vt optime notavit Albertinus, quod quando introducit vnus gradus caloris, expellitur alius frigoris, expellunt autem se non propter oppositionem; experientia enim patet stare simul quando non exceditur latitudo vt octo, signum est igitur quod se expellunt, quia subiectum est limitatum, & non potest esse capax vtriusque qualitatis contrariæ, non enim potest dici, vt clare patet, quod respectu eiusdem loci illa contraria habeant repugnantiam inter se.

37 Dices Deum corrumpere aliam qualitatem contrariam ad præsentiam alterius.

38 Contra, quia gratis confugitur ad liberam Dei voluntatem operantem contra naturas rerum, illa enim accidentia possunt realiter esse simul cum non habeant vim naturalem se expellendi.

39 Tandem, quia substantia non est per se sensibilis, sed per accidens, quantitas autem est per se sensibilis, idque multis sensibus, quam ob causam dicitur sensibile commune, albedo autem non est sensibile commune sed proprium, id est, quæ vno sensu cognoscitur, sed hoc non esset verum si entitas quantitatis esset idem cum substantia, & qualitatibus: ergo quantitas non identificatur cum illis.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta Adversaria dissolvuntur.

40 Ad primum argumentum patet, quæ sit ratio necessitatis multiplicandi quantitatem, & ponendi distinctam à substantia.

41 Ad secundum Respondeo substantiam esse susceptivam contrariorum, vt primum subiectum, quantitatem vero vt proximum.

42 Ad tertium admissio, quod separaret Deus substantiam à quantitate, negamus tunc fore substantiam vel materiam quantam. Ad probationem autem concedo habituram tunc illam substantiam partium distinctionem compositionem, & vnionem; concedo item, partes illius substantiæ cum distinctis, vbi conservari à Deo, vt ratio ibi facta probat, hæc tamen omnia non sufficiunt, vt substantia sit quanta, quia quantum est quod habet partes impenetrabiles, quas non haberet in illo casu substantiæ, ac proinde non esset quanta.

43 Ad quartum Respondeo cum Patre Suarez negando assumptum, impossibile est enim, vt in substantia materiali conservetur omnis forma accidentalis realiter distincta, quin maneat quantitas. R. P. N. de Peñafiel. Theol. Schol. Tom. I.

ta, vt argumentum recte probat; quamvis autem Deus penetraret duo corpora in eodem loco non reddidit illa non quanta, nec ex duobus quantis facit vnum quantum, sed servata distinctione quantitatum constituit in eodem spatio sic ergo licet Deus corpus bipedale constitueret in spatio pedali non per condensationem, sed per partium penetrationem non redderet illud minus quantum, neque duas in vnum redigeret: sed in eodem spatio eas collocaret, quod longe diversum est, eademque responsio est de quacunque reductione corporis quanti, quantumvis magni ad brevissimum spatium, in quo sit aliqua extensio per partium penetrationem, de reductione autem totius quanti ad indivisibile spatium controversia est, an sit possibilis. Mihi tamen pars affirmans indubitata est supposito Mysterio Eucharistiæ, nego tamen substantiam sic constitutam in spatio indivisibili non fore quantam, nam corpus Christi quantum est etiam in Sacramento, licet sit etiam in puncto indivisibili, & ratio est, quia quantitas non est actualis extensio in spatio, sed aptitudinalis, & hanc retinere potest corpus, etiam si actu non sit in spatio extenso, vt optime probat Suarez in metaphysica.

QVÆSTIO V.

Vtrum mensura, vel divisibilitas sint essentia Quantitatis.

SECTIO I.

Sententia Adversariorum ponuntur.

PRIMA sententia asserit aptitudinalem mensuram esse essentiam quantitatis, ita Albertus Magnus, Caietanus, & alij, probatur hæc sententia.

Primo ex Aristotele 5. metaphysica, cap. 3. vbi a numerum, & continuum ait esse quantitatem si possent esse mensura; item hic in prædicamento quantitatis propter rationem mensuræ distinguit varias species quantitatis: ergo ratio mensuræ est de essentia illius ex Aristotele.

Secundo, quantitas ex sua natura est apta ad mensurandum, sed id quod convenit ex vi propriæ entitatis est essentia rei: ergo aptitudo ad mensurandum est de essentia quantitatis.

Tertio illa est essentialis ratio quantitatis, quæ communis est omnibus speciebus eius, & sub qua possunt adæquate distingui, & non sub alia, sed huiusmodi est sola ratio mensuræ: ergo in ea consistit essentia quantitatis.

Secunda sententia est aliquorum Thomistarum asserentium quantitatis essentiam consistere in divisibilitate, ita lavelius, 7. 20. Zonzinas, & alij apud Patrem Suarez, Scorus, & probatur primo.

Auctoritate Philosophi diffiniunt quantitatem per divisibilitatem; dicendo quantum est divisibile in ea quæ insunt, &c.

Secundo, quia id quod primo concipimus in quantitate est divisibilitas, & ratione eius cate-

Eccc ra

ra conveniunt quantitati; atqui illa est essentia, quæ primo convenit rei; & est radix cæterarum proprietatum: ergo divisibilitas, quæ est huiusmodi est essentia illius.

- 8 Tertio id per quod differt primo vna species ab alia, est essentia illius; sed quantitas differt à discretis per divisibilitatem, nam continua differt à discretis, quia continua est divisibilis in partes, quæ copulantur termino communi, discreti enim, quia dividitur in partes, quæ nullo termino communi vniuntur: ergo divisibilitas est essentialis quantitati.

SECTIO II.

Nostre sententia probatur.

- 9 Prima conclusio: quantitatis essentia non consistit in ratione mensuræ aptitudinalis activæ. Probatur primo.

10 Potentia ad mensurandum aliud est potentia cuius actus est denominatio extrinseca: sed nulla potentia, cuius actus est denominatio extrinseca est de essentia rei: ergo huiusmodi ratio mensuræ, quæ in hac aptitudine consistit, non est essentia quantitatis. Maior sic probatur, quia mensuratio, quæ est actus illius aptitudinis consistit in collatione vnius quantitatis cum alia; hæc autem collatio nihil aliud est quam applicatio vnius quantitatis ad aliam, ut per eam cognosci, aut notificari possit eius extensio, seu magnitudo, ut asserit Arist. 10. *met. cap. 2.* mensura est, quo quantum cognoscimus, & subiungit statim, cognoscitur autem quantum, ut quantum, aut vno, aut numero, id est, aut vna mensura applicata aut repetitione, & numeratione; unde mensurare proculdubio est vti vna quantitate ad cognoscendum alterius extensionem. Per hanc autem applicationem nihil accipit quantitas intrinsecum: ergo est denominatio extrinseca. Minor sic probatur, quia omne exercitium essentia est intrinseca ratio perficiens illud, cuius est essentia: sed extrinseca denominatio non est exercitium intrinsecum perficiens rem, respectu cuius est denominatio extrinseca: ergo potentia ordinata ad illam, cum non habeat intrinsecum exercitium perficiens, non est de essentia alicuius. Maior sic probatur, ideo veritas vel visibilitas non sunt de essentia rerum, quia exercitium illarum est denominatio extrinseca, & ideo rationalitas est essentia hominis, quia exercitium ipsius; quæ ratio rationis est intrinseca ratio perficiens hominem, & ratio à priori est, quia actus secundus essentialis est illi actui primo: sed actus primus essentialis est intrinseca perfectio illius, cuius est essentia: ergo actus secundus, qui est exercitium illius debet esse intrinseca perfectio.

- 11 Confirmatur primo, quia omnis denominatio extrinseca est secundaria, & accidentalis ratio respectu denominati, & præcipue ratio mensuræ, quæ consistit in hoc ut ab homine sumatur, ut medium extrinsecum ad indicandas alias quantitates: sed nulla essentia debet esse in ordine ad secundariam, & accidentariam omnino rationem: ergo ratio mensuræ, quæ est in ordine ad istam secundariam rationem non est essentia quantitatis. Minor sic probatur, ideo essentia hominis sumitur in ordine ad ratiocinandum, &

non in ordine ad volendum, quia ratiocinatio est ratio prima, & volitio secundaria ratio in homine: ergo nulla essentia, &c.

Secundo probatur, quia actus secundus mensuræ activæ dependet à libero hominis arbitrio; ergo potentia ad talem actum non potest esse essentia quantitatis. Hæc consequentia sic patet, quia exercitium essentia alicuius est naturale, & ex sua natura determinatum, & non ad libitum hominis, ut ratiocinatio in homine, perfecta intellectio in Angelo, calefacere in calore, dealbare in albedine, & ratio evidens est, quia modo est actus secundus, quo est actus primus, cum actus secundus sit exercitium actus primi: sed actus secundus mensuræ activæ est ad libitum hominum: ergo mensura aptitudinalis activa non est essentia quantitatis. Antecedens primum sic probatur, quia mensura ut mensura semper est per humanam accommodationem, quia nulla est maior ratio quare hæc mensuret illam, quam è converso si res ipsa secundum se spectetur, neque etiam longitudo tantæ quantitatis est magis natura sua mensura, quam alia minoris, aut maioris, ut videre est in mensura solita quæ Hispanice *Bara de medir* dicitur, quæ tantæ, & non minoris, aut maioris magnitudinis debet esse, quod totum sine dubio ad libitum hominum est, ad quod significandum signo aliquo publico insignitur dicta mensura, quo denominatur aperte non posse actu mensurari, nisi quantitas ad libitum determinetur in esse mensuræ semper: ergo in ijs intervenit humana impositio.

Deinde, quia etiam alia, quæ non sunt quantitates possunt esse mensuræ aliorum: ergo ratio mensuræ non est essentia quantitatis, essentia enim vnius non potest alteri communicari. Antecedens sic patet, nam albedo est mensura colorum, & scibile est mensura scientiæ, & Deus est mensura omnium entium creatorum, & hoc modo etiam per speciem perfectissimam generis mensuramus alias secundum accessum, vel recessum ad illam secundum illud axioma; primum in vnoquoque genere est mensura cæterorum. Tandem perfectionem imaginis mensuramus per exemplar: sed hæc omnia non sunt quantitates: ergo alia, quæ non sunt quantitas possunt esse mensuræ aliorum.

Tertio probatur, quia quantitas se sola non potest esse mensura, quia mensura est determinata magnitudo, & extensio in ordine ad locum, ut palmus; hæc autem extensio includit formaliter, & quantitatem, & vbiocationem circumscriptivam: ergo ratio mensuræ addit accidens physice distinctum à quantitate; ergo non est essentia, cum essentia non distinguatur ab illa re cuius est essentia. Antecedens sic probatur, quia si quantitas divinitus ad punctum reducatur, non erit apta ad mensurandum, cum per illam sic reductam non poterit cognosci alterius magnitudo; item, quia eadem quantitas, modo potest esse longior, modo currior pro densitate, aut raritate: ergo sola illa non poterit esse mensura, cum non habeat certam extensionem localem formaliter.

Quarto probatur, quia illud non est essentia, quod supponit aliud primum in constituto: sed potentia ad mensurandum supponit extensionem partium, quia ideo quantitas est apta ad mensurandum, quia habet extensionem partium, &

Quæst. V. Vtrum mensura, vel divisib. &c. 587

est æquabilis cum altera, & ideo indivisibile non est capax mensurandi, nec quantitas Christi in Eucharistia illud, quia nullas partes habet hæc, quia non habet extensionem illarum: ergo ratio mensuræ præsupponit extensionem.

16 Vltimo probatur, cum Patre Suarez, quod aptitudinalis mensura non sit de essentia quantitatis, quod sic ostendit, quia vel hoc intelligitur de mensura ipsius substantiæ, quam afficit quantitas, quæ dici potest mensura intrinseca, vel de mensura alterius quantitatis, quæ est extrinseca. Primum dici non potest, quia quantitas non est mensura proprii subiecti, nam mensura debet esse res extrinseca, ut bene notatur Scotus, & Durandus, & patet, quia si quantitas est mensura substantiæ, cui inhaeret, vel notificat perfectionem eius, & hoc non, ut per se constat; vel notificat molem, seu magnitudinem eius, & hoc non, quia hoc non tam esset notificare substantiam quam se ipsam, quia substantia non habet aliam molem nisi quantitatem ipsam, non potest autem dici mensura sui ipsius, quia mensura est id, per quod cognoscimus rei quantitatem, ut patet ex eius definitione ab adversariis admittis: sed non cognoscimus rei quantitatem per ipsam, met quantitatem eius: sed per applicationem alterius, ut constat: ergo. Vnde licet quantitas possit notificare se per modum obiecti per se cognoscibilis, non tamen proprie per modum mensuræ, neque illa ratio notificandi se est alia quam ratio intelligibilis, quæ transcendentalis est, & sic alijs à quantitate convenit.

17 Confirmatur, quia mensura debet esse homogenea mensurato, ut patet ex Arist. 10. metaph. cap. 3, sed quantitas non est homogenea substantiæ, cui inest: ergo non est mensura illius, sed potius reddit illam mensurabilem alia quantitate atque eadem, quod si hæc ratio mensuræ passive sumatur, scilicet ut dicatur quantitas aptitudine mensurare subiectum in quo est, quia reddit illud mensurabile, etiam hoc modo non potest esse ratio quantitatis, tum quia ideo quantitas reddit mensurabilem rem quantam, quia reddit illam extensionem, tum etiam, quia quantitas in tantum potest mensurari, in quantum potest esse qualis mensuræ, vel semel, vel sæpius applicatæ: ergo prius secundum rationem quantitas est æqualis, quam sit mensura: sed illud non est essentia quantitatis, sed proprietas eius: ergo multo minus ratio mensuræ, tum denique, quia illa mensurabilitas solum est aptitudo quædam rei magnitudo cognosci possit per extrinsecum medium, nullius autem rei essentia consistit in tali aptitudine: ergo rationes fieri possunt si aliud membrum eligatur, nimirum quod una quantitas sit apta ad mensurandum aliam, tum quia etiam hæc ratio est posterior, ideo enim una quantitas potest assumi ut mensura ad aliam notificandam, quia est extensa, & consequenter æquabilis alteri, tum etiam, quia posse esse medium ad cognoscendam aliquam veritatem, nunquam potest esse essentia alicuius rei, sed fundatur in causa, vel effectu, quæ proveniunt ex ipso esse rei, vel illud supponunt: ergo multo minus potest esse essentia quantitatis posse esse medium extrinsecum cognitionis per modum mensuræ, & eadem ratione nullius rei essentia potest consistere in ratione mensuræ sibi proportionata, ut quod lux sit mensura cæterarum qualitatium non potest esse essentia lucis, sed

R. P. Ideph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

supponit perfectionem essentialem eius in qua fundatur quod possit assumi ab intellectu, & mensura.

Dices cum Sanchez in Logica, lib. 5. præd. q. 15. 18 ex his patet quam falso dixerit Suarez quantitatem non mensurare proprium subiectum, scilicet substantiam, quam afficit, nam quod hæc substantia sit tanta, habet à quantitate; sic ergo quod cognoscatur esse tanta habet ex sua quantitate: ergo quantitas proprii subiecti mensura est, nam mensura est, quæ cognoscimus rei quantitatem. Hæc sententia tam futili, & inordinata ratione ostensa attraxit Complutensem Carmelitarum Collegium, quod in hac parte maxime laudat Sanchez.

Sed contra Sanchez (in quo tanquam in Adam omnes mortales, jta Complutenses in eo non semel, ut nos: sed sæpe peccant) sic arguuntur.

Primo, quia ut communi consensu hominum constat, & in omnium more positum est, ac denique experientia patet, semper una res quantam mensurat aliam quantam, ut videre est in ea, quæ Bara, Hispanice vocatur, quæ non mensuratur substantia quantitatis ipsius: sed alia res quantæ, ut pannus, aut sericum velamen, aut bombicinum, & ratio evidens est, quam supra cum Suarez attulimus, quia mensura non est respectu sui: sed respectu alterius, quod notificetur per mensuram: sed si quantitas mensuraret substantiam in qua est, sequeretur quod quantitas se ipsam mensuraret: ergo quantitas non est mensura substantiæ in qua est. Hæc minor sic probatur, quia quantitas in tantum mensurat, & notificat substantiam in quantum tanta, vel tanta est; sed esse tantam vel tantam est idem ac esse quantam formaliter, & reduplicative, & patet, quia in tantum mensuratur substantia in quantum est extensa, & habet partes: atqui per vos, ut est extensa, & habet partes est quantæ: ergo in quantum est quantæ mensura, unde reddet hunc sensum substantia quatenus quantæ est mensuratur: sed semper reduplicatio cadit supra totum indicando formam constitutivam, ut videre est inefficaciori argumento, quo probant adversarii physicam prædeterminationem dicentes causam secundam, ut operans dependet à Deo, ut operante, ubi reduplicatio indicat operationem, & sic sensus illius propositionis est operationem causæ secundæ dependere ab operatione causæ primæ: ergo similiter si substantia, ut quantæ mensuratur à quantitate, quantitas illius substantiæ mensurabitur à se ipsa, nam si ut Sanchez ait supra mensura est quæ cognoscimus quantitatem rei, & substantia secundum quod quantæ est mensuratur à quantitate, quantitas substantiæ mensurabitur à quantitate; unde idem à se ipso mensurabitur quod est falsum, quia mensura est relativa, unde ad aliam. Maior illa sic probatur, mensura est quoddam genus signi notificantis, nam per mensuram uti per signum in notitiam magnitudinis rei notificandæ devenimus: sed signum non est respectu sui, sed respectu alterius, & ad alterum, ut videre est in imagine respectu imaginati, in fumo respectu ignis: ergo mensura non est, ut ipsa nota fiat: sed ut notificetur aliud per illam.

Confirmatur, quia sicut se habet pondus unius rei ad ponderandum, sic se habet quantitas ad mensurandum, & unitas ad numerandum, ideoque dicitur in Scripturas fecit Deus omnia in numero.

E e e 2 mero

mero, pondere, & mensura propter convenientiam proportionem, & similitudinem ponderis, & mensuræ; sed per pondus unius substantiæ, v.g. æris non ponderatur, aut libratur substantia ipsius æris, sed pondus auri, & argenti: ergo similiter per quantitatem non mensuratur substantia ipsius quantitatis, quæ mensura est, sed alia quantitas alterius substantiæ.

22 Deinde, ratio Sanchez frivola est, quia procedit ex quodam falso principio, quia non quodcumque, quod constituit cognoscibile, ut quantum est mensura constituit, ut patet evidenter, nam species impressa, quatenus se habet ex parte obiecti quanti, constituit substantiam quantam in esse cognoscibilis, ut quantæ, & nihilominus non est mensura substantiæ quantæ: ergo similiter non ideo quantitas erit mensura substantiæ, quia aliquo modo constituit illam in esse cognoscibilis in ratione quantæ. Deinde cognoscibilitas ipsa magis proxime constituit substantiam quantam in esse cognoscibilis, & cognitio substantiæ quantæ constituit ipsam in esse cognoscibilis, ut quantæ, & nihilominus, nec cognoscibilitas, nec cognitio sunt mensura substantiæ quantæ; imo potius ipsa substantia quanta est mensura cognitionis, quia est obiectum illius: ergo falso dicit Sanchez ideo quantitatem esse mensuram substantiæ quantæ, quia constituit cognoscibilem; imo lux inherens in substantia quanta, quia sensibile proprium est, constituit illam in esse visibilis, & cognoscibilis, & non obstante tali constitutione nullo modo potest dici, lux est mensura: ergo non obstante constitutione substantiæ à quantitate, quantitas nullo modo potest dici esse mensuram substantiæ, quia mensurare, ut ait Divus Thomas, nihil aliud est, quam unius quantitatem ad aliam applicare, ut per eam cognosci, aut notificari possit, sic enim pannum mensuramus vlna, & similia; unde ut supra diximus mensura dicitur quæ apta est, ut per illam alterius quantitas cognoscatur, ideo enim ait Aristoteles 10. *metaph. cap. 2.* mensura est id, quo quantum cognoscimus, & sicut actus mensurandi non est ipsa cognitio, nam potius hæc est effectus mensurationis, ita posse cognosci non est mensurari, nec constitutus, tamen esse cognoscibilis est mensura illius; è contra vero, quia applicatio est mensuratio, & actus mensurandis ita aptitudo, ut applicetur est, quæ constituit mensuram in esse mensuræ; unde quod per se mensuratur solum est quantitas, substantia autem per accidens mensuratur, & hoc non solum verificatur substantia, quæ est subiectum quantitatis mensurantis, ut patet ex supradictis, sed quod magis verificatur etiam respectu substantiæ, quæ subternitur quantitati mensuræ, cum per accidens, & non per se applicetur illi mensura, quibus omnibus funditus labefactatur commentitia sententia Sanchez maxime laudata à Complutensibus.

23 Vergetur, quia duplex datur mensura, alia est per numerationem, seu receptionem unitatum, & hæc convenit unitati, sicut quantitati extensæ esse mensuram: sed unitatis essentia non consistit in ratione mensuræ per repetitionem: ergo nec ratio mensuræ convenit essentialiter quantitati continuæ. Patet consequentia à paritate rationis, præcipue quia in sententia omnium, quantitas est essentia absoluta à respectu transcendentali ad aliud præter subiectum, nam licet quantitas sit mensura proprii subiecti, etiam est mensura alte-

rius quantitatis; unde præter subiectum suum proprium ad alias quantitates debet ordinari, quatenus illarum mensura est: atqui ratio mensuræ consistit in respectu ad aliud in sententia aduersariorum: ergo ratio mensuræ non est de essentia quantitatis, cum illa non dicat ordinem ad alias quantitates: explicatur amplius, quia esset æquale, & inæquale non sunt de essentia quantitatis, sed aliquo modo proprietates, ut inferius explicatur, sed aptitudo ad mensurandum activa, & passiva supponit illa, quia prius est rem esse æqualem in se, vel inæqualem alteri, quam nobis per mensuram manifestari: ergo; & ideo punctum non potest mensurari quantum, quia non est æquale illis: ergo.

Ultimo confirmatur, quia nisi res habeat actua- 24 lem extensionem in ordine ad locum non dicit aptitudinem ad mensurandum, & ideo corpus Christi sacramentaliter reproductum sub speciebus panis, & vini, non est capax ut sit mensura, nec potest mensurare aliud, quia non habet actua- lem extensionem in ordine ad locum, unde ut capax reddatur corpus Christi essendi mensura, debet redigi ad actua- lem extensionem localem: ergo extensio actualis est, aut prior ipsa aptitudine ad mensurandum aut est simul cum illa, atque essentia quantitatis supponit ante ipsam extensionem actua- lem, nam existentia actualis est modus ex natura rei distinctus ab ipsa quantitate, & essentia ipsius, ab ipsaque fluxus; unde posterior minimum natura ipsa essentia quantitatis: ergo aptitudo ad mensurandum de primo ad ultimum est posterior ipsa essentia quantitatis: ergo essentia illius non est ratio mensuræ. Hæc prima consequentia patet, nam si pater meus est prior me, qui sum simul cum fratre meo, & prior alio: ergo pater meus est prior illis duobus, sed essentia quantitatis est prior extensione actuali, quæ est simul, aut prior ratione mensuræ: ergo essentia quantitatis est prior ratione ipsa mensuræ.

Secunda conclusio: Divisibilitas non est essen- 25 tia quantitatis, quia divisibilitas supponit aliud esse in quantitate primum; atqui id quod supponit aliud esse in re non est essentia illius, cum essentia sit primum omnium constitutum rei, ante quod non datur aliud: ergo divisibilitas non est de essentia. Maior est evidens, quia corruptibilitas, seu potentia ut corrumpatur supponit subiectum constitutum, quod sit talis corruptionis capax, sicut v.g. mortalitas hominis, supponit esse hominis, quod habeat talem aptitudinem, ut moriatur, & ratio evidens est, quia sicut se habet actus potentie, ita se habet potentia: atqui corruptio actualis, quæ est actus corruptibilitatis supponit actuale esse, sive existentiam eam corruptio destruat illam; unde corruptio destruit, quod iam existit, & sic talis existentia supponitur ante destructionem, sicut vita ante mortem, quomodo enim homo moreretur si non viveret, antequam adveniret mors: ergo potentia corruptionis, quæ est corruptibilitas, seu supponit essentiam, quæ est quasi capacitas, seu potentia ad existendum, quia sicut se habet actus ad actum, sic potentia ad potentiam v.g. quia ratiocinatio, qui est actus ratiocinatus, supponit ratiocinatum, quæ est actus rationalitatis, ita ratiocinatio, quæ est potentia ratiocinandi, & quia volitio supponit intellectionem, voluntas supponit intellectionem: sed divisibilitas est corruptibilitas quanti-

Quæst. VI. Vtrum essentia quantitatis, &c. 589

tatis, quæ potest dividi, nam per divisionem quæ est actus divisibilitatis corrumpitur quantitas, quæ dividitur; ergo divisibilitas supponit aliud primum esse in quantitate.

26. Confirmatur, divisibilitas supponit extensionem impenetrabilem; ergo divisibilitas non est primum esse in quanto; ergo non est essentia. Antecedens sic patet, quia divisibilitas est potentia passiva in quanto, quæ respicit potentiam activam simultaneam cum ipsa in agente physico, ut dividat talem quantitatem, nam statim ac datur potentia passiva in passio, simul correspondet potentia activa in agente, ex quo dimanavit axioma illud, omnipotentia passiva correspondet activa, sed potentia activa in agente physico præsupponit extensionem impenetrabilem in quanto, quia agens non potest dividere quantum, nisi esset impenetrabile, & extensum, & ideo hæc est vera causalitas, ideo agens potest dividere subiectum, quia est extensum occupando locum, ideo enim bombardæ dividit parietem, & murum demolitur, & frangit tabulata navis propter occupandum locum ad quem rapitur violento impetu, & in quo reperit repugnantiam in muro seu in pariete, & non est contratio ideo est extensum, quia est divisibile, & potest dividi à subiecto; nam sicut agens etiam est extensum, ita petit extensionem in passio, & ideo potentia passiva non potest videre indivisibile, & inextensum; ergo, & potentia passiva quæ est simul cum activa præsupponit extensionem impenetrabilem in subiecto.

27. Secundo, quia essentia est radix omnium passionum, & attributorum, quæ reperiuntur in re constituta per talem essentiam ut lips, & tonforibus notum est, sed divisibilitas non est radix impenetrabilitatis nec causa illius; sed potius est contra ut probatum manet; ergo divisibilitas non est essentia quantitatis.

28. Tertio probatur hæc conclusio omnibus argumentis, quibus hoc ipsum demonstravimus supra explicantes definitionem Aristotelis quantum est divisibile.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta Adversaria solvuntur.

29. Ad locum Aristotelis Respondeo, dicendo quod ibi loquutus fuit secundum rationem posterioriorem quantitatis, quæ est ratio mensuræ, ex qua colligebat essentiam quantitatis à posteriori.

30. Secundum argumentum futile est, nam etiam quantitas est apta ad feriendum, & verberandum, & nihilominus talis aptitudo non est essentia quantitatis; ergo licet quantitas sit apta ex natura sua ad mensurandum, cum talis aptitudo non sit primum constitutivum, non erit essentia illius.

31. Ad tertium concedo maiorem, & nego minorem, quia alia ratio est essentialis per quam distinguitur quantitas à substantia, & qualitatibus, & distinguitur à cæteris rebus, de qua postea dicitur q. 3. Vtrum essentia, seu effectus primarius, seu formalis quantitatis sit tribuere substantiæ partes.

32. Ad argumentum secundæ sententiæ, & ad locum Philosophi respondeo talem definitionem non esse essentialem, sed descriptivam.

Ad rationem, nego maiorem, ut patet ex dictis.

QVÆSTIO VI.

Vtrum essentia quantitatis sit tribuere partes substantiæ.

SECTIO I.

Sententiæ Adversariorum proponuntur.

PRIMA sententia asserit omnem rationem partium integralium provenire in substantia corporea à quantitate, quæ sublatæ, indivisibilem ex se manere, non quidem positive, ita ut ex se nullas exigat partes ex propria natura, sed indivisibilitatem negative habere, id est quod licet actu ex se non habeat partes, esse tamen aptam ut eas habeat quantitatis accessus, si autem interroges in quo consistat hæc ratio partium respondent in hoc, quod sint actu distinctæ, & unitæ cum ordine; sicut ergo in sigillo aureo duo sunt, & entitas materialis illius, quæ est entitas substantiæ auri, & forma, & figura ipsius, sic similiter in substantia datur & entitas substantiæ & distinctio partium, seu ratio illorum, & hoc secundum inquit hæc sententia causari à quantitate hanc sententiam collatis signis unanimi consensu sequuntur Thomistæ, in ipsamque quasi iureiurando omnes conspiravere. Probatur hoc placitum.

Primo auctoritate Aristotelis 1. Physicæ, text. 15. ubi sic ait: atqui Melissus id quod est infinitum esse asserit, id ergo quod est quantitas est quædam, infinitum enim in quantitate nimirum est, substantia autem infinita, ut qualitas, aut effectus infinitus esse non potest, nisi per accidens si simul, & quanta sint quædam, ex quibus clare colligitur substantiam absque quantitate non habere partes; alias non sola quantitas esse posset infinita per se: sed substantia etiam, quia fundamentum infinitudinis secundum extensionem est pluralitas partium.

Secundo probatur auctoritate Divi Thomæ 1. p. quæst. 50. art. 2. ubi sic ait, materiam autem dividi in partes non convenit nisi secundum quod intelligitur sub quantitate, quæ remota remanet substantia indivisibilis, & 4. contra Gent. cap. 65. in fine, ait, quod remota quantitate substantia omnis indivisibilis est.

Tertio hac ratione (probat Pater Vazquez hanc sententiam, quam asseveranter sequitur tom. 3. in 3. p. disput. 109. c. 3. n. 25.) & his verbis.

Si substantia composita, cæteraque illius accidentia secundum se haberent extensionem partium in se ipsis, ut recentiores dicunt, non esset constituenda alia extensio, in qua essentia quantitatis consisteret media inter extensionem substantiæ, cæterorumque accidentium secundum se, & impenetrabilitatem, seu extensionem, quam vocant actuaalem in ordine ad locum: sed satis esset in illa extensione substantiæ, & accidentium secundum se constituere essentiam quantitatis secundum rem non distinctam à qualibet re, & ei ut passionem addere extensionem illam actuaalem

Eccc 3 in

in ordine ad locum, aut è contatio soli extensioni ad locum, quæ scilicet impenetrabilitas essentialis quantitatis à describere, simulque fateri christum in Eucharistia sine sua quantitate esse, ut nonnulli sunt arbitrari, ut quid igitur tres extensiones excogitabimus? & in media sola essentialis quantitatis constituemus? iam vero nullum ubi, nullamque distantiam substantiæ compositæ, & alijs accidentibus secundum se convenire; imo neque ipsi quantitati sine propria sua passione, quæ est extensio in ordine ad locum non minus facile probatur primo, quia si substantia composita, cæteraque accidentia secundum se haberent partes sine quantitate, ita ut aliquod ubi distinctum ab ubi ipsius quantitatis habere possent, sicut adversarij docent, aut supæ natura postulerent modum existendi in loco, & pars in parte, cumque natura determinata sit ad unam partem non possent indifferenter utrumque modum existendi in loco postulare; si autem determinate aliquem postulerent, potius postulare deberent modum divisibilem, ita ut tota existerent in toto loco, & parseorum in parte, quam indivisibilem, quod si substantia composita hunc modum exposceret supæ natura, sequeretur non posse ei communicari etiam per divinam potentiam modum indivisibiliter existendi in loco, sicut neque quantitati cum sua propria passione, & modo non potest communicari modus existendi indivisibiliter, quia supæ natura modum divisibilem postulat.

3 Quarto probatur, quia si materia prima, v. g. haberet partes præcisæ quantitate, ante quantitatem esset materia composita ex suis partibus: sed hoc est omnino falsum; ergo materia prima sine quantitate non habet partes. Minor probatur, quia prima compositio est illa, quæ est actus, & potentia; ergo ante illam non potest intelligi in materia prima alia compositio: ergo nec compositio partium.

Quinto, quia habere partes extensas, est effectus formalis accidentalis sicut esse album: ergo sicut esse album est formaliter ab albedine, ita habere partes extensas erit formaliter à quantitate: antecedens probatur, quia habere partes extensas, non est essentialis quid, sed accidentale.

Sexto, implicat materiam primam habere ex se aliquas partes integrales substantiales: ergo omnis ratio partium, quæ reperitur in substantia corporea provenit à quantitate, tanquam effectus formalis à sua causa formalis: antecedens sic probatur, primo, quia pluralitas partium esse non potest absque distinctione eorum inter se, quæ distinctio necessario debet provenire ab aliquo actu, siquidem actus est qui distinguit ex. 7. mer. tex. 49. sed in materia secundum se nullus est actus, cum sit pura potentia, ex quo ibi non potest esse distinctio partium. Secundo distinctio partium est unam partem esse extra aliam: ergo sola quantitas est, quæ illas distinguit, & confert materiæ primæ.

Septimo, quantitas necessario debet habere aliquem effectum formalem peculiarem, & determinatum, qui cum illa recurat, & à nulla alia forma præstari possit, sed præter dictam partium substantiarum distinctionem, sive extensionem nullus assignari potest: ergo. Probatur minor, quia

in primis ex dictis constat illum esse non posse rationem mensuræ, & divisibilitatem quia hæc supponunt rationem partium ut primum quantitatis conceptum, nec est impenetrabilitas, quia vel impenetrabilitas sumitur pro actuali tenentia, & exclusionem unius quantitatis à consortio alterius in eodem loco, vel pro aptitudine, vel pro radice ex qua dimanat talis aptitudo, & capacitas non primum, alias solum inveniretur quantitas; in rerum natura, quando alteram ab eodem loco expellit, dicendumque esset utrum Virginalem non fuisse quantum in partu Virginis, cum divinitus corpori Christi additum permiserit absque sui fractione, & ruptione. Nec secundum, quia capacitas illa est proprietas, & secundarius conceptus supponens alium priorem, ex quo dimanat, & oritur: imo prius intelligimus quantitatem esse divisibilem, quam impenetrabilem aptitudinaliter, quia divisibilitas oritur, & coniungitur immediatius cum extensione partium, & deinde media divisibilitate impenetrabilitas, cum ideo quantum sit impenetrabile, quia est divisibile, & non è contra. Si tamen dicatur tertium impenetrabilitas sumpta in illa acceptione, est idem re, & ratione cum extensione, & distinctione partium, quare omnis distinctio, & extensio partium proveniat solum à quantitate, substantiaque nullis partibus gaudebit ex se, sed omnes habebit beneficio quantitatis.

SECTIO II.

Nostra sententia ostenditur.

Conclusio: substantia non accipit partes substantiales, nec distinctionem ipsarum à quantitate; ita fere omnes Doctores, & Scoti, & omnes Societatis Iesu Doctores, & probatur.

Primo, quia quantitas non constituit adæquate, & formaliter substantiam compositam in quantum substantia est; sed si quantitas tribueret partes substantiales substantiæ, quantitas adæquate constitueret substantiam in quantum substantia est: ergo quantitas non tribuit partes substantiæ. Maior evidens est, primo, quia quantitas si constitueret substantiam non esset nisi in genere causæ formalis, ut ipsi adversarij fatentur, & ratione ipsa patet evidenter; sed in genere causæ formalis non potest quantitas constituere substantiam in quantum substantia est: ergo. Minor sic probatur, quia nihil aliud est causam in aliquo genere constituere, nisi in illo genere dare esse constituto, ut de se patet: sed quantitas nullo modo potest dare esse substantiale, aut esse substantiæ: ergo in genere causæ formalis non potest quantitas constituere adæquate substantiam in quantum substantia est. Hæc minor sic probatur, quia causa formalis nullo alio modo dat esse effectui, nisi dando se ipsam, aut per proprium suum esse componendo effectum cum causa formalis per exhibitionem suæ entitatis causæ; unde dum constituit forma effectum, nullum aliud esse dat illi nisi suum ipsum esse per unionem ad materiam, ex qua constat effectus: sed esse quantitatis nullo modo est esse substantiæ, aut substantiale, sed potius esse accidentis, aut accidentale realiter distinctum ab esse substantiali, seu ab esse substantiæ, alias quantitas esset substantia, quod est absurdum, omnis enim res quæ esse substantiale, seu esse

esse substantiæ habet, est substantia: ergo quantitas nullo modo potest dare esse substantiale substantiæ in genere causæ formalis.

Vergetur, quia nemo dat quod non habet: sed quantitas non habet esse substantiæ, aut esse substantiale: ergo non potest dare esse substantiæ, aut esse substantiale effectui in genere causæ formalis, præcipue quia forma in genere causæ formalis non dat esse, quod aut eminenter, aut virtualiter habet: sed solum quod formaliter in se continet, ut videre est in luce, quæ licet contineat eminenter calorem, ac proinde in genere causæ efficientis producat calorem, nihilominus in genere causæ formalis non dat esse calidi effectui: sed solum dat esse lucidi, aut esse lucis, quia hoc esse formaliter continet, illud autem non. Item calor licet virtualiter contineat substantiam quatenus est virtus, seu instrumentum substantiæ, ac proinde, ut vos assertis effective in virtute substantiæ producat substantiam, nihilominus in genere causæ formalis non dat esse substantiæ, nec constituit concretum substantiale ut substantiale: sed potius dat esse formale accidentis, & constituit concretum accidentale calidum, & nimirum quatenus formaliter calidum est: sed quantitas formaliter in se non habet esse substantiæ, aut esse substantiale: ergo non dat esse substantiæ, aut substantiale in genere causæ formalis, ac proinde non constituit effectum substantialem, aut substantiam in esse substantiæ adæquate.

Declaro amplius hoc, quia effectus formalis primarius alicuius formæ non excedit in gradu entis ipsam formam, ut videre est in effectui formali formæ naturalis, qui non potest esse supernaturalis; nec effectus alicuius privationis, aut negationis formalis potest esse positivus, ne excedat effectus formalis in gradu essendi ipsam formam: sed quantitas non est in gradu substantiæ, aut substantialis, sed potius in inferiori gradu, scilicet accidentali; ergo effectus formalis primarius illius non est in gradu substantiali. Patet hæc consequentia, quia si effectus formalis quantitatis esset in gradu substantiali excederet effectus formalis quantitatis ipsam quantitatem, &c., quia nihil aliud est excedere in gradu essendi, nisi esse in gradu superiori, aut in gradu excedente in perfectione gradum in quo existit causa: sed gradus substantialis in quo esset effectus formalis quantitatis esset gradus substantialis, qui superior est, & excedit perfectione gradum accidentalem in quo est quantitas: ergo effectus formalis quantitatis excederet in gradu essendi quantitatem, sed hoc est absurdum: ergo effectus formalis quantitatis non existit in gradu substantiali.

Ratio autem à priori huius est, quia effectus primarius formæ debet esse eiusdem rationis cum forma, & non diversæ rationis, ideo enim albedo constituit necessario album, & non substantiale aut luminosum, & dulcedo non constituit calidum, sed potius dulce, quia dulce, & album sunt eiusdem rationis cum albedine, & dulcedine, substantiale autem luminosum, & calidum sunt diversæ rationis, ac sunt albedo, & dulcedo: sed esse substantiale, aut esse substantiæ non est eiusdem rationis, sed diversæ ab esse quantitatis: ergo esse substantiale, aut esse substantiæ non potest esse effectus formalis quantitatis. Patet minor, quia esse substantiæ, aut esse accidentis non sunt

eiusdem rationis, sed diversæ, sed quantitas est esse accidentis, &c. ergo esse quantitatis, & esse substantiæ non sunt eiusdem rationis, sed diversæ.

Minor prima, & præcipua in qua est tota difficultas sic demonstratur, quia si quantitas tribueret omnes partes integrales substantiales substantiæ in genere causæ formalis, ipsi substantiæ tribueret adæquatum, & totale esse substantiale in genere causæ formalis, sed tribuere in genere causæ formalis alicui suum esse adæquatum, est constituere adæquate illud in genere causæ formalis: ergo si quantitas in genere causæ formalis tribuit substantiæ omnes partes integrales substantiales illius, per vos quantitas constituit adæquate substantiam in esse substantiæ si, &c. Hæc minor est evidens, quia nihil aliud est constituere adæquate in aliquo genere causæ, quam dare in illo genere causæ esse adæquatum, v. g. anima rationalis in genere causæ formalis constituit hominem, quia in genere causæ formalis dat homini suum esse, & albedo constituit album formaliter, quia in genere causæ formalis dat esse albo: ergo dare seu tribuere alicui in genere causæ formalis adæquate esse, est constituere adæquate in genere causæ formalis ipsum. Maior illa sic probatur, quia substantia habens partes integrales substantiales, non habet aliud esse præter omnes partes simul sumptas, & unitas; ergo tribueret totum, & adæquatum esse substantiale tali substantiæ, quia illud est adæquatum esse alicuius rei, præter quod nullum aliud habet esse talis rei: sed præter omnes partes simul sumptas integrales substantiales non habet aliud esse substantia composita ex illis: ergo si quantitas tribuit tale esse præter quod non est aliud in substantia illa, quantitas tribuit esse adæquatum substantiæ, quatenus substantia est.

Maior illa sic probatur, quia totum integrale est idem quod omnes partes simul sumptæ, & unitæ adæquate, ita ut tale totum nullo modo distinguatur à parte rei ab omnibus illis partibus simul sumptis, & unitis, nam licet inter Doctores controversetur, an compositum ex materia, & forma distinguatur ab omnibus partibus simul sumptis & unitis, nihilominus pro certo habetur apud omnes totum integrale non posse distingui ab omnibus partibus simul sumptis, & unitis, quia omnes concordant in hoc, ut totum integrale nihil addat supra omnes partes simul sumptas, & unitas, sed inter ea inter quæ nulla distinctio datur, sed potius reperitur adæquata identitas, ita contingit ut vnum ex illis non habeat aliud esse ab eo quod habet alterum, quod est idem adæquate cum ipso, ut ex ipsis terminis patet, alias essent idem & non essent idem, distinguerentur & non distinguerentur, sed substantia, de qua loquimur, est totum integrale ex partibus substantiæ integralibus; ergo talis substantia non habet aliud esse, ac proinde adæquatum esse substantiale illius sunt omnes partes simul sumptæ, & unitæ integrales substantiales.

Vergetur declarando amplius hoc, quia forma non dat esse subiecto talis formæ, præcipue si forma sit accidentalis, & subiectum sit substantia, quia omne subiectum præsupponitur prioritate naturæ ad formam accidentalem, quæ subiectatur in ipso, quia talis forma accidentalis dependet ab ipso subiecto in esse, & fieri, prius enim non habet esse à posteriori, sed esse materiæ pri-

ma, quod est subiectum quantitatis, saltem inadaequatum sunt omnes partes simul sumptae, & vnita illius: ergo quantitas quae est forma accidentalis non potest dare omnes partes integrales substantiales materiae primae. Maior illa est certa, nam licet forma possit dare subiecto aliquod esse distinctum à proprio esse subiecti, nihilominus talis forma non potest dare subiecto proprium esse subiecti, & per quod constituitur subiectum in esse talis, v. g. anima rationalis bene tribuit materiae primae esse animati, hoc est quod sit animata, sed nullo modo tribuit materiae primae, esse materiae primae, quia tale esse solum accipit materia prima à Deo in genere causae efficientis per creationem, & nullo modo in genere causae formalis à parte rei, sicut albedo bene facit quantitatem albam, sed non facit illam in genere causae formalis quantitatem, quia esse quantitatis praesupponitur prioritate naturae ad esse albedinis: ergo forma non tribuit subiecto proprium esse talis subiecti: ergo nec quantitas tribuit partes substantiales materiae primae, quia tales partes sunt proprium esse materiae primae, vt iam diximus.

Deinde, quia partes materiae primae sunt de essentia eius, sed quantitas & eius partes non sunt de essentia materiae: ergo. Minor est certa, quia materia est substantia, quantitas vero accidens. Maior patet, quia omnes partes simul sumptae vt iam diximus sunt tota essentia compositi, vel saltem illae, & totalitas sunt compositum: atqui quantitas nec partialiter, nec totaliter est ipsa materia prima, nec compositum illam: ergo.

Præterea declaratur, quia quando effectus formalis est de substantia, & conceptu alicuius, forma, seu causa formalis est de essentia, seu de conceptu entitativo illius, de cuius conceptu, entitate, & substantia est talis effectus: sed partes integrales substantiales sunt de conceptu, & substantia, seu essentia materiae primae: ergo quantitas, quae est causa formalis partium substantialium integralium materiae primae erit de conceptu substantiali, & entitativo materiae primae: sed accidens non potest esse de conceptu substantiali entitativo primario substantiae: ergo quantitas, quae accidens est, non potest esse de conceptu primario substantiali materiae primae, quae substantia est: ergo quantitas non est ratio formalis, seu forma constitutiva in esse causae formalis partium substantialium materiae primae. Minor illa patet, quia accidens, vt supra diximus, est secundarius conceptus substantiae, ideoque ei iam constituta in primario conceptu advenit, & quia sic constituta accedit, accidens dicitur; vnde absolute est extra conceptum primum, & substantialem substantiae, quia substantiam praesupponit prioritate naturae constitutam in suo esse primario, & substantiali; siquidem per tale esse primario constitutur substantia est causa materialis accidentium, &c. Maior prima est evidens, ideo enim anima est de essentia hominis, quia animatum, quod est effectus formalis animae est de essentia ipsius hominis, & subsistentia est de substantia equi, quia subsistens est de substantia eiusdem: ergo quando effectus formalis est de conceptu substantiali, alicuius, etiam forma illius effectus est de tali conceptu, quia quod est causa causae, est causa causati, quia quantitas solum illas partes potest tribuere materiae primae quas in se habet formaliter, quia

forma non tribuit aliud esse præter illud quod vnitur materiae: sed non vnitur materiae nisi illud ipsum esse, quod ipsa forma formaliter habet: ergo solum illud esse partium potest tribuere materiae primae quantitas quod habet in se re materiae primae quantitas quod habet in se formaliter, & in proprio, ac formali conceptu; sed quantitas nullas partes substantiales habet in se formaliter: sed solum accidentales, quia ipsa in se adaequate est accidens; vnde omnes partes quantitatis sunt quantitas, & non substantiae: ergo nullas partes essentielles potest tribuere materiae primae quantitas in genere causae formalis.

Vrgeo, vnaquaque pars integralis compositi & integralis homogenei est eiusdem rationis, & denominationis cum toto; sed partes materiae primae, lapidis, v. g. aut aquae sunt partes integrales homogeneae: ergo sunt eiusdem rationis, & denominationis, cum materia prima: sed materia prima est substantia, & dicitur materia prima: ergo vnaquaque pars integralis materiae primae, & omnes sunt substantiae, & materia prima: ergo quantitas in genere causae formalis non dat esse illarum, nec constituit illas in esse partium integralium homogenearum. Patet hæc consequentia, quia illae in quantum sunt partes integrales, &c. sunt materia prima, & substantiae: sed quantitas vt patet ex dictis non potest dare esse materiae primae ipsi materiae, nec potest constituit substantiam in esse substantiae: ergo non potest dare tales partes, nec constituit ipsas in esse partium.

Denique, quia semper effectus formalis habet aliquid quod non accipit à forma, v. g. album in pariete habet esse parietis quod non accipit ab albedine, & homo habet materiam primam quam non habet ab anima: ergo in effectum formalem quantitatis debet reperiri aliquid, quod non accipiat à quantitate, v. g. in quanto: sed hoc non potest esse aliud nisi subiectum quantitatis, id est, esse materiae primae: ergo esse substantiale materiae primae, seu ipsam substantiam illius non accipit à quantitate: sed partes substantiales materiae primae sunt esse substantiale illius, & sunt substantiae materiae primae: ergo tales partes non accipiunt à quantitate formaliter, v. g. in Eucharistia datur effectus formalis albedinis compositus ex quantitate, & albedine inter se vnitis, qui vocatur album, quia autem quantitas ex eo quod sit subiectum talis albedinis, aut materiale illius albi, non accipit esse ab albedine: sed potius à se habet suum esse, nullo modo recipit partes ipsas quantitativas ab albedine, quibus quantitas in suo esse constituitur, & componitur, & ratio est, quia ipsae partes quantitatis sunt ipsum esse quantitatis, & sunt proprie quantitas: sed materia prima est subiectum, seu materiale huius concreti quantitatis, & quantitatis illius: ergo quantitas in tali concreto non dat esse materiae primae, quatenus materia prima est, nec esse partium integralium substantialium illius, quia tales partes integrales substantiales sunt ipsum esse materiae primae, & in se ipsis sunt vere, & proprie materia prima.

Dices à quantitate non accipere materiam primam partes substantiales, quatenus substantiae sunt; sed quatenus sunt distinctae, hoc est, accipere distinctionem illarum partium à quantitate.

Sed

Sed contra primo, quia quantitas nullo modo potest tribuere talem distinctionem partium, ad quod demonstrandum sumo substantiam, quae existit in capite, & substantiam quae existit in pedibus; substantia, quae existit in capite, propterea excludit à sua entitate quantitatem, & propterea distinguitur ab illa realiter non est substantia, quae est in pede: ergo propterea excludit quantitatem à sua entitate substantia, quae est in capite habet distinctionem, ac distinguitur à substantia, quae est in pede. Probat autem antecedens, entitas substantiae quae est in capite non est entitas substantiae quae est in pede substantia, quatenus distinguitur à quantitate: ergo quatenus excludit per distinctionem quantitatem à sua entitate una substantia non est alia: ergo distinguitur ab illa: ergo talis distinctio non provenit à quantitate. Patet consequentia, quando aliquid subiectum habet aliquem effectum formalem ab aliqua forma, non potest illum habere quatenus excludit talem formam, v. g. paries, qui habet ab albedine formaliter disgregare visum, non habet illum effectum quatenus excludit albedinem à sua entitate, quia sine illa non disgregat visum: sed substantia quatenus excludit quantitatem à sua entitate habet distinctionem, ergo non habet illam à quantitate.

9 Declaro hoc, quia substantia capitis excludit quantitatem à suo esse, quatenus componit cum propria quantitate quantum; nam hoc modo excludere nihil aliud est, quam distingui distinctione excludentis ab exclusio vnum ab alio, cum autem omne id quod componit cum alio, quatenus componit cum illo, debeat distingui ab illo distinctione excludentis ab exclusio, inde est quod substantia capitis ex eo quod componat cum quantitate capitis, quantum debeat distingui à quantitate distinctione excludentis ab exclusio, ac proinde debeat excludere quantitatem à suo esse: sed quatenus sic excludit quantitatem est in diverso loco à parte rei naturaliter ab eo, in quo naturaliter est substantia pedis. Item propterea conservatur à Deo distincta actione substantia ab ea per quam conservatur substantia pedis: sed solum res distinctae possunt naturaliter esse in diversis locis, & possunt conservari diversis actionibus ab eodem agente; ergo tales substantiae propterea excludunt à suo esse quantitatem, distinguuntur inter se; ergo talem distinctionem non accipiunt à quantitate.

Secundo contra hanc solutionem insurgunt omnia argumenta meo videri evidenter, quibus infra utemur ad hoc intentum demonstrandum, videantur ea sub sectione 1. 2. & 3. quibus non solum haec solutio: sed etiam aliae multae, quibus se protegent adversarij, labefactantur efficaciter.

SVBSECTIO I.

Secunda ratio probatur nostra conclusio.

10 Secundo, principaliter sic argumentor, quia fide Catholica constat, totam substantiam panis media consecratione converti in substantiam Christi, & omnes partes substantiales panis, ita ut nulla pars substantiae maneat sine eo quod convertatur in Christum; item eadem fide constat post talem conversionem substantiae panis, manere species panis, hoc est accidentia omnia, quantitatem videlicet, albedinem, odorem, &c. (quod etiam evidenti experientia patet) ac nullo modo quantitatem, & cetera accidentia; neque particulariter, neque totaliter conversa fuisse in substantiam Christi, quae omnia his verbis tradidit Concil. Trident. sess. 13. decreto de sanctissima Eucharistia Sacramento, canone 2. [si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiae Sacramento remanere substantiam panis, & vini una cum corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaveritque mirabilem illam, & singularem conversionem totius substantiae panis in corpus, & totius substantiae vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis, & vini, quam quidem conversionem catholica Ecclesia apostolicissime transubstantiationem appellat, anathema sit.] Quibus verbis, & praecipue illis. [Negaveritque mirabilem illam, & totius substantiae panis in corpus aperte definit substantiam totam, quatenus totam cum omnibus suis partibus conversam fuisse in substantiam Christi. Illis autem verbis. [Manentibus dumtaxat speciebus panis, & vini;] pro certo definit, ut optime adnotat Pater Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 56. sect. 1. conclus. 1. §. dicendum est ergo, primo post talem conversionem panis manere quantitatem; & nullo modo conversam fuisse in substantiam Christi, quod ante Concilium Trident. docuerat Divus Thomas quaest. 77. a. 1. 1. & 2. in corpore ubi sic ait respondeo dicendum, quod necesse est dicere accidentia alia, quae remanent in hoc Sacramento esse sicut in subiecto, in quantitate dimensiva panis, vel vini remanente.

Sed si partes substantiae essent effectus formalis quantitatis primarius, non solum substantia panis, sed etiam tota quantitas converteretur in Christum; ergo partes substantiales non sunt effectus formalis primarius quantitatis. Minorem sic ostendo, quia quotiescunque convertitur aliquis effectus formalis in aliud, debet converti quicquid est de essentia primaria talis effectus: sed causa formalis seu forma est de essentia effectus formalis: ergo si convertitur effectus formalis, necesse est ut convertatur etiam forma, seu causa formalis illius: sed tota substantia quatenus tota, & omnes partes illius, quae sunt effectus formalis primarius quantitatis convertuntur in corpus Christi: ergo necessario convertitur in corpus Christi quantitas, quae est causa formalis, seu forma illarum: sed non convertitur, ut patet ex supradictis: ergo quantitas non est causa formalis partium substantiae, &c.

Declaratur, ideo quando convertitur panis quoad substantiam in corpus Christi, & vinum in sanguinem Christi substantialiter convertitur necessario in corpus Christi forma substantialis panis, & forma substantialis vini, quia totum esse essentiale substantiae panis est effectus primarius formae substantialis panis, nam converso aliquo, debet converti simul id quod est de essentia illius: sed totum integrale panis substantialiter, & partes substantiales panis integrales convertuntur in Christum; ergo quantitas debet converti, quia est causa formalis illius.

Dices non converti in Christum partes substantiales ut partes sunt: sed tantum entitatem substantialem illarum.

ffff Sed

Sed contra, quia ut infra probabitur pars substantialis præter propriam entitatem substantialem tantum dicit rationem incompletionis, & distinctionis; sed hoc totum est ipsa ratio substantiæ, seu quæ constituit ipsam substantiam in esse totius substantiæ compositæ, nam licet ad esse substantiale substantiæ simplicis non pertineat distinctio partium, & ratio incompleta in illis, nihilominus ad esse totius substantiæ compositæ quatenus tota est formaliter pertinet distinctio partium, & incompleta ratio illarum, & ratio manifesta, & evidens à priori est, quia non potest esse totum compositum sine partibus (in ea ratione qua totum est) componentibus vera vnione, & compositione tale totum, sed non possunt esse vere partes componentibus totum, nisi sint entitates distinctæ, & incompletæ, quia vnio, & compositio per se substantialis necessario petit entitates incompletas distinctas; ergo de ratione totius substantiæ panis compositæ integraliter sunt necessario, & formaliter substantiæ incompletæ, aut partes integrales substantiales distinctæ inter se, ita ut nihil aliud sit tota substantia panis, quatenus integraliter composita existit à parte rei, nisi omnes partes integrales substantiales, seu incompletæ integraliter substantiæ simul sumptæ, & vnitæ, sed ex Concilio Tridentino, tota substantia panis convertitur in corpus Christi; ergo id quod est idem cum ipsa converteretur in corpus Christi, alias idem converteretur, & non converteretur; unde idem esset, & non esset simul, quod est omnino impossibile, sed partes illæ substantiales distinctæ inter se simul sumptæ, & vnitæ sunt idem quod tota substantia panis integraliter composita; ergo tales partes non solum quoad entitatem substantialem, sed etiam quatenus partes sunt convertuntur in Christum.

12 Deinde, quia dum Sacerdos ex intentione propria directa ad medietatem hostiæ consecrat dimidiam partem illius, non potest dici quod sola entitas substantiæ sit conversa, & non quatenus pars, cum ibi sit conversa media consecratione, & entitas substantiæ hostiæ, & entitas quæ non est tota substantia hostiæ, seu panis, & quæ distinguitur à tota entitate substantiæ panis distinctione inclusi ab includente, tanquam componens cum alia totam substantiam panis, & quatenus actu componebat illam, sed huiusmodi substantia tali distinctione distincta, & actu componens totam substantiam est pars formaliter, & non substantia quomodocunque: ergo pars, ut pars convertitur in substantiam Christi.

13 Vergetur, quia aliquid substantiæ hostiæ integrans totam hostiam, & quatenus sic integrans, & non tota adæquate, ac totaliter hostia conversa est in Christum in casu à nobis proposito: sed aliquid integrans aliquod totum, & non totum ipsum est pars illius quatenus pars; ergo pars ut pars conversa est in substantiam Christi. Declaro amplius, quia pars integralis definit esse pars per negationem vnionis, ut videre est in parte aquæ quæ definit esse pars, & redditur totum, quando per divisionem, & separationem ab alia definit componere, quod optime docuit Aristoteles, dum definiens quantum sic ait: [Quantum est divisibile in ea quæ insunt, quorum utrumque, vel vnumquodque vnum quid aptum est esse,] quibus Verbis, ut omnes Doctores interpretantur, asseruit, & docuit Philosophus talem esse naturam continui, quatenus totum integrale est, &

tales esse partes illius, ut ex separatione, & divisione, illarum inter se vnaquæque ex parte reddatur totum: ergo è contra ex toto integrali ex vi præcise positionis, vnionis, & compositionis hoc est, ex eo præcise quod componat actu redditur, & est pars formaliter integralis, sed ex vi futuræ consecrationis substantia, quæ actu componebat cum alia parte totam substantiam hostiæ, & integrabat illam conversa est in substantiam Christi: ergo formaliter pars, ut pars integralis substantialis conversa est in substantiam Christi, quia hoc cõcretum substantia componens, & quatenus componens, hoc est quatenus dicens formaliter compositionem, & vnionem est pars formaliter, sed tale cõcretum, hoc est substantia cum vnione, & compositione conversum est in substantiam Christi: ergo pars, ut pars formaliter conversa est in substantiam Christi. Minor hæc sic probatur, quia id convertitur in substantiam Christi, quod definit esse per consecrationem, ad cuius decisionem ponitur corpus Christi, aut reproducitur sub speciebus panis, sed non solum substantia quomodocunque, sed etiam substantia cum vnione, & compositione definit esse per consecrationem, dum corpus Christi ex vi talis consecrationis reproducitur, aut ponitur sub speciebus panis, quia sacerdos suam intentionem consecrandi dirigit in casu supraposito, aut dirigere potest expresse, & formaliter ad consecrandam non totam substantiam Hostiæ, sed dimidietatem Hostiæ, quatenus componit cum alia, id enim definit esse per consecrationem, quod intenditur converti in substantiam Christi per talem consecrationem: ergo substantia cum vnione definit esse; siquidem nunc est verum dicere, nunc non est substantia cum vnione, & antea erat substantia cum vnione componens, sed substantia cum vnione, & compositione est cõcretum componens formaliter: ergo tale cõcretum convertitur in substantiam Christi formaliter.

Vergetur, Deus potest per potentiam suam absolute solutam separare substantiam Hostiæ à quantitate, ita ut vtraque entitas maneat in diverso loco, tunc enim tota illa substantia distinguitur à quantitate, & etiam ab alia materia prima, & à quacunque forma substantiali: ergo distinctionem vnus materie ab alia materia non accipit materia à quantitate; sed vna pars substantialis materie primæ est vna materia prima, & distinguitur ab alia parte: ergo distinctionem quam habet vna pars ab alia parte non est à quantitate partiali; & vergetur, quia ideo quantitas totalis non dat distinctionem materie totali respectu alterius materie, quia talis totalis materia est subiectum talis quantitatis, & subiectum sicut non accipit esse, quia prioritate nature præsupponitur ad quantitatem, ita non accipit distinctionem, quia distinctio immediate convenit entitati subiecti ex vi primarij conceptus, ac proinde debet etiam præsupponi cum esse subiecti prioritate nature ante ipsam formam accidentalem recipiendam, itaque esse subiecti, quatenus est subiectum, & quatenus est vnum subiectum, ac proinde quatenus est divisum, seu distinctum ab alio præsupponitur, & non accipit esse à quantitate, sed etiam vnaquæque pars materie primæ, quatenus vna pars, & vna substantia est subiectum partis quantitatis: ergo sicut non habet esse à partiali quantitate, ita non habet distinctionem,

Quæst. VI. Vtrum substantia habeat, &c. 595

nem, quia habet illam ex vi propriæ differentia, & unitatis, præcipue, quia hæ ipsæ partes post separationem à quantitate conservantur distinctæ, alias identificarentur inter se post separationem à quantitate, quod est impossibile, quia quæ semel distinguuntur nunquam possunt identificari, & ideo non potest Petrus identificari cum Ioanne, & materia cum forma; imo & materia Petri cum materia Ioannis, sicut è contra impossibile est, quod vna, & simplex substantia distinguatur in duas realiter, v.g. impossibile est quod vnus angelus dividatur in duos, & distinguatur in partes; & ratio vniuersalis est quia vt dixi, quæ semel sunt idem nunquam possunt distingui inter se, & quæ semel distinguuntur nunquam possunt adhuc diuinitus identificari: sed illæ partes materia primæ semel vel aliquando, videlicet quando existunt sub quantitate distinguuntur inter se realiter quoad entitates proprias, liquidem quoad entitates substantiales proprias separantur realiter, nam existente vna in Hostia destruitur alia in entitate propria substantiali media consecratione: ergo nunquam possunt identificari inter se etiam si auferatur quantitas ab ea.

Dices neque separari, neque distingui illas substantias vt partes, sed solum in esse substantia, aut in esse totius.

Sed contra manifeste, primo, quia illæ entitates hostiæ distinguuntur, & separantur non vt completæ entitates: ergo vt partes. Consequentia est evidens supposito antecedenti, quia non datur medium à parte rei inter entitatem completam, & incompletam, quia vna constituitur per negationem alterius; incompleta enim est illa, quæ dicit ordinem ad componendum, vel quæ potest componere; completa autem quatenus completa, nec dicit ordinem ad componendum nec potest componere cum altera, sed incompleta entitas est pars: ergo non datur medium inter completam, & partem: sed illæ entitates hostiæ distinguuntur, & separantur non vt completæ: ergo vt partes; antecedens sic probatur, quia illæ entitates quæ separantur componunt totam Hostiam: sed ea entia quæ componunt non sunt completa: ergo illæ entitates quæ separantur, & distinguuntur in Hostia non sunt completæ; deinde quia per illam denominationem totius, vel partis non mutatur entitas illius substantiæ, quæ separatur, sed separatur vt totum: ergo separatur vt illa entitas substantiæ, quæ erat in toto composito substantiali; probatur maior: eadem entitas materia vel substantiæ est sub determinatione partis, vel totius: ergo non mutatur entitas intrinseca illius substantiæ quæ separatur; probatur antecedens, si non esset eadem intrinsece post separationem, sed alia, iam post separationem destrueretur illa substantia, quæ fuit separata, & de illa vt destructa redit idem argumentum: ergo est eadem substantiam quantum ad entitatem suam intrinsecam; sed separatur quantum ad entitatem suam intrinsecam: ergo distinguitur quantum ad entitatem intrinsecam suam: sed in tantum sunt partes in quantum distinguuntur quoad entitatem, & per suam entitatem intrinsecam componunt ratione propriarum entitatum: ergo ratione propriarum entitatum, & non ratione quantitatis sunt partes. Vergetur, quia in tantum sunt separabiles illæ entitates in quantum distinguuntur, & in tantum componunt in quantum distinguuntur: ergo de primo ad vltimum in quantum.

R. P. Alph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

tum separantur sunt partes quæ componunt.

Dices non componere illas duas entitates vnā hostiam dum separantur.

Sed contra: quia non minus evidens est distinguere ea, quæ possunt realiter separari, quam ea quæ separantur realiter actu: sed illæ duæ medietates, quando actu componebant totam substantiam hostiæ poterant separari: ergo quando actu componebant distinguebantur vt partes; quia distinguebantur vt componentes totum; tunc sic, ex se, & non ratione quantitatis possunt separari diuinitus media consecratione, &c. quando actu componunt: ergo ex se, & non ratione quantitatis distinguuntur vt partes; antecedens sic probatur, quia ratione sui, & non ratione quantitatis separantur actu, sed eo modo est potentia quo est actus: ergo si actus separationis convenit illis medietatibus substantiæ ratione sui, & non ratione quantitatis: ergo potentia ad talem separationem convenit illis ratione sui, & non ratione quantitatis; maior sic probatur, quia illæ entitates separantur media consecratione, & quatenus formaliter vna ex illis terminat consecrationem, & non alia, sed substantia ratione sui & non ratione quantitatis est consecrabilis, & terminat consecrationem; substantia enim ex eo quod substantia est convertitur in substantiam Christi media transubstantiatione consecrationis: sed substantia ratione sui, & non ratione quantitatis est substantia: ergo substantia ratione sui, & non ratione quantitatis terminat consecrationem, & consecratur, alias ipsa quantitas consecraretur, quod est falsum: ergo ratione sui, & non ratione quantitatis separantur, neque propter eam diuiduntur tales medietates.

Deinde, quia si propter quantitatem separarentur illæ medietates actu, & non ratione sui, etiam separaretur, & divideretur in partes quantitas, quado consecratur Hostia: sed quando datur talis consecratio minime diuiduntur partes quantitatis, sed manet integra quantitas, vt manebat ante consecrationem: ergo separantur illæ duæ partes substantiæ non ratione quantitatis, nec propter ipsam. Antecedens sic probatur, nam quando agens physicum dividit cultello substantiam materialem, dividit etiam quantitatem, quia talis divisio causæ physica terminatur ad substantiam media quantitate, & propter ipsam, & quia qualitas, v.g. color, vel calor reddit substantiam coloratam vel calidam mediante quantitate, & propter ipsam, evidenter sequitur ipsam quantitatem debere reddi à fortiori calidam, vel coloratam secundum illud evidens axioma, propter quod vnum quodque tale, & illud magis: sed per vos illæ entitates consecratae diuiduntur mediante quantitate, & propter ipsam: ergo à fortiori in eadem consecratione debent diuidi partes quantitatis: sed hoc est falsum: ergo.

Tertio contra, quia illa pars substantiæ quæ destruitur media consecratione, potest à Deo iterum reproduci sine quantitate, & sic reproducta potest vniri cum alia parte (quam potest Deus etiam antequam reproducat illam primam separare à quantitate propria) sed ex illis sic vnitis resultat vna substantia composita, quæ nullam habet quantitatem; siquidem supponimus talem substantiam esse compositam ex duabus, quarum vna reproducitur sine quantitate, & altera tam antea præexistens separatur à propria quantitate: ergo iam datur compositum substantiale ex partibus

ffff a tibus

tibus integralibus materiae primae sine quantitate; tunc sic, illae entitates ex quibus componitur substantia integra possunt separari à Deo destructa unione adhuc quando actu componunt: ergo separantur ut partes non ratione quantitatis quia non est ibi quantitas: ergo ratione sui. Vergetur, & casum separationis pono inter partes heterogeneas hominis, v.g. quando separatur brachium à pectore, & caput à collo; tunc enim haec entia non possunt separari ut totum, sed ut partes: ergo falsa est illa solutio, videlicet quod partes integrales semper separantur ut totum. Probatur antecedens; caput quatenus est in corpore est pars heterogenea: ergo post separationem non est totum; probatur consequentia ex distinctione inter partes heterogeneas, & homogeneas, quia partes homogeneae sunt post separationem totum, ut pars aquae sit aqua totalis post divisionem; at vero partes heterogeneae semper sunt partes equi, ut caput equi semper est pars equi, & est non equus.

Declaratur, quia quantitas non est unio formaliter inter partes substantiales; tum quia talis unio est substantialis, & quantitas non est entitas substantialis, sed accidentalis; tum etiam, quia unio est modus, quantitas autem est res. Deinde quia una substantia non vnitur alteri substantiae per accidens, sed per se; atque si vniretur per quantitatem non vniretur per se, sed per accidens: ergo non vniuntur illae partes substantiales per se, sed per modum, qui sit intra gradum illarum partium, hoc est, intra gradum substantiae; omnis enim unio inter partes integrales alicuius est per modum unionis eiusdem ordinis cum partibus, v.g. unio, quae datur integralis quantitatis non est qualitas, aut substantia, sed modus quantitativus; & unio inter partes qualitatibus est qualitativus, ut ita dicam, & non quantitativus, aut substantialis; ergo unio inter partes integrales substantiales non est accidens, v.g. quantitas, sed modus substantialis: ergo quantitas non erit ratio formalis vniendi duas partes integrales substantiales materiae primae: ergo tantum erit dispositio per vos ad formalem unionem introducendam inter partes substantiales materiae primae: sed Deus potest supplere quaecumque dispositionem naturalem divinitus, ita ut introducat formam etiam si non praecedat dispositio aliqua naturalis, & sic potest introducere formam ignis in subiectum quod non sit dispositum per calorem, & siccitatem: ergo inter illam dimidietatem Hostiae, quae remanet, quia non est consecrata, & separatur divinitus à sua quantitate, & inter aliam dimidietatem Hostiae quae destructa fuit per conservationem, & reproducit de novo sine quantitate poterit Deus introducere, aut producere unionem substantialem, in quo nulla videtur implicatio, siquidem eadem sunt entitates quae antea vnitae erant, in quibus aptitudo ut vniantur non distinguitur ab ipsis entitatibus: ergo si manet eadem entitas illarum, manebit eadem aptitudo in ipsis ut vniantur: ergo possunt vniiri saltem divinitus, sed possibile posito in actu nullam sequitur inconveniens: ergo sine inconveniente possumus supponere quod vniantur de facto à Deo. Tunc sic, illae entitates vnitae sunt partes integrales, sed non datur in eo casu quantitas: ergo ratio partis in partibus integralibus non sumitur à quantitate formaliter.

SUBSECTIO II.

In qua tertium argumentum proponitur.

Tertio principaliter sic probatur; si materia prima ex se, & separata à quantitate nullas haberet partes substantiales, ut vos asseritis, esset separata à quantitate entitas simplex, sed ea entitas quae semel est simplex semper debet esse simplex, ita ut nunquam habeat partes nec sit composita ab eis; ergo illa substantia adhuc sub quantitate, erit simplex, & nullas habebit partes substantiales: sed hoc est absurdum ut experientia ipsa pater, & est contrarium vestrae conclusioni; si quidem vos asseritis cum veritate materiam primam sub quantitate habere partes, & non esse simplicem; ergo ne hoc absurdum sequatur dicendum est, materiam primam ex se separatam à quantitate non esse simplicem, sed potius esse compositam integraliter, & habere partes substantiales. Ex quo evidenter sequitur tales partes non recipere substantiam à quantitate, sed habere à se quia non existente forma nihil potest accipi ab illa in genere causae formalis: consequentia prima est evidens supposita minore; consequentia entitas materiae primae in casu separationis à quantitate supponitur simplex: sed ea entitas quae semel supponitur simplex semper debet esse simplex, & in nullo statu potest habere partes: ergo neque in statu coniunctionis cum quantitate potest habere illas; minor prima sic demonstratur, quia substantia per suum ipsum esse dicit simplicitatem, & non per aliud esse distinctum à proprio: ergo talis simplicitas non potest separari ab ipsa entitate quae simplex est, sed ea quae non possunt separari ab aliquo subiecto, & semel conveniunt ei semper, & in quocumque statu debent ipsi convenire; ergo entitati quae semel conveniunt non habere partes, & simplicitas, semper ei conveniunt in quocumque statu, ac proinde semper erit entitas simplex, & non habens partes, neque composita; maior illa sic probatur, quia ipsa entitas separata adhuc vel ipsa ut distinguitur, ab illa entitate per quam sit simplex, aut habet partes, aut non habet illas, si non habet; ergo adhuc separata, & quatenus distincta ab ea, per quam fingitur fieri simplicem talis entitas est simplex: ergo non sit simplex per illud additum, quod fingitur, nam idem est esse simplex ac non habere partes, quia quando aliqua entitas per se, ut distinguitur à quacumque alia habet aliquod praedicatum, ut habeat illud non indiget aliquo superaddito, v.g. quia homo ex se, & ut distinguitur à quocumque alio ente est animal rationale, ut sit tale non indiget alio superaddito; alias esset, & non esset per se animal rationale, sed entitas, quae simplex dicitur non habet partes ex se, & caret illis, quatenus distinguitur à quacumque alia entitate: ergo non caret illis per aliam distinctam entitatem à se; ac proinde ut sit simplex non indiget aliquo superaddito.

Si autem ut distinguitur, vel separatur ab entitate qua dicitur reddi simplicem illam entitatem habet partes distinctas inter se, & vnitas non poterit illud additum destruere distinctionem inter illas partes, & unionem, & facere illas vnitas, & eandem entitatem, nam ut supra dixi, quae semel distinguntur nunquam identificantur.

Dices

Quæst. VI. Vtrum substantia habeat, &c. 597

41 Dices distinctionem inter illas partes, & vnionem posse destrui manentibus eisdem entitatibus, quia non distinguuntur per seipsas, sed potius per aliud à se distinctum, ac proinde posse identificari inter se faciendo vniam entitatem: simplicem, & indivisibilem.

42 Sed contra hanc solutionem insurgunt ea, quæ in prima ratione nostræ conclusionis dicta sunt, & etiam multa alia quæ diximus in metaphysica agendo de distinctionibus. Deinde si hæc solutio esset vera procedendum esset in infinitum; nam si vna res esset distincta ab alia per aliam entitatem; hoc est si fundaret distinctionem per aliud esse quod non sit ipsa formalis distinctio, quæro per quid distinguatur ab illa tertia entitate? aut per quid fundet distinctionem ab illa? si per seipsam idem dici posset de prioribus entitatibus, & præcite propter hunc effectum superflua est illa tertia, si per aliam procederet ulterius, & sic in infinitum, vt v. g. si hæc materia prima distinguitur ab illa materia per quantitatem distinctam ab ipsa materia, ab ipsa quantitate per quid distinguitur? non certe per quantitatem, cum illa sit aliud extremum illius distinctionis; ergo per seipsam; ergo eadem ratione poterit per se ipsam entitatem distinguere ab alia materia, sicut etiam materia non distinguitur realiter à forma per quantitatem sed per suam entitatem; ergo eodem modo vna pars substantiæ non est distincta ab alia, & ab vnione per aliquid superadditum sed per se ipsam, ac proinde non poterit tolli ab ipsis distinctio, nec fieri vniam, & indivisibilem entitatem per aliquid superadditum.

43 Præterea, quantitas non est capax vt per aliquid superadditum reddatur simplex, quia ex se habet distinctionem in partibus, & est composita; item homo non potest per aliquid superadditum reddi simplex, sed illa entitas proptèr distinguitur ab illo addito, ratione cuius dicitur reddi simplex habet partes, & est composita; ergo non est capax recipiendi aliquid superadditum per quod reddatur simplex, quia vbi est eadem ratio formalis est idem effectus, vel quasi effectus formalis: sed tota ratio formalis propter quam quantitas, & homo non possunt recipere aliquid superadditum, ratione cuius habeant simplicitatem, est quia ex se sunt compositæ entitates; ergo si in illa entitate de qua loquimur datur eadem ratio formalis compositionis, & partium, dabitur idem effectus incapacitatis ad recipiendum aliquid superadditum per quod reddatur simplex.

44 Confirmatur, quia simplicitas dicit entitatem cum negatione partium vnitarum inter se: sed hæc negatio fundatur in ipso esse rei simplicis, ita vt præciso quocumque alio esse sufficienter fundetur in illo esse rei simplicis hæc negatio: sed post adventum ipsius quantitatis manet ipsa entitas rei simplicis: ergo manet etiam, & conservatur negatio, quæ fundatur immediate in ipsa entitate; maior est evidens; minor sic probatur, quia ipsa entitas rei simplicis adhuc vt distinguitur ab illa entitate in qua fingitur fundari illam negationem vel habet partes, vel non habet partes: primum impossibile est, vt probatum iam manet: ergo necessario secundum affirmandum est: ergo præcisa illa entitate distincta ab entitate rei simplicis entitas ipsius fundabit illam negationem; consequentia præcipua sic probatur, ideo conservata essentia hominis necessario conservatur negatio brutalitatis, quia illa negatio

fundatur in ipsa essentia immediate præcisa alia entitate, & etiam negatio, quæ constituit ens in esse vnus transcendentalis conservatur necessario conservata entitate, quia fundatur immediate in ipsa entitate entis: ergo conservata ipsa entitate substantiæ post adventum quantitatis, necessario conservabitur ipsa negatio per quam constituitur in esse simplicis, siquidem fundatur in ipsa entitate substantiæ.

Totum hoc argumentum cum sua cõfirmatio- 45 ne sic vrgetur, quia omnia quæ sunt simplicia entia non sunt simplicia per aliquam entitatem distinctam ab ipsa entitate rei simplicis, v. g. Angelus est entitas simplex per suam ipsam essentiam, quia essentialiter est entitas spiritalis, & essentialiter distincta à quacumque entitate composita. Item punctum quantitatis per suum esse est simplex, & fundat immediate negationem compositionis; quod patet sic, quia si per aliam entitatem fundaret illam negationem partium proptèr distinguitur ab illa entitate, interrogo an habeat partes, vel non? si non? sequitur intentum: si habet? debet habere partes intra rationem quantitatis cum punctum sit intra rationem quantitatis: ergo debet habere partes longas, vel latas, vel profundas, cum his tota compositio quantitatis circumscribatur: sed nullas habet harum, alias punctum vel esset linea, vel superficies, vel corpus: ergo.

Sed per vos materia prima ex se, est simplex, 46 & ex se caret partibus: ergo per suam ipsam entitatem, & non per aliquam entitatem positivam distinctam à se fundat negationem compositionis, & dicit simplicitatem: ergo semper ac conservatur eadem entitas, conservatur simplicitas materiæ primæ, sicut semper ac conservatur entitas Angeli, entitas Dei, & entitas puncti conservatur simplicitas eorum, quod adeo verum est, vt per nullam entitatem superadditam possit tolli simplicitas Angeli, puncti, &c. nec destrui carentia partium quæ in illis reperitur formaliter.

Vrgetur, quia per nullam entitatem superad- 47 ditam, vt supra probavimus, potest res formaliter composita, vt v. g. quantitas, homo, &c. reddi simplex, ita vt in ipsa destruat composio, atque contrariorum eadem est disciplina, & ratio opposito sensu: ergo entitas simplex ex se, quæ opponitur compositæ per nullam entitatem superadditam potest reddi composita, ita vt destruat carentia partium, & simplicitas quæ formaliter reperiuntur in illa rationetalis entitatis superadditæ; sed materia prima ex se, & quatenus est separata à quantitate est simplex, & fundat carentiam partium: ergo per nullam entitatem superadditam potest amittere simplicitatem, & carentiam partium: sed quantitas est entitas superaddita materiæ primæ: ergo per additionem talis quantitas non tollitur carentia partium, & simplicitas, quæ dantur in materia primæ: ergo hæc absurda dicantur, dicendum est materiam primam ex se non esse simplicem, aut ex se non carere partibus: sed potius habere illas distinctas inter se.

Dices materiam primam vt separatam à quan- 48 titate non habere partes formaliter, habere tamen illas virtualiter, & ideo habere partes formales potentialiter, hoc est habere potentiam, vt eas accipiat formaliter à quantitate.

Sed contra primo, quia Angelus, & animus 49

Ffff 3 ratio

rationalis habent partes virtuales, & sic habent extensionem virtualemente ratione cuius possunt esse in loco extenso, & divisibili, & animus rationalis potest informare materiam divisibilem, & extensionem formaliter; item punctum habet sua latera, seu partes virtualiter distinctas, ut probabimus in *Physicis disp. de compositione Continui*, & nihilominus, quia hæc entitates sunt formaliter simplices, nullam potentiam habent ut per aliquam entitatem superadditam, ut diximus habebant partes formales, & compositionem formalem inter illas propter rationem supra positam videlicet, quia simplicitas convenit tibi ex vi propriæ essentiae, & entitatis: sed licet materia prima habeat partes virtualiter est formaliter simplex, & caret partibus: ergo habet simplicitatem ratione suæ essentiae, & entitatis inseparabiliter omnino necessario ab ea: ergo nullam habet potentiam ut à quantitate superaddita habeat partes formaliter, & sic formaliter non habebit partes potentialiter.

50 Vergetur in vno contrario formali nulla datur potentia ut fiat alterum contrarium ratione alicuius entitatis superadditæ, & sic albedo non potest fieri nigredo. Paternitas non potest esse filiatio, rationale non potest esse irrationale, aut lux tenebræ propter aliquam entitatem superadditam illis: sed entitas simplex ex se opponitur entitati compositæ, quatenus una dicit negationem alterius, eo modo, quo irrationale dicit negationem rationalis; ergo nulla entitas simplex (ratione alicuius superadditi) habet potentiam ut fiat composita, sicut composita formaliter nullam habet potentiam; v. g. quantitas, ut ratione alicuius superadditi fiat simplex formaliter; sed materia prima in casu in quo superaretur à quantitate esset simplex formaliter, omnibusque formaliter careret partibus, etiam si virtualiter habeat illas; ergo nullam habet potentiam, ut ratione quantitatis superadditæ supra ipsam fiat composita formaliter, habeatque partes formales.

51 Dices simplex, & compositum non esse opposita, sed solum esse specie distincta.

52 Sed contra; quia implicat quod una species adhuc per potentiam Dei absolutam possit transire in aliam distinctam à se, nam eo ipso quod transit in aliam speciem destruitur prima, etiam si virtualiter contineat secundam, in quam transit, v. g. quando mixtum transit in elementa, quæ continet virtualiter, destruitur mixtum; & ratio est quia quoties fit nova species, fit etiam nova essentia; quia species, & essentia sunt idem, & destruitur essentia alia antecedens, sed entitas simplex est alia species ab entitate composita: ergo nullo modo potest transire entitas simplex in compositam.

53 Quod autem entitas simplex sit distincta species ab entitate composita sic patet, quia quoties unum ens dicit negationem alterius ex vi propriæ entitatis, & essentiae se habent ut duæ species, & unum distinguitur essentialiter ab alio, ut patet in rationali, & irrationali: sed ita se habent compositum & simplex, quia se habet sicut divisibile, & indivisibile: sed indivisibile dicit negationem partium, quas dicit divisibile, & compositum; ergo sunt species distinctæ: ergo una non potest transire in aliam adhuc divinitus.

54 Dices hoc totum verum esse in simplici, &

composito essentialiter, non autem in simplici, & composito integraliter; unde licet simplex essentialiter non possit transire in compositum essentialiter; bene autem simplex integraliter in compositum integraliter, & e contra.

Sed contra evidenter, quia punctum in linea, instans in tempore, & mutatum esse in motu sunt simplicia integraliter solū, & nihilominus adhuc divinitus non possunt transire in motum, tempus, & quantitatem quæ sunt composita integraliter, itaque neque per potentiam Dei absolutam punctum potest fieri divisibile formaliter. Item non solum implicat ut angelus, & anima rationalis de novo reddantur compositi essentialiter, & quod de novo habeant partes essentielles, sed etiam implicat omnino ut reddantur de novo compositi integraliter, & quod habeant formaliter partes integrales etiam si habeant partes virtuales, sicut implicat ea, quæ distinguuntur tantum virtualiter, ut intellectus divinus, & voluntas, ratio entis, & ratio substantiæ in homine de novo distinguantur formaliter ratione alicuius superadditi: ergo non solum implicat transitus de entitate simplici essentialiter in entitatem compositam essentialiter; sed etiam transitus de entitate simplici integraliter in entitatem compositam integraliter; sicut e contra implicat, ut entitas formaliter composita integraliter, v. g. quantitas transeat in entitatem formaliter simplicem integraliter; & ratio universalis est, quia quæcumque simplicitas indicat in re simplici essentialiter, & entitatem distinctam à quacunque composita in eo genere in quo est alia simplex, sed una distincta essentia & entitas, non potest ratione alicuius superadditi fieri alia, & identificari cum illa, quia hæc omnia prædicata aut conveniunt rebus per identitatem cum proprijs essentijs, naturis, & differentijs, aut ratione negationis immediate fundatæ in proprijs essentijs entitatibus, & differentijs, ratione cuius immediate foundationis conservatis entitatibus, essentijs, & differentijs nullo modo potest destrui talis negatio, & ideo simplicitas, & negatio partium in anima rationali nullo modo possunt tolli ab ea; sed materia prima ex se est simplex, & caret partibus, ut anima rationalis: ergo nullo modo possunt tolli simplicitas, & carentia partium à materia prima.

Dices materiā secundum se non habere partes, sicut neque animus rationalis, sed cum hoc discrimine quod licet materia sola non habeat partes, eas tamen habet à quantitate, in quo differt ab anima rationali.

Sed hæc solutio, & discrimen quod affert inter materiam, & animum rationalem nihil habent novi, nam solutio eadem est quæ antea data fuit, ac proinde iam positus argumentis evidenter labefactatur, nam repetitio solutionis antea datæ repetitione dumtaxat argumentorum positiorum est refutanda, quibus etiam refutatur discrimen nuper traditum.

Deinde contra illam, & contra Thomistam sic argumentor, quia per vos materia non habet alias partes præter eas quas recipit à quantitate, (ac proinde quantitativis vocatis) & has accipit accipere ab illa materia prima, quia recipit quantitatem, quæ est ratio formalis illarum partium, sed animus rationalis per vos, quatenus est subiectum quantitatis (nam vos ait omnia accidentia, & præcipue quantitatem subiectari in anima

Quaest. V. Vtrum substantia habeat, &c. 599

anima rationali materia prima, & vnione simul quæ sunt totum recipit ipsam quantitatem; ergo habet eandem partes à quantitate ac materia prima; ergo eodem, & non diuerso modo se habent anima rationalis & materia prima.

59 Secundo contra illam extensionem partium, & distinctionem earum virtutem sic arguuntur, quia extensio, seu compositio virtualis non est extensio, vel compositio actualis formalis sed potentialis solum; ergo talis erit qualis actus, per quem extrahitur illa potentia; sed actus est quantitas, & accidens per te; ergo, virtualis extensio, & compositio substantiæ corporeæ vel erit accidens, vel erit in ordine ad extensionem, & compositionem actualem partium accidentalium. Tunc sic, sed substantia corporea non constituitur in ratione subiecti quantitatis, quatenus dicit compositionem virtutem reducibilem ad actum per quantitatem, sed quatenus in se substantialiter, & integraliter est composita, & diuisibilis formaliter, præceditque ipsam quantitatem, alias si substantia corporea ex se non esset formaliter composita, & diuisibilis integraliter pro priori naturæ quo concipitur quantitatem recipere esset inepta causa talis quantitatis, quia non præ-existeret cum omni ratione necessaria ad causandam, & recipiendam in se totam quantitatem, & partes diuisibiles eius; ergo vel dicendum est substantiam corpoream esse indiuisibilem, & ineptum subiectum quantitatis si habet solum extensionem virtutem, quod est absurdum, vel concedendum est ante quantitatem ipsam ex se habere partes substantiales integrales formaliter, ex quibus entitative componatur.

60 Dices extensionem illam virtutem reddere subiectum aptum ad recipiendam quantitatem.

61 Sed contra, quia illa extensio virtualis, per vos est tantum extensio potentialis; ergo actu non est extensio, sed quæ actu non est extensio substantialis, & entitativa non est sufficiens ratio constituendi subiectum vltimo, & proxime aptum ad recipiendam in se formam actu, & formaliter extensam, & diuisibilem; ergo.

62 Vegetur evidenter quia ut quantitas det suum effectum formalem debet informare diuisibile modo formaliter subiectum cui tribuit effectum formalem, nam forma formaliter diuisibilis informat diuisibili modo formaliter habendo proprias partes formales, vnam extra aliam in distinctis subiectis, quod præcipue contingit hoc in quantitate, ne duæ partes quantitatis penetrantur inter se essendo in eadem simplici, & indiuisibili entitate; sed non potest forma diuisibili modo formaliter inesse, quin ex parte subiecti detur diuisibilitas formalis partium, & pluralitas illarum formaliter, ita ut vni correspondeat inhaerentia vnius partis quantitatis, & alteri correspondeat inhaerentia alterius partis; ergo diuisibilitas formalis ex parte subiecti, & pluralitas formalis partium ex parte eiusdem est conditio necessaria ad informationem quantitatis, & ad non est effectus formalis quantitatis. Probat hanc vltimam consequentiam quia effectus formalis quantitatis non supponitur ad effectum formalem illius; alias idem ad se ipsum supponeretur; sed omnis conditio ex parte causæ supponitur ad effectum formalem illius causæ; ergo diuisibilitas quæ est conditio ad informationem, cum in-

formatio sit causalitas formæ supponetur necessario in genere causæ formalis ad effectum formalem quantitatis; ergo non est ipse effectus formalis quantitatis, cum ipse effectus non supponatur ad seipsum in eodem genere causæ formalis; unde diluta est iam responsio dicentium supponi in genere causæ materialis, & subleui in genere causæ formalis.

Nam ut nunc probauimus, diuisibilitas formalis, seu ratio partium in subiecto est conditio ex parte ipsius causæ formalis ad informationem, & effectum formalem; ergo debet etiam supponi ex parte causæ formalis in genere causæ formalis ad effectum formalem; ergo non est effectus formalis.

Et vegetur, quia materia prius natura creatur, & habet esse quam recipiat quantitatem; ergo prius etiam natura intelligitur ut habens totam entitatem suam in qua recipiat totam quantitatem, & diuersas partes suæ substantiæ formales, & actuales in quibus diuersas partes actuales, & formales quantitatis recipiat; ergo non habet à quantitate partium distinctionem.

Declaratur amplius, quia si materia prima non præsupponeretur cum actuali entitate, sed reciperet illam à quantitate non posset esse subiectum secundum propriam entitatem, nec secundum illam posset recipere entitatem formalem actualem quantitatis; sed quantitas non solum recipitur in materia prima secundum entitatem quomodocumque; sed etiam secundum partes formales actuales; ac proinde materia prima recipit partes formales quantitatis; ergo non solum debet præsupponi materia prima ad receptionem quantitatis habendo entitatem actualem à se ad recipiendam entitatem actualem quantitatis; sed etiam habendo formaliter actuales partes ad recipiendum actuales partes quantitatis formaliter, quia sicut se habet entitas actualis subiecti ad recipiendam entitatem actualem formæ, ita se habent partes actuales subiecti ad actuales partes formæ recipiendas; sed quia materia prima recipit entitatem actualem quantitatis præsupponitur ad quantitatem creatam cum actuali entitate, ita ut non accipiat à quantitate actualem entitatem; ergo similiter, quia recipit partes actuales quantitatis debet præsupponi ad illas partes recipiendas creatas cum actualibus partibus formaliter.

Maiores prima est evidens, quia forma non recipitur in proprio effectui formali, alias anima rationalis in homine reciperetur, ac proinde forma non recipitur in eo quod tribuit subiecto, neque subiectum recipit formam in eo, quod accipit à forma; sed potius in illo esse quod præsupponitur ad formam, & non recipit à forma, & sic anima rationalis recipitur in esse materiæ primæ quod non accipitur à forma; sed præsupponitur ante ipsam; ergo si materia prima non præsupponeretur secundum esse actualem ad quantitatem, &c. non reciperet illam in illo esse actuali.

Nec valet respondere materiam ex se seu prius natura habere partes in potentia non in actu; non enim hoc potest subitineri, quia subiectum eo modo debet præsupponi actualiter, quo recipit formam, & sic debet præsupponi cum entitate actuali, seu in actu, & non solum in potentia propter proportionem subiecti cum forma;

ma i ergo si recipit formam cum partibus in actu, & non in potentia, etiam debet præsupponi cum partibus in actu, & non in potentia.

- 68 Deinde interrogo quid sit habere partes in potentia: nam si hoc sit habere illas unitas, & componentes unum totum, & non ut entia actu divisa, & separata, sic verum est illas partes esse in potentia; tamen hoc nihil ad rem spectat; nam etiam sub quantitate continua illæ partes sunt illo modo in potentia, & non in actu, quam verius, ac melius dicuntur entia in potentia quam partes in potentia; si autem habere partes in potentia sit revera non habere illas: sed expectare illas à quantitate; hoc plane est impossibile: quia illæ partes sunt substantia, non potest autem quantitas formaliter dare aliquid substantiæ: secundo, quia illæ partes sunt subiectum partium quantitatis, non potest autem accidens formaliter dare subiecto entitatem eius tertio, quia totum nihil aliud est, quam partes eius simul sumptæ, & unitæ; ergo si materia ex se, & prius natura, quam intelligatur habere quantitatem, habet integram suam entitatem, habet etiam entitatem suarum partium.

- 69 Dices materiam primam ut distinctam à quantitate ex se neque esse simplicem, nec compositam.

- 70 Contra, quia inter duos terminos contradictorie oppositos non potest dari medium, quia oppositio contradictoria est immediata, & maxima, unde subiectum de quo loquimur per illos terminos necessario debet esse sub aliquo ex illis, nec potest abstrahere à parte rei ab aliquo ex ipsis essendo in statu medio: sed termini illi compositio, & simplicitas includunt oppositio nem contradictoriam, nempe compositionem partium, & non compositionem: ergo materia prima vel habet compositionem, vel non habet compositionem, quodlibet enim vel est, vel non est; si habet compositionem partium habeo intentum, si non habet, habebit simplicitatem, simplex enim est quod nullas habet partes, nam ideo punctum, seu indivisibile quantitatis est simplex, quia non habet partes: sed materia prima non habet partes: ergo est simplex; ergo falsum est dicere, quod materia prima neque est composita, neque simplex à parte rei, prout distinguitur, & separatur à quantitate.

- 71 Dices materiam prout separatam à quantitate non esse negative sine partibus, sed præcise ac proinde non esse simplicem.

- 72 Sed contra primo, quia licet quantitas possit in statu intentionali, hoc est, per cognitionem esse præcise, tamen in statu reali (de quo loquitur questio, & non de intentionali) videlicet quatenus realiter distinguitur à quantitate, vel quatenus divinitus separata à quantitate conservatur sine illa, non potest villo modo se habere præcise respectu partium, sed necessario à parte rei prout sic separata debet habere partes vel non habere illas, si non habet à parte rei est cum negatione illarum, unde negative, & non præcise, ac proinde erit simplex sicut punctum; si habet: ergo non habet illas à quantitate cum secundum se habeat illas; ratio huius est, quia à parte rei, ut dixi, non datur medium inter negationem, & affirmationem respectu eiusdem, unde si res non est sub affirmatione, necessario debet esse sub negatione, ut ipso lu-

mine natura manifestum est, neque enim hoc est simile, ut bene advertit Pater Hurtado, distinctione rationis, quia unus conceptus præcise distinguitur ab alio, ex qua præcise non bene concluditur negatio alterius conceptus; at vero in distinctione reali, si unus conceptus est realiter extra essentiam alterius, tota illa essentia est essentialiter sine tali conceptu, ut essentia hominis non est essentialiter alba, quia albedo realiter distinguitur à tota hominis essentia; similiter compositio quantitatis est extra totam essentiam materie, & ab illa realiter distincta; ergo essentia materie est aliquid non includens quidditative quantitatem; ergo illud ens in suo conceptu quidditative habet compositionem distinctam à compositione quantitatis, & sic habemus intentum; vel caret illa compositione quidditative, sic autem est tam quidditative simplex quam anima rationalis, nec erit capax extensionis localis; quæ in re extensa requirit pro fundamento partium multitudinem, quæ accipiant extensionem, ita ut substantia capitis non sit substantia cordis, alioquin non differt ab anima.

Secundo contra, quia punctum quantitatis 73 nullo modo potest esse à parte rei solum in statu præcise: sed potius debet esse in statu negative partes, aut cum partibus, & quia non est cum partibus debet esse in statu negationis partium, & idem est de anima rationali, & de Angelo, & contra vero, quia quantitas non potest esse in statu negativo partium debet esse in statu positivo habendi partes, ac proinde in statu compositionis, & hoc est adeo universaliter verum, ut nulla sit in rerum natura entitas cui non conveniat, aut carentia compositionis, aut compositio sine eo quod aliqua entitas in rerum natura possit præcise ab aliquo ex his duobus statibus, cum contradictorie, & sine medio opponantur: sed materia prima separata divinitus ab omni quantitate debet esse in aliquo ex his statibus, ita ut aut sit sub carentia partium, aut cum partibus: sed per vos non habet partes separata à quantitate: ergo negat illas: ergo est simplex ac proinde non præcise à simplicitate, & compositione.

Deinde rogo utrum in illo conceptu præcise 74 sine à parte rei partes substantiales realiter distinctæ à partibus quantitatis, sicut in bruto est realiter animal distinctum realiter ab homine? si sunt; ergo materia non habet partes formaliter à quantitate, si non sunt; ergo tota substantia materie est substantialiter indivisibilis à parte rei. Præterea, quando concipitur materia etiam si concipiatur cum quantitate, concipitur aliquid in recto quod est de essentia materie, & in obliquo connotatur quantitas quæ est accidens materie, id quod concipitur in recto, rogo si ne sub affirmatione compositionis, aut sub negatione illius? si est sub affirmatione: ergo habet partes, si sub negatione non habet illas, nec poterit habere, quia quod semel est simplex nunquam potest habere partes: ergo nec sub quantitate habet illas.

Dices materiam primam non posse conservari 75 à Deo sine omni quantitate.

Sed contra, quia hoc irrationale est, nam si 76 Deus conservat quantitatem sine omni substantia, quomodo negari potest posse conservari substantiam sine omni quantitate? cum multo ma-

Quæst. VI. Vtrum substantia habeat, &c. 601

ior sit dependentia accidentis à substantia quam substantiæ ab accidente. Item quia hæc sunt res absolutæ, & realiter distinctæ; ergo sicut una sine alia, ita & vice versa altera sine altera conservari potest, de quo argumento videri possunt plura apud Gabriel.

78 Quod de novo sic amplius confirmo, quia si substantia non posset esse separata divinitus, & conservari in statu separationis à quantitate erit modus quantitatis: sed hoc est summum absurdum: ergo substantia bene potest conservari separata ab omni quantitate: maior sic patet, quia nihil aliud est modus ut patet ex eius definitione, nisi entitas tam debilis, & tam diminuta, ut actu petat essentialiter, & non potentialiter esse unitam rei sine qua nullo modo potest divinitus conservari, imo si hæc non est definitio modum mihi adversarij aliam quam certe non dabit: ideo enim colligimus actionem, & unionem esse modos rerum, quia non possunt separari à rebus divinitus, & è contra colligimus accidentia panis esse res, & non modos, quia separantur divinitus à substantia panis: ergo si substantia non potest divinitus conservari separata à quantitate: ergo erit modus quantitatis.

79 Denique, quia ex conservatione substantiæ sine omni quantitate nulla probabilis contradictio inferri potest.

SUBSECTIO III.

In qua quantum argumentum proponitur.

80 Quarto principaliter sic argumentor, quia vel quantitas tribuit partes substantiæ in genere causæ efficientis, vel in genere causæ formalis: sed in neutro genere: ergo nullo modo tribuit partes substantiæ. Prima pars minoris patet ex ipsis terminis ab ipsisque adversarijs conceditur, nam accidens passivum ut est quantitas nullo modo est productiva, non solum entitatum substantialium ut sunt partes materiæ primæ: sed neque aliorum accidentium, ut videtur esse in albedine quæ nullo modo est productiva in genere causæ efficientis alicuius accidentis, & multo minus substantiæ licet sit perfectior quantitate ex eo quod sit qualitas, & hoc non ob aliam rationem, nisi quia est entitas pure passiva. Secunda pars minoris sic primo demonstratur, quia vel causat in genere causæ formalis partes substantiales materiæ primæ quoad entitatem substantialem earum, & hoc non, ut patet ex prima ratione nostræ conclusionis, vel causat in genere causæ formalis tales partes quoad distinctionem earum, ita ut reddat illas primario ac formaliter distinctas: sed hoc est impossibile; ergo nullo modo causat partes materiæ primæ in genere causæ formalis, minor sic demonstratur, quia ratio formalis constitutiva distinctorum in esse distinctorum formaliter debet esse distinctio formalis, sicut ratio formalis constitutiva in esse unius debet esse unitas, & ratio formalis constitutiva in esse eiusdem seu identificari debet esse identitas, sicut ratio constitutiva albi in esse albi debet esse albedo, sicut constitutiva lucidi debet esse lux, &c. & ratio est manifesta, quia illa est ratio formalis alicuius concreti, quæ fuerit abstractum talis concreti.

R. P. Alph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

ti, & quæ in abstracto habuerit eandem denominationem quam concretum continet in concreto, anima enim dicitur ratio formalis constitutiva animati, & humanitas hominis, quia sunt abstracta, quæ continent in abstracto eandem denominationem, quam continent concreta, quæ constituuntur ab illis: sed solum distinctio formalis est abstractum concreti distincti, & habet eandem denominationem in abstracto, & per modum formæ, ac habet distinctum in concreto, & per modum effectus formalis; ergo solum distinctio potest in genere causæ formalis constituere distincta in esse distinctorum formaliter.

Sed quantitas nullo modo est distinctio formalis; ergo quantitas nullo modo potest constituere partes substantiæ in esse distinctarum formaliter, in genere causæ formalis; minor hæc in qua est difficultas sic demonstratur, quia distinctio formalis, aut est negatio formalis, quæ unum non est aliud, hoc est quæ unum negat se esse idem cum alio, & identificari cum illo, ut communior sententia docet, admittiturque à Thomistis insistentibus vestigijs Divi Thomæ, ut ipsi asserunt, quod late dictum est in metaphysica *disp. de distinctionibus*; sed quantitas nullo modo est negatio formalis, cum sit entitas realis positiva, cuius munus est reddere substantiam molem corpoream, ut patet ex dicendis in hoc prædicamento, distinguiturque à quacunque negatione ratione positivi esse quod habet; ergo secundum hanc acceptionem distinctionis quantitas nullo modo est distinctio formalis.

Vel distinctio est relatio prædicamentalis formaliter, quam sententiam ut probabiliorē defendi in metaphysica loco citato, ita ut sit relatio, quæ immediate fundatur in re quæ distinguitur per illam, & quam immediate refert actualiter, & formaliter ad aliam rem à se distinctam; unde si est distinctio substantiæ respectu alterius substantiæ, debet esse relatio quæ immediate fundatur in tali substantia: sed quantitas nullo modo est relatio formalis, quia una substantia immediate refertur ad aliam; ergo quantitas in hac acceptione non est formalis distinctio: minor hæc probatione non patet, admittitur enim ab adversarijs, & patet ex dictis in prædicamento de relatione. Deinde, quia relatio formalis prædicamentalis si distinguitur ab immediato fundamento est modus; quantitas autem est res si non distinguitur ab immediato fundamento, evidenter sequitur relationem immediatè fundatam in substantia esse idem cum substantia; atqui quantitas non identificatur cum substantia præcipue in sententia Thomistarum; ergo quantitas non est relatio formalis. Præterea, quia relatio actualis nullo modo potest esse sola sine alia entitate actuali, quæ sit terminus illius, ut in confesso est apud omnes Dialecticos: atqui quantitas non petit ad suum esse actuale aliam entitatem actualem ad quam referatur, nam quantitas sola potest conservari in universo, & præterea potest existere sine substantia cui inhaerebat, ut videtur esse in Eucharistia; ergo quantitas non est relatio, quia relatio formalis, & prædicamentalis nullo modo potest existere, & conservari sine fundamento cui innititur, & sine termino ad quem refertur.

Aut denique distinctio formalis est relatio transcendentalis respectu rei distinctæ, & sic de-

gggg bet

bet esse de essentia illius, & ad minus debet identificari cum immediato constituto per illam, ut videre est in relatione transcendentali intellectus ad obiectum; materiae primae ad formam, &c. sed quantitas neque identificatur cum substantia ut iam diximus, neque est de essentia substantiae partialis quae distinguitur per illam; ergo quantitas nullo modo est distinctio formalis, quia una substantia partialis distinguitur ab alia; nec potest dici, quod quantitas sit unitas substantiae partialis, ut constituat eam in esse unius, ac per consequens in esse divisa a qualibet alia, unitas enim reddit rem indivisam in se, & divisam a qualibet alia.

84 Quia licet verum sit quod quantitas per suam unitatem accidentalem constituat substantiam in esse unius quanti, sicut una albedo constituit in esse unius albi, quia unum album, & unum quantum sunt concreta accidentalia, ac proinde debent constitui per formas accidentales; nihilominus tamen sicut albedo, lux, & cetera accidentia non possunt constituere substantiam in esse unius substantiae, ita similiter quantitas non poterit constituere substantiam in esse unius formaliter; ratio autem evidens a priori est, quia attributa entis non conveniunt enti mediantibus alijs distinctis a se, sed immediate ex vi propriae essentiae, ut videre est in veritate, & bonitate, quae conveniunt enti sine aliquo medio; ergo similiter unitas, unde sicut quodcumque ens immediate est verum, & bonum, ita immediate est unum; sed substantia in esse substantiae per se, & non per quantitatem est ens; ergo per se, & non per quantitatem, seu mediante illa est vera, bona, & una substantia.

Item, quia attributa haec in sententia Thomistarum, aut dicunt negativum, aut positivum; si positivum identificantur cum ipsa substantia, quod non habet quantitas cum distinguatur realiter a substantia; si negativum debet esse negatio immediate fundata in substantia, & distincta a quocumque alio positivo: atqui quantitas nullo modo est negatio formalis ut iam diximus ac proinde non erit unitas quae dividat unam substantiam ab alia; ergo quantitas nullo modo est distinctio substantiae; ergo non constituit substantias componentes materiam primam in esse distinctarum formaliter.

85 Secundo sic demonstratur eadem pars minoris, quia in casu, quem supra proposuimus, quo Sacerdos consecrat dimidiam partem hostiae, & ex vi consecrationis destruitur illa pars substantiae consecrata, remanet alia pars substantiae quae non consecratur sub quantitate, tunc enim Deus potest destruere quantitatem manente eadem parte substantiae non consecrata omnino separata a quantitate quae destruitur: Tunc sic, sine dubio haec substantia quae nunc est non solum distinguitur a quantitate quae destruitur modo, & a qua divinitus separata manet pars substantiae, sed etiam distinguitur ab illa parte substantiae quae destructa est, & conversa in substantiam Christi, quia haec substantia partis non consecratae existit nunc a parte rei, & est actu vere, & realiter, & illa, quae consecrata est, nunc non est vere, & realiter; sed ea quae ita se habent ut existente una altera non existat, distinguuntur realiter in omnium sententia; ergo nullo modo potest dubitari, quod haec dimidia pars, & illa dimidia pars distinguantur realiter: ergo distinctio, quam actu habet

haec dimidia pars separata ab omni quantitate, & ab illa parte quae destructa nunc est, non potest causari formaliter a quantitate: patet haec consequentia, quia impossibile est quod actu deatur effectus formalis non existente, sed destructa forma; sed destructa est omnis quantitas illius partis, quae est per vos causa formalis distinctionis, & actu non existit: ergo non potest causare formaliter talem distinctionem.

Dices illam partem, quae nunc est, non distingui actu ab illa parte quae destructa est, quia ad distinctionem actualem unius rei exigitur necessario ut utrumque extremum existat actu, ut patet ex his quae diximus in metaphysica.

Sed contra, quia bene potest Deus reproducere illam partem destructam per consecrationem, ita ut actu ex vi talis reproductionis existat etiam separata ab omni quantitate; atqui tunc simul actu existerent illae duae dimidiaes, & in duobus distinctis locis una divisa ab alia; ergo iam actu, & formaliter distinguerentur, & non possent distingui per quantitatem, quia nulla est, & ambae existerent separatae a quantitate; ergo per se ipsas distinguerentur, ac proinde distinctio non erit effectus formalis quantitatis.

Dices, neque entitatem partium, neque distinctionem earum causari a quantitate formaliter, causari tamen ab illa partialitate seu esse partium illarum.

Sed contra, quia esse partium supra entitatem earum nihil addit nisi vel relationem praedicamentalem, quae est impertinens ad propositum cum sit posterior compositione, & unionem partium, & inde resultans, vel unionem inter entitates partiales ad componendum totum, & haec etiam supponitur ordine naturae inter partes materiae primae, & consequenter rationem partium illarum. Deinde, quia unio harum partium, quae per se immediate confurgit totalitas entitatis materiae non potest formaliter fieri per aliquod accidens, alioqui non posset ex illis partibus unum per se fieri, neque una substantia; ergo etiam illa unio est substantialis, & consequenter conveniens materiae ex se, & ut praecedit quantitatem. Denique, quia supponitur prioritate naturae ante quantitatem tota entitas materiae, & consequenter tota entitas partium eius, & non possunt supponi omnes ut actu divisa, id enim impossibile est, alias non introduceretur una forma, & una quantitas; ergo ut unitas: ergo unio supponitur.

Dices praeter unionem partium dari in partibus rationem incompletionis, & hanc causari a quantitate formaliter.

Sed contra, quia ratio incompleti est substantia, nam substantia partialis est incompleta per suum ipsum esse substantiale, ut videre est in materia prima, & in forma rationali, quae per proprias entitates, & naturas sunt incompletae entitates; unde ratio substantiae ut sic, sicut transcendit rationem completi in completa substantia, ita ratio substantiae ut sic transcendit differentiam incompleti in incompleta substantia; unde sicut est vera haec praedicatio Deus quatenus est completus realiter est substantia, ita est vera haec praedicatio anima rationalis in quantum est incompleta est substantia realiter, ac proinde sicut ratio completa identificatur cum ratione substantiae in homine, & in Angelo, &c. ita ratio incompleta, in anima, & in materia prima identificatur

Quaest. VI. Vtrum substantia habeat, &c. 603

catur cum ratione substantiae, sed quantitas non potest constituere substantiam in esse substantiae formaliter, ut patet ex prima ratione, nec potest tribuere subiecto aliquid esse quod sit substantia in genere causae formalis, ut patebit ex dicendis: ergo non potest dare incomplectionem substantiae, quia talis incomplectio est substantia realiter sicut completio substantiae est substantia realiter. Tandem quia ex ipsa ratione substantiae, & ex differentia incompleti metaphysice fit vnum ens per se substantiale: ergo talis differentia incompleti est realiter, & metaphysice substantialis: sed aliquid substantiale non provenit formaliter ab accidenti in genere causae formalis: ergo neque differentia incompleti provenit formaliter a quantitate.

92 Dices, praeter rationem incompleti dari ordinem seu aptitudinem ad componendum, ratione cuius pars constituitur in esse partis, & hanc provenire a quantitate.

93 Sed contra primo evidenter, quia quale est exercitium alicuius aptitudinis est ipsa aptitudo, sed exercitium aptitudinis ad componendum est vnio seu compositio inter illas partes, & haec est substantialis, & non accidentalis ut iam probavi: ergo etiam aptitudo, seu capacitas ad talem vnionem, & compositionem est substantialis, seu ipsa substantia rei, ut videre est in capacitate materiae primae respectu vnionis ad animam, & compositionis cum ipsa, quae est ipsa substantia materiae; ex eo, quod exercitium illius quae est vnio seu compositio est substantialis: sed quantitas in genere causae formalis non potest causare substantiam: ergo non potest causare talem aptitudinem ad componendum.

94 Declaro amplius hoc, quia ratio incompleta in parte integrali homogenea, qualis est in partibus materiae primae est talis conditionis ut sine aliquo addito, sed solum per destructionem actualis vnionis desinit denominare talem partem, ita ut substantia, quae antea per vnionem erat pars, nunc per destructionem vnionis dicatur tota, unde per id constituitur in esse partis potentialis per quod constituitur in esse totius, sed tota substantia in esse totius non constituitur per quantitatem, siquidem separata quantitate manet tota substantia: ergo neque in esse partis potentialis constituitur per quantitatem, & a fortiori neque in esse partis actualis, quia in esse talis constituitur per vnionem quae est substantialis.

95 Confirmatur: quia quantitas, quando est divisa ab alia per se ipsam sine aliquo addito est tota, & est pars potentialis, cum ratio totius, quae convenit tali quantitati divisa sit intra genus integralitatis, quod petit hoc, transit autem de tota, & de parte potentiali ad esse partis actualis per solum additionem vnionis, & quia talis vnio immediate, & per se convenit partibus cum talis vnio sit intra genus quantitatis (propter quod talis vnio non potest causari in genere causae formalis ab alio ente reali quod sit extra latitudinem quantitatis) convenit per se, & immediate tali quantitati ratio partis: sed substantia materiae primae est intra genus totius integralis: ergo per se ipsam sine aliquo addito est tota, & est pars potentialis, & quando transit ad esse partis actualis transibit immediate per solum vnionem substantialem, & per solum additionem compositionis substantialis supra ipsam, quae non poterit causari in genere causae formalis ab alia entitate, quae

R. P. Adepb. de Penafiel. Theol. Schol. Tom. I.

sit extra totam latitudinem substantiae: ergo absolute dicendum est neque partialitatem, neque rationem partium posse formaliter causari in substantia a quantitate.

Dices a quantitate causari distinctionem fundamentalem partium materiae primae, non autem distinctionem formalem propter rationes supradictas, & hoc solum sufficere ut quantitas formaliter causet partes substantiae.

Sed contra manifeste, quia per id distinguitur 97 fundamentaliter vna res ab alia per quam constituitur in suo esse; & per quod fundat distinctionem formalem: sed vnaquaeque res substantialis constituitur per esse substantiale in suo esse, v.g. homo constituitur in esse hominis per ipsum esse substantiale hominis, & quantitas non potest constituere hominem in esse hominis, quia esse hominis est substantiale, & quantitas est accidens: ergo per suum ipsum esse substantiale res substantialis distinguitur fundamentaliter ab alia, & ratio a priori est manifesta, quia unicuique rei convenit differre ab alia per suam differentiam: sed differentia substantiae est substantialis: ergo per esse substantiale distinguitur vna res ab alia, idem enim est distinguere ac differre, quod autem differentia sit substantialis patet, quia genus, & differentia rei sunt eiusdem rationis inter se, & cum re quam constituunt, imo identificantur cum illa realiter; sed genus est substantia, & res constituta per genus, & differentiam est substantia: ergo differentia similiter erit substantia; ac proinde id per quod distinguitur vna substantia ab alia, erit substantia, & sic non poterit causari a quantitate formaliter.

Quod autem fundet substantia distinctionem 98 formalem per se ipsam sine controversia est apud Doctores, nam licet ipsi dubitent, an distinctio formalis sit ipsa entitas rei quae distinguitur, v.g. in substantia ipsa entitas substantiae, nihilominus nullus hucusque dubitavit de fundamento distinctionis; sed omnes sine controversia docent tale fundamentum esse ipsam substantiam, sed quantitas non potest causare substantiam in genere causae formalis, ut iam diximus: ergo neque fundamentalem distinctionem.

Tandem potest responderi dari distinctionem in 99 partibus substantialibus accidentalem, & hanc causari a quantitate.

Sed contra, quia aut illa distinctio convenit 100 parti materiae primae substantiali, quatenus substantialis est, aut quatenus quanta est; si hoc secundum non est ad rem, quia iam omnes fatemur sicut substantia constituitur in esse quanta per quantitatem, ita eam constitui in esse vnias, & distinctae quanta per vniam, & distinctam quantitatem, & in hoc sensu concedimus dari in substantia distinctionem accidentalem ab alia, quia vnum quantum quatenus quantum ex eo quod sit concretum accidentale accidentaliter distinguitur ab alio: sed vna pars substantiae quatenus affecta est quantitate partiali, aut parte quantitatis est vnum quantum: ergo concretum accidentale: ergo quatenus tale distinguitur accidentaliter ab alia parte affecta quantitate quatenus quanta est illa, quis enim de hoc dubitabit: ergo talis distinctio causabitur formaliter a parte quantitatis, sed de hac non quaerimus, si vero de prima distinctione loquantur adversarij in sua solutione, ut debent loqui, quia de hac controversia in hac quaestione, cum pro certo habeatur, quando di-

Gggg 2 videtur

videtur brachium à corpore; & quando in casu supra posito de consecratione dimidiæ hostiæ destruitur vna pars substantiæ ab alia, non solum dividi, & separari quantitatem brachij à quantitate corporis, sed etiam vere, & realiter substantiam brachij à substantia corporis, & in secundo casu nihil quantitatis destructo, destrui vere, & realiter dimidietatem substantiæ hostiæ remanente alia dimidietate substantiæ, ac proinde separari tales partiales substantias vere, & realiter omnium maxima separatione, sed ea quæ separantur realiter distinguuntur realiter, & eo modo quo separantur distinguuntur: ergo non solum distinguuntur ut quantæ sunt substantiæ partiales, sed etiam ut substantiæ sunt; ergo substantialiter, seu substantiali distinctione; sed hæc substantialis distinctio sive sit fundamentalis, sive formalis, ut patet ex iam dictis, non potest causari formaliter à quantitate; ergo distinctio illa quæ constituit partes substantiales in esse partium non fit formaliter à quantitate, licet alia accidentaliter, de qua non loquimur, possit causari à quantitate; ergo licet partes quantas, seu quantitativas, accipiat substantia à quantitate, non tamen partes substantiales.

SVBSECTIO IV.

In qua alia argumenta ponuntur.

101 QVinto sic argumentor; principaliter, quia nulla entitas potest transire de termino contradictorio ad terminum contradictorium, quin primus destruat per adventum secundi; sed substantia separata à quantitate divinitus est in termino contradictorio negativo partium substantialium, & compositionis substantialis inter illas; ergo quando transit ex vi quantitatis ad habendas partes substantiales, & compositionem substantialem inter illas, quod est alterum extremum contradictorium affirmativum destruit terminum contradictorius negativus partium, & compositionis substantialis; sed hoc est impossibile (nam ut supra probavimus talis terminus contradictorius negativus est simplicitas aut negatio, quæ convenit rei ex vi propriæ naturæ, & essentiæ, ac proinde conservata eadem substantia rei non potest destrui; ergo si ex vi quantitatis non destruitur entitas materiæ primæ: sed manet eadem sub quantitate, quæ antea manebat, sine illa non destruitur talis negatio partium; videantur supra dicta ad tertium argumentum pro nostra conclusionem; ergo impossibile est quod substantia ex vi quantitatis transeat ad affirmationem partium, qui est terminus positivus contradictorius; unde si sub quantitate habet partes substantiales, sine quantitate etiam habebit illas, quod sic demonstratio aliter seu à contrario sensu, faciendo idem argumentum quando materia prima est sub quantitate habet partes substantiales, unde est sub termino affirmativo, seu positivo partium substantialium: ergo quando ex vi separationis à quantitate transit ipsa materia prima ad negationem partium, qui est terminus contradictorius negativus partium substantialium, & compositionis substantialis, destruentur sine dubio omnes partes substantiales, & uniones inter illas; ergo destruitur etiam, & nullo modo poterit conservari tota entitas, & substantia materiæ primæ, quod vos

negatis, & à me supra demonstratum manet.

Patet hæc consequentia, quia ut supra probavi in prima ratione, tota entitas materiæ primæ non distinguitur, sed potius est idem à parte rei cum omnibus partibus integralibus simul sumptis, & unitis; sed nullo modo potest destrui eadem entitas realiter, & vere divinitus, & eadem entitas simul conservari divinitus; alias idem esset, & non esset simul, quod est omnino impossibile; ergo si ex vi separationis à quantitate destruantur omnes partes simul sumptæ, & unitæ materiæ primæ, nullo modo poterit divinitus conservari entitas materiæ primæ; sed conservatur per vos: ergo conservantur omnes partes simul sumptæ, & unitæ cum omni distinctione substantiali, quam habebant sub quantitate; ergo sicut antea erant substantialiter distinctæ sub quantitate; ita eodem modo manerent substantialiter distinctæ post separationem à quantitate, quia non potest vna res ab alia realiter distincta, ita identificari cum illa, ex vi solius ablationis accidentis, ut ex utraque fiat vna simplex; quia illa non esset conservatio præexistens entitatis: sed potius conversio eius in vnam tertiam simplicem: ergo si non est conversio, sed conservatio eiusdem entitatis materiæ primæ; ergo erit etiam conservatio omnis illius, quod est idem cum entitate materiæ primæ, quales sunt omnes partes substantiales materiæ primæ, simul sumptæ, & unitæ; nam partes materiæ non manerent in eo casu omnes inter se divise, & separate, id enim non minus impossibile est apud Thomistas, quam quod quantum sit divinum in omnem suam partem; manebunt: ergo unitæ, & componentes vnam materiam: ergo hæc integritas ratio partium, & compositio inter illas non potest causari formaliter à quantitate: prima, & principalis maior lumine naturali patet; alias eadem entitas existeret simul sub duplici termino contradictorio; nam si entitas quanto transit à negatione ad positivum non destruitur negatio, sed conservatur in tali entitate transeunte, erit conservata negatio cum termino illo ad quem transit illa entitas, si quidem terminus ad quem transit acquiratur de novo per talem transitum, & per talem acquisitionem existit in tali entitate transeunte; ergo existunt simul negatio, quæ conservatur in entitate, & affirmatio quæ de novo acquiratur; sicut v.g. si aer per transitum à tenebris ad lucem conservaret tenebras, & non amitteret illas, sine dubio simul esset sub tenebris, & sub luce, sed negatio, & affirmatio sunt contradictoria: ergo eadem entitas simul esset sub contradictione.

Ut evidentiùs pateat hoc quintum argumentum 101 volo concedere adversariis per conjunctionem cum quantitate in materia distingui carentiam, seu negationem partium, ac proinde sub quantitate habere partes.

Sed contra; ergo remanet eadem materia prima sub quantitate, quæ erat sub carentia partium; ergo talis materia prima distinguitur à partibus, quæ destruant ipsam carentiam in materia prima. Patet consequentia; materia prima, quæ erat sub illa carentia partium potest separari ab ipsis partibus realiter, sed quod potest separari ab alio realiter distinguitur ab illo realiter; ergo materia prima distinguitur ab illis partibus realiter; ergo non sunt partes integrales substantiales componentes ipsam materiam primam; patet hæc consequentia; quia in vestra sententia, compositum integrale

reale non distinguitur ab omnibus proprijs partibus simul sumptis, & unitis, ut videre est in tota quantitate, quae non distinguitur ab omnibus partibus quantitativis simul sumptis, & unitis, & quod evidenter ab omnibus conceditur est, ut nullo modo compositum integrale possit separari aut localiter, aut per destinationem ab omnibus eius partibus simul sumptis, & unitis. Quantitas huius parietis potest existere separata ab omnibus partibus quantitatis proprijs prioribus minime alias non essent partes illius: unde enim colligimus evidenter partes integrales Petri non esse meas partes integrales, nisi quia videmus illas esse separatas à me, & ratio est manifesta, quia omnis pars quae actu est talis, actu debet esse in toto: sed id quod est separatim à toto actu non est in toto: ergo si illae partes non sunt in toto, sed separatae ab illo erunt partes actu, & non partes actu totius, ne ergo hæc absurda dicantur, dicendum est omnes partes non posse separari à toto manente eodem toto actualiter.

103 Deinde interrogo an ex illis partibus separatis à toto, & unitis inter se resultet composita entitas vel non hoc secundum dici non potest, quia impossibile est quod dentur partes actu componententes, & quod non component aliquid, sed impossibile est quod partes actu component aliquid, & quod illud aliquid non sit actu compositum: ergo impossibile est, quod ex illis partibus separatis, & inter se unitis substantialibus non resultet aliqua entitas composita: ergo primam dicendum est, in quo casu interrogo quo nomine appellanda sit illa entitas composita, certe non alio nisi nomine materiae primae, sed illa tota entitas quae materia prima dicitur nullo modo à parte rei distinguitur ab omnibus illis partibus simul sumptis, & unitis ipsam componentibus, siquidem nihil est in toto quod non sit in illis, neque totum addit aliquam entitatem supra omnes partes simul sumptas, & unitas, ut supra probavimus, ergo entitas materiae primae est idem cum entitatibus componentibus ipsam simul sumptis, & unitis, ergo non potest illa materia composita ab illis, separari ab eisdem, quia idem non potest separari à seipso, alias idem à seipso distingueretur, quod est summum absurdum, unde sicut implicat hoc, ita implicat idem compositum separari ab omnibus suis partibus, alias essent, & non essent partes ipsius, ac proinde tota entitas materiae primae non potest esse sub privatione suarum partium.

104 Dices, quod illae partes separatae à materia prima simul sumptae, & unitae non possunt actu conservari, sed necessario destruantur statim ac separantur à materia prima, & materia prima existit sub privatione illarum.

105 Sed contra, quia partes non dependent à toto, sed potius totum dependet à partibus, & sic etiam si destruantur totum possunt esse partes, ut videre est in Divo Petro, cuius partes extant materia scilicet, & anima rationalis adhuc destructo Divo Petro. Item in aqua divisa videre est hoc ipsum, siquidem destructo toto integrali aquae remanent partes illius: ergo si totum licet dependeat à partibus per vos potest conservari sine partibus, quia licet dependeat ab illis non est modus illarum: sed res absoluta, à fortiori partes permancbunt sine toto, siquidem neque sunt modus totius cum sint entitates substantiales, & absolute res, neque adhuc simul sumptae, & unitae identificantur cum toto per vos, sed in illis sic existentibus extra to-

tum datur unitas compositionis, ergo datur materia, & forma unius compositi, entitates enim partium sunt materia, unitas compositionis, quae est in illis partibus est ratio formalis constituendi unum compositum, ergo necessario datur, vel resultat ex tali ratione formali, & ex tali materia unum compositum; ergo falsum est dicere quod tales partes actu existentes, & unitae separantur à tota entitate materiae primae quae est totum integrale compositum ab illis, aut tota entitas materiae primae separatur ab illis, & sit sub privatione illarum, & quod distinguatur ab illis.

Confirmatur, partes illae advenientes non componunt materiam primam, quae fuit sub privatione illarum, ergo non sunt partes illius; probatur antecedens, nihil distinguitur adaequate distinctione excludentis ab excluso à partibus per quas componitur: sed materia prima quae erat sub privatione distinguitur ab illis partibus adaequate distinctione excludentis ab excluso; ergo non sunt partes componententes materiam illam primam, quae erat sub privatione illarum partium; maior est certissima, nam Petrus non distinguitur à capite distinctione excludentis ab excluso, quia est pars illius, & in hoc nulla est dubitatio apud auctores; probatur minor, illud distinguitur ab alio distinctione excludentis ab excluso, quod ita excludit illud, ut possit separari ab illo realiter, & existere sine illo; sed materia prima quae erat sub privatione illarum partium ita se habet respectu illarum, ergo distinguitur ab illis distinctione excludentis ab excluso.

Declaro efficacius id ipsum: omne illud quod provenit materiae primae à quantitate formaliter est distinctum realiter ab ipsa materia prima: sed partes illae proveniunt à quantitate formaliter materiae primae: ergo sunt distinctae realiter à materia prima; maior est adeo certa ut non indigeat probatione, quia quidquid convenit substantiae ab aliquo accidente est illi accidentale, & in quantum substantia non includit illud in suo conceptu, alias substantia esset unum ens per accidens sicut album; minor est sententia adversariorum, tunc sic, vel in quantum materia prima distinguitur ab illis partibus quas illi quantitas confert non habet partes, vel illas habet, si habet partes, habeo intentum, quia illas non potest habere à quantitate; si non habet: ergo materia prima ut substantia est adhuc sub quantitate, est indivisibilis: ergo si materia prima ex se non habet partes substantiales, nec illas potest habere à materia prima.

Sexto principaliter argumentor, & confirmo seu declaro amplius hanc rationem nuper dictam ex refutatione cuiusdam solutionis à certo Neoterico in manuscriptis tradita, inquit enim hic Auctor, quando transiit materia de affirmatione partium, & compositionis ad negationem partium hoc non contingere ex eo quod destruantur partes, & compositio inter illas, sed quia partes substantiales quae distinguebantur realiter inter se substantialiter sub quantitate identificantur ex vi separationis à quantitate, tum inter se, tum cum ipsa unione, ac proinde materia prima manet simplex cum antea esset composita.

Sed licet hæc solutio ex dictis late in quinque precedentibus argumentis, videatur labefactata, nihilominus sic contra iam insurgo.

Quia illa quae distinguuntur realiter ita se habent ut à parte rei unum non sit aliud ex vi propriae

præ differentia per quam constituitur in esse differentis ad illa, unde dicit negationem essendi aliud, quæ negatio ex eo quod sit essentialiter connexa cum differentia constitutiva illius, nullo modo potest destrui perseverante differentia, cum qua essentialiter connectitur; itaque negatio qua vnum non est aliud solum potest destrui per destructionem differentia constitutiva illius; sed non potest destrui differentia alicuius, quin destruat tota res cuius differentia est, sed ut res, quæ non est alia identificetur cum illa, debet necessario destrui negatio identitatis cum alio, alias remaneret simul identitas, & negatio identitatis respectu eiusdem, quod est impossibile, impossibile enim est idem simul esse, & non esse: ergo ut res identificetur cum alia distincta à se necessario, & evidenter sequitur ut tota res; quæ identificari dicitur, destruat, & amplius non sit, eo modo quo destruitur quando convertitur in aliam: ergo est implicatorium dicere, quod una res quæ non est alia realiter possit identificari cum illa manendo eadem, quæ erat antea, quam identificaretur.

111 Sed per vos substantia vnius partis, v.g. substantia brachij distinguitur realiter à substantia capitis, ut patet ex demonstrationibus supra factis: ergo non possunt identificari inter se nisi destruantur negationes quæ in illis dantur, ratione quantum non sunt idem carentque identitate inter se: sed non possunt tolli tales negationes quin destruantur differentia illarum partium, ac per consequens tota entitas illarum, ita ut vere non sint tales entitates: ergo est implicatorium, quod inter se identificentur, manendo eadem sine destructione sui, alias essent, & non essent eadem, manerent, & non manerent simul, essent, & manerent ut vos supponitis, non manerent neque essent, ut probavi, quia identificantur ratione cuius destruitur negatio, & entitas illarum.

112 Sed hoc est impossibile: ergo partes materiæ primæ quæ distinguuntur inter se, & ab unione nullo modo possunt identificari.

113 Quod amplius difficultatis habet ex parte identificationis illarum cum unione, nam talis unio est modus uniendo à parte rei, partes substantiales sunt res absolutæ, ac proinde plusquam specie, & genere distinctas ab ipsa unione: sed quæ ita se habent nullo modo, neque divinitus possunt identificari, ut videre est in homine, qui nullo modo neque divinitus potest identificari cum modo, alias una essentia identificaretur cum alia, & ex illis duabus fieret una, quod est chymæra; quare enim dicimus esse chymæram quandam essentiam resultantem ex essentia equi, & essentia hominis? nisi quia ex duabus essentijs resultat alia, etiam si illæ essentia solum specie infima differant, sed in casu nostro fieret una simplex essentia ex his quæ non solum specie sed plusquam genere differunt; ergo talis conflatio, & identificatio est omnino chymærica.

114 Totum hoc exemplis manifestissimis declaratur. Deus non potest identificari cum creatura adhuc per potentiam absolutam. Item neque Petrus cum Paulo, aut cum formica, & ratio est manifesta, quia in Deo datur negatio identitatis cum creatura, quare dum perseverat talis negatio, & non destruitur in Deo, non potest dari identitas in illo respectu creaturæ, nam cum negatio identitatis sit contradictorium identitatis, & non potest vnum contradictorium simul existere cum

alio in eodem subiecto; inde est, quod si detur identitas destruat negatio identitatis in illo: nunc interrogo an possit tolli à Deo, & destrui in illo negatio identitatis cum creatura? si respondeas posse destrui: ergo Deus potest identificari cum creatura, quod est summum absurdum, & aperte chymæricum. Quod autem si destrueretur talis negatio, necessario deberet habere identitatem Deus cum creatura, patet manifeste, quia nullo subiectum potest absolui à parte rei à duobus terminis contradictorijs propter immediatam oppositionem inter illos; unde si in vno subiecto non est vnum contradictorium, necessario debet esse alterum, ut si in lapide datur negatio hominis, non potest dari ratio hominis, & si in Deo deficit albedo debet esse in Deo non albedo; sed in Deo deficit contradictorium identitatis cum creatura, hoc est, negatio identitatis, & ergo necessario debet dari in Deo identitas cum creatura: ergo sine dubio debes respondere non posse tolli negationem identitatis cum creatura à Deo. Nunc autem interrogo.

Quare talis negatio identitatis adhuc per potentiam Dei absolutam non possit tolli à Deo? certe non poteris aliter respondere nisi dicendo negationem identitatis in vno distincto respectu alterius, aut non esse vere, & formaliter negationem, sed potius idem quod ipsa entitas positiva explicata per negationem, aut si est negatio formaliter proprie, & vere esse ita necessario, & essentialiter connexam cum ipsa entitate rei quæ non est alia, ut non possit hæc tolli perseverante entitate, vel non posse hanc destrui, nisi destructa entitate rei, quæ non est alia, quod idem est ac esse omnino inseparabilem ab entitate rei.

Sed per vos substantia brachij non est à parte rei substantia capitis, ac proinde dicunt negationem identitatis ad invicem: ergo perseverante entitate substantia brachij, & substantia capitis non possunt tolli negationes identitatis earumdem inter se: ergo perseverante eadem substantia brachij, eadem substantia capitis non possunt inter se identificari, sed separata divinitus quantitate à substantia brachij, & substantia capitis remanet eadem substantia brachij, & eadem substantia capitis: ergo non possunt identificari inter se.

Dices Deum non posse identificari cum creatura propter infinitam distantiam quæ datur inter utrumque, ex eo quod Deus infinita perfectione superet creaturam.

Sed contra manifeste, quia una persona divina non exceditur ab alia infinita perfectione, nam ut ait Athanasius in *Symbolo*, sed Patris, & Filij, & Spiritus sancti una est divinitas, & qualis gloria, coæterna maiestas, qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus, quia in hac Trinitate nihil prius, aut posterius, nihil maius, aut minus, sed totæ tres aut personæ coæternæ sibi sunt, & coæquales, & nihilominus personæ divinæ adhuc per potentiam Dei absolutam non possunt identificari inter se: ergo talis excessus perfectionis non est causa quare vnum non identificetur cum alio à se distincto, sed tota causa est, quam iam diximus: Quod autem una persona nullo modo possit identificari cum alia in quantum persona certum est in fide nostra, quia Trinitas personarum est omnino necessaria, & indefectibilis, unde cum semel sit nunquam potest non esse, neque aliter potest esse, quia in divinis idem est esse ac posse.

Dices

SUBSECTIO V.

In qua duo alia argumenta pro nostra conclusione ponuntur.

119 Dices vnum ens completum non posse identificari cum alio ente completo, substantiam autem partialem posse identificari cum alia substantia partiali, & incompleta.

120 Sed contra, quia haec non est solutio, sed illusio, nam ubi est eadem ratio formalis est idem effectus vel quasi effectus formalis, sed in re incompleta datur eadem ratio negationis essendi, alia connexa necessario cum sua entitate sicut in re completa; sed res completa propter hanc negationem non potest identificari cum alia completa; ergo propter eandem rationem non poterit res incompleta identificari cum alia incompleta. Deinde anima rationalis Petri non potest identificari cum anima rationali Ioannis, nec mea materia prima cum mea anima rationali, sed anima, & materia prima sunt entitates incompletae; ergo non solum implicat identificari duo entia completa distincta, sed etiam duo entia incompleta distincta.

121 Dices duo entia incompleta essentialiter non posse identificari realiter, bene autem duo entia incompleta integraliter.

122 Sed contra evidenter, quia duae partes quantitatis actu componentes, vt v. g. quantitas brachij, & quantitas capitis sunt entia incompleta integraliter cum sint partes componentes quantitatem integram; sed quantitas brachij non potest adhuc diuinitus identificari cum quantitate capitis; ergo vnum ens incompletum integraliter non potest identificari cum alio. Deinde quia contra hanc solutionem redeunt omnia argumenta supra posita, quorum applicationi superaddo, quia à quocumque facile potest fieri. Tandem contra primam partem solutionis sic insurgo; ergo vna aqua non potest identificari cum alia, sed hoc est falsum in vestra sententia; ergo etiam vna substantia completa potest identificari cum alia à qua distinguitur; patet consequentia; aqua quae est in hoc flumine est completa, & potest vniri cum alia aqua alterius fluminis, & à composito quod resultat ex illis aquis potest Deus separare totam quantitatem; vel tunc illud compositum haberet partes distinctas vel non haberet: si primum, habemus intentum, ac proinde tales partes non accipit totum à quantitate; si secundum: ergo illae substantiae quae erant completae possunt identificari; ergo nulla est solutio.

123 Vergetur, quia omnis effectus positivus petit causam positivam, ita vt à negatione, & earentia nullo modo possit causari talis effectus positivus, quia res superioris ordinis non potest fieri à re inferioris ordinis; imo esse non potest fieri à non esse: sed identitas partium substantialium inter se est mirabilis effectus positivus, & separatio quantitatis à materia prima est negatio, seu earentia vnionis praecise; ergo talis separatio quantitatis non potest esse causa formalis adaequata, imo nullo modo potest esse causa talis identitatis; ergo adhuc separata quantitate manent partes sine identitate; ergo tales partes non recipiuntur à quantitate.

124 S Eptimo sic argumentor: anima materialis arboris v. g. vel anguis, aut lacerti prius educitur ex potentia materiae primae, & informat illam, secundum sententiam Thomistarum, quam educatur quantitas, & recipiatur, nam cum ipsi asserant accidentia materialia omnia educi, & recipi in toto composito, & non in parte compositi: inde est quod non educatur quantitas, nec recipiatur, aut habeat esse nisi prius iam compositum substantiale habeat esse, omne enim subiectum est causa materialis accidentium; sed omnis causa prius natura habet esse quam effectus: ergo subiectum accidentium debet esse, & habere esse prius, quam accidentia quae subiectantur in illo, cumque quantitas sit vnum ex accidentibus quae in illo subiectantur; inde est, quod totum compositum habeat prius esse quam quantitas, sed prius natura quam compositum habeat esse debet habere esse forma talis compositi, quia forma est causa compositi, sed non potest habere esse formae, v. g. anima materialis nisi educatur, & informat materiam primam, quia fit dependenter ab ipsa media receptione; ergo de primo ad vltimum prius educitur anima lacerti, seu anguis, &c. quam quantitas habeat esse, quod etiam hac ratione quam evidentem dicunt probant Thomistae, quia materia est potentia substantialis; ergo prius respicit formam substantialem quam accidentalem: sed quod prius respicit prius etiam recipit cum eo fine respiciat vtramque formam, vt eam in se recipiat, sed ex receptione formae in materia resultat totum; ergo prius habet esse totum quam recipiatur, & habeant esse quantitas, & cetera accidentia.

Tunc sic: pro illo priori quo informatur à tali anima materia prima habet partes; ergo prius quam sit quantitas, & recipiatur habet materia prima partes; ergo non recipit illas à quantitate; patet consequentia primo, quia à causa formali quae non est, dum non est non causatur aliquis effectus formalis, sed pro illo priori quo materia informatur sunt partes in materia prima, & pro illo priori non est quantitas; ergo tales partes non causantur in genere causae formalis à quantitate. Secundo, quia quod prius est non dependet à posteriori; ergo non causatur à posteriori, quia omnis causatio, seu causalitas est per dependentiam, sed partes materiae primae sunt priores quam quantitas; ergo tales partes non dependent neque causantur à quantitate: prima minor in qua est tota difficultas sic demonstratur, quia talis anima, vel alia quaecumque forma materialis substantialis (vt abstrahamus ab opinionibus) v. g. forma lapidis, est de se diuisibilis, & habet partes; ergo diuisibili modo educitur, & diuisibili modo informat, & non informat eo modo quo anima rationalis essendo tota in toto, & tota in qualibet parte materiae, alias esset forma spiritualis; sed diuisibili modo, & non indivisibili educi, & diuisibili modo informare est educi tota forma à toto subiecto, & pars formae à parte subiecti; ergo tota educitur à tota materia prima quae est subiectum,

iectum, & pars illius educitur à parte materiæ primæ informando tota forma totam materiam, & qualibet pars formæ quamlibet partem materiæ: sed si pro illo priori dum educitur ex potentia materiæ primæ, & informat illam talis forma, materia prima non esset tota, & haberet partes, non posset illa forma educi secundum unam partem ab alia parte materiæ primæ, & secundum se totam à tota materia prima, ideo enim albedo educitur per partes à partibus subiecti, quia subiectum habet partes à quibus posset albedo secundum partes proprias educi, quod ex ipsis terminis patet manifeste, nam si partes formæ educuntur ex partibus materiæ, & tota forma ex tota materia, evidenter sequitur, quod sicut forma habet totam entitatem, & habet partes, quæ educuntur ex partibus materiæ primæ, ita etiam materia prima habet partes ex quibus formæ partes educuntur.

125 Deinde forma illa, v. g. anima lacerti informat materiam primam ut actus corporis physici organici, quia anima ut sic est actus corporis physici organici: ergo talis forma informat secundum varias partes proprias, quia informat ut constituat materiam primam organicam, & constituendo in esse organici substantialiter ipsam: sed substantialiter organica materia necessario debet esse secundum varias partes materiæ, nam esse organica nihil aliud est quam habere varia organa, & varia organa sunt variæ partes varijs, ac diversis unionibus unitæ formæ; ergo si materia prima pro illo priori informationis constituitur in esse organica, & habentis varia organa, taliter constituetur à forma divisibili modo informante varias partes materiæ primæ.

126 Dices formam illam non informare divisibili modo materiam primam pro illo priori: sed potius indivisibili modo.

127 Sed contra, quia hoc est chimericum, & contra naturam, & essentiam ipsius animæ, nam informatio alicuius formæ est exercitium, & actus secundus talis formæ, actus autem secundus seu exercitium habet maximam proportionem cum forma in modo essendi, quare eo modo petitur exercitium, ac est ipsa forma, quod à fortiori reperitur in ipsa productione formæ, sed forma ipsa est divisibilis quoad suam entitatem pro illo priori; ergo educitur pro illo priori, & informat pro eodem divisibili modo, & non indivisibili.

128 Exemplis manifestis hoc declaratur; ideo albedo divisibili, & non indivisibili modo informat subiectum, & idem est de quantitate respectu substantiæ, quæ sunt divisibiles quantitas, & albedo quoad esse, & non sunt indivisibiles; è contra vero intellectus informat indivisibili modo, quia est indivisibilis in suo esse, quod adeo verum est, ut etiam si per potentiam Dei absolutam informaret intellectus lapidem indivisibili modo informaret illum, id est essendo tota in toto, & tota in qualibet parte, ut videre est in anima rationali, quæ tota est in tota materia prima, & tota in qualibet parte illius, ac proinde ex parte sua indivisibiliter informat, quia talis modus informandi, & essendi, est connaturalis, & proprius formæ spiritualis; unde ut aliqua entitas corporea, & materialis hoc modo indivisibiliter existat, necesse est ut intercedat miraculum, & potentia Dei absoluta

exerceatur circa illam, ut videre est in humanitate Christi Domini, quæ miraculose, & supernaturaliter, & non connaturali modo existit in Eucharistia, quia existit indivisibiliter, seu indefinitely, & non circumscriptione, nam si circumscriptione, & divisibiliter existeret, existeret tota in tota Hostia, & pars in parte hostiæ, qui non esset miraculosus modus existendi, ut est quem habet nunc in Hostia indivisibiliter existendo; itaque solum supernaturaliter, aut divinitus potest forma materialis, & corporea existere indivisibiliter, & non divisibiliter; atqui forma lapidis, v. g. vel anima lacerti, naturaliter, & non supernaturaliter informat pro illo priori materiam primam: ergo non indivisibiliter, sed divisibiliter informat illam.

Item, quia forma illa semel tantum producit, & quando semel producit, producitur divisibili modo, quia producitur secundum existentiam propriæ naturæ: sed natura talis formæ est divisibilis: ergo existentia talis formæ est ut divisibili modo producat; ideo enim quantitas producitur divisibili modo, quia cum semel, & non bis producat, debet produci eo modo quo est, è contra vero Angelus semper producitur indivisibiliter, quia est indivisibilis: ergo si forma materialis est divisibilis formaliter divisibili modo debet produci per educationem, hoc est dependendo à subiecto ex quo educitur cum proportionem, & commensurationem ad ipsum subiectum, quia inter potentiam, & actum connaturalis datur commensuratio, & proportio naturalis, quæ commensuratio nihil aliud est quam totam formam contineri in tota materia, & de tota materia educi, & partes eius contineri in singulis partibus materiæ, ex eisque educi; ergo etiam in materia prima dantur partes, alias quomodo ex partibus materiæ educerentur partes formæ.

Vnde si pro illo priori, materia prima nullas haberet partes: sed esset omnino simplex, ita educeretur illa forma ex potentia materiæ, & ita informaret illam, ut tota forma educeretur ex tota materia, & unaquæque pars formæ non ex parte materiæ: sed etiam ex tota materia, ita ut unaquæque pars formæ esset ubicumque esset alia pars formæ, & ubi est tota forma, unde modo indebito, & supernaturali existeret talis forma, & partes eius, quia modus naturalis informandi harum partium non est cum modo illo nominandi inaudito informare: sed potius informare, ita ut una pars non informet subiectum quod informat alia: sed aliud distinctum saltem partialiter; informando autem ita ut una pars informet idem subiectum, quod altera, & quod omnes simul est modus informandi supra omnem naturam formæ divisibilis, ac proinde est miraculosus, & supernaturalis modus informandi, hucusque non auditus neque visus, & proinde incredibilis, & improbabilis omnino. Imo addo summam confusionem adversarios ingerere in talibus partibus formæ, ita acervatim ponendo illas, ut sine aliquo ordine ponantur, ordo enim illarum partium est quod una sit eadem locum alterius: sed ibi omnes essent intra unum locum indivisibilem: ergo sine ordine, & cum maxima confusione existerent.

Deinde, quia eo modo sunt partes formæ, quod debent exercere suas operationes, & in facto esse

Quæst. VI. Vtrum substantia habeat, &c. 609

se conservantur entitates illarum partium: sed non possunt exercere, anima v.g. lacertorum, &c. tam varias, ac diversas operationes, quibus gaudent in eodem, ac vno simplici subiecto: sed in diversis, & distinctis subiectis organicis, ut de se patet, & de facto non in vna simplici entitate: sed in diversis subiectis partialibus conservantur; ergo in educatione sua, & in fieri non producuntur omnes dependenter ab vno simplici subiecto: sed potius à subiecto composito, & à diversis partibus illius. Adde quod eadem forma materialis non potest transire de vno subiecto in aliud: sed in vestra sententia transiret de subiecto simplici in subiectum compositum; ergo id quod asseritis non est dicendum.

131 Nec valet dicere in illo priori etiam formam materialem esse indivisibilem, postea autem accipere partes à quantitate, sicut & ipsam materiam primam.

132 Non enim potest dici hoc, tum quia est contra vestram sententiam, nam vos solum asseritis materiam primam non habere partes à se, quia est pura potentia, in pura enim potentia secundum vos nullum est principium distinctionis, quia omnis distinctio provenit ab actu, cum autem materia prima nullum habeat actum à se, omnem enim ab ipsa removeretis tam existentialem quam metaphysicam, ut conservetur pura potentia in materia prima sine aliqua ratione actus, inde est quod nullam habeat in se rationem distinctionis, ac per consequens nullam rationem partium, quia ratio partium petit distinctionem formalem, sed forma materialis, v.g. lapidis non est pura potentia substantialis, sed potius simpliciter actus substantialis habens in se, & ex se tam actum metaphysicam essentiali, quam existentialem, quem communicat materię primę, quia materia prima non habet existentiam à se, sed eam habet à forma; ergo in se ipsa habet talis forma rationem distinctionis; imo est ipsa ratio formalis distinguendi, actus enim est qui distinguit, ut pro axiomate docetur passim à Divo Thoma, & ideo ex se forma, & non ab alio habet distinctionem essentiali ab alia forma, & distinctionem existentialem, sicut & individuali: sed talis forma quatenus est forma materialis, & quatenus distinguitur à forma spiritali substantiali, v.g. ab anima rationali debet habere distinctionem substantialem integram; ergo illam habet à se, & non ab alia, v.g. à quantitate, quia illa est substantialis actualis, & quantitas est accidens ut iam late diximus: sed forma lapidis, v.g. nullo modo habet esse formę substantialis à quantitate; ergo nullam rationem actus substantialis continentem in se habet à quantitate; ergo nullam rationem distinctionis substantialis habet à quantitate, quia ratio distinguendi, aut distinctionis substantialis est ratio actus substantialis, quia per id actus distinguitur per quod est actus, sed nullam rationem actus substantialis recipit forma lapidis ab alio distincto à se, sed à se habet illam; ergo nullam rationem distinctionis substantialis habet ab alio, sed à se: sed ratio distinctionis partium integralium formę materialis est distinctio substantialis, qua vna pars formę substantialis distinguitur ab alia parte substantiali eiusdem formę; ergo hanc distinctionem nullo modo accipit ab alio à se distincto, licet materia prima, quia est pura potentia, & nullum actum substantialem habeat à se, sed ab alio emendicet talem distinctionem.

R. P. N. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

distinctionem partium integralium ab alio, scilicet à quantitate.

Tum denique, quia hoc est dictum impossibile; 133 nam si forma lapidis v.g. haberet partes à quantitate, haberet illas quantas, & impenetrabiles, sicut partes quas accipit ipsa materia prima, sed partes formę essent distinctę à partibus materię primę: ergo distinctę impenetrabiles essent; ergo non possent se penetrare partes formę cum partibus materię, sicut partes eiusdem materię primę non possunt se penetrare, quia sunt distinctę partes quantas, ac proinde distinctę impenetrabiles: sed tota forma, & omnes partes eius penetrant totam materiam, & omnes partes eius quoad profundum, latum, & longum; nihil enim est in materia prima quod non penetretur, & informetur à forma. Et ratio evidens à priori est, quia penetratio nihil aliud est, quam duo quanta esse simul in eodem loco, ita ut vnum non sit extra locum alterius: sed forma lapidis, & materia lapidis affectę quantitate sunt duo quanta (quantum enim est concretum accidentale, & hoc multiplicatur ad multiplicationem subiecti substantialis; unde si per possibile, vel impossibile in Petro, & Ioanne distinctis substantialiter poneret Deus eandem numero albedinem, illa individua non essent vnum album, sed duo alba de quo late egimus in Logica; ergo si in materia, & forma quę sunt duo subiecta quantitatis realiter distincta datur eadem quantitas, non vnum sed duo quanta dicuntur, & sunt simul in eodem loco, nec vna est extra locum alterius; ergo penetrantur; ergo forma non habet partes impenetrabiles, siquidem penetrat omnes partes materię: ergo non habet partes quantas à quantitate: ergo habet partes à se.

Deinde, quia Thomistę quando vnam formam semel ponunt omnino indivisibilem sine partibus integralibus, ut dicunt esse animas perfectorum animalium, semper indivisibiles ponunt: ita ut in esse, fieri, & conservari habeant suam indivisibilitatem integram, ita ut tam indivisibiles sint pro illo priori informationis, ac postquam quantitas est in toto subiecto, & informat omnes partes simul sumptas, & unitas, materiam nimirum, animam equi, & unionem; & ratio est, quia cum forma non habet esse actus ab alio, ita non potest ab alio transire de esse actus simplicis, ad esse actus compositi; ergo si pro illo priori informationis materię, & constitutionis compositi forma lapidis est indivisibilis omnino ex se, nullo modo poterit ratione quantitatis transire de esse actus simplicis ad esse actus compositi integraliter.

Ultimo principaliter sic argumentor, confirmando amplius rationem præcedentem, quia nutritio in equo, v.g. distinguitur à prima generatione, & est actio substantialis; ergo habet pro termino substantiam distinctam à termino generationis, sed terminus generationis est substantia completa; ergo terminus nutritionis productus per illam erit substantia partialis seu incompleta, quod omnes concedunt etiam Thomistę; unde asserunt cum veritate per nutritionem produci partem formę equi dependenter à parte materię, & vniiri partes illas inter se; itaque per nutritionem producitur quædam pars integralis equi composita essentialiter ex parte materię, & ex parte formę equi, quę ex vi ipsius nutritionis integrat ipsum equum nutritum seu alitum;

H h h h

alium; sed in illo priori quo producit illa pars formæ equi vnita parti materiæ equi nondum est quantitas, (quia vt supra demonstravimus subiectum debet esse, & fieri prius quam accidens quod subiectatur in ipso: sed illa pars quæ de novo producit per nutritionem compositam ex materia prima, & forma partialibus actu producit componendo, & integrando ipsum equum, & sic in illo priori quo producit, producit cum vnione ad ceteras partes, quia non producit pro illo priori divisa, & separata à partibus equi: sed coniuncta, & vnita illis; ergo vt componens, ac proinde vt pars formaliter actualis integralis equi) quæ debet informare illam partem, quæ pro illo priori producit, quia quantitas illa partialis in posteriori naturæ educitur ex illo partiali subiecto, illa quantitas non potest constituere partem materiæ equi, & formæ equi pro illo priori productam vt partem, quia forma quæ nondum est vt supra diximus, non potest causare effectum formalem: ergo evidenter sequitur partes integrales materiæ primæ, & formæ non esse à quantitate formaliter.

136 Dices quantitatem ante nutritionem productam, & præexistentem in reliquis partibus equi constituere formaliter partem de novo productam in esse partis.

137 Sed contra, quia quantitas non causat effectum formalem in subiecto in quo non est, & ex quo non educitur, quia forma accidentalit dandæ se ipsam, & informando dependentem in esse, & fieri à subiecto, causat effectum formalem: sed quantitas præexistens in partibus ante hanc nutritionem existentibus non informat hanc partem integram de novo productam per hanc nutritionem novam; alias eadem entitas quantitatis esset naturaliter in duplici loco, & subiecto, siquidem illa quantitas præexistens esset in partibus præexistentibus, & in loco illarum, & simul in parte de novo producta, & in loco illius: Item bis educeretur eadem entitas quantitatis: primo à partibus præexistentibus: secundo à parte de novo producta, & quam de novo informat dependendo ab ipsa, quæ sunt summa absurda inaudita quidem, quis enim potest intelligere, vt eadem entitas accidentis sine additione aliqua extendatur de novo ad aliquod subiectum, quod antea non informabat: deinde, quia vnaqueque entitas materialis vt distincta ab alia habet propriam corviam quantitatem ex se tanquam passionem emanantem; ergo illa substantia partialis de novo producta habet sibi propriam quantitatem emanantem ab ipsa, & informantem eandem; ergo prima quantitas non informat eandem partem de novo productam, alias duo numero distincta accidentia eiusdem rationis erunt simul in eodem subiecto naturaliter, quod adhuc divinitus negant Thomistæ posse fieri. Item penetrarentur duæ quantitates naturaliter, ne ergo hæc incommoda intolerabilia sequantur, dicendum est sine dubio, quantitatem præexistentem in reliquis partibus equi non posse simul informare partem de novo productam.

138 Ergo non potest constituere illam in esse partis formaliter, nec dare illi in genere causæ formalis rationem partis formaliter: atqui non est alia quantitas pro illo priori, quæ possit constituere illam in esse partis formaliter: ergo ipsa ex

se est pars integralis formaliter.

Confirmatur, quia nutritio quatenus distinguitur ab augmentatione terminatur ad substantiam quatenus pars est, non ratione quantitatis, sed ratione sui: ergo illa substantia partialis est talis ratione sui, & non ratione quantitatis, quia si ratione sui non esset substantia partialis, non ratione sui immediate, sed ratione quantitatis terminaret nutritionem: atqui immediate, & ratione sui, & non media quantitate terminat nutritionem; ergo ratione sui, & non ratione quantitatis est pars substantia seu substantia partialis: hæc minor sic probatur, quia actio substantialis qualis est nutritio est ordo transcendentialis immediate terminatus ad substantiam illam, tanquam à termino à quo specificatur: sed non specificatur essentialiter per quantitatem, aut mediante illa à substantia, alias specificatio essentialis qualis est illa non esset per se, sed per accidens, ac proinde esset essentialis, & non esset essentialis; essentialis, vt supponimus, siquidem est specificatio essentialis actionis per ordinem essentialem transcendentem: non essentialis, quia est specificatio per accidens, hoc est, per quantitatem: ergo non est per illam: sed immediate per se; unde substantia immediate specificabit nutritionem ratione sui, & non ratione quantitatis: sed talis specificatio est in quantum substantia terminat talem ordinem transcendentem nutritionis vt producat ab illa: ergo talis substantia producit à nutritione immediate ratione sui, & non ratione quantitatis; alias si mediante quantitate produceretur talis substantia à tali nutritione, talis nutritio producendo immediate quantitatem produceret substantiam mediate, sicut quia medijs creaturis cognosco Deum cognoscendo immediate illas cognosco mediate Deum, ac per consequens abstractivè; unde per eandem cognitionem cognoscuntur creaturæ, & Deus: ergo similiter per eandem actionem produceretur substantia, & quantitas; unde augmentatio, & nutritio non distinguenter à parte re ipsæ essent vna, & eadem actio realiter, quod evidenter est falsum in sententia adversariorum; ergo.

Tandem efficaciter confirmo hoc ex mysterio Eucharistiae, quia postquam Christus Dominus definit esse sub speciebus consecratis, si corruptantur in sacratio vniuntur alteri materiæ, quam Deus de novo creat, & suppono quantitatem esse duorum palmorum. Tunc sic, Deus creat in illo casu novam materiam primam; ergo vel quatenus actio creativa terminatur ad illam materiam, talis materia est divisibilis, vel indivisibilis in ordine ad locum, si hoc secundum; ergo substantia præcisa quantitate, & habet partes à se, & illæ non confluant in punctum; si vero producat vt indivisibilis quod locum: ergo quatenus vniuntur quantitati vniuntur illi quæ responderet, & quatenus responderet indivisibili loci, quia non potest vniiri quantitas subiecto extra locum ipsius quantitatis: sed quantitas, quæ responderet indivisibili loci est omnino indivisibilis, hoc est punctum, sine aliqua extensione; & partibus, ac proinde in vestra sententia non est quantitas; ergo non extendit substantiam, neque illi dat partes, quia nemo dat quod non habet; ergo tam indivisibilis manet substantia, & tam inextensa substantia ac sine illa.

Sed demus quod illa substantia producat in spatio

Quæst. VI. Vtrum substantia habeat, &c. 611

spatio partis A quantitatis, pars B quantitatis non vniatur illi substantiæ; ergo necessario debet produci alia distincta pars substantiæ correspondens parti B quantitatis; probatur antecedens, implicat quod quantitas vniatur substantiæ, cui non est præsens, vel correspondens spatio talis quantitatis: sed illa substantia primo producta non est præsens quantitati B: ergo illa substantia non vniatur parti B, quantitatis; minor supponitur, maior est evidens, nam substantia quæ est Lima non potest vni quantitati quæ est Roma, quia vno est maxima coniunctio duorum, & sic requirit intimam coniunctionem localem, quia talis vno actus, & potentia attingit intrinsece vtrumque extremum. Dices partem quantitatis A, extendere illam substantiam vt vniatur parti B: sed contra quia nulla quantitas extendit substantiam extra suam extensionem; alias quantitas præcisè sumpta vnus palmi extendere substantiam propriam ad quatuor palmos, quod est absurdum. Deinde Deus potest producere substantiam, quæ vniatur parti A quantitatis, & postea substantiam quæ vniatur parti B, sed illæ substantiæ vnitæ component vnā substantiam habentem illas substantias vt partes: ergo non haberet illas à quantitate, quia antequam vniatur quantitati haberet illas, & effectus formalis non potest esse ante vniōnem formæ cum subiecto.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta aduersaria solvuntur.

AD locum Aristotelis respondeo, illum loquutum fuisse de infinito sumpto, pro magnitudine secundum molem sine termino, & in hoc sensu solum negat substantiam, & qualitates posse esse infinitas, quod non est contra nos, sicut etiam idem Aristoteles negat ibidem, & alijs locis eandem substantiam esse finitam; vnde in prædicamento quantitatis ait proprietates quantitatis esse finitam, & infinitam; quod non potest aliter intelligi nisi de infinito, & finito secundum molem; nam si vniuersaliter loqueretur, non posset negare Philosophus substantiam esse finitam; quia omne creatum finitum est; atqui substantia de qua loquimur præcisè quantitate est creata: ergo est finita; & inde si recte intelligas Aristotelem debes dicere solum loquutum esse de finito secundum molem; quia aliter non potest vilo modo congruenter intelligi, sed eodem modo loquitur Philosophus de finito, ac de infinito: ergo si dum loquitur de finito, agit de finito secundum molem, similiter dum loquitur de infinito, debet agere de infinito secundum molem; & ratio est quia finitudo, aut infinitudo de qua loquebatur Philosophus, vt patet ex ipsius verbis, erat finitudo, aut infinitudo sensibilis; cum autem substantia sit sensibilis, non per se, sed per quantitatem, inde est quod nec sit finita, nec infinita, nisi per quantitatem.

AD locum D. Thomæ respondeo ibi loquutum fuisse angelicum Doctorem de diuisibilitate physica à physico agente causata, quæ non potest fieri nisi mediante quantitate, vt supra diximus, quando de diuisibilitate quantitatis tractauimus; videatur Suarez; vnde optime ait D. Thomas, dum docet substantiam sine quantitate fore indiuisibilem physice.

R. P. I. de Peñafiel. Theol. Schol. Tom. I.

AD rationem P. Vasquez nego, quod si substantia, cæteraquæ illius accidentia habeant extensionem entitativam, non sit danda alia extensio secundum molem, in qua sit ponenda essentia quantitatis. Deinde dicimus non posse omni extensioni entitativæ tribui vt passionem impenetrabilitatem; alias tot essent quantitates, quot entitates distinctæ; quod satis aperte demonstravimus esse falsum contra Nominales multis argumentis, eisque efficacissimis; quia quantitas est extensio cum impenetrabilitate: ergo si extensio substantialis est impenetrabilis ratione suæ passionis, & similiter est impenetrabilis extensio qualitatum; ergo tot quantitates, quot extensiones erunt; quod esse contra evidentem experientiam patet; cum naturaliter videamus duas substantias penetratas inter se, v. g. formas materiales cum materia prima, & omnes qualitates realiter distinctas inter se, vt sunt albedo, dulcedo, &c. cum eadem materia prima: ergo non quæcunque extensio, quam habet entitas distincta ab alia, est impenetrabilis; sed solum extensio quantitatis, alias non penetrarentur, vt videre est in duabus manibus quantitate affectis, quæ non possunt penetrari, non quia extensiones, sed quia impenetrabiles.

AD illa verba P. Vasquez aut è contrario soli extensioni, &c. respondeo non impenetrabilitati formaliter, sed potius corpulentia, aut moli corporeæ, cui debetur talis impenetrabilitas adscribendam esse quantitatis essentiam, vt questione sequenti videbimus.

AD id vero quod dicit P. Vasquez illis verbis; deinde quia substantia, &c. respondeo, substantiam sine quantitate petere vbi diuisibile ex natura sua, ita vt pars substantiæ correspondeat parti loci, & tota toti loco; cum aptitudine tamen vt possit penetrari cum alia substantia existendo cum ipsa in eodem loco. Deinde ego vt falsissimum id, quod addit Vasquez videlicet non posse supposita tali naturæ adhuc diuinitus poni talem substantiam modo indiuisibili; quia Deus vt author, & superior naturæ potest dispensare in legibus eius, vt in legibus positivis dispensat conditor talis legis; Deus enim sua absoluta potentia potest alterare principia naturalia vti subiecta suæ potentia.

AD quartum distingo maiorem, esset composita materia prima integraliter, & substantialiter ex partibus entitativis concedo, esset composita ex materia, & forma vt ex actu, & potentia nego. Itaque duo sunt genera partium essentialium physicarum, v. g. materiæ, & formæ, vel metaphysicarum, vt generis, & differentia; aliud genus partium integralium, quas entitativas vocant, vt sunt manus caput, & pedes in homine, vel palmus, & semipalmus in cæteris rebus, & huius generis sunt partes materiæ primæ, quantitatis, & formæ materialis; ex quibus prius componitur materia prima, quam componat cum sua entitate cum forma compositum essentiale physicum; vnde negatur quod compositio ex actu, & potentia sit prior duratione, licet sit prior dignitate, & perfectione, quam compositio ex partibus integralibus; quia perfectius compositum resultat ex illa.

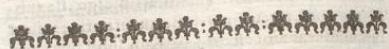
AD quintū concedo antecedens loquendo formaliter de extensione impenetrabili partium; si autem aduersarius loquatur sub nomine extensionis de ipsa entitate partium, seu ratione illarum, H h h h 2 quate

quatenus substantiales sunt tales partes, quæ extensio vocatur ab aliquibus transcendentalis, aut entitativa, negamus esse effectum formalem accidentalem, ut supra probatum manet; itaque habere partes extensas includit & ipsas partes, & extensionem earum habere partes præcise non est effectus accidentalis; quia materia prima quatenus substantia realis corporea est, habet illas secundum suum esse, & ab illis substantialiter constituitur in tali esse; unde substantiale quid est; ut ex dictis supra patet; quod autem istæ partes substantiales sint extensæ est accidentalis effectus proveniens ab extensione actuali, quæ est forma accidentalis modalis in ultima actualitate consistens; sicut parietem habere partes non provenit ab albedine; quod autem partes, & totus paries sit albus, hoc provenit ab albedine; ad consequentiam negamus suppositum quod sola quantitas sit accidens extensum faciens, à quo possit provenire extensio accidentalis; imo ipsa quantitas per suam entitatem actualiter, non facit extensum, ut videtur est in quantitate Christi, quæ licet in Eucharistia detur tota, quæ in cælo est, non reddit Christum extensum actu in ordine ad locum; unde alia forma accidentali modo indiget ipsa quantitas, ratione cuius actu extendat; cum talis forma in actuali extensione consistat: dupliciter enim potest esse extensa, primo præsentialiter, & actualiter, & hoc esse extensum non provenit à quantitate, sed ab ubi, vel situ cuiuscunque rei circumscriptivo; ratione cuius pars est in parte loci, & totum in toto loco, alia datur quantitativa, & secundum molem; quæ dubio sequenti explicatur, & hoc extensum provenit à quantitate.

Ad sextum nego antecedens; ad primam probationem antecedentis respondeo, concedendo primam partem maioris; ad secundam distinguo: omnis distinctio provenit ab actu physico, nego, metaphysico, concedo; hæc enim materia prima distinguitur à materia prima Ioannis, & nihilominus non distinguitur per actum physicum: sed per actum metaphysicum; id est per propriam entitatem, & per differentiam individualement huius materie. Ita similiter materia prima habet distinctas realiter partes, quia tales partes etiam ex se habent differentias individuales, ratione quarum realiter inter se differunt: unde distingo etiam minorem, materia prima nullum habet actum physicum; quia physice est pura potentia, concedo; nullum habet actum metaphysicum, nego. Ad secundam probationem primo nego maiorem, & ratio est, quia licet omnes partes sint penetratæ, & una sit intra aliam distinguuntur; corpus enim Christi penetravit Cælos ut ait Paulus, & iterum virgineum, ut docet fides, & secundum communem sententiam Theologorum corpora Beatorum sunt penetrata cum substantia Cæli Empyreæ; neque sunt extra ipsum, & nihilominus Corpus Christi distinguitur à corpore, & utro virgineo; & Beati distinguuntur à cælo, imo identitas tollit penetrationem, quia idem non se penetrat: ergo distinctio partium non est unam partem esse extra aliam. Ad minorem distingo, cum impenetrabilitate, concedo, ut postea explicabo.

Ad septimum concedo maiorem, & nego minorem; si de alia distinctione sit sermo, quam de illa, quæ provenit à radice impenetrabilitatis, & ad probationem minoris postea videbis quo pacto su-

matur impenetrabilitas pro passione quantitatis; ad ea autem, quibus probatur divisibilitatem coniungi propinquius cum quantitate dicendum est falso procedere, ut constat ex nostra probatione, saltemque esse causalem illam, cum divisibilitas potius oriatur ex impenetrabilitate, quam è contra.

QVÆSTIO VII.

In quo ponenda sit essentia quantitatis.

SECTIO I.

Sententia Adversariorum proponuntur.

PRIMA sententia asserit, essentiam quantitatis sitam esse in potentia illius ad recipiendam cætera accidentia; ut autem suam sententiam probabilem reddant hi auctores, comparant quantitatem cum materia prima, & asserunt, quod sicut essentia materie primæ collocatur in potentia ad recipiendas formas substantiales; ita essentia quantitatis quæ cœva est materie primæ, sita est in potentia ad recipiendas formas accidentales; unde sicut datur unum primum principium materiale, à quo educuntur illæ formæ substantiales, & in quo immediate recipiuntur; Ita datur aliud primum principium accidentale, à quo educuntur formæ accidentales, & in quo immediate recipiuntur: hæc sententia à me primo inventa, mihi non placet; quæ ab aliquibus maxime approbata probatur sic.

Primo; nam in Eucharistia non datur substantia panis, & nihilominus educuntur accidentia, sicut quando dabatur talis substantia, & recipiuntur in quantitate sicut antea: ergo quantitas est potentia natura sua recipiens formas accidentales sicut essentia materie primæ est potentia recipiens formas substantiales: sed essentia materie primæ est potentia ad illas recipiendas; ergo similiter potentia ad recipiendas formas accidentales est de essentia quantitatis.

Secundo, quia passio, seu attributum proportionatur cum essentia à qua dimanat, ut videtur est in infinitate respectu essentiae divinæ, in risibilitate respectu rationalitatis; atqui quantitas est passio materie primæ; ergo sicut ipsa essentialiter est potentia ad recipiendas formas substantiales; ita quantitas essentialiter erit potentia ad recipiendas formas accidentales.

Secunda sententia tenet extensionem formalem in ordine ad locum, quæ impenetrabilitas vocatur esse essentiam quantitatis, eiusque formalem effectum primum esse ita extendere substantiam, ut duæ partes non possint esse simul in eodem loco ex natura rei. Probatur primo extensio partium substantiæ in ordine ad se non potest provenire à quantitate: ergo primarius effectus quantitatis est extensio in ordine ad locum; antecedens probatur, Deus potest conservare substantiam corpoream sine quantitate extensam in eodem loco, in quo sub quantitate existeret; sed in illo casu partes substantiæ essent ordinatæ, & extensæ in ordine ad se, non secus ac erant sub quantitate.

titate: ergo ordo partium substantiae in ordine ad se non provenit à quantitate; maior probatur à simili, quia potest Deus conservare duas substantias corporeas sine quantitate in diversis locis: ergo potest servare duas dimidietates eiusdem substantiae, & eas retinere in duobus partibus spatio, siue loci, in quibus antea erant: ergo potest conservare totam substantiam in eodem loco, minor probatur, quia ordo partium inter se nihil aliud est, quam caput v. g. esse immediate vnitum collo, & non pectori, collum pectori, & non cruribus, &c.

Dices, in instanti, quo separatur quantitas à substantia confundi fere omnes partes substantiae; ita ut caput iam non sit immediate vnitum collo; sed quamlibet partem cum alijs partibus, totamque substantiam tunc suae naturae relictam fluere ad punctum indivisibile.

Contra, fluxus substantiae ad punctum non potest fieri in instanti: ergo dum non accedit ad punctum currit extensa; ponamus enim punctum, ad quod sit fluxus, esse centrum corporis triginta palmorum: tunc extremae partes, ut perveniant ad punctum centri percurrere debent totum illud spatium: ergo deferuntur per motum; sed motus non potest fieri in instanti: ergo nec fluxus ille; nam substantiam esse expoliatam quantitate nihil confert ad motum in instanti decurso spatio, & medio, cum Angeli in tempore moveantur licet sint expertes quantitatis, neque possint de extremo ad extremum moveri sine medio in instanti.

Secundo probatur; extensio totius non potest provenire à quantitate, vel formaliter, vel efficienter: ergo nullo modo; non efficienter, quia quantitas est causa formalis, causa autem formalis non efficit, neque extra se producit, sed seipsam communicando causat suum effectum. Non formaliter, quia ordo partium consistit in unionibus ita dispositis ut una sit inter collum, & caput; alia inter collum, & pectus, &c. sed quantitas non potest causare istas uniones in substantia: ergo ille ordo extensionis in ordine ad se non est effectus formalis illius; minor probatur, quia si quantitas illas uniones causaret, deberet esse interposita inter partes substantiae uniendo illas, & distinguendos quod plane fictitium est; nam partes substantiales seipsas uniantur.

Ultimo, quia si substantia non haberet ex se partium extensionem, repugnet illi ex se dividi in partes: ergo nec per quantitatem advenientem posset dividi in partes; repugnat enim quod per se est tale, exerceri non per se, sed per aliquid adveniens.

Tertia sententia tenet essentiam quantitatis esse extensionem in ordine ad se, & non in ordine ad locum; probatur primo, quia extensio localis, seu impenetrabilitas in ordine ad locum non potest oriri, nisi ab illa extensione partium in ordine ad se, ideo enim Angelus non habet extensionem secundum partes in ordine ad locum, quia non est extensus in ordine ad se: ergo prior conceptus, & veluti radix aliorum in quantitate est extensio partium in ordine ad se.

Secundo nulla forma existens unita proprio subiecto sine suo effectu formali potest esse; sed quantitas potest esse substantiae unita sine extensione locali cum sola extensione in ordine ad se, ut patet in Eucharistia, ubi Christus Dominus habet sub quantitate extensionem in ordine ad

se, non vero extensionem localem, ut omnes Theologi sentiunt; nam partes Christi Domini non sunt ita confusae ut ordine careant; sed ita ordinatae manent ut caput sit extra collum & collum extra pectus, nulla habita ratione loci: ergo extensio in qua consistit essentia quantitatis non est extensio in ordine ad locum: sed in ordine ad se.

Ultimo, quia si substantia haberet extensionem in ordine ad se, in ordine ad se esset impenetrabilis; quemadmodum quantitas: ergo si extensio sumatur pro impenetrabilitate, siue pro serie partium in ordine ad se, non provenit à quantitate, quod est falsum in omnium opinione. Antecedens probatur, quia ideo partes quantitatis non penetrantur inter se, quia una est extra aliam: sed ideo una est extra aliam, quia est extensa in ordine ad se: ergo si substantia praecisa quantitate est extensa in ordine ad se, est impenetrabilis in ordine ad se; probo hanc ultimam minorem, quia extensio in ordine ad se excludit unam partem ab alia; ergo excludit, ne penetretur cum illa; ergo ideo est impenetrabilis, quia est extensa in ordine ad se.

SECTIO II.

Nostri sententia explicatur varijs conclusionibus.

Prima conclusio: essentia quantitatis non est potentia ad recipiendas formas accidentales: probatur primo, quia si quantitas esset essentialiter potentia receptiva accidentis esset essentialiter entitas incompleta, & non poneretur directe in praedicamento; sed quantitas non est ens essentialiter incompletum: sed completum accidens, ac proinde ponitur directe in praedicamento, ut experientia ostendit manifeste; totum enim secundum praedicamentum quantitatis est in quo solum quantitas ponitur: ergo quantitas non est essentialiter potentia receptiva ceterorum accidentium, v. g. qualitarum. Maior sic probatur exemplo materiae primae, quae ideo essentialiter incompleta est, quia essentialiter ordinatur ad recipiendam formam, & ratio evidens est, quia ordinatio ad recipiendum est ordinatio ad unendum se cum altero; quod recipit: sed unio est compositio: ergo essentialiter ordinatur ad componendum: sed quod essentialiter ordinatur ad componendum est pars essentialiter, ut patet ex definitione partis essentialis, & pars essentialis est essentialiter incompleta entitas: ergo de primo ad ultimum, quod essentialiter ordinatur ad recipiendum est essentialiter entitas incompleta: minor illa manifesta est, quia praedicamentum componitur ex entibus completis essentialiter ut patet ex conditionibus supra positis circa res aptas ad constituendum praedicamentum, & licet verum sit quod accidens in praedicamento collocatum comparatum cum substantia vocetur aliquomodo incompletum; attamen comparatum cum alio accidenti, quod ex natura sua essentialiter ordinatur, ut sit pars alterius accidentis, vocatur ab omnibus completum, & in hoc ultimo sensu concludit nostrum argumentum fore quantitatem incompletam, si ordinetur essentialiter ad componendum, quod est absurdum, ut patet ex dictis.

H h h 3 Confr

Confirmatur omni potentia passiva, & receptiva correspondet actus formalis illi proportionatus, quia potentia passiva essentialis est relativa transcendentaliter petens ex sua natura actum terminantem talem relationem; talis autem actus est forma per se, & essentialiter ordinata ad componendum unum per se absolute, & simpliciter: nam si potentia passiva est pars essentialiter, petit essentialiter aliam partem essentialiter; pars enim à natura constituta est, ut componat totum; atqui sola una pars non potest componere totum; quia compositio non datur, nisi inter duas partes; unde si potentia passiva à natura est pars, debet illi à natura provideri de alia parte in eodem genere, ut possit dari compositio totius; sed pars, seu compar correspondens potentia passiva est forma: ergo si quantitas est potentia passiva essentialiter incompleta, respiciens tanquam partem formas accidentales, ut sunt qualitates; & c. tales qualitates erunt essentialiter partes componentes; atque adeo qualitates; & cetera accidentia erunt essentialiter incompleta; sicut materia, & forma substantiales; unde nullum prædicamentum erit præter substantiam, cum cetera præter substantiam ex quibus possent constitui alia vique ad decem sint incompleta entitates essentialiter, ex quibus ut sic non potest componi prædicamentum.

Secundo probatur principaliter; quia ex opposita sententia sequeretur compositum ex quantitate, & qualitate esse ita rigorose, & essentialiter unum totum per se sicut homo, & c. sed hoc à nullo conceditur, sed potius tanquam maximum absurdum reiicitur: ergo. Sequela sic probatur, quia ideo homo est simpliciter, & absolute unum ens per se, & essentialiter, quia componitur ex potentia, & actu incompletis essentialiter ordinatis inter se: sed quantitas essentialiter ordinatur per vos ad componendum unum cum qualitate quæ etiam secundum omnium sententiam essentialiter ordinatur ad componendum cum quantitate ipsum totum; omne enim accidens ordinatur essentialiter ad inhaerendum proprio subiecto, & ideo aptitudinalis inhaerentia in subiecto est de essentia accidentis: sed inhaerentia est unio, & unio compositio: ergo omne accidens, si sit qualitas, & c. ordinatur essentialiter ad componendum cum suo subiecto; quapropter, si alio ex capite etiam subiectum immediatum ordinatur essentialiter ad componendum unum totum; illud totum, quod ex eis resultat, erit unum ens per se essentialiter sicut homo, & c.

4. Secunda conclusio: extensio actualis partium, quæ actualis impenetratio dicitur, ratione cuius una entitas expellit à suo loco aliam, non est de essentia quantitatis, sed potius distinguitur realiter à quantitate; probatur primo, quia Deus salva essentia quantitatis potest efficere, ut una pars quantitatis penetraret actualiter cum alia, & non excludat à suo loco illam: ergo talis impenetratio, & extensio actualis non est de essentia quantitatis; patet consequentia, quia quod est de essentia alicuius non potest separari ab illo, de cuius essentia esse persistente illo, ut v.g. rationale non potest separari ab homine, neque materia à toto physico, quia sunt de essentia illius: sed impenetratio separatur à quantitate manente eadem; ergo impenetratio actualis, seu extensio dicta non est de essentia quantitatis.

Confirmatur, quia non repugnat, ut totum aliquod quantum sit indivisibiliter in ordine ad locum, ita ut totum quantum sit in toto loco, & totum etiam in qualibet parte eius; sed tunc quantitas servaret suam essentiam, & naturam, & tamen non esset extensa actualiter in loco, nec alteram à suo consortio expelleret: ergo actualis extensio partium in loco actualisque repugnantia, & exclusio alterius partis ab illo, non est de essentia quantitatis.

Hæc impenetratio est effectus proprius quantitatis, & ideo ab illa sola naturaliter provenit, & non ab alia, quia sola quantitas potest efficere, ut partes aliquæ ita sint inter se extensæ, ut si dividerentur in eodem loco non admiraretur, quare si divisus separaretur quantitas à substantia, partes integrantes, seu entitative substantiæ non manerent actu, illo modo extensæ in loco; quia una altera secum compateretur in eadem parte loci, quod non debet ita intelligi, ut statim supposita tali separatione, omnes partes substantiales confluerent ad eundem locum, quia probabilius existimo in illo casu partes substantiales si (alter à Deo non disponentur) permanisuras extensæ, sicut antea, hoc tamen discrimine, quod antea ratione quantitatis erant extensæ impenetrabiliter, post separationem vero quantitatis à substantia partes substantiæ haberent præsentiam divisibilem, & extensam; non tamen ex se resisterent confluxui aliarum partium ab eodem loco, quare si à Petro conservato in rerum natura divinitus tolleretur quantitas, existimo partem substantialem capitis diversam præsentiam ad distindam partem loci habituram ab ea, quam haberent pedes, & pectora; moveor quoad hoc asserendum cum Suariorum; quia non est ratio aliqua, quæ cogat affirmare in illo eventu totum Petrum, & partes integrantes eius debere necessario confluere ad punctum, imo plurima videntur illi confluxui obviare, de quibus videatur ipse Suarez.

Deinde etiam; quia cum substantia Petri, & eius substantiales partes integrantes diversam habeant præsentiam divisibilem ad locum à præsentia illa etiam divisibili partium quantitatis, non est cur tanta ponatur dependentia, & connectio inter eas, ut deperditæ præsentia quantitatis per separationem huius à substantia, altera etiam præsentia propria substantia deperdat.

Dixi supra partes illas substantiæ esse consortium aliarum partium in eodem loco non refutatur; quia hæc repugnantia est propria partium quantitatis, quæ natura, & quidditate sua postulat impenetrabilitatem earum inter se; unde absolute loquendo quantum est ex se non magis possunt partes integrantes substantiæ ita esse, ut una sit extra aliam media præsentia simplici divisibili in spatium divisibile, quam præsentia indivisibili inter se in puncto complicari, est tamen magis rationi conforme rerumque naturis magis accommodatum, ut post separationem quantitatis à substantia corporea retineat hæc præteritam præsentiam simplicem divisibilem sibi propriam, quam quod in punctum confluant ob rationes dictas.

Tertia conclusio: essentia quantitatis est forma tribuens substantiæ corpulentiam seu molem corpoream; itaque ipsa ratio molis corporeæ, seu corpulentia est essentia, & quidditas illius, & quia tota essentia formæ est in ordine ad effectum formalem primum, ideo tribuere molem corpoream

ream dicimus, esse essentiam quantitatis; quid autem sit molis corporea, non potest explicari (vt bene adnotat P. Suarez *disput. 4. n. 16. 2. tom. metaphys.*) nisi in ordine ad extensionem occupativam loci vt in ordine ad primam quasi rationem attributalem convenientem quantitati, quia fere nunquam nos rerum essentias prout in se sunt, explicare possumus, & ideo per ordinem ad aliquam proprietatem, quae sit prima omnium, & proximior essentiae ipsius rationem manifestamus; v. g. essentiam hominis non possumus vt in se explicare, & sic in ordine ad rationalitatem declaramus; quae rationalitas formaliter sumpta est potentia ad ratiocinandum, ac per consequens est intellectus ipse (non enim datur alia potentia formalis ad hunc effectum praeter intellectum) & ideo non potest essentia hominis, quia intellectus est accidens, & accidens non est de essentia substantiae, quia autem haec potentia est omnium homini convenientium prima, ipsiusque essentiae proxima; ideo quidditatem ipsius in ordine ad talem potentiam explicamus.

Sic similiter essentia quantitatis, quae molis corporea est aut corpulentia, a nobis explicatur in ordine ad extensionem occupativam loci; quia omnium quantitatis proprietatem prima est; haec extensio in hoc sita est vt res, quae illa afficitur, ita disposita sit, vt debeat ipsi occupare distinctum locum ab eo, quem occupat alia entitas affecta etiam quantitate; vnde ratione talis occupationis removeat aliam a suo loco, & non possit esse cum alia simul in illo, etiam si supernaturaliter in eodem loco poni cum alia non repugnet; v. g. partes corporis Christi in Eucharistia non occupant actu locum, nihilominus tamen ex sua natura petunt illum occupare.

Haec conclusio sic explicata probatur, quia illa est essentia rei, quae primario constituit ipsam; sed molis corporea in ordine ad extensionem occupativam loci est huiusmodi: ergo est essentia quantitatis. Minor sic probatur, quia illa est prima ratio constitutiva alicuius, quae recipitur cum ipso, & est principium, ex quo omnia attributa seu passiones dimanant; sed molis corporea in ordine ad extensionem occupativam loci recipitur cum quantitate, & ideo est verum dicere, est quantitas: ergo molis corporea, est molis corporea: ergo quantitas; & ex ipsa mole corporea oriuntur ratio mensurae, divisibilitas, &c. ideo enim aliquid est divisibile, secundum partes, & secundum easdem potest sumi, vt mensura, quia habet extensionem partium occupativam loci impenetrabilem; quia primum est habere partem extra partem repellentem aliam entitatem a suo loco, quam esse divisibilem in proprias partes; quapropter si substantia denudata a quantitate poneretur, non posset dividi naturaliter, quia penetraretur cum re, quae intendet divisionem illius; Item punctum nec per potentiam Dei absolutam potest dividi, quia nullas habet partes extensas, & impenetrabiles, quam veritatem confirmare possumus omnibus argumentis, quibus supra probavimus rationem mensurae, & divisibilitatis quantitatis.

Secundo probatur, quia nulla ratio potest assignari praeter hanc extensionem in ordine ad quam, tanquam in ordine ad primam rationem possit definiti molis corporea: ergo

haec est propria essentia illius. Antecedens sic probatur, quia si aliqua prior ratio posset assignari in quantitate maxime tribuere extensionem partium in ordine ad se; sed hanc habet substantia ex se: ergo non potest assignari vt propria quantitatis. Minor sic probatur; quia sicut tota substantia supponitur toti quantitati, tanquam causa materialis eius, ita partes substantiae partibus quantitatis: ergo sicut ipsa quantitas non tribuit esse substantiae, ita etiam non tribuit illi partes, & extensionem illarum in ordine ad se; quia quod supponitur, est prius, & quod est prius non causatur a posteriori; ergo quemadmodum substantia supponitur alicubi ad recipiendam quantitatem, ita partes supponuntur alicubi, & quemadmodum tota vna substantia supponitur extra locum alterius totalis substantiae; sic similiter ita supponi debent partes eius vt vna sit extra locum alterius distinctae; quare si quantitas debet esse in loco pedali, in eodem praesupponitur extensa substantia, cum in eodem habeat partem extra partem; quatenus continet vnam partem extra locum alterius: ergo dare extensionem in ordine ad se non est effectus proprius quantitatis.

Dices, substantiam indifferentem supponi ad essendum in tanta, vel tanta extensione, & per quantitatem formaliter determinari.

Contra, quia quantitas non est substantiae formalis ratio existendi in tanto, vel tanto loco; nam si Deus separaret quantitatem a substantia mea, ipsa substantia esset potius hic, quam Roma ex se, & alioqui est illa posterior: ergo praesupponit illius extensionem in loco; quae cum sit posterior extensione intrinseca, & ordine partium, manifeste convincitur intrinsecam substantiae extensionem antecedere quantitatem. Confirmatur, quia nulla vnio substantialis causatur a quantitate, neque effective, nec formaliter inter partes substantiae, quia vnio substantiarum est entitas substantialis, & quantitas est entitas accidentalis; accidens enim non attingit gradum substantiae. Deinde sequeretur substantiam compositam esse ens per accidens, quia vniretur mediante accidenti quod non est dicendum; ergo sicut tota substantia supponitur ante quantitatem, ita vnio partium eius supponitur ante illam: sed substantia capitis est substantia liter vnita substantiae colli, & non substantiae humerorum: ergo talis vnio praesupponitur, & non tribuitur a quantitate; sed talis vnio cum ordine dicto est extensio in ordine ad se: ergo substantia ex se, & non a quantitate habet extensionem in ordine ad se: Minor sic probatur, quia nihil aliud est habere talem extensionem, nisi vnam partem non esse immediate unitam ad omnes, sed potius immediate ad vnam, & mediante illa ad alias, vt videre est in ipsa quantitate, quae quia taliter vnitas habet partes, dicitur habere extensionem in ordine ad se: sed substantia capitis mediante vnione substantiali, ita se habet ad substantiam colli, vt immediate illi vnietur, & mediante illa ad substantiam humerorum: ergo substantia illa est extra substantiam humerorum: ergo extra locum illius substantiae.

Ultimo sic probatur, quia experientia constat solum duas quantitates, aut duas res affectas quantitate nunquam esse simul in eodem loco, cum tamen possint esse simul extra entia, quae

ex

Quæst. VIII. Vtrum linea, & superfi, &c. 517

At ad formalem effectum quantitatis, & non reperitur in corpore carente quantitate. Quarto addi potest ut esse extra dicat actualem situm localem, quantitativum, & hoc spectat ad prædicamentum ubi, aut situs ut postea videbimus.

Vnde falsum etiam sensu, quod partes substantiæ materialis quantitate privata necessario maneat confusa, & inter se omnes immediate copulatæ quoad substantialē unionem, licet enim demus ita fieri posse si Deus velit, tamen quod ex necessitate ita futurum sit nulla verisimili ratione suaderi potest. Itaque existimosi Deus corpus humanum sine quantitate servet, & nullum addat miraculum, vel extraordinariam mutationem fore, ut substantia manus sit immediate coniuncta substantiæ brachij, & non capitis, & sic de cæteris, nam iuxta veram sententiam partes substantiales integrantes hanc substantiam non uniuntur immediate per superficies quantitativas, sed proprio nexu, & vinculo substantiali ut patet ex supradictis; cum ergo ab eis separatur quantitas, retinere possunt eandem unionem substantialem, quam inter se antea habebant nulla unionem nova inter eas facta; ergo quæ antea uniabantur immediate ita postea manebunt, quæ vero solum uniabantur interventu aliarum partium, conservabuntur tali modo unitæ.

Quo fit ut si ordo partium in toto solum entitative, & substantialiter sumatur non pertineat ad effectum formalem quantitatis, sed ad ipsammet substantialem compositionem talis rei, sicut ordo graduum in qualitate à primo v.g. ad octavum non est effectus alterius rei, sed pertinet ad intrinsecam integritatem talis entitatis, cum ergo Auctores dicunt ordinem partium in toto effectum esse formalem quantitatis, intelligendum est de tali ordine, ratione cuius ex natura rei partes illæ necessario sunt impenetrabiles, qui vno verbo dici potest ordo quantitativus.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum linea, & superficies sint propria species completae Quantitatis?

SECTIO I.

Sententia Adversaria proponitur.

PRIMA sententia asserit lineam, & superficiem esse completas species quantitatis, eo modo quo corpus, & probatur sic.

1. Primo essentia quantitatis est extensio partium, quæ est radix impenetrabilitatis: sed linea, & superficies habent extensionem propriam, quæ sit radix impenetrabilitatis non minus, ac corpus; ergo sunt species completæ quantitatis non minus, ac illud; probatur minor, linea est extensa, & divisibilis secundum longitudinem, & repugnat ut partes eius commensurentur puncto loci, quod idem est de superficie; ergo participant propriam rationem extensionis, &c.

2. Secundo quæ sub aliquo genere distinguuntur essentialiter sunt species essentialiter distinctæ: R. P. Ildeph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

sed linea, superficies, & corpus sub genere quantitatis continuæ distinguuntur essentialiter; ergo, &c. Probatur minor; prædictæ species conveniunt in ratione quantitatis, & differunt secundum diversas rationes illius; ergo sunt diversæ species quantitatis; probatur antecedens, quantum ad secundam partem, linea est quanta, & extensa secundum longitudinem, superficies secundum latitudinem, corpus secundum profunditatem, latitudo autem, longitudo, & profunditas distinguuntur essentialiter; ergo linea, superficies, & corpus differunt secundum diversas rationes formales quantitatis.

Tertio, si linea, & superficies non essent species completæ quantitatis non daretur prædicamentum quantitatis: sed hoc est falsum; ergo illud ex quo sequitur: probatur sequela, si linea, & superficies non essent species completæ quantitatis, non daretur genus quantitatis, sed ubi non datur genus non datur prædicamentum; ergo non daretur prædicamentum quantitatis; probatur maior, non sunt dables aliæ species propriæ quantitatis præter corpus supposita sententia contraria, sed genus necessario requirit plures species; ergo non daretur genus. Deinde probatur illa minor, quod non daretur prædicamentum, prædicamentum est coordinatio generum, & specierum, sed ubi nullum datur genus, non potest dari talis coordinatio; ergo non potest dari prædicamentum.

SECTIO II.

Aligua notantur.

VT intelligatur quid sint linea, superficies, &c. corpus debemus concipere, ut adnotat Divus Thomas, opusculo 48. tract. 3. cap. 3. Punctum tanquam separatam à linea, lineam à superficie, & tandem superficiem tanquam divisam à corpore, non realiter sed conceptibiliter; illud vero punctum separatam fingamus duci per planum, tunc ex tali ductu remanebit vestigium, nec latum, nec profundum sed præcise longum, & hoc vocatur linea: si autem vestigium illud versus latera extendatur, & moveatur, relinquet aliud non solum longum, sed etiam latum vestigium, quod superficies appellatur; tandem si hoc elevetur, aut deprimatur remanebit tertium aliud vestigium longum, latum, atque profundum, quod corporis nomine insignitur.

Primum vestigium est continuum, & divisibile secundum longitudinem, & quia est relictum ex puncto continuatur punctis. Vestigium secundum est longum, & latum, sed caret profunditate, & ideo est indivisibile secundum illam; divisibile autem secundum alias duas dimensiones, & quia relinquitur ex extensione lineæ continuatur lineis: tertium vestigium est longum, latum, & profundum, cuius partes continuantur superficiebus, quia relinquitur ex elevatione, & depressione superficiæ, quæ omnia his verbis explicat Divus Augustinus libro decem Categoriarum, c. 10. quantum vero sit, inveniri non potest, nisi fuerit adhibita mensura collectum. Si ergo omnia latitudine solam quis longitudinem voluerit emetiri, longitudo sine latitudine mensuræ subiectæ præcipue dicitur; non quod sit longitudo aliqua, quæ careat latitudine, sed quod solam quis me-

lii tiens

tiens longitudinem *per se* metri dicitur. Emen-
sa vero cum longitudine latitudo, dicitur *in qua*
si autem fuerit, & latitudo mensura sociata,
corpus cuncta perficiunt.

- 7 Secundo adverte omne illud quod est pars ali-
cuius entis per se sub ea ratione qua est pars, aut
pertinens ad complementum illius esse ens in-
completum, sicut materia prima, v.g. & unio sub-
stantialis ideo sunt entia incompleta, quia mate-
ria prima est pars hominis, & unio pertinet ad
complementum illius, quod est ens per se com-
pletum.

SECTIO III.

Nostra sententia proponitur, & probatur.

- 8 Conclusio: linea, & superficies non sunt com-
pletae species quantitatis, ita Durandus in 2.
distinctione, 2. q. 4. P. Hurtado in metaphys. disp. 13.
sect. 6. §. 52. & multi alij.

- 9 Probatur primo ex Aristotele lib. 1. de celo, tex.

12. & 5. metaphysica cap. 13. tex. 18. ubi definiens

lineam, superficiem, & corpus sic ait: magnitu-

dinum vero ea, quae ad unum continua est lon-

gitudinem, id est, linea, quae ad duo latitudinem, id

est, linea, quae ad duo latitudinem, hoc est, superfi-

cies, ad tria profunditatem, corpus enim longum, la-

tum, & profundum est, quibus verbis aperte doc-

et Aristoteles lineam includi in superficie, &

ideo ait, superficiem habere latitudinem, & lon-

gitudinem, superficiem autem, & lineam in-

cludi in corpore, ac proinde corpus trina gaudere

extensione: ex quibus sic argumentor, una

species completa non potest includi in alia: sed

ex sententia Aristotelis linea, & superficies in-

cluduntur in corpore, quae est species quantita-

tis: ergo linea, & superficies non sunt species

completae quantitatis; maior sic probatur, illud

quod invenitur in uno ente per se completo, &

non ut tota essentia illius est quid incompletum,

ut videre est in anima rationali, quae quia est in

homine, qui est species completa substantiae, &

non est tota essentia hominis est quid incom-

pletum in ratione substantiae: sed una species

completa non potest esse incompletum quid; er-

go non potest includi in alia specie. Deinde li-

nea invenitur in corpore, non ita, ut sit totum

corpus, siquidem corpus ultra lineam, & superfi-

ciem addit profunditatem: ergo superficies, & li-

nea ingrediuntur corpus ut quid incompletum.

10 Vergetur, quia una species completa distin-

guitur ab alia distinctione excludentis ab ex-

cluso, & non distinctione includentis ab inclu-

so, ut videre est in albedine respectu nigredinis,

& in colore caeruleo respectu viridis, & in sa-

pore respectu odoris, quae quia sunt species distin-

ctae qualitatibus distinguuntur distinctione exclu-

dentis ab excluso, quod etiam contingit in re-

lationibus specie distinctis, ut in paternitate, &

filiatione; clarius autem perspicitur hoc in spe-

ciebus completis substantiae, ut sunt homo, &

equus, qui se excludunt ad invicem: sed ea quae

distinguuntur distinctione excludentis ab excluso,

minime se includunt ad invicem; ergo una spe-

cies non includit aliam; unde si una res inclu-

dit aliam non est completa species: sed linea, &

superficies includuntur in corpore; ergo linea,

& superficies non sunt species completae quan-

titatis.

Dices lineam secundum Philosophum non in-
cludi in superficie, nec superficiem, & lineam in
corpore quatenus sunt divisibiles: sed quatenus
sunt indivisibiles.

Sed contra, quia Aristoteles ait lineam, & 1.
superficiem includi in corpore, quatenus conti-
nuae sunt, ut patet ex illis verbis, quae ad unum
continua est longitudo, &c. ad tria continua
profunditas. Vbi ait corpus quoad trinam di-
mensionem esse continuum, hoc est, habere con-
tinuationem, quoad longitudinem, latitudinem,
& profunditatem: sed longitudo, & latitudo
continuae sunt linea, & superficies quatenus di-
visibiles, quia continuum ex Aristotele est di-
visibile in ea quae insunt, quorum utrumque, &c.
ergo linea, & superficies includuntur in corpo-
re, non solum ut indivisibiles, sed etiam ut di-
visibiles.

Respondeo potest non includi formaliter: sed 1.
materialiter, vel praesuppositively.

Contra, quia omne quod includitur in alio 14
ex vi distinctionis essentialis illius non includi-
tur materialiter, sed formaliter in illo, cum in
definitione essentiali solum essentialia praedica-
ta explicantur, & quae sunt de formalissimo con-
ceptu rei, ut videre est in definitione essentiali
hominis, alias non erit adaequate definitio es-
sentialis, cum aliquid quod non sit de essentia
ponatur in illa: sed longitudo, & latitudo con-
veniunt corpori ex vi definitionis essentialis il-
lius; ergo conveniunt illi non materialiter: sed
formaliter.

Item, quia illud quod essentialiter constituit 15
aliquid, & sine quo nullo modo potest intelligi
essentia alicuius non pertinet ad illud materiali-
ter, & praesuppositively, sed formaliter: atqui
superficies ita est de essentia corporis, ut nullo
modo possit, aut esse, aut intelligi sine superfi-
cie; ergo superficies non includitur materialiter,
sed formaliter in corpore, quod expressis verbis
asseruit Angelicus Doctor *opusculo* 48. *metaphysicae*, 3. c. 3.
ubi sic ait. Rationem superficiei compleri essen-
tialiter adaequate per primam, & secundam di-
mensionem, per secundam autem ultimum, & ra-
tionem corporis compleri per secundam, & ter-
tiam, licet ultimo specificiter per tertiam consti-
tuatur, v. g. homo essentialiter ac formaliter
adaequate constituitur per animal, & rationale,
licet ultimo solum per rationale, ex quibus col-
ligitur manifeste Angelicum Doctorem se ad
Aristotelem componemem sensisse non praesup-
positively, sed formaliter superficiem pertinere ad
essentiam corporis; ergo.

SUBSECTIO I.

*Vbi prima ratio pro nostra conclusione po-
nitur.*

PROBatur primo, illud quod ordinatur essen- 16
tialiter ad componendum unum ens per se
completum essentialiter est quid incompletum:
sed linea, & superficies ordinantur essentialiter
tanquam uniones, & compositiones formales ad
componendum corpus quod est ens per se com-
pletum in genere quantitatis; ergo sunt essentiali-
ter quid incompletum; maior est evidens ut
patet ex notabili secundo, & ratio illius est,
quia ex duobus entibus completis non potest
fieri

Quæst. VIII. Vtrum linea, & superfi. & c. 619

fieri vnum ens per se; ideo enim colligimus evidenter materiam primam, & vnionem substantialem esse entia incompleta, quia ordinantur essentialiter ad componendum hominem, qui est ens per se completum, alias non dabitur regula certa, & infallibilis ad cognoscendum quid sit ens incompletum, & quid completum, quod est falsum. Minor prima est certissima, quia in sententia adversariorum, qui asserunt continuum non componi ex indivisibilibus, pro certo habetur, & infallibili superficie (quæ nunquam est extra corpus; sed intra illud) ad nihil aliud deservire in corpore, nisi vel ut vniat partes corporis vel ut terminet illas, & lineam solum deservire in superficie, ut componat superficiem, vniendo partes illius formaliter tanquam vnionem formalem illarum, & compositionem formalem totius superficiei, itaque superficies, & linea secundum adversarios à natura productæ sunt ad vniendum, & terminandum partes corporis, in sententia autem nostra qua asserimus continuum componi ex indivisibilibus ordinantur linea, & superficies ad componendum ut partes corpus, compositio enim corporis sit ex punctis lineis, & superficiebus tanquam ex partibus ex quibus coalescit totum; sed corpus essentialiter est compositum, quia essentialiter est continuum, & extensum; ergo habet partes, & vniones ex quibus essentialiter componitur, nam compositum ea ratione qua compositum est, petit partes, ideo enim homo petit essentialiter partes se componentes, & quæ essentialiter ordinantur ad componendum hominem, quia homo essentialiter est compositus: sed corpus de prædicamento quantitatis essentialiter est compositum, & continuum ex punctis lineis, & superficiebus; ergo puncta, linea, & superficies sunt partes, & vniones essentialiter corporis essentialiter ordinatæ ad componendum illud.

17 Vergetur, quia id quod inadæquate constituit aliquam speciem completam non potest esse species completa in illo genere, sed linea, & superficies constitunt inadæquate divisi sumptæ corpus quod est species completa quantitatis: ergo linea, & superficies non sunt species completæ quantitatis; maior est evidens, ut videre est in anima rationali, quæ quia inadæquate constituit hominem non est species completa substantiæ, & idem est de vnione animæ rationalis ad corpus; & ratio videtur à priori, quia ea quæ à natura instituta sunt ad constituendum intrinsece aliquod completum inadæquate, ex eo quod illud constituent per proprium esse, & entitates factæ sunt incompleta in illo genere quo constituunt, quia nullo alio modo constituunt nisi quo sunt, sed constituunt inadæquate: ergo sunt inadæquate in esse. Minor sic probatur, quia illud constituit inadæquate, quod ingreditur essentialiter constitutionem alicuius, & non est tota essentia adæquate constituti, sed superficies ingreditur compositionem corporis per vos tanquam vnio, ac proinde non est tota adæquate essentia corporis, (imo si ingreditur ut pars in vestra sententia præter superficiem addit corpus partes profundas,) & idem est de linea: ergo linea, & superficies inadæquate constituunt corpus.

18 Dices lineam, & superficiem non esse vniones partium corporis quatenus divisibiles, sed quatenus indivisibiles, ac proinde sub ratione divisibilium non ordinati ad componendum corpus; om-

nis enim vnio debet esse indivisibilis, & non divisibilis, ita P. Suarez.

Sed contra primo, quia vnio quæ datur inter materiam, & formam lapidis non est indivisibilis, quia recipitur in subiecto divisibili, videlicet aut in tota materia prima lapidis terminando formam, aut in tota forma lapidis terminando materiam; aut denique simul in materia, & forma lapidis, at materia, & forma lapidis sunt divisibiles; ergo vnio, quæ in illis totis adæquate recipitur erit divisibilis, ideo enim albedo est divisibilis, quia sit dependenter à subiecto divisibili, & in ipso recipitur: sed vnio inter materiam, & formam lapidis sit dependenter à subiectis divisibilibus, quatenus divisibilia sunt, & recipitur in ipsis: ergo est divisibilis, quod late etiam demonstro de vnione animæ rationalis ad corpus, disp. 1. metaphysica, quæst. Vtrum metaphysica sit simplex qualitas, & in libris de anima; ergo falsum est dicere quod omnis vnio quatenus vnio debeat esse indivisibilis tantum.

Secundo contra, quia per eundem formaliter conceptum linea est divisibilis secundum longitudinem, & indivisibilis secundum latitudinem, & profunditatem: sed linea quatenus est indivisibilis est vnio ac proinde incompleta per vos; ergo etiam quatenus est divisibilis; probatur maior in tantum linea est indivisibilis secundum latitudinem in quantum dicit negationem partium secundum latitudinem, sed in quantum est divisibilis secundum longitudinem dicit negationem partium secundum latitudinem: ergo in quantum est divisibilis secundum longitudinem est indivisibilis secundum latitudinem; maior est certa, quia idem est indivisibile, ac dicens negationem partium separabilium; probatur minor, linea in quantum est divisibilis secundum longitudinem est distincta à superficie, & corpore; ergo in quantum est divisibilis secundum longitudinem dicit negationem partium secundum latitudinem; probatur antecedens omnis res distinguitur ultimo à qualibet alia per differentiam ultimo constitutivam sui in esse talis, sed differentia ultimo constitutiva lineæ in esse lineæ est longitudo: ergo per longitudinem distinguitur linea ultimo à qualibet re; ac proinde à superficie, & corpore. Maior est luce meridiana clarior, quia differentia ut differentia facit differre, & si est vltima differentia facit vltimo differre, ideo enim rationale facit differre vltimo hominem, quia est vltima eius differentia; minor conceditur ab adversariis, nam illorum sententia quantitas continua ut sic extrahitur immediate ad lineam per longitudinem, & ad superficiem per latitudinem, ad corpus per profunditatem; ergo longitudo est vltima differentia lineæ: ergo linea differt, ac distinguitur à superficie, & corpore vltimo per longitudinem; ergo longitudo dicit negationem partium secundum latitudinem, & profunditatem separabilium inter se; ergo longitudo ut longitudo est indivisibilis secundum latitudinem, sicut brutum per brutalitatem ut brutalitatem dicit negationem rationalitatis, & est irrationale.

Confirmatur in ipsa superficie, quia illa indivisibilis secundum profunditatem convenit superficie ex vi rationis essentialis superficiei, quatenus continua est: sed superficies quatenus superficies est divisibilis: ergo ex vi divisibilitatis secundum latitudinem &c. convenit ei indivisibilitas secundum profunditatem; sed per vos conve-

nie superficies ratio vnionis, & incompletae entitatis, quia est indivisibilis; ergo propter eandem rationem etiam convenit illi ratio vnionis, & ratio incompleta; maior prima sic probatur, quia per eandem entitatem, & idem esse essentialiter constituitur superficies in esse superficiali per quod constituitur in esse non corporis, vel in non esse corpus; sed in superficie esse non corpus est esse indivisibile secundum profunditatem; ergo superficies per idem esse essentialiter constituitur in esse superficiali divisibilis, & in esse indivisibilis essentialiter secundum profunditatem; maior evidens est, quia per idem esse constituitur Deus in esse Dei per quod constituitur in esse increati, seu non creati, aut in non esse creaturae, & e contra creatura per idem constituitur in esse creaturae per quod constituitur in non esse Dei, & ratio à priori est, quia unaquaeque entitas per idem est ens, & unum idem ex vi propriae essentiae habet unitatem, & est unum quid: sed unum est indivisibile in se, & divisibile à quolibet alio; atqui quod est divisibile ab alio non est aliud, quia idem non potest esse divisibile à se ipso: ergo per idem ipsum esse constituitur unaquaeque res in suo esse, & in non esse alius, seu alterius; itaque homo, v. g. ex vi propriae essentiae est homo, & est unus homo, ac proinde divisibile à quolibet alio, & per consequens non aliud, hoc est non brutum, non lapis, &c. minor illa sic probatur, quia corpus quatenus corpus est divisibile secundum profunditatem: ergo illud quod non fuerit corpus non erit divisibile secundum profunditatem, ac proinde erit indivisibile secundum profunditatem; ergo superficiali convenit indivisibilitas secundum profunditatem, quia non est corpus seu quantitas non profunda; & ratio est manifesta, quia intra rationem quantitatis, cui repugnant partes in aliquo genere convenit in illo genere indivisibilitas partium, & ideo puncto convenit omnis indivisibilitas, quia illi repugnant omnes partes: sed illi cui repugnant omnes partes repugnant partes profundae, & illud cui repugnat esse corpus est non corpus: ergo illud quod non est corpus intra quantitatem ex vi quod non sit illud, est indivisibile secundum profunditatem, sicut quod intra rationem animalis non est rationale formaliter est irrationale: sed superficies est non corpus: ergo formaliter est indivisibilis secundum profunditatem quatenus non corpus.

22. Declaro amplius hoc, quia divisibilitas superficiali includit essentialiter indivisibilitatem secundum profunditatem; ergo essentialiter illa divisibilitas est incompleta, & vnio, ac proinde non poterit esse species completa; antecedens sic probatur, quia negatio illa per quam aliquid non est aliud, seu distinguitur essentialiter ab illo includit essentialiter in se distinctio; vt verbi gratia increatum, & independens, quae sunt negationes creationis; & dependentia includuntur essentialiter in Deo, quia distinguitur Deus per illas essentialiter ab ente creato, & dependente: item negatio rationalitatis in equo includitur essentialiter in ipso, quia per illam distinguitur equus essentialiter ab homine: sed indivisibilitas secundum profunditatem, quae est negatio profunditatis, vel partium profundarum cum vnione est negatio per quam distinguitur essentialiter superficies à corpore; ergo includitur essentialiter in divisibilitate superficiali; consequentia praecipua sic probatur, quia homo v. g. est comple-

tus secundum conceptum positivum hominis, est etiam completus secundum negationem brutalitatis includam in essentia hominis; unde si homo secundum quod dicit negationem brutalitatis, non esset ens completum, etiam non esset ens completum in quantum homo, quia cum illa negatio brutalitatis transcendat ipsam essentiam hominis, & distinguat illam à bruto, constituit essentialiter hominem in esse hominis, vt vos asseritis: ergo etiam debet constitui in esse completi: sed divisibilitas superficiali constituitur in esse talis per indivisibilitatem profunditatis, quae est negatio essendi corpus, cuius entitas est divisibilis secundum profunditatem; ergo si secundum illam indivisibilitatem seu negationem profunditatis est incompleta superficies, erit incompleta etiam secundum quod est divisibilis quoad profunditatem. Ratio autem à priori horum est, quia per id constituitur aliquid in esse completi vel incompleti per quod constituitur in esse entis distincti ab alio essentialiter: sed superficies constituitur in esse entitatis distinctae per negationem à corpore; ergo constituitur per illam in esse incompletae: sed eadem entitas non potest esse completa, & incompleta simul, vt videre est in materia prima quae non potest esse completa, quia incompleta est; & contra vero homo, quia completus est non potest esse incompletus: ergo si superficies est incompleta ex vi indivisibilitatis, quia ex vi illius est vnio, non poterit esse completa ex vi divisibilitatis.

Sed demus negationem per quam aliquid distinguitur essentialiter ab alio non includi in tali re essentialiter, ac proinde indivisibilitatem non includi essentialiter in superficie, nihilominus argumentum positum efficaciter concludit, quia eo modo constituitur res in esse distinctae ab alia, quo est ipsa res; unde si res est completa in esse distinctae etiam est completa, vt videre est in Deo, qui quatenus distinguitur à creatura est completa entitas, quia vt Deus est completus, ac proinde implicat, quod una entitas constituitur per praedicata essentialia in esse entitatis completae, & per distinctionem propriam constituitur in esse entitatis incompletae: sed superficies, quatenus divisibilis secundum latitudinem est completa; ergo non potest esse incompleta secundum quod distinguitur à corpore; unde si secundum quod distinguitur à corpore est incompleta, erit etiam incompleta secundum quod superficies est divisibilis secundum latitudinem, atqui secundum quod indivisibilis est secundum profunditatem distinguitur à corpore, & vt sic est incompleta per vos: ergo vt superficies est, & divisibilis erit incompleta, ac proinde vnio partium.

Dices lineam per longitudinem dicere negationem divisibilitatis secundum latitudinem, & superficiem secundum latitudinem dicere negationem divisibilitatis secundum profunditatem, ac proinde esse indivisibiles secundum illam rationem non formaliter: sed materialiter.

Sed contra, quia superficies, v. g. adhuc quatenus vnio est divisibilis formaliter: sed in quantum est indivisibilis secundum latitudinem est indivisibilis formaliter secundum profunditatem; maior sic probatur: illud est divisibile, quod pertinet ad quantitatem habet partes: sed ita se habet superficies vt vnio; ergo vt vnio

Quæst. VIII. Vtrum linea, & superfi. &c. 621

vnio est diuisibilis formaliter; maior est certissima, quia ideo superficies in sententia aduersariorum vt lata formaliter est diuisibilis, quia pertinet ad quantitatem habet partes. Probatur minor, illa superficies in quantum vnio vnit profunditatem A, B, & C: sed si non haberet partes non vnit illas; ergo in quantum vnio habet partes, ac proinde in quantum vnio erit diuisibilis; maior est indubitata, probatur minor; si non haberet partes solum vniret profunditatem A: ergo non vniret alias profunditates; probatur antecedens, si non haberet partes illa superficies vt vnio, & esset omnino indiuisibilis profunditas A, attingeret totam illam superficiem, sed superficies quæ est vnio vnus profunditatis à qua attingitur secundum se totam non potest esse vnio alterius profunditatis: ergo superficies, quæ attingitur secundum se totam à profunditate A, non potest esse vnio profunditatis B, & C. Probatur maior, illud quod est indiuisibile, aut totum attingitur, aut nihil illius: sed illa superficies secundum aduersarios est indiuisibilis vt vnio: ergo attingitur secundum se totam à profunditate A: ergo secundum se totam est vnio profunditatis A: ergo non potest esse vnio profunditatis B, & C, sicut v. g. quia punctum A, attingitur secundum se totum à linea A, non potest esse vnio lineæ B, & C.

26 Et si dicatur quod superficies illa non attingatur secundum se totam à profunditate A, quia profunditas A, tantum attingit superficiem quæ est in loco vbi est ipsa profunditas A: sed omnis illa superficies non est in loco profunditatis A: ergo non attingitur secundum se totam à profunditate A: ergo attingitur aliquid illius superficiæ à profunditate A, & aliquid illius non attingitur ab illa profunditate A, quod attingitur à profunditate B: ergo in ipsa superficie vt est vnio datur aliquid, & aliquid, sed vbi datur aliquid, & aliquid non datur indiuisibilitas: ergo in illa superficie non datur indiuisibilitas vt est vnio: ergo vt est vnio formaliter est diuisibilis, quia vt est vnio habet partes. Patet consequentia, illud superficiæ quod attingitur à profunditate A, non est tota superficies, & illud quod attingitur à profunditate B, etiam non est tota superficies, sed aliquid illius distinctum ab illo quod attingitur à profunditate A: ergo est pars superficiæ, quia in toto non datur medium inter totum, & partem: atqui illud quod attingitur est aliquid, & non totum, sed non est aliquid vnicum, quod attingitur, sed potius duo: ergo dantur duæ partes in superficie, quatenus superficies est vnio; ergo superficies quatenus vnio habet partes: ergo est diuisibilis quatenus vnio formaliter.

SVBSECTIO II.

In qua euidenter refutatur solutio eadem tradita à Patre Suarez, probando superficiem, & lineam esse vniones vt diuisibiles.

28 Primo, quia id quod vnit partes totius positivi, & est compositio illius debet esse entitas positiva, & non negatio præcise; sed superficies, & linea vnunt partes corporis, componentque corpus, quod est totum positivum compositum: ergo quatenus vnunt partes illius, & quatenus

componunt ipsum, sunt entia positiva: ac proinde non sunt negatio præcise.

Tunc sic, linea & superficies quatenus vnunt, & componunt corpus nec sunt entia positiva vt sic, nec positiva substantialia: ergo sunt accidentia, sed non in alio genere accidentis nisi quantitatis: ergo sunt entia positiva quantitativa, sed non sunt quantitativa discreta: ergo continua, sed omne continuum est diuisibile: ergo linea, & superficies quatenus vnunt, & componunt corpus sunt diuisibiles formaliter, sed quatenus vniones, vt ait Pater Suarez in sua solutione non sunt species completæ quantitatis; ergo quatenus diuisibiles non sunt species completæ quantitatis, quia quatenus diuisibiles sunt vniones; maior prima, & præcipua est evidens, vt videre est in vnione qua vnuntur partes hominis essentielles, materia nimirum, & anima rationalis, & componitur homo, quæ quatenus est vnio est entitas positiva. Item vnio qua vnitur accidens cum substantia est positiva entitas, & minime negatio præcise, & hoc, quia vnio est, & quia componit compositum positivum; ergo omnis vnio quatenus vnio, & quatenus componit compositum positivum debet esse positiva. Quod sic patet manifeste; nam diuisio, aut separatio partium est privatio formaliter, hoc est, carentia vnionis: sed separatio, & diuisio sunt opposita privative respectu vnionis: ergo vnio non potest esse terminus privativus, sed positivus, quia quando vnum oppositum in oppositione privativa est privatio, alterum necessario debet esse positivum, vt videre est in luce, & tenebris, in cæcitate, & visu. Item vita in omnium sententia est terminus positivus, & opponitur privative morti, ita vt mors sit privatio vitæ, sed mors nihil aliud est, quam carentia vnionis, separatio, & diuisio partium hominis: ergo vita, quæ opponitur morti est vnio: ergo vnio est terminus positivus, & non negativus, aut privativus.

Ratio autem à priori est, quia ratio formalis primario constitutiva alicuius positivi debet esse positiva formaliter: sed vnio, & compositio quatenus tales sunt ratio formalis primario constitutiva vniti, & compositi, quatenus compositum, & vnitum est, quæ sunt positiva entia formaliter: ergo vnio, & compositio quatenus tales sunt entia positiva formaliter, & non pure negatio, quia vinculum vt vinculum duorum est positivus conceptus: atqui vnio quatenus vnio est vinculum duorum: ergo quatenus vnio est positivus conceptus: sed linea, & superficies sunt vniones formaliter: ergo sunt tales quatenus sunt positiva entia, & sub ratione positiva, sed non sunt positiva entia formaliter, quatenus indiuisibiles, quia indiuisibilitas formalis est negatio partium, & compositionis: ergo vnunt, & sunt vniones formaliter quatenus diuisibiles, quia quatenus diuisibiles sunt entia positiva formaliter.

Declaratur, quia linea quatenus vnio est quid positivum, vt probatum est, interrogo de illo positivo an sit omnino indiuisibile secundum trinam dimensionem, vel solum secundum duas dimensionem, scilicet latitudinem, & profunditatem, si est omnino indiuisibile: ergo est punctum: ergo linea vnit partes superficiæ per punctum, & per aliquid à se distinctum à parte rei: sed hoc est absurdum etiam in sententia aduersariorum: ergo illud positivum per quod vnit linea partes superficiæ, non est omnino indiuisibile: ergo est indiuisibile

sibile secundum duas dimensiones: ergo est linea formaliter: patet consequentia; linea est indivisibilis secundum duas dimensiones tantum, sed illud per quod unitur linea est indivisibile secundum duas dimensiones: ergo est linea formaliter, sed linea formaliter ut linea est divisibilis: ergo formaliter id per quod linea unitur, & quatenus unitur est divisibile formaliter.

32 Vergetur, linea in quantum distinguitur ab illa entitate positiva per quam dicitur unire partes superficies vel distinguitur ultimo à superficie, vel non distinguitur: si distinguitur ultimo: ergo fundat formaliter in se ipsa, & non in aliquo à se distincto negationem latitudinis: ergo linea quatenus linea, & quatenus est divisibilis secundum longitudinem est indivisibilis secundum latitudinem, sed unitur quatenus indivisibilis secundum latitudinem est: ergo etiam unitur quatenus divisibilis est secundum longitudinem, v. g. quia homo quatenus distinguitur à bruto est dissimilis illi, etiam est dissimilis illi quatenus homo, si quidem quatenus homo immediate fundat negationem distinctionis à bruto. Probatur prima consequentia, omnis ultima differentia fundat immediate negationem aliarum specierum, ut brutalitas negationem rationalitatis, & sic immediate est irrationalitas per negationem immediate fundatam in ipsa brutalitate, alias enim non esset ultimum distinctivum: ergo linea est indivisibilis formaliter secundum latitudinem per negationem immediate fundatam in longitudine; ergo inter negationem divisibilitatis secundum latitudinem, & inter longitudinem non mediat aliqua entitas positiva: ergo linea vel est quid incompletum ratione positivi, vel ratione negationis; non ratione negationis, quia in tantum est quid incompletum linea in quantum est unio partium superficies: sed non est unio ratione negationis præcise, sed necessario debet esse unio ratione positivæ formalitatis, siquidem unitur, & compositum est positivum; & positivum ut positivum non potest constitui primario, ac formaliter à privatione, ideo enim tenebrosus, & cæcus non possunt esse positiva concreta formaliter, quia cæcitas, & tenebræ à quibus primario constituuntur sunt privationes, sed compositum, & unitum sunt positiva entia: ergo unio formaliter, & compositio quatenus tales quæ constituunt ipsa sunt positivæ formaliter, & non præcise negatio: ergo linea quatenus unio non est negatio formaliter ac præcise: ergo non est quid incompletum ratione præcise negationis, sed ratione entitatis positivæ in qua immediate fundatur illa negatio: sed illa negatio fundatur immediate in longitudine ut longitudo est formaliter differentia ultimo constitutiva lineæ: ergo linea ratione suæ ultimæ differentia, est quid incompletum; ergo non est species completa quantitatis.

33 Vergetur amplius, quia tale positivum per quod superficies unitur formaliter partes profundas corporis debet esse in illa superficie, cum ratione illius superficies constituatur in esse unionis formaliter, sicut albedo formaliter est in pariete, quia formaliter constituitur albus per illam. Tunc sic; ergo vel totum illud positivum est in tota superficie, & totum in qualibet parte superficies.

34 Vel totum in tota superficie, & pars illius in parte superficies.

35 Vel denique totum in sola parte illius.

Hoc ultimum dici non potest, quia tota superficies est unio partium corporis, ac proinde ratio formalis constituendi illam in ratione unionis non debet esse in aliqua parte, quia ubicunque est constitutum debet esse ratio constituendi, sed non solum una pars superficies, sed potius omnes, ac singulæ partes, & tota superficies uniunt partes corporis, & sunt uniones illarum; ergo in tota superficie, & in singulis partibus illius, & non solum in una parte est positivum illud per quod superficies est unio, quia non est maior ratio de una parte quam de alijs.

Primum autem illud etiam non potest dici, quia alias illud positivum esset spiritualis entitas quod est falsissimum; sequela sic evidenter probatur, quia cui convenit connaturaliter modus essendi rei spiritualis debet necessario esse entitas spiritualis, sed illi positivo convenit modus essendi rei spiritualis: videlicet quod sit totum in toto, & totum in qualibet parte: ideo enim anima rationalis, Angelus, & Deus habent talem modum essendi, quia sunt entia spiritualia: ergo illi positivo per quod unitur superficies partes corporis est spirituale quod est inauditum, cum tale positivum sit constitutum quantitatis, & sit in ipsa superficie, quæ est simpliciter entitas corporea: atqui nihil spirituale potest reperiri in quantitate constituendo formaliter quantitatem; ergo illud positivum, &c. non est spirituale; ac proinde non est totum in toto, & totum in qualibet parte superficies.

Solum ergo dicendum est illud positivum esse totum in tota superficie, & pars illius in parte superficies: ergo illud positivum est totum habens partes compositumque ex illis; sed illæ partes non sunt indivisibiles, aut inseparabiles inter se; si quidem sunt partes continui quantitativi; ergo illud est divisibile: ergo divisibile ut divisibile est unio, & non solum præcise ut indivisibile.

Item illud positivum adæquando se cum superficie constituit illam, quia adæquate illam constituit in esse unionis, ac proinde erit divisibile secundum longitudinem, & latitudinem, & non secundum profunditatem, quia si esset divisibilis secundum profunditatem esset corpus, sed corpus non potest esse unio corporis: ergo non est divisibile secundum profunditatem; ergo erit superficies, quia superficies est longa, & lata sine profunditate: ergo sequitur quod una superficies per alteram superficiem constituatur in esse unionis quod est falsum, quia cum constituta, & constitutus sint superficies, non est maior ratio quare hæc constitutur ab illa vel e contra, unde potius una quæque in quantum continua, & divisibilis erit unio, & non per aliud positivum à se distinctum, quia unaquæque superficies habet totum esse quod habet altera, ratione cuius possit esse unio: ergo falsum est illud additum positivum distinctum ab ipsa superficie, unde ipsa non in quantum indivisibilis solum secundum profunditatem, sed in quantum divisibilis secundum latitudinem est unio: ergo secundum quod divisibilis, & formaliter est superficies, est incompleta.

Declaratur amplius, ipsa superficies quatenus est unio componitur ex unionibus realiter distinctis; ergo quatenus unio est composita. Consequentia est manifesta, quia omne illud quod componitur ex entitatibus realiter distinctis est compositum; probatur antecedens, illa distinguuntur realiter quæ possunt separari realiter, & quæ de facto

Quaest. VIII. Vtrum linea, & superfi. &c. 623

facto saltem localiter sunt separata: sed in illa superficie ut est vnio dantur plures vniones localiter separatae de facto, & quae possunt separari realiter: ergo in illa superficie ut vnio dantur plures vniones realiter distinctae; probatur minor, & sumo superficiem vnias palmi: omnes partes illius superficiei sunt vniones, v. g. pars A, B, & C: sed pars A, localiter separatur a parte B, & C, & possunt separari realiter per divisionem: ergo illae partes, ut vniones, sunt separabiles realiter, & localiter sunt separatae de facto; ergo distinguuntur realiter ut vniones: sed sunt vniones partiales; ergo componunt vniam vnionem totalem. Probatur antecedens primo, quia libet illarum vnionum non est tota vnio: sed aliquid illius vnionis, quia non est tota superficies: sed aliquid illius superficiei: ergo sunt partiales vniones.

Secundo illae partes superficiei, ut sunt vniones non sunt discretae, & separatae: ergo sunt vnite; probatur antecedens, si essent discretae dicerent negationem linearum; sed non possunt dicere negationem linearum: ergo non sunt discretae, maior est certissima, quia superficies quae sunt discretae dicunt negationem vnionum; probatur minor, superficies ut divisibilis esset actualiter diuisa in omnes suas partes si illae vniones dicerent negationem linearum: sed hoc est falsissimum: ergo, &c. Probatur maior superficies ut divisibilis est eadem entitas realiter ac est vnio; ergo si superficies ut est vnio diceret negationem linearum realiter: ergo ut est divisibilis diceret realiter eandem negationem: probatur consequentia, implicat quod eidem rei realiter, & a parte rei, simul conueniant negatio, & forma negata per talem negationem: sed superficies ut vnio est idem realiter, ac sumpta ut est divisibilis: ergo implicat quod superficies ut vnioni conueniant negatio linearum, & ut divisibilis conueniant linea; quae sunt forma negata: sed superficies ut divisibilis conueniunt linea; ergo etiam superficies ut vnioni; ergo vniones illae sunt continuae: ergo sunt partes componentes vniam vnionem totalem, ac divisibilem in tales partes; ergo superficies ut vnio est divisibilis.

Tertio vrgetur, quando in corpore separatur vna pars a toto destruitur vnio: sed non destruitur tota vnio corporis, v. g. dum scinditur caput a corpore; alias per destructionem vnionis capitis divideretur totum corpus in omnes suas partes cum destrueretur tota vnio omnium partium: sed non dividitur corpus in omnes suas partes; ergo non destruitur tota vnio dum destruitur vnio capitis; ergo destructa fuit pars vnionis, quando separata fuit pars corporis a toto corpore; ergo illa vnio habet partes ut vnio est: ergo ut vnio est divisibilis.

Confirmatur, quia vnio corporeae, in quantum vnio est, educitur de potentia subiecti in quo est, & dependet a partibus quas vnio: sed partes capitis in toto corpore distinguuntur a partibus manus, & pedis in ipso corpore: ergo distincta vnio est in capite ab ea, quae est in manibus, & ab ea, quae est in pedibus: sed tales vniones non sunt diuise inter se: sed potius sunt continuae, eo modo, quo omnes partes corporis continuantur per vniones: ergo sicut ex omnibus partibus distinctis corporis componitur vnum corpus continuum, ita ex omnibus vnionibus talium par-

tium componetur vna vnio totalis continua: sed omne continuum est divisibile; ergo talis vnio quatenus vnio est divisibilis; ergo superficies quatenus vnio est divisibilis.

Quod autem vnio capitis, vnio pedis, & vnio manus distinguantur realiter inter se est manifestum ex terminis; quia eadem entitas corporea non debet esse in diversis locis, & produci dependenter a diversis entitatibus loco separatis: sed vnio capitis est in loco distincto ab vnione pedis, & manus, & producitur vnio capitis dependenter a capite, & vnio pedis a pede, quae sunt partes existentes in diversis locis; ergo vnio capitis, manus, & pedis non est vna, & eadem entitas vnionis: sed sunt distinctae partialiter.

Quarto, vnio totius continui non potest vnire indivisibili modo tota vnio omnes partes continui, & tota quamlibet partem illius: sed necesse est quod tota vnio vniet omnes partes, & pars illius partem continui: sed illud quod est totum habens partes est divisibile; ergo vnio totius continui ut vnio illius est, necessario erit divisibilis; maior est evidens, quia si vniret indivisibili modo esset vnio spiritualis, eo modo quo asserunt aliqui esse animae rationalis ad corpus vnionem, & eo modo quo est ipsa anima rationalis, videlicet tota in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis, qui modus essendi est rerum spiritualium propriissimus: sed vnio partium corporis profundarum, quae est quantitas non est spiritualis; sed maxime corporea; ergo non vniet indivisibili modo.

Vltimo, quia vnio substantialis quae datur inter partes profundas substantiae est continua, & divisibilis, licet ex alia parte etiam habeat indivisibilitatem; ergo similiter vnio quae datur inter partes profundas quantitatis, licet in vna ratione, & ex vno capite sit indivisibilis, quia tamen ex alio capite vniet partes continuas, (& continue, sine aliqua divisione, & discretione) quarum vna est extra aliam debet esse divisibilis, & constans partibus continuis, & continuatione vnitis, quia cum totum illud quod constituitur in esse vnus corporis sit vnam compositum, debet vna vnione, & compositione constitui in esse talis, v. g. homo, qui essentialiter est vnum compositum vna vnione, & compositione essentiali constituitur, quia eo modo est ratio formalis quo est effectus formalis illius: sed compositum est vnum continuum, & continue vnitum, quod est effectus formalis compositionis vnionis, & continuationis: ergo talis vnio, compositio, & continuatio est vna, & continua, quia quidquid dat forma effectui formali continet formaliter in se, ergo si vnio, & compositio tribuit composito esse vnus compositi, & continui ipsa in se debet esse formaliter vna compositio continua; alias forma quae dat continuationem, & vnitatem in se haberet negationem illius quod tribuit quod est absurdum ut ex terminis patet.

Tunc sic: illa vnio, quae totum corpus constituit in esse vnus, & vniet omnes partes corporis non potest esse ita simplex, ut nullas habeat partes distinctas realiter; quod sic patet, quia si esset simplex, vel multoties simul produceretur, vel in pluribus simul distinctis locis esset: sed haec omnia sunt absurda; ergo non est simplex; sed composita, & divisibilis vnio; ergo si superficies est vnio, erit vnio secundum quod divisibilis.

Quæst. VIII. Vtrum linea, & superfi. &c. 625

aliud existens in sacchoro præter albedinẽ, dulce-
dinem nimirum esse rationem formalem adæqua-
te constitutivam dulcis, quia non solum saccha-
rum, sed quodcumque aliud subiectum, ubi repe-
ritur constituit dulce.

51 Sed indivisibilitas secundum profunditatem
est adæquata ratio formalis constitutiva super-
ficii in esse vnionis partium profundarum cor-
poris, & hæc indivisibilitas secundum profundi-
tatem reperitur connaturaliter non minus pro-
prie in puncto, & in linea, ac in superficie; ergo si
est adæquata ratio constitutiva vnionis partium
corporis, punctum, & linea non minus proprie, ac
superficies erunt vniones adæquate, & perfecte
partium profundarum corporis, sed non sunt ta-
les: ergo neque in superficie erit ratio adæquata
constitutiva vnionis, &c. talis indivisibilitas se-
cundum profunditatem; ergo aliud est in ipsa su-
perficie, ratione cuius, simul cum tali indivisi-
bilitate, vt iam explicuimus nuper, constituatur
adæquate superficies in esse vnionis perfectæ par-
tium corporis, & defectu cuius linea, & punctum
non vniunt adæquate, & perfecte partes corpo-
ris: sed hoc non est aliud nisi ipsa latitudo conti-
nua superficiẽ; ergo ratione illius, & in quantum
talis superficiẽ est vnio partium corporis: atqui
latitudo continua superficiẽ est diuisibilis forma-
liter; ergo superficies in quantum diuisi-
bilis formaliter est vnio partium corporis; ergo
est incompleta in quantum diuisibilis forma-
liter.

52 Dices negationem illam diuisibilitatis secun-
dum profunditatem non esse eandem in linea, &
puncto, ac in superficie, ac proinde posse superfi-
ciem esse vnionem ratione illius, & non lineam,
& punctum.

53 Sed contra manifeste, quia quando aduersarij
aiunt negationem profunditatis, quæ est in super-
ficie A, v. g. non esse eandem ac reperitur in li-
nea, & puncto B, aut loquuntur de identitate in-
dividuali, & secundum numerum, aut de identi-
tate secundum speciem; si loquuntur de identi-
tate individuali impertinens est responsio, quia
etiam negatio profunditatis quæ datur in super-
ficie B, est distincta numero, & individualiter non
solum à negatione profunditatis quæ est in linea,
& in puncto, sed etiam ab indivisibilitate seu ne-
gatione profunditatis quæ est in superficie A, &
nihilominus superficies B, est vnio quantitativa
tam perfecte, & adæquate partium corporis, sicut
superficies A, & nullo modo possunt esse vniones
perfectæ, & adæquate partium corporis linea, &
punctum; ergo sola distinctio numerica, quæ da-
tur inter indivisibilitatem lineæ, & inter indivi-
sibilitatem superficiẽ A, non impedit quominus
linea, & punctum sint vniones partium corporis
sicut superficies A.

54 Alias etiam impediret in superficie B, quia
ubi est eadem ratio formalis est idem effectus
vel quasi effectus formalis tam positivus, quam
negativus; v. g. quia posita albedine in Petro re-
sultat album vt effectus formalis positivus, &
datur expulsio nigredinis tanquam effectus nega-
tivus, vbicunque datur talis forma albedinis
datur tam effectus positivus quam negativus; er-
go si distinctio numerica à superficie A, impedit
quominus punctum, & linea sint vniones corpo-
ris, etiam impediret talis negatio in superficie B,
seu distinctio à superficie A, vt possit esse vnio
corporis, sed non impedit in superficie B, nec se-
R. P. Ideph. de Penafiel Theol. Schol. Tom. I.

quitur in illa negatio vnionis; ergo nec in puncto
& linea sequetur negatio vnionis, quia sicut af-
firmatio est causa affirmationis, ita negatio est
causa negationis; ergo impertinens est responsio
de distinctione numerica, quia solum distinctio
numerica non potest tam varios effectus causare,
scilicet vt vna entitas sit vnio, alia vero non, nam
posse esse, & non posse esse vnionem sunt quasi
essentialiter diversi effectus, qui non solum di-
stinctas numero formas, sed etiam differentes es-
sentialiter exigunt.

Si autem aduersarij loquantur de identitate
secundum speciem, falsissima est solutio aduersa-
riorum; nam negatio vel privatio totum esse suum
sumunt essentialiter, & specificative, non à subie-
cto in quo sunt, sed à forma cuius negatio, & pri-
vatio sunt, v. g. tenebræ quæ sunt in homine, in
arbore, in pariete, in aëre, & in quo sunt eiusdem
speciei, & nihilominus homo, paries, arbor, & aër
non solum specie, sed plusquam genere differunt,
& ratio est, quia lux, quæ est forma, cuius privatio
sunt tenebræ est eiusdem speciei in homine,
arbore, aëre, & pariete: sed profunditas quam ne-
gant linea, & punctum per suam indivisibilitatem
est eiusdem speciei cum profunditate, quam ne-
gat superficies per indivisibilitatem propriam;
ergo indivisibilitas lineæ, & puncti sunt eiusdem
speciei cum indivisibilitate, quæ est in superfi-
cie, ac proinde habent identitatem specificam, &
nihilominus talis indivisibilitas lineæ, & puncti
non constituit lineam, & punctum in esse vnionis
partium profundarum corporis; ergo indivisi-
bilitas profunditatis non est ratio formalis adæ-
quata præcise sumpta constitutiva superficiẽ in
esse vnionis; ergo alia ratio est in superficie pro-
pter quam simul cum indivisibilitate superficies
constituitur formaliter in esse vnionis: sed non
est alia ratio in superficie, præter indivisibilita-
tem, nisi diuisibilitas lata; ergo diuisibilitas lata
constituit superficiẽ in esse vnionis simul cum
indivisibilitate; ergo superficies non solum est in-
completa in quantum indivisibili, quoad profun-
ditatem: sed etiam in quantum est diuisibilis
quoad latitudinem.

SECTIO IV.

Vbi secunda ratio principalis pro nostra con-
clusionẽ ponitur.

Secundo sic probatur principaliter, quia illud
56 quod in aliquo genere rerum absolute, ac
simpliciter talium est essentialiter modus com-
plens res in illo genere, non est species completa
illius generis: sed linea, & superficies in genere
quantitatis, quæ est simpliciter, & absolute res,
sunt modi essentialiter constituentes, & com-
plentes quantitatem per vos; ergo non sunt spe-
cies completae quantitatis; maior est evidens,
quia modus est entis ens, & diminutum esse,
& inadæquate, ac partialiter constituens rem, cu-
ius est modus: sed quod est entis ens, & diminu-
tum esse inadæquateque ac partialiter com-
plens rem simpliciter talem in illo genere est
ens incompletum; ergo modus est ens incomple-
tum, &c.

Confirmatur, quia id quod habet totum suum
57 esse in ordine ad complendum aliud completum
est incompletum in suo esse: sed omnis modus, qui
K k k k est

est talis in aliquo genere absolute, ac simpliciter rerum ordinatur ad complendam rem absolute, & simpliciter talem illius genere; ergo est incompletum ens.

58 Torum hoc à posteriori evidenter demonstratur: ideo vnio substantialis in genere substantiæ, & substantia in illo genere non sunt species completæ substantiæ, quia sunt modi substantiales complentes substantiam in genere substantiæ; item inhærentiæ quantitatis, & qualitatis sunt incompletæ rationes, quia sunt modi in genere quantitatis, & qualitatis, quæ sunt res absolute, ac simpliciter, ac proinde nullo modo possunt esse species completæ quantitatis, & qualitatis; ergo omnis modus complens essentialiter aliquod genus absolute, ac simpliciter rerum non potest esse species completa in illo genere.

59 Minor prima, & præcipua sic demonstratur, quia per vos linea, & superficies sunt vniones ex natura sua, linea partium superficiei, & superficies partium corporis: sed omnis vnio rerum est modus illarum, quarum vnio est, sine vlla controversia apud Doctores, vt videre est in vnione essentiali qua constituitur homo in esse compositi, & qua vniantur partes essentielles illius, materia nimirum, & forma, & idem est de vnione, seu inhærentia qua vnitur accidens subiecto, &c. ergo linea, & superficies per vos sunt modus in genere quantitatis, quæ est res simpliciter, & absolute.

60 Dices lineam, & superficiem non esse vniones, quatenus diuisibiles sunt: sed potius quatenus sunt indiuisibiles, ac proinde sub ratione diuisibilitatis sunt res, & sub ratione indiuisibilitatis sunt modi.

61 Sed contra primo, quia iam late demonstratum manet *seção superiori* lineam, & superficiem non solum vt indiuisibiles: sed etiam vt diuisibiles esse vniones; ergo sub omni ratione tam indiuisibilitatis quam diuisibilitatis sunt modi; ergo nullo modo possunt esse res; ac proinde nullo modo possunt esse species completæ quantitatis.

62 Secundo contra, quia impossibile est, vt aliqua entitas sit res simpliciter, & absolute quatenus positiva entitas in aliquo genere, ac proinde sit absolute, ac simpliciter species completa in aliquo genere, & solum quatenus distinguitur ab alia specie completa illius generis, & quatenus dicit negationem illius sit modus in illo genere; v. g. impossibile est quod homo, quia est animal rationale sit species completa in genere substantiæ, & solum ratione distinctionis quam habet ab equo, & ratione negationis equi sit modus in genere substantiæ: sed per vos linea, & superficies quatenus sunt entia positiva, videlicet longa, & lata sunt species completæ quantitatis; ergo impossibile est, quod ratione indiuisibilitatis, per quam superficies distinguitur à corpore, & linea distinguitur à superficie sunt modi quantitatis.

63 Quod autem indiuisibilitas profunditatis, quæ dicit superficies, sit distinctio superficiei à corpore patet evidenter, quia per vos talis indiuisibilitas est negatio profunditatis, aut partium profundarum separabilium in superficie: sed profunditas est corpus: ergo negatio profunditatis in superficie est negatio corporis in ipsa: sed distinctio in sententia Patris Suarez est negatio

vnus respectu alterius, vt v. g. distinctio hominis ab equo nihil aliud est, quam negatio equi existens in homine: sed indiuisibilitas superficiei est negatio corporis existens in superficie; ergo est distinctio superficiei à corpore: sed superficies absolute quatenus superficies est, est res, ac species completa in genere quantitatis: ergo quatenus indiuisibilis non potest esse modus in illo genere, quia nulla entitas potest esse simul res, & modus in aliquo genere, quia modus est ita actualis affectio rei, vt non possit etiam per diuinam potentiam existere extra rem, cui coniungitur, res autem est illa, quæ potest existere extra rem cui coniungitur: sed non posse existere extra rem cui coniungitur, & posse existere extra illam sunt prædicata ita opposita simpliciter contradictorie, vt non possint eidem entitati realiter conuenire, ac proinde non ostenditur ab aduersarijs aliquod exemplum in aliquo genere absolute rerum extra calum de quo disputamus, quod demonstrat, aut indicet aliquam rem quæ simul sit species completa ac simpliciter res in aliquo genere, & modus incompletus in eodem genere; ergo si hoc est impossibile, etiam erit impossibile quod eadem entitas superficiei sit in genere quantitatis species completa, & res simpliciter, & in eodem genere modus, & incompleta entitas simpliciter.

Vrgetur, quia aliud munus exercet superficies in sententia aduersariorum (ita vt præter hoc, & præter munus vnionis nullum aliud munus exerceat) videlicet munus termini, superficies enim aut vnit partes corporis, aut terminat vltimo illas; sed vltimus terminus in aliquo genere rerum non potest esse species completa in illo genere: ergo superficies in genere quantitatis non est species completa: maior est ipsa sententia aduersariorum, & minori, minor patet evidenter; ideo supposititas in genere substantiæ non est species completa substantiæ, quia est vltimus terminus in genere substantiæ completa; ergo vltimus terminus in aliquo genere non est species completa in illo genere; & ideo etiam in vestra sententia vltimum punctum seu indiuisibile terminans lineam non est species completa in genere quantitatis, quia est vltimus terminus in illo genere, & idem est de mutato esse respectu motus, & ratio à priori est, quia vltimus terminus ordinatur ad complendam rem, non vt tota essentia rei completæ: sed vt pars, & conceptus inadæquatus illius: sed conceptus inadæquatus, & pars ordinata ad complendum non est species completa; ergo vltimus terminus in aliquo genere non est species completa; sed superficies est vltimus terminus quantitatis completæ corporis nimirum: ergo superficies non est species completa quantitatis.

SECTIO V.

Vbi tertia ratio pro nostra conclusione proponitur.

Tertio sic argumentor principaliter, species completa in vno genere non potest deperdere intrinsece essentialiter ab alia specie completa illius generis; sed corpus est species completa

pleta quantitatis; ergo non dependet essentialiter intrinsece ab alia specie completa quantitatis. Tunc sic: corpus dependet essentialiter intrinsece à superficie, & linea; ergo linea, & superficies non sunt species completae quantitatis; hoc antecedens est certum, quia quicquid componitur essentialiter ab alio, dependet essentialiter ab eo à quo componitur: sed corpus componitur essentialiter à superficie, &c. ergo corpus dependet essentialiter ab illa; maior est evidens; ideo enim homo dependet essentialiter ab unione substantiali, quæ datur inter corpus & animam rationalem, quia constituitur essentialiter per talem unionem in esse compositi, & media illa formaliter componitur à corpore, & animo rationali; ergo id quod componitur essentialiter ab aliquo, dependet essentialiter intrinsece ab illo; minor illa satis patet ex supradictis, nam corpus quatenus est species quantitatis est compositum continuum essentialiter per vos, in quo distinguitur essentialiter ab specie discreta quantitatis; itaque corpus tam essentialiter est continuum sicut quantum: sed continuum est compositum essentialiter; ergo corpus est compositum essentialiter, sed compositum continuum compositione, & continuatione constituitur, hoc est, unione inter partes quantitativas, compositio enim, & continuatio quantitativa est quantitatum partialium unio; ergo superficies &c. componitur essentialiter corpus, quia superficies est unio inter partes profundas corporis, ac proinde est continuatio illarum à qua formaliter continuantur partes corporis, & media qua formaliter componunt corpus.

66 Maior prima, & præcipua est manifesta: tum exemplis; tum ratione à priori, exempla sunt innumera, sive in gradu substantiali, sive accidentali, quis enim potest dicere hominem dependere essentialiter intrinsece à leone, equo, vermi, & angue. Item albedo non potest dependere essentialiter intrinsece à nigredine, neque habitus dependet essentialiter intrinsece à potentia in genere qualitaris, licet materialiter, & efficienter dependeat ab illa tanquam à subiecto, & tanquam à causa efficienti, & in genere relationis paternitas non dependet intrinsece, essentialiter à filiatione, & non propter aliam rationem, nisi quia omnes hæ sunt species completae, ac proinde independentes essentialiter ad invicem.

Ratio autem à priori huius est, quia duplex est dependentia, alia essentialis extrinseca, alia essentialis intrinseca; essentialis extrinseca dicitur omnis illa sine qua nullo modo potest esse aut concipi res; vt v. g. creatura nullo modo potest esse, aut concipi sine dependentia à Deo; quæ dependentia dicitur extrinseca, quia terminus, seu extremum à quo dependet res non ingreditur intrinsecam constitutionem dependentis; & in hoc ordine etiam numeratur omnis dependentia specificati respectu specificantis, vt videre est in omni relatione tam transcendentali, quam prædicamentali, & etiam omnis dependentia à causa materiali à qua non componitur res, vt v. g. dependentia quæ habet accidentis à substantia in qua existit; forma materialis à materia prima; dependentia intrinseca essentialis est omnis illa, quam totum habet à suis partibus à quibus intrinsece, & essentialiter componitur; vt est illa, quam habet homo v. g. à materia, vel à forma, vel ab unione. Itaque de conceptu essentiali huius dependentiæ est, vt extremum à quo dependet res componat illam, ac pro-

R. P. Ildph. de Peñafiel Theol. Schol. Tom. I.

inde vt sit conceptus inadæquatus talis rei, & pars illius: sed pars, & conceptus inadæquatus essentialiter in aliquo genere implicat vt in illo genere sit completa ratio, vt videre est in animo rationali, & unione substantiali, qui nullo modo possunt esse rationes completae sive specificæ, sive genericæ in genere substantiæ, quia sunt inadæquati, & partiales conceptus rei seu speciei completae in genere substantiæ: totum enim, & pars adæquatum & inadæquatum, completum & incompletum dicunt oppositionem inter se, ratione cuius non possunt compati in eodem subiecto, nam id quod est incompletum essentialiter, ac proinde quod est pars dicit ordinem essentialem ad complendum, vel componendum aliquid completum; id autem quod est totum, & completum nullum ordinem essentialem dicit ad complendum, & componendum in illo genere, vt homo, & Angelus v. g. dicere autem ordinem, & non dicere ordinem ad componendum dicunt oppositionem contradictoriam, ratione cuius non inveniuntur simul in eadem entitate, & ideo homo non potest componere aliud completum essentialiter, quia essentialiter est totum completum, nam si attente à te interrogetur, quare homo non possit esse aut materia, aut forma, aut unio alterius, hominis, aut alterius completi?

Respondebis indubitanter, quia homo est totum, & completum ens, & implicat quod eadem entitas sit completa, & incompleta, pars & totum simul: ergo absolute implicat, quod vna species completa componat, & constituat essentialiter intrinsece aliam completam: ergo similiter implicabit, quod vna species completa dependeat essentialiter intrinsece ab alia completa, quia dependere essentialiter intrinsece ab illa est componi, & constitui essentialiter intrinsece ab eadem, quod non potest fieri; alias illa esset completa, & incompleta simul.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta aduersaria solvuntur.

Ad primum concedo maiorem, & distingo 67 minorem: habent extensionem, &c. ordinatam ad componendum corpus concedo; non ordinatam ad componendum illud nego, vt patet ex supradictis in probatione nostræ conclusionis; vnde licet habeant talem extensionem non sunt species completae quantitatis; sicut in genere substantiæ anima rationalis licet sit vere substantia, non est species completa, quia ordinatur essentialiter ad componendam speciem completam, hominem nempe.

Ad secundum distingo maiorem, quæ sub ali. 68 quo genere distinguuntur, ita vt non ordinentur ad componendum sunt species completae distinctæ concedo; si autem ordinentur ad componendam in illo genere nego, vt patet ex dictis.

Ad tertium nega sequelam, ad probationem ref. 69 pondeo esse possibile corpora quanta distincta essentialiter à quantitate profunda, quæ nunc datur; vnde genus huius prædicamenti erit corpus vt sic, quatenus abstrahit à multis corporibus specie distinctis, de quorum possibilitate non potest dubitari; quia si substantia creata, qualitas, relatio, & cetera accidentia possunt multiplicari specie, quia sunt entia imperfecta in sua essentia,

Kkkk 2 &c

& vnumquodque illorum ratione propria limitationis, & finitudinis non participat perfecte eminentiam illius generis contentam in Deo; ergo quantitas, quæ etiã est finita, sicut limitata, & imperfecta, imò imperfectior substantia, & qualitate poterit à fortiori multiplicari specie, sicut de facto asseritur à multis factum esse, qui asserunt corpora cœlestia, & sublunaria, quatenus corpora quanta sunt distingui essentialiter, in quorum sententia corpus vt sic est genus ad corpora cœlestia, & sublunaria, quod secundum propria principia nullam habet difficultatem.

QVÆSTIO VLTIMA.

Virum Numerus sit species quantitatis proprie?

SECTIO I.

Sententia adversaria proponitur.

P R I M A sententia asserit quantitatem discretam, v.g. numerum esse vere, & proprie speciem quantitatis; est communis sententia Thomistarum.

P R O B A T U R primo auctoritate, Aristotelis qui in principio huius capitis divisit quantitatem in continuam, & discretam, quam divisionem etiam fecit quinto metaphysica, & vbi eumque de quantitate loquitur: ergo Aristoteles sentit quantitatem discretam esse veram, & propriam speciem quantitatis; unde sine dubio videtur sentire talem divisionem quantitatis vt sic esse generis in species, siquidem ex illa fecit coordinationem prædicamentalem in prædicamento quantitatis, & ideo hic prius præmittit descriptionem quantitatis in communem, quam sentit æque convenire continuæ, ac discretæ; imò proprietates, quas assignat quantitati æque convenire senserit discretæ, ac continuæ, vt esse æqualem, vel inæqualem, esse finitam vel infinitam, & esse mensuram, imò hæc ultima prius convenire censetur quantitati discretæ quam continuæ ex sententia Aristotelis 10. *Metaphysica in principio*: ergo.

S E C U N D O probatur ratione P. Rubij qn. 6. huius prædicamenti. sublato numero seu quantitate discretæ ab isto prædicamento totum omnino destruitur prædicamentum: sed hoc est absurdum contra omnes Doctores; ergo numerus ponitur in hoc prædicamento tanquam verum ens per se: probatur maior ablata quantitate discretæ non manet supremum genus huius prædicamenti; ergo destruitur totum; probatur antecedens sublato numero ab isto prædicamento est etiam necessario auferenda oratio propter eandem rationem, quia non minus esset ens per accidens oratio quæ numerus, & per consequens tota quantitas discretæ tolleretur ab isto prædicamento, & remaneret sola quantitas continua: sed quantitas continua non potest esse supremum genus: ergo sublato numero non potest esse genus supremum. Probatur minor, genus supremum dicitur tale per ordinem ad intermedium, quia necessario debet dividi per oppositas differentias subalternas, sed quantitas continua non habet species subalternas per

quas dividatur: ergo non est genus supremum; ergo non datur prædicamentum quantitatis; patet consequentia, prædicamentum est coordinatio prædicamentorum essentialium à genere supremo per intermedia genera usque ad individuum, sed si non datur genus supremum non datur talis coordinatio: ergo, &c.

Tertio probatur ratione, quia vna scientia veritas circa obiectum per se vnum à quo accipit suam unitatem: sed Arithmetica, quæ est vna scientia per se, agit de numero. vt de obiecto proprio; ergo numerus est ens per se quantitativum, & sic erit propria species quantitatis.

Quarto, vbi datur vnum per modum actus, & 74 alterum per modum potentie, ibi est vnum per se: sed in numero vltima unitas se habet per modum actus, & reliquæ gerunt vicem potentie; ergo numerus est vnum ens per se.

Quinto, numerus, & corpus, quantitas continua, & discreta vnivoce, & genericè conveniunt in essentiali ratione quantitatis: ergo quantitas vt sic est supremum genus huius prædicamenti, quatenus abstrahit à continua, & discreta; ergo numerus ponitur in hoc prædicamento per se probatur antecedens, quæ sunt distincta intrinsece, essentialiter, & conveniunt intrinsece in ratione communi sine dependentia; & transcendencia conveniunt vnivoce, & genericè: sed ita se habent quantitas continua, & discreta; ergo.

Confirmatur, hæc est vera, & formalis prædicatio, numerus est quantitas, sicut hæc corpus est quantitas; ergo quantitas est genus ad continuum, & discretam.

Sexto, numerus habet passiones, & proprietates determinatas; ergo habet essentiam per se; antecedens est certum, quia numerus est par, & impar, & est divisibilis in partes æquales vel inæquales, quæ sunt proprietates numeri: consequentia probatur, determinatæ proprietates petunt vnam, & determinatam essentiam; ergo numerus habet vnam, & determinatam essentiam per se.

Vltimo, si essentialis ratio quantitatis consideretur, quæ est habere extensionem, quæ vna pars est extra aliam propriissime convenit quantitati discretæ, cum unitates quantitativæ ita comparentur, vt vna ex necessitate extra aliam existat.

SECTIO II.

Nostri sententia ponitur, & probatur.

P R I M A conclusio: numerus seu quantitas discretæ non est ens per se realiter; sic melioris notæ gravioresque Doctores, videatur P. Suarez, &c. probatur.

Primo ex Aristotele 3. *Physicorum*, cap. 7. vbi dicitur, & cet. numerum esse plures aliquotvè unitates, & similiter 3. *metaphysica*, cap. 9. text. 20. dicit numerum esse multa vna, & lib. 8. cap. 3. text. 10. ait, aut numerus vnum non est, sed velut cumulus, aut si sit dicendum est quidnam illud sit, quod efficit vnum ex multis; & 10. *metaphysica*, cap. 3. sic ait numerum esse multitudinem unitatum; & 2. de anima, cap. 6. expresse docet numerum esse accensum quantitatis, sed cumulus, & multitudo, & accensus non est ens per se à parte rei, sed ens per accidens; ergo ex sententia Aristotelis quantitas discretæ seu numerus non est ens per se, sed per accidens à parte rei; & ideo locis supra nuper citatis negatur.

merum, seu quantitatem discretam vocat simpliciter plura, & multa, ad denotandum numerum non habere unitatem per se, sed per accidens.

81 Favet etiam huic sententiæ Averroës 3. *physicorum* tex. 68. dicens numerum esse accivum unitatum, & multitudinem sine propria unione.

82 Secundo ratione sic probatur, quia vel numerus est vnum ens per se simplex, vel est compositum: sed neque est vnum ens per se simplex, neque vnum ens per se compositum; ergo, nullo modo est ens per se; maior est evidens, quia omne ens per se adequate dividitur in ens incompositum vel simplex, & in ens compositum, quod admittitur ab adversariis, & patet evidenter à sufficienti enumeratione unitatum per se; probatur minor, & quantum ad primam partem est evidens, nam illud quod est simplex, & incompositum omnino caret partibus ut punctum, & Angelus, quæ ideo sunt entia simplicia, quia primum in genere quantitatis, & secundus in genere substantiæ nullas partes habent; sed numerus ternarius, v.g. habet partes, nempe tres unitates realiter distinctas; ergo numerus ternarius, seu quantitas discreta non est vnum ens per se.

83 Quoad secundam partem sic demonstratur, implicat quod detur vnum compositum per se sine compositione, & unione: sed numerus ternarius non habet unionem, nec compositionem; ergo non est vnum compositum; minor est certa, quia numerus ternarius est quantitas discreta, de cuius ratione secundum Aristotelem est, quod eius partes non vñiantur termino aliquo communi, terminus autem communis est unio. Deinde patet ex ipsa experientia; nam quantitas discreta fit ex divisione continui: sed divisio continui est negatio unionis: ergo quantitas discreta dicit negationem unionis: ergo non dicit unionem; patet consequentia; quod dicit negationem vnius formæ, vel quasi formæ non potest dicere talem formam simul: sed quantitas discreta dicit negationem unionis: ergo non potest dicere simul unionem.

84 Illa maior sic probatur, videlicet quod omne compositum dicat unionem, quia ratio formalis constitutiva compositi in quantum compositum est, est compositio, sicut ratio formalis albi est albedo: sed vnumquodque dicit, & habet rationem formalem per quam constituitur; ergo compositum dicit, & habet compositionem: sed compositio ut compositio est unio: ergo omne compositum dicit unionem: & ratio huius est, quia compositum de quo loquimur, quatenus compositum est vnum per se: sed omne vnum per se debet dicere aliquam unitatem per se, atqui illam unitatem per se non potest habere à partibus ut partes sunt præcise, quia partes ut partes præcise sunt plura, & multa sine aliqua unitate, & plura ut plura non possunt dare unitatem, quia nemo dat quod non habet; ergo vnum compositum per se habet ab alio unitatem: sed non est excogitabile aliud præter unionem; ergo necessario est danda aliqua unio à qua rationem vnius habet compositum.

85 Dices esse vnum unitatem numeri, & ordinis, non vero vnum unitatem continuæ; unitas autem ordinis in hoc consistit quod una unitas sit numerabilis post aliam, ut secunda post primam, & tertia post secundam.

86 Sed contra primo, quia non sufficit unitas or-

dinis ut aliquid sit absolute ens per se ponibile in prædicamento; ergo falsa est solutio; probatur antecedens, exercitus, & Respublica habent unitatem ordinis, sed exercitus, & Respublica non sunt vnum ens per se possibile in prædicamento; ergo unitas ordinis non sufficit ut aliquid sit vnum ens per se ponibile in prædicamento; maior est evidens, nam ideo numerus secundum adversarios est vnum ens per se unitate ordinis, quia est obiectum per se alicuius scientiæ: sed exercitus, & Respublica sunt obiectum per se scientiarum, nempe militaris, & politicæ: ergo habent unitatem ordinis; minor etiam est evidens, meo videri, scilicet quod exercitus, & Respublica non sint ens per se ponibile in aliquo prædicamento, vel assignent adversarij in quo prædicamento, non enim in prædicamento quantitatis, quia non ponitur sub quantitate continuæ Respublica, v.g. ut de se patet, nec sub quantitate discreta, quia non ponitur sub numero præcise, quia exercitus, & Respublica non solum petunt numerabilitatem hominum: sed etiam talem, & talem proportionem, ita ut detur quasi vnum caput quod influat moraliter in reliquis partes talis exercitus, & Respublicæ gubernando illas; item petit varia quali ministeria, quibus occupentur cætera membra talis exercitus, & Respublicæ. Itaque Respublica, & exercitus sunt quasi quedam corpora artificialia, seu moralia varijs partibus moraliter exornata, & tali ordine constantia, sine quo neque esse neque excogitari possunt: sed numerus non habet talem ordinem, & dispositionem: ergo exercitus, & Respublica non ponuntur sub numero, neque etiam possunt poni sub oratione ut de se patet. Et præterea non est dabilis alia quantitas discreta in sententiâ adversariorum; item Respublica non ponitur in prædicamento substantiæ, alias etiam substantia divideretur in continuam, & discretam quod est absurdum: ergo.

Contra secundo, numerus habet unitatem à 27 numerabilitate per vos: sed numerabilitas non potest dare unitatem simpliciter numero: ergo, &c. maior est sententiâ adversariorum, nam in hoc distinguitur cumulus à numero, quod numerus dicit numerabilitatem quam non dicit cumulus lapidum formaliter, quia realiter illam dicit, cum numerabilitas non distinguatur realiter ab ipsis lapidibus, quia præcise, vel re, vel per rationem quocumque realiter distincto ab ipsis unitatibus, unitates sunt numerabiles: ergo numerabilitas non distinguitur realiter ab ipsis unitatibus lapidum, v.g.

Ergo numerus tantum distinguitur à cumulo, 88 quod cumulus non dicit formaliter numerabilitatem, quam dicit numerus; ergo totam unitatem per se habet numerus à numerabilitate: sed non potest habere illam à numerabilitate: ergo, &c. Probatur minor, & sumo numerum ternarium; illud quod non est vnum simpliciter non potest dare unitatem alteri formaliter: sed numerabilitas numeri ternarii non est vnum simpliciter, sed potius est plura simpliciter: ergo non potest dare unitatem simpliciter: maior est clara, quia nemo dat quod non habet, sicut albedo, v.g. non potest constituere nigrum, quia omnis forma debet præhabere effectum quem confert saltem ut quo, vel saltem ut forma superioris ordinis: minor præcipua non est minus certa. Primo, quia quælibet unitas habet distinctam numerabilitatem, nam distincta est numerabilitas quæ datur

in Petro, à numerabilitate quæ datur in Ioanne, quia numerabilitas Petri non distinguitur realiter ab eius quantitate, & numerabilitas Ioannis à quantitate ipsius, sed quantitas Ioannis distinguitur realiter à quantitate Petri: ergo numerabilitates illorum distinguuntur realiter; ergo numerabilitates non sunt vnum simpliciter, sed plura. Pater hæc consequentia, quia quantitates sunt plures ex eo quod non habent aliquam vnionem; ergo etiam numerabilitates non habent vnionem aliquam, & erunt plures realiter; pater hæc consequentia, quia idem non potest esse simul à parte rei plures, & vnum, habere vnionem, & non habere illam, sed numerabilitates sunt idem quod quantitates: ergo si quantitates non sunt vnum, sed plura, nec habent vnionem aliquam, etiam numerabilitates non erunt vnum sed plura, nec habebunt vnionem aliquam. Secundo quantitas Petri convenit realiter cum quantitate Ioannis in numerabilitate: sed illa, quæ conveniunt realiter in aliqua ratione, distinguuntur realiter in illa ut supra contra Scotum probavimus, quia omnis convenientia realis fundat realationem realem; ergo illæ numerabilitates distinguuntur realiter; ergo in ratione numerabilitatis non sunt vnum simpliciter sed plura: ergo ratio numerabilitatis non dat vnitatem numero.

89 Tercio efficacius contra eandem solutionem argumentor labefactando vnitatem ordinis numeri, quia à parte rei nullus ordo datur inter quantitates, sed solum fingitur per intellectum talis ordo; ergo à parte rei non sunt vnum illæ quantitates vnitate ordinis: consequentia est manifesta, quia ubi non est ratio formalis non est effectus formalis, ut v.g. à parte rei equus, & homo non sunt vnum, sed solum fictitæ, & chymice per intellectum, quia nulla vnio datur à parte rei inter hominem, & equum, sed solum chymice per intellectum; ergo si inter quantitates nullus datur ordo à parte rei, quæ dicitur vnitas numeri inter illas quantitates, illæ quantitates non erunt vnum in ratione ordinis, sed solum erunt vnum per intellectum; antecedens illud sic probatur, quia ordo in aliquibus dicit rationem prioris, & posterioris inter illa, sed à parte rei nulla quantitas de se est prior aut posterior determinate, sed quæcunque potest denominari prior, vel posterior est ab intellectu, & mera voluntate hominis, sine eo quod detur à parte rei aliquod fundamentum in illis ut hæc potius quam illa sit prior ut latissime probabitur ratione *sequenti sub Elione* ponenda; ergo à parte rei inter illas quantitates nulla est ratio ordinis: Maior hæc est evidens; nam ideo inter divinas personas datur ordo à parte rei, quia vna est determinate prior, & alia determinate posterior; unde si à parte rei non daretur hæc ratio prioris, & posterioris, non daretur à parte rei inter illas ordo, quod etiam patet in Republica, ubi datur ordo moralis, & per rationem, quia datur ratio prioris, & posterioris moralis; ergo.

92 Dices numerum esse vnum ens per se metaphysice non physice vnitate compositionis resultantem ex vnione generis cum differentia.

Sed contra est, quia imprimis sequitur numerum non habere vnitatem realem, & per se à parte rei, sed solum per rationem, quia sicut compositio metaphysica generis, & differentia est solum per rationem, ita etiam vnitas talis compositionis erit solum per rationem, & non realis.

93 Secundo sequitur numerum nec physice, nec

metaphysice esse vnum per se, ex eo quod vnitas per se metaphysica desumitur ut à fundamento ab vnitate per se physica, simplici, vel composita, ut videre est in homine, & in Angelo, in quibus datur per se vnitas metaphysica, quia datur per se vnitas physica simplex in Angelo, & composita in homine; contra vero ideo in acervo lapidum nulla datur vnitas per se metaphysica generis, & differentia, quia nulla datur per se vnitas physica simplicitatis, aut compositionis; sed numerus physice non habet vnitatem per se simplicem vel compositam; ergo nullam habet vnitatem per se metaphysicam.

SUBSECTIO II.

Vbi secundaratio proponitur.

Omne ens per se habet esse determinatum⁹⁴ an formaliter, quam materialiter, per quod determinate distinguatur à quolibet alio: sed numerus non habet esse determinatum formaliter: ergo numerus non est ens per se maior evidens est, omne ens per se creatum habet finitum, & determinatum esse; sed omne esse determinatum provenit ab aliquo determinato distinctivo formaliter, quia omne limitatum esse distinguatur ab alio esse limitato, vel illimitato per id per quod constituitur determinate in esse talis, ut v.g. homo habet aliquod esse per quod distinguatur ab equo formaliter, nam metaphysice habet rationalitatem, physice animam rationalem per quam distinguatur ab equo: ratio autem à priori est, quia omne finitum seu limitatum clauditur terminis, & finitur limitibus: sed id quod clauditur terminis est determinatum, seu terminatum formaliter per quod non est aliud, seu distinguatur ab alio; ergo omne ens per se finitum habet esse determinatum formaliter; item habet determinatam materiam, in hoc quod talis materia non possit esse forma, & in hoc, quod materia vnus, actu non est materia alterius, sed distincta à materia illius; ergo tam materialiter, quam formaliter habet esse determinatum.

Minor illa in qua est tota difficultas sic probatur; quia illud est esse determinatum formaliter quod constituitur ab aliquo habente esse per modum formæ determinatæ: sed nulla vnitas à quibus constituitur habet determinate, seu determinatum esse formæ: ergo non habet esse determinatum formaliter: maior est evidens, quia omne constitutum determinatum formaliter est forma, & illud quod est determinabile est per modum materiæ, quia omne constitutum formaliter determinatum in esse talis est per modum actus: sed actus est forma; ergo omne constitutum formaliter habet esse formæ, ut videre est in homine, equo, &c. quod libenter admittitur ab adversariis; minor sic probatur, primo, quia illa vnitas habet esse formæ inter vnitates, quæ est prima; sed illa se habet ut materia quæ est prima; sed nulla illarum est determinate prima, neque ultima ex se; ergo nulla vnitas est forma, aut materia numeri. Minor hæc sic demonstratur, in tertio v.g. confecto ex tribus partibus aquæ, in quibus neque à priori neque à posteriori potest colligi signum, quod cogat vel moveat rationabiliter dicere hanc esse perfectiorem illa, vel illam imperfectiorem hac, quia omnes sunt homogeneæ entitates,

entitates, ac proinde nullam diversitatem maioris vel minoris perfectionis habent, alias partes aque non essent homogeneæ; sed heterogeneæ, vt ex terminis patet: sed vltima quæ est forma necessario debet esse perfectior materia; & inter formas, & materiam debet dari diversitas, aut heterogeneitas actus, & potentia; ergo si inter tres illas partes aquæ nulla est determinate perfectior altera, aut diuersæ rationis respectu alterius: sed omnes sunt eiusdem omnino rationis, nulla erit determinate forma, aut materia vltima vel prima.

Confirmatur, quia vnaquæque vnitas est indifferens vt componat quemcumque numerum: sed omne illud quod est indifferens ad varias species compositi non est forma: sed potius materia; ergo nulla vnitas est forma, neque seorsim sumpta neque simul cum alijs, quia tam simul, quam seorsim sumpta illæ vnitates sunt indifferentes vt componant quemcumque numerum; probatur maior, ideo materia prima non est forma in composito physico, quia est indifferens, vt in hoc, vel in illo composito sit, & indiget determinante vt potius pertineat ad hoc compositum, quam ad aliud: ergo nulla vnitas est forma numeri, quia non esset indifferens.

66 Quod autem vltima ratio quæ se habet per modum formæ sit perfectior prima ratione, quæ se habet per modum materiæ est evidens; ideo enim rationale est perfectius animali, & differentia genere, quia rationale est vltimum per modum formæ in constitutione metaphysica, & genus seu animal se habet per modum primi. Item anima rationalis est perfectior materia prima physice, quia est vltimum per modum formæ in tali constitutione physica, & ratio manifesta est, quia id quod est vltimum constitutum actuatur, & determinat primum; ac proinde est actus respectu primi, & primum est potentiale respectu vltimi, quia est actuabile respectu illius: sed omnis actus est perfectior potentia illius; ergo omne vltimum per modum formæ est perfectius respectu primi, quod se habet per modum materiæ.

Præterea, quia vnum compositum est perfectius alio, & vnus numerus alio; sed non potest esse perfectius compositum propter primum quod se habet per modum materiæ, vt videre est in homine qui non est perfectior equo propter materiam primam, quæ est primum constitutum hominis, quia materia prima est eiusdem rationis in homine, & in equo, & eadem est indifferens ad vtrumque compositum, & sic homo est perfectior equo propter vltimum constitutum illius quod est forma; vnum enim non potest excedere aliud propter illud in quo sunt æqualia, aut conueniunt: sed potius propter illud in quo distinguuntur; ergo si in primo constitutivo per modum materiæ conueniunt, & sunt æqualia duo composita, & solum in vltimo per modum formæ distinguuntur, vltimum per modum formæ erit id per quod est perfectius altero aut non ita imperfectum vt illud, quod est distinguendum ab illo, quod non potest fieri nisi per modum, quia id quod constituit in esse perfectioris concretum, seu compositum debet esse perfectius constitutum: sed vltimum constitutum per modum formæ constituit compositum in esse

perfectioris altero, quod non potest facere primum constitutum per modum materiæ; ergo vltimum per modum formæ est perfectius primo per modum materiæ.

Secundo sic probatur illa minor, & sumamus 97 tres numeros ternarios partium aquæ, in quibus necessaria danda sunt tres vnitates ab aduersarijs, quæ sint formæ determinatæ illorum numerorum. Separemus tres illas vnitates ab illis ternarijs, & coniungamus illas localiter inter se; nemo negabit ex illis fieri ternarium perfectum, cum ille habeat tres vnitates perfectæ numeratas ab intellectu, ex quibus tanquam ex partibus componitur, & nihilominus tres illæ vnitates erant formæ ex quibus constituebantur ternarij, & nulla illarum erat materia; ergo numerus non requirit necessario formam aut materiam certam, & determinatam, neque determinate vltimam, neque determinate primam vnitatem; siquidem ex illis tribus vnitatibus inter quas nulla est materia conficitur perfectus numerus, & idem potest fieri ex illis quæ assignantur vt materiæ, quia siue primas illas coniungamus, siue secundas tres, siue vltimas tres pro libito vniamus, semper fiet numerus perfectus ternarius: ergo nulla vnitas est determinate forma in numero, nec determinate vltima; siquidem quæ antea erat vltima nunc est prima, & quæ antea erat forma nunc est materia, & quæ antea erat materia nunc est forma.

Dices verum esse quod ex tribus illis vnitatibus, quæ antea erat forma, nunc sit materia, & contra, quæ antea erat materia, nunc sit forma, nihilominus non ideo posse dici nunc non esse formam in hoc numero determinate, siquidem vltimo aduenit in illo numero.

Sed contra primo manifeste, quia forma vnus 99 compositi non potest esse forma alterius compositi specie distincti; sed quantitas A potest esse forma numeri ternarij: ergo non est forma numeri binarij; maior est certissima, quia forma semper eodem modo constituit compositum, nam ideo forma hominis non potest esse forma equi, quia constitueret equum; vnde equus esset equus, & homo; forma enim est vltimum constitutum rei, si enim non esset vltima, & determinata in ratione componentis esset, adhuc determinabilis per aliud de quo alio iterum rediret quæstio vtrum esset determinabile per aliud? & sic vt non datur processus in infinitum sistendum est in aliquo, quod non sit vltimè determinabile: sed hoc non est assignabile in numero binario composito ex duabus partibus aquæ; ergo, &c. minor præcipua non est minus certa, quia quantitas A, potest vltimo numerari in numero ternario; ergo in quantum vltimo numerabilis non potest esse forma numeri binarij; probatur antecedens in casu, v. g. quo Deus crearet duas partes aquæ D, & B, postea crearet partem A, quæ vltimo loco numeraretur; ergo illa vnitas A potest esse vltimo numerabilis in numero ternario: ergo potest esse forma numeri ternarij; patet vltima consequentia forma numeri secundum aduersarios est vltima vnitas: sed vnitas A potest esse vltima vnitas numeri ternarij; ergo potest esse forma numeri ternarij.

Sed contra secundo, quia id quod est forma 100 alicuius compositi per se nullo modo potest esse materia alterius compositi, imo implicat hoc dici: sed vos dicitis vnitatem quæ erat forma ternarij

narij posse esse materiam numeri senarij; ergo non est vera forma, imo contradictionem in adiecto committitis, nam esse formam determinatam, & esse materiam est esse formam, & non esse formam; maior patet manifeste, nam in composito substantiali per se anima rationalis est forma, & quia talis est nullo modo potest esse materia alterius compositi, ita ut recipiat, v.g. formam equi, & componat equum. Item, quia albedo est forma albi non potest esse materia dulcis, quod adeo verum est, ut etiam in entibus artificialibus hoc verificetur, nam figura coronæ, aut vasis, v.g. ita est forma huius compositi, ut nullo modo per modum materiæ componat aliud specie distinctum; ergo quæ est forma determinata vnius entis per se non potest esse materia alterius specie distincti compositi.

102 Dices sub diversis rationibus posse eandem unitatem esse materiam, & formam, quatenus enim quæcumque unitas est apta ultimo determinare aliam est forma, quatenus vero ipsamet unitas est apta ut ultimo determinetur ab alia est materia, cumque unaquæque unitas possit determinare aliam, & determinari ab alia, in quavis unitate reperitur ratio ultimæ, & non ultimæ, ratio formæ, & materiæ.

103 Explicatur hoc exemplo desumpto à contractibus humanis, in quibus tametsi plures concurrant partes, illarum qualibet munus materiæ, & formæ exercere solet sub diversis rationibus, ut in contractu emptionis, & venditionis, ubi consensus ementis, & vendentis mutuo se determinant, quatenus est traditio rei propriæ respectu alterius acceptantis exequitur munus materiæ, quatenus vero idem consensus est acceptio rei alienæ exequitur munus formæ, & sic idem consensus potest esse consensus tradentis, & accipientis, & formæ, & materiæ, ita similiter in præfenti eadem unitas potest esse ultima, & prima, materiæ, & formæ.

104 Sed contra, & ut ab hoc exemplo incipiam, non probat intentum meo videri, nam contractus est ens per accidens, & artificiale; est enim dependens à voluntate reipublicæ, & sic Respublica alio modo posset constituere contractum; atque adeo non habet determinatam formam ex se, quod secus debet evenire in numero, quod est ens per se ex natura sua per formam determinatam ultimo, ut ipsi adversarij intendunt, & ideo ponitur in prædicamento sub quantitate ut sic, quæ est ens per se ex natura sua, artificialia autem, & moralia, aut moraliter composita, & quæ sunt entia per accidens nullo modo ponuntur in prædicamento sub ente per se ex natura sua, & ideo neque Monarchia, aut Aristocrasia, aut contractus, servitutes, & alia huiusmodi non ponuntur per se in linea prædicamentali, sicut nec domus, corona, &c. numerus autem est determinatum ens simpliciter per se, & ideo tam determinata forma dedit constitui in esse talis, & quatenus ponitur per se in prædicamento, ut quæ modo est forma non possit esse materia in ipso composito in qua semel est forma, quod evidenter patet annumerando omnia entia per se directe posita in prædicamento, quæ talis conditionis sunt, ut tali forma consentiant quæ in ipso composito non possit esse materia.

Quod adeo verum est, ut licet aliqua exceptio reperiat in hoc, quod res quæ est forma respe-

ctu vnius compositi non possit esse materia respectu alterius speciei, nihilominus nullus ens per se est, nec potest excogitari positum directe in prædicamento, quod tali forma consentiat, quæ possit etiam esse materia eiusdem compositi; ergo binarius v.g. si est ens simpliciter per se, & per se ac directe ponitur in prædicamento tam determinata forma debet constitui ut nullo modo possit esse materia eiusdem binarij, & talis forma debet esse ita ultima in binario, ut non possit esse prima in eodem binario; sed quæcumque unitas in binario potest esse ultima, & prima potest esse forma, & materia; ergo binarius non est ens per se, nec per se ponitur in prædicamento.

Hæc minor sic demonstratur, quia hæc unitas in tantum est ultima actualiter in binario, & non prima, ac proinde forma, & non materia in quantum numeratur ultima ab intellectu in binario, tum numeratur ultimo, seu ultimam, potest numerare primo, & primam, & quam nunc numerat primam in eodem binario numerare potest postea ultimam; ergo nulla illarum est determinata in binario ad esse formæ, & materiæ, ad esse primæ, & ultimæ in eodem, sicut v.g. nulli hominum determinatum est nomen *Franciscus*, quia ad libitum est ut tali, vel tali nomine vocetur; ac proinde qui modo vocatur *Franciscus* potest vocari *Paulus*, vel *Ioannes*, sed ad libitum hominis est ut hæc unitas numeretur prima, vel ultima sine aliqua determinatione ex parte sui; ergo nulla est determinata prima, vel ultima, forma vel materia.

Dices hoc debere intelligi de actu numerationis, non autem de numerabilitate, quia ex se unitas numerabilis est ultima, sicut enim v.g. licet ut actu ametur aliquid dependeat à voluntate amantis, & sit ad libitum illius, nihilominus quod res sit amabilis non est ad libitum amantis; ita similiter contingit in nostro casu.

Sed contra manifeste, quia adhuc secundum potentiam licet quæcumque sit ex se numerabilis ultima, nihilominus non est determinata ex se, ut solum ultima possit numerari, quia eadem unitas, quæ ex se est numerabilis ultima in binario, in eodem binario est numerabilis prima, ac proinde de facto sic numeratur, sicut in exemplo adducto ab adversarijs patet, nam licet obiectum sit amabile ex se à Petro, nihilominus non est ita determinate amabile, ut non possit non amari, aut odio haberi, sed potius est indifferens potentialiter, ut possit amari, & non amari, &c. ergo licet ultima unitas binarij ex se sit numerabilis ultima, nihilominus non est ex se solum, & determinate numerabilis ultima, sed potius est indifferens aptitudinaliter, ut prima, vel ultima numeretur, ita ut quæ nunc potest ultimo numerari possit & primo, & contra; ergo nulla est determinata forma nec determinate materia in numero binario, ac proinde numerus binarius non est ens per se ponibile in prædicamento, licet aliquo modo possit esse vnum eo modo quo est vnum, scilicet, aut per accidens, aut moraliter, & artificialiter contractus, quod est impertinens ad rem de qua loquimur; nam contractus hac ratione nullo modo ponitur in prædicamento, quia contractus per vos est mutus consensus tradentis, & acceptantis, mutus autem consensus dicit duplicem consensum non vnitum, consensus autem est qualitas, actio, & passio; ergo quæ qualitas

itates non vnitas efficiunt vnã discretam, sed non datur qualitas discreta, quæ sit ens per se possibile in prædicamento, quia solam quantitatem diuisit Aristoteles, & communis schola in continnam, & discretam; ergo.

108 Deinde, quia nullus vnquam dixit quod idem consensus sit materia, & forma eiusdem contractus, nam licet controvertatur inter Doctores, qui consensus sit forma an tradentis, an acceptantis: qui sunt distincti consensus, nihilominus, qui dicunt consensum acceptantis esse formam, non dicunt posse esse materiam eiusdem contractus, sed potius asserunt semper determinate esse formam, quia ex se vltimo aduenit supra consensum tradentis, semper enim acceptatio traditionem supponit, sicut v. g. licet dubitetur, quæ sit forma matrimonij, & alij asserant esse verba præcise, & alij consensus, nihilominus nullus dicit formam matrimonij posse esse materiam eiusdem, sed potius omnes conveniunt in hoc, quod id quod institutum est vt forma, ex vi talis institutionis posse esse materiam: sed semper esse determinate formam; Et ratio est, quia hæc entia moralia, sicut & artificialia imitantur naturalia: atqui in entibus naturalibus per se, quæ semel est forma vnus compositi non potest esse materia eiusdem compositi, vt videre est in omni ente naturali per se siue cœlesti, siue sublanari, siue mixto, siue elementari; ergo in entibus moralibus, & artificialibus, quæ semel est forma nunquam est materia: atqui in ternario, binario, & quaternario vltima vnitas potest esse prima, & quæ est prima nunc postea est vltima in eodem binario, &c. vt argumenta nostra convincunt, & ipsi aduersarij fatentur in sua solutione; ergo numerus non solum non est ita rigorosum, ac simpliciter ens per se, vt possit poni in prædicamento; sed quod magis est, nec habet eam vnitatem, quam habent entia moralia, & artificialia, sed potius est absolute per accidens, ac simpliciter plura; vnde remanet argumentum in sua vi, nam in numero binario tam Petrus quam Paulus, v. g. sunt vltima quare aptitudinaliter; ergo non est maior ratio quare Petrus vel Paulus sit forma actualiter illius.

109 Secundo contra eandem solutionem sic argumentor, quia sequeretur solum Petrum, & Paulum constituere necessario, actualiter duos numeros binarios simul: sed duo numeri binarij simul hominum sunt quatuor homines vt de se patet; ergo solum Petrus, & Paulus essent quatuor homines: sed hoc est summum absurdum; ergo, &c. Probatur sequela, quocircumque dantur duæ formæ realiter distinctæ, & duæ materiæ realiter distinctæ, necessario dantur duo concreta realiter distincta: sed ex eo quod dantur Petrus, & Paulus in binario dantur duæ formæ realiter distinctæ, & etiam duæ materiæ realiter distinctæ; ergo dantur duo numeri binarij realiter distincti, quæ sunt duo concreta realiter distincta: maior est evidens lumine naturæ, nam ideo Petrus, & Paulus sunt duo quanta realiter distincta, quia dantur duo subiecta scilicet duo homines, & duæ formæ, scilicet duæ quantitates realiter distinctæ; probatur minor, & imprimis quod dantur duæ formæ realiter distinctæ: forma numeri est vltima vnitas aptitudinaliter: sed dantur duæ vnitates vltimæ aptitudinaliter; ergo dantur duæ formæ numeri realiter distinctæ; maior est sententia aduersariorum: probatur minor;

R. P. Ideph de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

in principijs ipsorum, quælibet vnitas potest vltimo loco numerari: sed omnis vnitas quæ potest vltimo loco numerari est aptitudinaliter vltima; ergo omnis vnitas est aptitudinaliter vltima; atqui Petrus, & Paulus sunt duæ vnitates realiter distinctæ, quæ possunt vltimo loco numerari; ergo sunt duæ vltimæ aptitudinaliter vnitates. Tunc sic Petrus, & Paulus distinguuntur realiter vt numerabiles; ergo sunt duæ vnitates aptitudinaliter vltimæ realiter distinctæ; ergo duæ formæ binarij realiter distinctæ.

Sed etiam dantur duæ materiæ numeri binarij realiter distinctæ; ergo, &c. Probatur antecedens; materia numeri est vnitas prima aptitudinaliter, id est, quæ potest primo loco numerari: sed tam Petrus, quam Paulus possunt primo loco numerari; ergo sunt materiæ numeri: sed sunt duæ materiæ realiter distinctæ; ergo ex eo quod dantur Petrus, & Paulus dantur duæ materiæ, & duæ formæ numeri binarij realiter distinctæ: ergo dantur duo concreta realiter distincta simul; ergo necessario dantur duo numeri binarij actualiter, & simul ex eo præcise quod dantur duæ vnitates realiter distinctæ.

Dices ad hoc vt sint duo numeri binarij necessarium esse vt simul sint duæ formæ, & duæ materiæ: atqui in numero binario Petri, & Pauli duorum solum hominum non dantur simul actus duæ formæ, & actus duæ materiæ, quia vt sint actus tales necesse est vt actus numerentur duæ vt primæ, & duæ, & vltimæ, quod nullus homo facit simul; siquidem quando Petrum numerat vt primum simul non numerat vltimum: ergo.

Sed contra primo, quia etiam si vnus solus homo non possit eandem vnitatem quando numerat vltimam simul numerare primam, & quando numerat primam simul numerare vltimam, nihilominus duo homines ita possunt numerare, vt simul cum vnus numerat vltimam, alius numeret primam, & quando hic numerat primam, simul alius eandem numeret vltimam; ergo in illo casu Petrus, & Paulus sunt simul formæ, & sunt simul materiæ; atqui Petrus, & Paulus sunt duo realiter distincti: ergo iam simul dantur duæ formæ, & duæ materiæ realiter distinctæ.

Contra secundo, quia antea dicebatis rationem formæ, & rationem materiæ non sumi ab actuali numeratione, quia hæc est ad libitum, & denominatio extrinseca, aut ens rationis: sed potius debere sumi à numerabilitate, seu ab aptitudine ad actualem numerationem: atqui nunc recurritis ad solvendum novum argumentum ad actualem numerationem; ergo nunc contradicitis solutioni quam antea dabatis, ac proinde nunc affirmando quod antea negabatis sine dubio palinodiam canitis; ergo ne hoc contingat, standum est numerabilitati.

Contra solutionem positam §. dices hoc debere sic argumentor. Tertio, numerus actualis petit formam actualem, & exercitam: sed ratio vltimæ vnitatis aptitudinaliter non est forma actualis, & exercita; ergo non constituit numerum actualem; maior est certissima, nam omne compositum actuale petit omnes partes actuales, & exercitas, & ideo nunc non datur compositum physicum actuale, quod sit Divus Petrus, quia non dantur omnia constitutiva eius actualia, & exercita, vnde licet animus Divi Petri, sit pars actualis, id est, actualiter existens, quia tamen

non est forma exercita, non componit, nec constituit actualiter Divum Petrum; ergo numerus actualis, quod est compositum actuale petit formam actualem, & exercitam.

115 Probatum minor, etiam quando non componit hic homo v.g. actualiter numerum, est ultima unitas aptitudinaliter; ergo ex eo quod sit aptitudinaliter ultima unitas non est forma exercita numeri. Antecedens est certum, quia etiam si hic homo non componat actualiter numerum habet aptitudinem, ut intellectus ultimo loco numeret illum, vel si non habet aptitudinem, sine dubio ultima numerabilitas distinguitur a quantitate, quia separatur ab illa quod intendimus, & adversarij negant. Probatum consequentia, forma exercita est, quae actu exercet munus formae, actualiter informando materiam, & componendo numerum; sed supponimus quod hic homo non componat actualiter numerum; ergo non est forma actualiter exercita numeri.

116 Dices esse actualiter exercitam, quando coniungitur cum alia unitate, scilicet quando Petrus est coniunctus cum Ioanne.

117 Sed contra primo, vel talis coniunctio est localis, vel intellectualis: sed utraque est denominatio extrinseca; ergo forma est exercita per aliquam denominationem extrinsecam; maior procedit a sufficiente enumeratione coniunctionis, quae possunt esse in duabus unitatibus discretis physice, id est, non unitis physice; vel dicant adversarij quidnam sit illa coniunctio; probatur minor, & imprimis de coniunctione per mentem concedunt adversarij; & ratio est manifesta, quia est extrinsecum, & per accidens, quod mens mea v.g. coniungat Petrum, & Paulum, quia talis coniunctio est cognitio repraesentans Petrum, & Paulum ut unitos: sed cognitio mea taliter repraesentans est omnino extrinseca respectu Petri, & Pauli; ergo talis coniunctio mentalis est omnino extrinseca respectu illorum.

118 De locali non est minus certum, & praeterea non est necessaria ad numerum, quia unitates omnino distantes possunt componere numerum actualiter, nam Rex Hispaniae, Rex Galliae, & Rex Angliae componunt actualiter numerum ternarium hominum, & Arithmeticus potest in illis efficere suas demonstrationes, scilicet quod sit divisibilis in partes inaequales, & quod sit aequalis alteri numero ternario, & inaequalis quaternario; ergo impertinens est coniunctio localis.

119 Contra secundo; ergo quando componit Petrus numerum ternarium cum Ioanne, & Paulo etiam componit binarium cum Ioanne simul; patet consequentia, quia ut componat numerum binarium, & sit forma exercita illius, solum requiritur quod coniungatur cum Ioanne; sed etiam quando coniungitur cum Paulo est coniunctus cum Ioanne; ergo habet quicquid est necessarium, ut componat actualiter numerum binarium, patet consequentia, habet rationem ultimae unitatis aptitudinaliter respectu Ioannis, & exercitium illius, quod est coniunctio actualis cum illo, sed ut sit

120 forma actualis numeri binarij, solum requiritur quod sit ultima unitas aptitudinaliter, & exercita, quod totum habet in casu posito; ergo quatenus est pars numeri ternarij constituit numerum binarium; ergo numerus binarius includitur in numero ternario specie distincto ab illo, ac proinde una species includitur in alia, quod est con-

tra Aristotelem, & contra omnes adversarios; alias numerus binarius esset quid incompletum.

Dices, ut Petrus sit forma numeri binarij, debet dicere negationem alterius tertiae unitatis.

Sed contra, quia unitas constitutiva formaliter numeri ut talis, est quid positivum, quia est quantitas; ergo non constituitur in ratione formae, & ultimae per negationem; probatur antecedens, numerus est quid positivum; ergo quantitas constitutiva illius est etiam quid positivum: antecedens est manifestum praecipue in sententia Adversariorum, quia omne quod ponitur per se in praedicamento est quid positivum: sed numerus ponitur per se in praedicamento: ergo forma talis numeri est quid positivum. Probatum consequentia, omne illud quod constituit aliquid positivum ens est positivum: sed ultima quantitas ut ultima est, constituit numerum positivum; ergo ultima quantitas ut ultima, est quid positivum: maior est certitudo constitutum participat naturam constituentis, & ideo implicat quod accidens constituat compositum substantiale; minor est sententia adversariorum, consequentia legitime inferitur.

Ubi advertit, quod illae quantitates discretae dicuntur entitates positivas quantitatis, & etiam negationem divisionis in se per quam constituitur unaquaeque in esse vnius transcendentaliter, numerum autem primario constituit, ut ipsi adversarij asserunt, quatenus sunt quantitates, & sic constituit primario speciem quantitatis ut sic quae est quantitas discreta, quae primario habet essentiam quantitatis, & secundario habet suam unitatem ut attributum; ergo unaquaeque ut constituit, dicit rationem quantitatis, & secundario unitatem, quia eo modo se habet constitutum, quo est constitutum per illud, sed constitutum, quantitas discreta scilicet primario est positiva entitas, species nimirum quantitatis; & secundario dicit unitatem; ergo similiter unaquaeque quantitas primario dicit positivam rationem quantitatis per quam constituit quantitatem, & secundario dicit unitatem transcendentalem in vestra sententia, cum illo ordine positivo numerabilitatis, ita ut ex quantitatibus positive ordinatis per numerabilitatem secundum rationem prioris, & posterioris constituantur quantitas discreta in esse talis. Tunc sic tam materia, quam forma compositi per se primario positivi debent esse primario entia positiva; aequi ultima quantitas, quatenus ultimo numerabilis est forma primario, & per se numerus; ergo est primario, & per se positiva ratio; ac proinde primario, & per se non constituitur in esse ultimae per negationem alterius tertiae unitatis.

SVBSECTIO III.

In qua tertia, & quarta ratio ponuntur.

Tertio argumentor, sic infringendo rationem quandam Patris Rubij, qui ex eo probat numerum esse ens per se, quia est sensibile per se, hoc est, visibile per potentiam visivam, cum autem potentia visiva accipiat unitatem per se a suo obiecto, sit ut numerus, qui est obiectum eius per se sit ens per se.

Sed contra primo, etiam cumulus, seu acervus lapidum est visibilis per se: ergo etiam ens per se sit ens per se.

128 per se: sed hoc est contra ipsum Rubium, & contra omnes Doctores; ergo ex eo quod numerus sit visibilis per se non erit necessario ens per se: antequam constet ipsa experientia, quis enim non videat plures lapides si sunt debite approximati potentiae visivae?

129 Confirmatur, actus intellectus cognoscit cumulum vt cumulum, seu vt acervum: sed actus intellectus est ens per se vnum, sicut actus videndi; ergo cumulus vt cumulus est ens per se: patet consequentia, sicut actus videndi, & potentia visiva habent unitatem a suo obiecto, ita etiam actus intellectus, & ipse intellectus; sed quia potentia visiva, & actus visionis habent suum esse, & unitatem a suo obiecto nimirum numero, colligit Pater Rubius numerum esse ens per se: ergo propter eandem rationem colligitur cumulum esse ens per se, quia intellectus, & actus intelligendi, qui sunt entia per se habent pro obiecto cumulum vt cumulum; sed haec ratio nullius momenti est ad probandum cumulum esse ens per se, quia summum absurdum est tale dicere; ergo similiter nullius momenti est sumptum argumentum a potentia visiva ad probandum numerum esse ens per se.

130 Secundo contra, & labefacto fundamentum P. Rubij, cui innititur argumentatio illius, numerus (quem ponunt adversarij) vt numerus non est visibilis per se: ergo non est sensibilis per se; consequentia est manifesta, in tantum enim numerus est sensibilis per se in quantum est visibilis per se; ergo si non est visibilis per se, non erit sensibilis per se; probatur antecedens; numerus constituitur

131 per numerabilitatem, & per rationem prioris, & posterioris, sed potentia visiva non percipit numerabilitatem, nec ordinem prioris, & posterioris; ergo potentia visiva non videt numerum vt numerus est; maior est sententia adversariorum: minor est certa, nam numerabilitas, &c. est aptitudo quam habent unitates, vt cognoscantur ab intellectu, vna prius, & altera posterior, sed illa aptitudo formaliter non cognoscitur a potentia visiva, cuius obiectum adaequatum est lucidum, & coloratum, & nulla potentia materialis cognoscit capacitates obiectorum vt cognoscantur, v.g. potentia ipsa visiva non videt visibilitatem sui obiecti: consequentia est manifesta, nam vt cognoscatur per se aliquod obiectum non sufficit quod cognoscatur id quod est idem cum illo, sed ipsum debet videri, & cognosci formaliter, & expresse; sed licet videatur, & cognoscatur per potentiam visivam quantitatis, quae est idem cum potentia illa, seu numerabilitate, non videtur talis potentia, seu numerabilitas expresse, & formaliter; ergo.

133 Maior est certa, nam intellectus evidenter cognoscit per principia metaphysica Deum quatenus vnum infinitum, & immensum, qui quatenus talis est idem cum trinitate personarum, & nihilominus intellectus per talia principia non cognoscit evidenter trinitatem personarum, quia illa solum fide cognoscitur in hac vita: ergo vt aliquod obiectum cognoscatur ab aliqua potentia, non sufficit vt cognoscatur per illam id quod identificatur cum tali obiecto, vt patet in ipsa potentia visiva; nam etiam si videat colorem, qui est idem cum intelligibilitate, vt videt per se intelligibilitatem, & intelligibilitas non est sensibilis per se: minor non est minus certa, quia numerabilitas ex parte quantitatis est tantum quaedam intelligibilitas, vt concedunt omnes adversarii.

sarij, & ratio est manifesta, quia intelligibilitas nihil aliud est quam capacitas vt obiectum taliter, vel taliter intelligatur; & praeterea, quia illa capacitas reducitur ad actum per intellectionem, quatenus actualiter intelligibiliter numeratur quantitas; ergo numerus vt numerus non cognoscitur per visum formaliter, & expresse; patet consequentia, quando non cognoscitur formaliter, & expresse forma alicuius concreti, non cognoscitur illud concretum vt tale est formaliter, & expresse; sicut si non cognoscitur albedo, non cognoscitur formaliter album, quia albedo est forma albi; sed numerabilitas est forma numeri: ergo si non cognoscitur numerabilitas formaliter, & expresse per potentiam visivam, non cognoscitur formaliter, & expresse per ipsam numerus vt numerus; ergo non est sensibilis per se.

Quarto sic argumentor, quia partes, quae non 137 habent maiorem unitatem in toto, quam haberent si non essent in illo non sunt partes alicuius totius, quod est per se vnum: sed quantitates alicuius numeri non habent maiorem unitatem in numero, quam haberent si non essent in illo: ergo tales quantitates non sunt partes alicuius totius, quod sit ens per se vnum: ergo numerus non est ens per se: maior est evidens, quia vt aliqua plura componentur aliquod vnum debent habere unitatem inter se, alias si non habent unitatem non poterunt constituere vnum; quapropter partes, quae sunt separatae inter se non componentur quatenus sic separatae vnum totum; unde partes quae actu componentur, quatenus in toto composito sunt, debent habere unitatem, quam non habent extra compositum; & sic quando tales partes non habent magis unitatis in toto, quam extra illud, non componentur vnum totum, 138 quod sit per se tale, quod exemplis manifestis declaratur; anima enim rationalis, & corpus Divi Petri, maiorem unitatem habebant inter se quando componebant Divum Petrum, & erant in illo vt in toto, ac habent nunc, quando sunt extra illum; & ratio est quia Divus Petrus erat vnum ens per se; & contra ideo lapides in cumulo, seu in acervo non habent maiorem unitatem ac extra acervum, quia acervus, quem componentur non est vnum ens per se: ergo partes, quae non habent maiorem unitatem in toto, quam haberent si non essent in illo, non sunt partes, &c. Minor sic probatur, quia unitates faciunt numerum, quatenus discretas, & divisas ad invicem, cum de ratione quantitatis discretas sit earentia unionis praecise, & ideo eadem numero quantitas continua potest 140 esse discreta, nam quantitas continua sunt aliquae partes unitas, discretas vero eadem partes unionem carētes ē quibus proprie constituitur multitudo, haec multitudo numerum constituit formaliter, cuius constitutio non est aliqua forma distincta a singulis unitatibus: sed omnes illae aggregatae sumptae, v.g. numerus binarius nihil est praeter duas unitates, quatenus divisas, & discretas, nec potest intelligi numerum addere aliquem modum distinctum ab unitatibus, tum quia duo homines se ipsis sine villo addito sunt duo: ergo sunt numerus binarius, ad quem quid requiritur praeter dualitatem unitatum? Itaque tales partes numeri habent in numero solam unitatem discretionis, per quam ultimo constituunt numerum: sed tales partes habent eandem discretionem extra numerum cum 142 quolibet seorsum sine alia sit etiam discretas, & divisa ab alia; ergo partes numeri in toto non habent

bent maiorem unitatem ac habent extra totum.

143 Confirmatur, quia impossibile est advenire formam aliquam absolute per se alicui sine illius mutatione: sed sex lapidibus, v. g. senarium numerum constituentibus advenit septimus lapis sine mutatione sex lapidum: ergo nullam formam absolute, ac simpliciter per se de novo acquirunt; imo in vestra sententia, si addatur vnus lapis sex priores unitates desinunt esse sub senaria specie, & incipiunt esse sub septenario absque sui mutatione simpliciter, & per se: ergo numerus nihil aliud est præter ipsas unitates, siquidem præcisa omni formalitate superaddita unitatibus simul sumptis, ex vi ipsarum vt sic solum intelligitur multitudo limitata, & finita: ergo numerus non est magis vnum per se, quam multitudo rerum, sed multitudo rerum non est ens per se: ergo nec numerus.

144 Dices superaddi aliquid supra unitates ex vi cuius fiunt vnum per se.

145 Sed contra, quia homo, Angelus, & equus sunt numerus ternarius, & nihil addunt nec substantiale, nec accidentale propter quod fiant vnum per se; alias illæ tres substantiæ homo, Angelus, &c. si adderent aliquid substantiale vnam substantiam efficerent, quæ sine dubio esset chymera; nec illud additum est accidens; alias compositum ex Angelo, homine, & equo esset totum accidentale, quod est falsum, quia compositum ex substantijs substantia debet esse: sed accidens superadditum non potest constituere vnam substantiam: ergo non potest constituere ternarium illud substantiale.

146 Deinde, quia ipsæ unitates præcise sumptæ, v. g. tres partes aquæ vel tres quantitates, quatenus dividuntur inter se ex partibus fiunt tota, & ideo

147 Aristoteles dixit quantum est divisibile in ea quæ insunt, quorum vtrumque, vel vnumquodque, vnum quid aptum est esse; itaque vnaquæque quantitas ex vi divisionis redditur tota, & completa, cum antea per unionem esset incompleta, & pars; ergo tres illæ quantitates pro vt numeram constituunt sunt entia completa, & plura simpliciter, siquidem constituunt illum pro vt

148 sunt divisæ, & separatæ: ergo numerus ex illis constitutus non est vnum simpliciter: sed plura simpliciter, quia vnum, & plura simpliciter accepta opponuntur inter se teste Philosopho 10. metaphysicae tex. 9. vnde de eadem re dici nequeunt;

149 consequentia illa sic patet, quia tres quantitates existentes in tribus hominibus, aut existentes in arbore, homine, & equo, existunt in tribus sub-

150 iectis completis substantialibus: sed accidentia habent suam unitatem, & complementum, aut incomplementum à subiectis substantialibus in quibus sunt, & ideo assunt aduersarij individua-

151 ti, & sumere totum suum esse à subiectis: ergo illæ non sunt vnum, sed plura completa.

SECTIO III.

In qua nostra secunda conclusio proponitur, & probatur.

152 Secunda conclusio: numerus non est species per se, ac proprie quantitatis, probatur.

153 Primo, quia illud quod non est ens per se non potest esse proprie species entis per se: sed numerus non est ens per se: ergo numerus non potest

esse per se, ac proprie species quantitatis; probatur hæc consequentia, quia quantitas est ens per se: sed quidquid dicitur de superiori debet dici de omni contento sub illo; ergo quidquid dicitur de quantitate debet dici de omni inferiori contento sub quantitate; vnde si non potest dici, aliquid prædicatum quod est in quantitate de aliquo inferiori illud non erit proprie species inferior contenta sub quantitate tanquam sub genere: sed prædicatum entis, aut vnus per se, quod dicitur, & verificatur de quantitate vt sic, non potest dici aut verificari de numero: ergo numerus non est proprie species quantitatis; minor illa prima late probata manet *sectio superior per omnes subsectiones illius*. Maior prima est evidens; ideo acervus non potest esse per se species alicuius entis per se, v. g. lapidis vt sic, aut animalis vt sic, &c. quia acervus est ens omnino per accidens, & minime est vnum per se, & animal vt sic, & lapis vt sic sunt entia simpliciter per se; ergo quod non est ens per se non potest esse proprie, &c. Ratio à priori est, quia impossibile est quod in aliquo inferiori proprie, & per se alicuius superioris detur negatio prædicati alicuius realis, quod vere, & essentialiter datur in superiori; vt v. g. impossibile est quod homo non sit vivens, & habeat negationem vitæ, & hoc, quia est propria species animalis in quo non datur negatio vitæ: sed potius vita, quia est vivens sensibile essentialiter; item impossibile est quod anima rationalis Petri non sit spiritalis, & habeat negationem spiritus, cum sit inferior per se animæ rationalis vt sic quæ vere spiritalis est, & ratio est, quia quidquid dicitur de superiori, dicitur de omni contento sub illo secundum illud axioma Dialecticorum dici de omni, & quidquid negatur de inferiori negatur etiam de superiori.

Secundo sic probatur principaliter, quia si 154 ordo numerabilitatis sufficeret vt quantitates discretæ facerent, aut constituerent vnum ens per se prædicamentale quantitativum, vel vnam propriam speciem quantitatis, etiam sufficeret similiter ordo numerabilitatis in rebus aliorum prædicamentorum, v. g. in substantijs discretis, & non unitis ad hoc vt daretur vnum ens per se substantiale discretum, & vna species per se discretæ substantiæ, & in qualitatibus discretis, seu separatistis, vt constituerent vnum per se qualitativum discretum: sed in nullius sententia datur vnum ens per se substantiale discretum, nec vna per se species discreta qualitatis; imo pro absurdo summo refellitur, & indicatur ab omnibus; ergo ordo numerabilitatis non sufficit vt quantitates discretæ in quibus est, constituant vnum ens per se quantitativum discretum, seu vnam per se ac propriam speciem quantitatis; minor, & consequentia sunt manifestæ, vt ex terminis patet: maior sic demonstratur, vbi est eadem ratio formalis est idem effectus, vel quasi effectus formalis: sed per vos tota ratio formalis adæquate sufficiens ad constituendum ex quantitatibus discretis vnum ens per se quantitativum, seu vnam per se ac propriam speciem quantitatis est ordo numerabilitatis: ergo evidenter sequitur quod eadem, aut similis ratio formalis ordinis numerabilitatis, quæ datur in substantijs discretis, & in qualitatibus discretis, &c. sufficiat ad constituendum ex substantijs discretis, in quibus est talis ratio formalis vnum ens per se substantiale discretum, & ex qualitatibus discretis vnam per se speciem

ciem qualitatis discretam; unde si hæc non sufficit ut constituat ex substantijs, & qualitativibus unum ens per se, nec sufficit in quantitativibus.

165 Explicatur exemplo: ideo evidenter colligimus albedinē in saccharo non constituere ipsum dulce, quia albedo existens in pariete non constituit ipsum dulce, & ideo etiam evidenter colligimus lucem corpoream productam à sole in homine non esse sufficientem ad constituendum hominem in esse intelligentis actu, quia ipsa lux existit connaturali modo in pariete, & nihilominus non constituit ipsum in esse actu intelligentis: sed ordo numerabilitatis in substantijs discretis, &c. non sufficit ut constituat ex illis unum per se substantiale discretum, seu unam per se discretam speciem substantiæ; ergo similis ratio formalis ordinis numerabilitatis non sufficit, aut nullo modo constituit cum quantitativibus discretis unam per se speciem quantitativis.

166 Dices non dari eandem rationem formalem, in substantijs, & qualitativibus discretis, ac datur in quantitativibus discretis.

167 Sed contra manifeste, quia nihil aliud reperitur in quantitate discreta, aut numero quantitativo, nisi unitates, & entitates quantitativæ, discretio illarum unitatum, seu quantitatum, & numerabilitas cum ordine prioris, & posterioris: sed hæc omnia reperiuntur in substantijs; ergo datur in eis eadem, seu similis adæquata ratio formalis, &c. maior evidens est, ut patet ex dictis supra, & ideo adversarij dum intendunt fugere vim argumentorum confugunt ad numerabilitatem per ordinem prioris, & posterioris.

168 Minor sic probatur, quia in substantijs, v. g. in tribus Angelis dantur tres entitates substantiales, ac proinde tres unitates, datur etiam separatio, & discretio illarum unitatum ut ex se patet; item datur numerabilitas cum ordine prioris, & posterioris, quia nihil aliud est numerabilitas cum tali ordine, nisi potentia ut numerentur ab intellectu, unus primo loco, alius secundo, & alius tertio, ita ut unus prius quam alius numeretur: sed illi tres Angeli habent potentiam, & possunt numerari ab intellectu, ita ut unus prius alio numeretur, & unus primo loco, & alius medio loco, & alter ultimo loco; ergo habent numerabilitatem secundum ordinem prioris, & posterioris, nam ratio numerabilitatis non coarctatur ad quantitatem, cum secundum fidem catholicam ratio numeri ternarij reperiatur perfectissime in divinis personis. Item quoddam impedimentum est ad hoc ut tres Angelos unum post alium in ordine numeremus: certe nullum.

169 Et præterea tres Angeli sunt inæquales in numero quatuor Angelis, & intellectus potest concipere Angelos, vel qualitates materiales separatas à quantitate, & efficere omnes demonstrationes, quas efficit in quantitate in ratione numerabilitatis; ergo potest acquirere scientiam circa illam: ergo vel Angeli, vel illæ qualitates separatae sunt ens per se ut numerabiles, vel quantitativæ non sunt ens per se, quia datur eadem ratio in istis, ac in illis si sunt unum ens per se tres qualitates, vel tres Angeli: ergo ponuntur illæ in prædicamento qualitatis, & isti in prædicamento substantiæ, quod est contra omnes Doctores: ergo.

170 Dices in substantijs, qualitativibus, &c. rationes illas esse transcendentes, ac proinde non poni in

aliquo prædicamento, eo modo quo ponitur numerus quantitativus.

Sed contra primo, quia rationes illæ non sunt necessario transcendentes: ergo falsa est solutio. Probatur antecedens, rationes illæ possunt abstrahi ab entibus completis, vel incompletis: ergo quando abstrahuntur ab entibus completis non sunt transcendentes; patet consequentia, illud quod est completum in aliquo genere non potest transcendere ultimas differentias rei quæ sunt incompleta entia: ergo ratio numerabilitatis in aliis prædicamentis non est necessario transcendens: ergo potest constituere diversum prædicamentum, quod autem ratio numerabilitatis possit abstrahi, vel à completis solum, vel ab incompletis solum probatur; quia potest abstrahi vel à materiis primis, vel à formis substantialibus solum, quæ essentialiter sunt entia incompleta, & per consequens sunt intelligibilia, & numerabilia incompleta; item possunt abstrahi rationes numerabilitatis ab hominibus solum, & ab Angelis solum, qui sunt entia completa; & per consequens intelligibilia, & numerabilia completa: ergo.

Secundo contra, quia vel sumitur ratio numeri in substantijs, quatenus præcise sunt unitates, & entitates, vel quatenus sunt unitates, & entitates substantiales; sed non primum: ergo secundum; probatur minor, quia etiam in quantitativibus si sumantur unitates, quatenus unitates sunt præcise, ratio numerabilitatis erit transcendens: ergo non ponitur in prædicamento, quia quidquid transcendit quatenus tale non ponitur in illo; probatur antecedens, unitas ut unitas est convenit quantitati ratione entis; sed quidquid convenit quantitati ratione entis est transcendens; ergo unitas ut unitas etiam in quantitate est transcendens: ergo numerus in quantitativibus non constituitur ratione unitatum ut unitates sunt præcise, sed ratione talium unitatum scilicet quantitativarum: ergo etiam unitates substantiales ut unitates substantiales sunt, non sunt transcendentes licet sint transcendentes quatenus unitates; patet consequentia; ideo unitates quantitativæ non sunt transcendentes, quia ratio quantitativis in qua sunt tales unitates non divagatur per omnia prædicamenta, sed ratio substantiæ, in qua sunt unitates substantiales, ita similiter se habet; ergo illæ unitates non sunt transcendentes: probatur minor substantia ut substantia non divagatur per omnia prædicamenta; ergo neque unitas substantialis ut unitas substantialis est: ergo numerus substantialis ut numerus substantialis est, non est transcendens: sed est ens per se peculiare; ergo ponitur per se in prædicamento substantiæ: sed non ponitur; ergo nec numerus quantitativus in prædicamento quantitativis, quia non est maior ratio unius quam alterius.

Confirmatur, quando ratio aliqua communis est transcendens, ratio particularis per quam contrahitur non est transcendens; ergo licet unitas ut sic; vel numerus ut sic sit transcendens, talis unitas, vel talis numerus per quem contrahitur illa unitas, vel ille numerus ut sic, non erit transcendens; antecedens est manifestum, licet enim ens sit transcendens, nihilominus substantia completa, quæ est genus generalissimum prædicamenti substantiæ, & contrahit ens, non est transcendens: ergo &c. vel sequetur, quod etiam unitas quantitativa sit transcendens, & per consequens
L III 3 sequens

sequens numerus quantitativus non ponitur per se in predicamento.

SVBSECTIO I.

In qua tertium, & quantum argumentum ponitur.

¹⁷⁴ **T**ertio sic argumentor; omnis species per se quantitatis est ens compositum per se intrinsecum reale: sed numerus non est compositum intrinsecum per se reale: ergo non est propria species quantitatis; maior est evidens, quia omnis species debet participare omnia illa predicata realia, quae sunt de essentia sui rationis superioris, secundum illud axioma logicum, dici de omni, ut videre est in omni specie respectu sui generis, & in individuo respectu suae speciei; & ideo omnia predicata quae conveniunt animali conveniunt homini, & omnia predicata realia quae conveniunt homini conveniunt Petro; sed quantitas sic, quae est genus generalissimum praedicamenti quantitatis est ens per se compositum intrinsecum reale; ergo omnes species eius debent participare hanc essentiam; minor sic probatur, quia in numero nulla datur compositio intrinseca per se realis: atqui solum, & necessario unum ens per se compositum, &c. constituitur in esse talis per compositionem intrinsecam per se realem, ut videre est in homine, equo, lapide, &c. & contra ubi deficit haec compositio vel unio intrinseca realis per se deficit compositum intrinsecum reale per se, ideo enim visum, amatum, & intellectum non sunt composita intrinseca per se, quia unio, seu compositio illorum non est intrinseca per se realiter, sed solum extrinseca; ergo numerus non est ens intrinsecum per se reale; vel maior sic probatur, quia in unitatibus numeri, & posterioris, qui ordo vocatur unio ab adversariis, vel datur actualis ordo prioris, & posterioris; nihil enim amplius datur per quod constituatur formaliter compositum per se intrinsecum ex talibus unitatibus quod vocetur numerus: sed nec primum, nec secundum est unio, aut compositio per se intrinseca realis sufficiens ad constituendum numerum: ergo in numero nulla datur unio, aut compositio intrinseca realis.

¹⁷⁵ De primo sic probatur; quia aptitudo ad intellectionem non est intellectio, sed potentia ad intellectionem. Item potentia ad calefactionem non est calefactio, & aptitudo ad unionem non est actualis unio, nam materia prima est aptitudo ad unionem, & nihilominus non est actualis unio: sed per vos ordo prioris, & posterioris est unio, seu compositio numeri: ergo aptitudo ad ordinem prioris, & posterioris non est actualis unio, & compositio numeri: ergo ex vi talis aptitudinis non fit compositum per se, quia illud non fit nisi per actualem unionem, & compositionem partium, nam compositum per se intrinsecum est actualis effectus formalis a forma actu unita, & actu componente resultans: ideo enim nunc non datur compositum Alexandri Magni actuale, licet datur eius forma, & eius materia, quia actu non est unita forma Alexandri cum materia, nec actu componitur cum ipsa, sed actu datur aptitudo in tali forma ut componatur: ergo sola aptitudo ad unionem, & compositionem non sufficit ad

constituendum actu compositum: ergo.

De secundo sic probatur: ordo ille actualis, seu unio ordinis prioris, & posterioris in unitatibus vel est denominatio extrinseca, si est aliquid reale; vel est ens rationis: sed denominatio extrinseca nullo modo est intrinseca tale cum effectus debeat esse eiusdem rationis cum unione, aut compositione, ita ut si unio sit extrinseca, compositum resultans extrinsecum sit, & non intrinsecum; & ideo dexterum in pariete, visum, intellectum, & amatum sunt extrinseca composita, & non intrinseca, quia forma extrinsece unitur, & applicatur subiecto, ac proinde unio inter talem formam, & subiectum est denominatio extrinseca; itaque necessario debet dari unio intrinseca ad constituendum intrinsecum compositum: ergo unio quae reperitur inter unitates numeri non est intrinseca, nec intrinsece constitutiva; si autem ille ordo sit ens rationis non potest esse unio realis, nec constituere reale compositum; ideo chymera non est compositum reale, quia unio, seu compositio quae datur inter hominem, & equum ex quibus componitur, non est unio realis, sed rationis, & idem est in universali formaliter propter formam, & unionem rationis: ergo si ordo prioris, & posterioris, quae compositio numeri dicitur, & unio inter unitates illius, ex quibus componitur, est ens rationis: ergo numerus non erit compositum intrinsecum reale.

¹⁷⁷ Quod autem ordo ille sit denominatio extrinseca, sic probatur, quia ille ordo prioris, & posterioris in unitatibus provenit ab intellectu numerante illas; sed intellectus nihil intrinsecum potest producere in unitatibus materialibus: ergo ille ordo non est quid intrinsecum, sed aliquid extrinsecum: maior conceditur ab adversariis, minor sic probatur, intellectus est potentia immanens, & non transiens: sed potentia immanens nihil potest producere extra se ipsam, alias esset immanens, & transiens: ergo intellectus nihil intrinsecum potest producere in unitatibus, quia unitates sunt extra intellectum, quid enim potest producere intrinsecum intellectus humanus in ternario, & quaternario Angelorum, certe nihil: & idem est de tribus lapidibus, quia illud quod produceret intellectus in illis, neque esset spirituale, nec materiale, aut corporeum, non spirituale, quia in lapidibus nihil spirituale potest recipi ad componendum numerum corporalem, & materiam, inter partes enim pure corporales ex quibus componitur purum corporeum non potest dari unio spiritualis, ut videtur in unione animae equi, & materiae illius.

¹⁷⁸ Nec potest esse aliquid corporeum, quia intellectus quatenus potentia cognoscitiva est, nec formaliter, virtualiter, aut eminenter est corporea, nec continet rem corpoream, aut materiam, & ideo quidquid producit est spirituale, v. g. verbum mentis, habitus, &c. ergo.

¹⁷⁹ Tandem, quia respectu obiectorum tantum est cognoscitivus intellectus, ac proinde adequate representativus: atqui numerus est obiectum intellectus; ergo respectu illius tantum representative se habet solum representando numerum; ergo numerus constituitur tantum ab intellectu in esse representati, & cogniti: sed esse cognitum, & representatum est mera denominatio extrinseca; ergo quidquid unionis, aut compositionis datur inter unitates ex quibus componitur

ponitur numerus est extrinseca denominatio.

180 Probatum nunc quod talis ordo sit ens rationis, quia ille ordo non est à parte rei inter vnitates aquæ v.g. quæ homogeneæ sunt, ac proinde non est vna prior, & alia posterior, neque vna prima, & altera vltima, quia non est maior ratio quare hæc sit prior altera, & illa posterior hæc, & concipitur ab intellectu, ac si esset in illis concipientem aliter ac est: ergo talis ordo est ens rationis, quia hæc est definitio entis rationis.

181 Confirmatur, quia totus numerus adæquate constituitur per designationem, & numerationem intellectualem; atqui talis designatio, & numeratio intellectualis est omnino extrinseca denominationi; ergo numerus, qui per talem denominationem extrinsecam constituitur, non est ens intrinsecum reale per se, sed potius extrinsecum; probatur maior, per id aliquid constituitur in esse talis per quod distinguitur ab alio: sed numerus ternarius hominum distinguitur à quaternario per designationem, & numerationem intellectualem; ergo numerus per designationem, & numerationem &c. constituitur: maior est certissima in metaphysica, quia omne constitutum est distinctivum: probatur minor, vel numerus ternarius hominum datur distinctus à parte rei actualiter, vel non datur: si datur, ergo vel illa distinctio est ratione temporis, quia sunt in eodem tempore, & hoc non, quia omnes homines qui sunt nunc in hoc mundo sunt in eodem tempore; ergo omnes efficiunt vnum numerum: ergo non possunt dari plures numeri essentialiter distincti; vel illa distinctio est ratione loci, scilicet ex eo quod sunt in eodem loco; & hoc etiam non, quia numerus ternarius non dependet ab eo quod homines sunt in eodem loco, quod patet primo, quia si tantum essent tres homines in mundo, & vnus esset Romæ, & alius Limæ, alius vero Matriti, esset numerus ternarius hominum, & nihilominus non essent in eodem loco: ergo.

Secundo, vel ita debent esse in eodem loco, ut sint penetrati, & hoc non, quia naturaliter est impossibile penetratio, vel essent distantes, vel indistantes, & hoc etiam est voluntarie dictum, quia in quacunque distantia potest dari numerus actualis, ex eo quod mens numeret tres homines, Petrum scilicet, Ioannem, & Franciscum; & ex eo quod mens actualiter numeret quatuor homines, Paulum scilicet, Antonium, Iacobum, & Philippum, datur actualiter numerus quaternarius distinctus essentialiter à numero ternario, & numerus ternarius distinctus à numero quaternario; ergo distinguuntur per actualem designationem mentis. Patet consequentia, ante actualem designationem, & numerationem, non dabatur actualiter numerus ternarius, & quaternarius, & per ipsam actualem designationem, & separationem intellectus, quia vnum numerum dividit ab alio distinguitur vnus numerus ab alio; ergo distinguuntur vnus numerus ab alio per actualem designationem, numerationem, & separationem intellectualem: ergo numerus actualis constituitur per illas; minor prima, & præcipua est evidens, & recipitur ab adversariis; nam talis designatio, &c. est actus intellectus designans, & numerans: sed actus intellectus est forma extrinseca, & non intrinseca respectu numeri lapidum, &c. siquidem actus mens intellectus est in meo intellectu, & lapides quos designo sunt Romæ, Matriti, aut Babylonie; ergo actus intellectus est forma extrinse-

ca respectu illorum; alias si non extrinseca, sed intrinseca forma esset mens actus, intellectus inhereret, & informaret intrinsece lapides, &c. quod est summum absurdum inauditum; ergo designatio intellectus est mere extrinseca denominationi respectu numeri.

Respondent adversarij, ad probationem præcipue maioris in qua est difficultas ante actum intellectus numerantem, &c. dari numeros distinctos.

Sed contra, quia non est per quid distinguantur actualiter, nam quamvis ex se habeant aptitudinem ut sit numerus ternarius, vel quaternarius, nihilominus quod actualiter sit numerus ternarius, vel quaternarius non habent ex se unitates; alias etiam quando mens concipit ex vna parte tres homines in se erunt numerus binarius, & ternarius simul, & etiam pars quaternarij quod est contra Aristotelem, & omnes adversarios dicentes numerum ternarium non includere binarium actualiter, neque esse partem quaternarij, quod autem hoc sequatur patet, quia vel quando arithmeticus v.g. ut efficiat aliquam demonstrationem considerat ex vna parte numerum ternarium, & ex alia quaternarium, vnus numerus distinguitur ab alio actualiter, & essentialiter, ita ut numerus ternarius non sit actualiter pars numeri quaternarij, si hoc; ergo solum per numerationem actualem sit ternarius, & distinctus, à quolibet alio, quia antea habebat omnem aptitudinem, & numerabilitatem, & non erat numerus ternarius distinctus actualiter, & essentialiter à quolibet alio numero; si autem adhuc ut actualiter consideratur ab Arithmetico est pars alterius numeri; ergo ut sic est quid incompletum in ratione numeri, quod est absurdum, quod intendimus ertere.

Urgetur, si numerus non constitueretur per 184 numerationem actualem omnes entitates quantitativæ existentes à parte rei efficient vnum numerum, quia non esset maior ratio quare darentur plures numeri, quam pauciores, & quare potius hæc entitas componeret cum alia, & non cum altera, & præterea actualiter darentur infiniti numeri, quia possunt fieri infinitæ combinationes unitatum inter se; sed hæc omnia sunt contra adversarios.

Quarto, quia omnia illa quæ sunt species quantitatis proprie debent esse entia naturalia per se, & non artificialia, aut moralia; sed numerus non est ens per se naturale, sed artificiale aut morale: ergo numerus non est per se species quantitatis proprie; maior est evidens, quia eo modo sunt species, quo est genus sub quo sunt: sed quantitas ut sic quod est genus est ens naturale per se, & non artificiale, aut morale; ergo omnes species quantitatis sunt entia naturalia per se, & non artificialia. Deinde, quia omnia quæ sunt species alicuius generis proprie per se ponuntur in prædicamento illius generis directe: sed omne quod per se, & directe ponitur in prædicamento debet esse naturale, & non artificiale; ideo enim domus, pileum, scamnum, &c. à prædicamento excluduntur per se, quia sunt entia artificialia, licet maiorem unionem habeant inter proprias partes materialem scilicet, & formalem, quam numerus, nam forma scamni ita petit esse in materia illius intrinsece, ut non possit vlllo modo conservari extra materiam scamni. Item excluduntur omnia Sacramenta à prædicamento, quia non sunt entia

entia naturalia: sed moralia, aut moraliter composita: Item Respublica, & exercitus non includuntur directe in prædicamento propter eandem rationem, nam entia artificialia, & naturalia sunt absolute entia per accidens, & ideo licet in ipsis detur unio quæcumque, aut ordinis, ut in exercito, & in Republica, ubi datur ordo dignitatum prioris, & posterioris, aut alterius rationis, cum hæc unio non faciat ens per se excluduntur à prædicamento.

186 Minor prima, & præcipua sic probatur, quia illud est ens per se naturale, quod à causis naturalibus naturaliter operantibus per actionem physicam, & naturalem producitur; sed numerus actualis quatenus talis, & quatenus dicit ordinem prioris, & posterioris non fit, aut producitur per causam naturalem naturaliter, & per physicam actionem ut patet ex supra dictis; ergo non est ens naturale. Deinde, quia illud est ens artificiale, aut morale, quod ab artifice intellectualiter, aut moraliter operante componitur aut producitur: sed numerus est huiusmodi; ergo numerus est ens artificiale, aut morale, & non naturale; maior est certa, ideo enim vas est ens artificiale, & Sacramentum est ens morale, quia illud ab artifice intellectualiter, & hoc ab agente moraliter operante producitur: ergo Minor sic probatur, quia numerus, v. g. ternarius trium partium aquæ non habet ex se, & ex natura sua, & ex vi causarum naturalium ordinem prioris, & posterioris: sed potius ab homine libere, & intellectualiter operante accipit hunc ordinem, quod iam supra probavimus; ergo numerus secundum rationem formalem numeri operi mandatur, aut producitur ab agente artificialiter, aut moraliter operante; hæc consequentia sic probatur, quia nihil aliud est moraliter operari nisi libere, sicut nihil aliud est artificialiter operari, nisi operari secundum regulas alicuius artis: sed numerus producitur in esse numeri secundum ordinem prioris, & posterioris ab homine libere, & ad libitum, ac secundum regulas artis operante; ergo moraliter, & artificialiter producitur.

187 Tandem, quia ens naturale habet naturales, ac determinatas causas intrinsecas, materiam scilicet, & formam; ita ut materia non possit esse forma, nec forma possit esse materia illius; sed materia determinate sit semper materia, & forma semper determinate forma; item quod forma compositi unius speciei, nec quoad entitatem, nec quoad formalitatem possit esse forma compositi alterius speciei, ut videre est in igne, vel equo, quorum formæ nunquam possunt esse materię eorundem; nec possunt esse formæ aliorum compositorum specie distinctorum: sed entitas, quæ est forma in ternario potest esse materia eiusdem ternarij, si ab homine libere eam antea ultimo numerante, postea numeretur vltima, & unitas, quæ est forma numeri ternarij potest tolli à numero ternario, & coniungi cum numero quaternario, aut cum quatuor unitatibus, & facere numerum quinarium, ut forma quinarij specie distincti à ternario, ut late iam supra probatum manet: ergo numerus non habet determinatas, & naturales causas intrinsecas formam scilicet, & materiam: ergo non est ens per se naturale compositum.

SVBSECTIO II.

In qua quintum argumentum proponitur.

Quinto sic argumentor, tota entitas unius speciei realis formaliter, & materialiter non potest includi in alia specie completa inadæquate constituendo illam: sed tota entitas quaternarij formaliter, & materialiter, constituit inadæquate quinarium, & quinarium similiter constituit senarium, & senarius septenarium, &c. ergo numerus non est species propria quantitatis. Maior supra dum egimus de linea, & superficie probata, & demonstrata manet; minor sic probatur, quia ternarius, v. g. & idem est de reliquis nihil aliud est, quam tres unitates ut numerabiles prima, secunda, tertia: sed tres unitates ut numerabiles hoc modo una post aliam à prima usque ad tertiam, sic constituunt quaternarium, nam formaliter ut numeretur, & constituantur quaternarius debent tres unitates prius numerari hoc modo prima, secunda, tertia, & postea quarta, quia quaternarius formaliter includit quartam unitatem ut quarta est: sed quarta formaliter ut quarta necessario præsupponit primam, secundam, & tertiam, ita ut si non fuerit formaliter hic ordo, non possumus progredi ad quartam formaliter sine qua non datur quaternarius; ergo ternarius non solum materialiter: sed etiam formaliter includitur in quaternario, & inadæquate constituit illum; consequentia hæc est manifesta, & de materiali nullo modo potest dubitari, quia nihil aliud est materiale ternarij, nisi unitates illæ, aut quantitates ex quibus componitur ternarius: sed illæ ipse quantitates seu unitates ex quibus componitur ternarius includuntur in quaternario, & componunt ipsum, quia quaternarius componitur solum ex illis tribus unitatibus, addendo quartam; ergo numerus ternarius quoad materiale includitur in quaternario.

Quoad formale vero sic demonstratur, quia nihil aliud est formale, aut formalitas totius ternarij nisi numerabilitas, aut actualis numeratio cum ordine prioris, & posterioris, numerando cum ordine prioris, & posterioris: sed illæ tres unitates, quæ includuntur in quaternario non includuntur in illo, nec componunt illum nisi prius numerentur secundum ordinem prioris, & posterioris dicendo prima, secunda, tertia, quibus numeratis formalissime cum tali ordine addimus quartam dicendo quartam: non enim possumus pervenire ad numerationem quartæ nisi antea numeraverimus tres unitates cum ordine prioris, & posterioris à prima usque ad tertiam; ergo numerus ternarius quoad formale, vel formalitatem totius ternarij includitur in quaternario.

Quod autem inadæquate constituat patet, quia ternarius non constituit quaternarium ut tota quidditas quaternarij, siquidem quaternarius addit quartam unitatem supra tres, ac proinde aliquid prædicatum essentiale, quod non dicit ternarius, sicut corpus non est tota quidditas hominis, quia homo addit supra corpus animam essentialiter, quam non dicit corpus, ac proinde corpus inadæquate constituit hominem: ergo ternarius, qui constituit non ut tota essentia constituit.

constituet vt pars essentia; ergo inadæquate constituit.

191 Dices adveniente quarta vnitate desinere ternarium.

192 Contra manifeste, quia per aduentum quartæ vnitatis, nec desinit materiale, nec desinit formale ternarij: sed potius sunt simul materiale, & formale illius: ergo per aduentum quartæ vnitatis nullo modo desinit ternarij: patet hæc consequentia, quia non desinente aliquo quoad materiale, & formale; sed potius perseverante quoad vtrumque simul vnitum non potest desinere illo ipso, v. g. non desinente homine quoad corpus, & quoad animam vnitam corpori, quod est formale hominis: sed potius perseverantibus materia, anima, & vnione hominis simul sumptis, & vnitis non potest desinere homo: sed adveniente quarta vnitate non desinunt tres vnitates, aut quantitates, siquidem tres reperiuntur in quaternario, quæ sunt materiale ternarij, nec ordo formalis primæ, secundæ, & tertiæ desinit, cum hic necessarius sit ad quaternarium vt iam probavimus, ac proinde non desinit, nec quoad formale, nec quoad materiale: sed potius perseverat quoad vtrumque simul vnitum; ergo per aduentum quartæ vnitatis non desinit numerus ternarij.

193 Respondent aliqui numeraliter, v. g. ternarium addere præter ordinem prioris, & posterioris aliquem modum supra tres vnitates, qui adveniente quarta vnitate destruitur.

194 Contra manifeste, quia vel ille modus additus esset vnus omnino per se sive simplex, sive compositus in omnibus vnitatibus simul sumptis, & in singulis earum, vel esset tantum vna collectio ne aliquid ponens in singulis vnitatibus; primum est plane impossibile de modo simplici, quia vna entitas simplex non potest esse in subiectis realiter distinctis ac distantibus vt sunt vnitates numeri sine aliqua physica vnione per se, vt de se patet. Et de modo composito physice per se non est minus impossibile, vt videre est in vna numero albedine, quæ licet sit res, & non modus ex eo tantum quod est vna per se physice composita non potest esse simul, & eodem tempore in Rege Hispaniæ, Angliæ, & Galliæ, qui faciunt numerum ternarium; ergo a fortiori vnus numero modus physice per se compositus non poterit esse in tribus vnitatibus componentibus ternarium non vnitis per se physice: sed potius physice diuisis, & discretis, quia magis dependet vnus per se modus ab vno per se subiecto, quam vna res ab vno subiecto; nam vna res potest esse saltem diuinitus sine vilo subiecto, vt quantitas in Eucharistia, & nihilominus vnus modus adhuc diuinitus non potest esse, &c.

195 Secundum vero superfluum est imo repugnat, quia eadem vnitas apta est componere binarium, ternarium, & quemlibet numerum in infinitum; ergo vel est apta per se ipsam sine additione, vel non: si primum est intentum; si secundum ad singulos numeros componendos indigebit peculiari addito distinctæ rationis, & sic deberent addi modi in infinitum distincti.

196 Item, quia etiam vnus totus numerus vt binarius potest componere alium numerum: v. g. binarium ternariorum, aut quaternariorum, nemo autem fingere potest huiusmodi numerum addere aliquid rei supra alios numeros simul sumptos, v. g. binarius vt binarius est, alias rediret efficacia.

R. P. I. deph. de Peñafiel Theol. Schol. Tom. I.

cuius, & fortius argumentum supra factum, quia vel ille modus esset simplex, vel compositus per se, vel per accidens, aut non per se vnus; si hoc vltimum, non poterunt vnitates ratione illius modi qui per accidens, & non per se physice est vnus componere vnum numerum magis quam per se ipsas, nam ideo tales vnitates per se ipsas non possunt componere vnum ens per se, quia inter se non habent vnionem per se: sed potius sunt diuisæ & discretæ: sed etiam ille modus superadditus nullam habet vnionem per se inter suas partes: sed potius habet discretionem, & diuisionem inter illas, ac proinde non habet vnitatem per se physicam, aut compositam, aut simplicem sicut habet mea albedo, & habet meus intellectus, ratione cuius dicitur vnus per accidens, aut multitudo modorum, sicut sunt ipsæ vnitates præciso modo; ergo talis modus non potest facere vt vnitates quæ per se non poterant componere vnam propriam speciem quantitatis ratione sui componant illam.

Primum dici non potest, quia vnus per se modus simplex, aut compositus non potest esse, aut in toto binario ternariorum, aut in partibus talis binarij, quia partes non habent maiorem vnitatem quam ipsæ binarij, siquidem sunt ternarij, ac proinde sunt tam entia per accidens sicut binarij; nec potest dici quod talis modus sit partim in singulis vnitatibus, quibus componuntur ternarij, nam si numerus dicit specialem modum realem partialiter existentem in singulis vnitatibus: interrogo, si sit vna tantum vnitas in rerum natura, an in illa sit ille partialis modus, vel illi addatur quando sit altera vnitas, neutrum enim potest cum probabilitate dici. Primum patet, tum quia vt bene aduertit P. Suarez, quotiescumque vnum compositum resultat, & multis per peculiarem modum compositionis, destructo altero extremo omnino tollitur ille modus vt inductione constat in omni compositione, sive per veram vnionem, sive per quamcumque habitudinem: ergo idem dicendum est in præfenti si compositio numeri sit per specialem modum. Tum etiam, quia si in rerum natura sit vnum tantum corpus, fingi non potest quid in illo sit in ordine ad componendum numerum præter eius quantitatem indivisam, aptitudo enim vel ad diuisionem, vel ad componendum numerum nihil est præter quantitatem.

Altera vero pars facile probatur, nam si vnum corpus tantum sit in rerum natura ex eo solum, quod aliud fiat, confurgit binarius, & tamen ex eo solum quod illud fiat nihil rei additur alteri corpori, nisi fortasse relatio similitudinis, aut æqualitatis, quæ omnino impertinens est ad rationem numeri.

Nec dici potest talem modum esse solum in aliqua vnitate, quia non est maior ratio de vna quam de alijs.

Et præterea inductione potest facile ostendi nullum esse talem modum realem additum vnitatibus simul sumptis ad componendum numerum, quia neque est vnus aliqua realis, neque ordo, neque situs, neque aliquid huiusmodi, quia hæc omnia sunt accidentia ad numerum constituendum, nihilque vltra requiritur præter existentiam vnitatum.

Hoc totum efficacius confirmatur, quia vel ille modus separari potest ab vnitatibus simul existentibus, vel non: si separabilis non est, sine fun-

M m m m damento

damento fingitur distinctus in re; si vero separari potest, ponamus separari; tunc vero tunc duae unitates existerent non minus essent binarius, quam modo; ergo signum est binarium non constitui per modum illum ex natura rei distinctum. Idemque argumentum aequè efficax fiet per separationem, aut praecisionem intellectus: nam si praeciso tali modo intelligitur binarius existens, si duae unitates existant; ergo signum est non constitui formaliter per illum modum, nam praeciso formali constitutivo, non potest intelligi res constituta.

202 Alij respondent tres unitates componere numerum quaternarium, non quatenus sunt numeri ternarius.

203 Sed contra, in tantum tres unitates sunt numeri ternarius in quantum sunt tres entitates quantae numerabiles; sed in quantum sunt tres entitates huiusmodi componunt numerum quaternarium; ergo quatenus sunt numeri ternarius componunt numerum quaternarium; probatur maior, in quantum tres unitates sunt tria quanta numerabilia habent materiam, & formam numeri ternarii; sed in tantum sunt numeri ternarius in quantum habent materiam, & formam ternarii; ergo in quantum sunt tria quanta numerabilia sunt numeri ternarius.

204 Dices componere numerum ternarium in quantum inter illas tres unitates datur aliqua ultima; sed quando ipsae tres unitates componunt numerum quaternarium nulla datur ultima unitas inter illas; ergo propterea componunt numerum quaternarium non est ternarius.

205 Sed contra, vel est in quantum aliqua ex illis tribus unitatibus est ultima actualiter, vel aptitudinaliter; sed non primum; ergo secundum; non primum, quia esse ultimum actualiter est quod actualiter numeretur ab intellectu, quod est denominatione extrinseca, & haec secundum adversarios non constituit essentialiter numerum; si autem est in quantum ultima aptitudinaliter, etiam quando componit numerum quaternarium est ultima unitas aptitudinaliter; ex eo enim quod iungatur quarta unitas cum illis, non amittunt aliquid intrinsecum, neque mutantur intrinsece; ergo retinent rationem ultimae aptitudinaliter, quia talis ratio ultimae unitatis est quid intrinsecum in illis; ergo secundum omnem illam rationem componunt numerum quaternarium.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta Adversaria solvuntur.

206 AD locum Aristotelis respondeo Philosophum divisisse quantitatem in continuam, & discretam, non divisione univoca, & propria, sed potius divisione quasi analogi in analogata, eo modo quo posset dividi risus in risum hominis, & prae, vel eo modo quo dividitur homo in hominem verum, & pictum. Itaque Aristoteles discretam inter species quantitatis, non quia revera sit propria species, & habeat veram, & propriam unitatem per se, sed quia in re habet suum modum extensionis, seu multiplicationis, & communiter concipitur per modum unius habentis suam definitionem, & proprietates, quod satis est ut aliquomodo, & reductively in praedicamentali

coordinatione constituantur, neque enim omnia quae hoc modo in praedicamentis collocantur, habent in rebus propriam, & per se unitatem. Quodque nihil aliud Aristoteles intenderit ex alijs eius locis quos supra pro nostra conclusione citavimus. Neque proprietates per se quantitatis proprie conveniunt numero ut videbimus in responsione ad sextum.

Ad secundum argumentum nego maiorem: ad probationem illius nego antecedens, & ad illius probationem concedo maiorem, quia oratio etiam excluditur ab hoc praedicamento, quia est ens per accidens. Item distinguo minorem: sed quantitas continua non potest esse genus supremum negative nego minorem, positive concedo minorem; dupliciter enim dici potest aliquid primum, & supremum negative, vel positive; negative dicitur tale quatenus non datur aliud primum, & aliud supremum, ad eum modum, quo dicitur Petrus unicus Filius Pauli primogenitus illius, quatenus non datur alius primus, quo modo loquendi videntur multi Patres circa Christum Dominum respectu Virginis, quem vocant primogenitum illius.

Positive autem dicitur aliquid primum, quatenus est ante alia, & supponit alia, vel connotat illa, ut melius loquar sub se, quae sequantur ad illud, ut v.g. in numero ternario Petrus potest dici primus, quia connotat alios homines qui sequuntur ad ipsum, ita similiter supremum genus dicitur negative illud quod non supponit aliud genus supra se; positive autem dicitur supremum quatenus sub illo sunt alia genera; praedicamentum autem non requirit necessario supremum genus positive, sed negative tantum, quod datur in quantitate; sicut v.g. ut Deus sit ens à se non est necesse ut sit à se positive, hoc est ut fiat, aut producat ut sit eo modo quo in sententia probabili reproducitur Christus à se ipso in Eucharistia, sed sufficit esse negative à se, id est quod non fiat ab alio; ergo si Deus, qui est omnibus rebus perfectior infinite ut accipiat perfectissimam denominationem à se, sufficit quod negative sit talis, à fortiori sufficit ut imperfectissimum genus inter omnia genera realia simpliciter dicatur supremum quod negative sit tale.

Ad tertium respondeo negando antecedens, quia unus habitus potest esse de illis etiam entibus per accidens, quibus aliqua proprietates convenire potest propter aptitudinem quam à parte rei habet illud obiectum, ut à scientia quasi unum aliquo modo concipiat ut Politica versatur circa Rempublicam, & ars militaris circa exercitum, quae sunt entia per accidens, & in sententia ipsorum adversariorum excluduntur à praedicamento, sicut domus, & civitas sunt obiectum per se Architecturae, & nihilominus excluduntur à praedicamento: ex quibus evidenter colligitur maiorem unitatem requiri ad hoc ut aliqua ponantur in praedicamento, quam sint obiectum alicuius scientiae, quia ad primum requiritur rigorosa unitas per se ratione vel identitatis, vel unionis physicae; ut patet ex supradictis, & ad secundum non est necesse, ut partes alicuius obiecti habeant rigorosam unitatem per se, sed sufficit convenientia, aut similitudo inter partes illius adaequati obiecti, aut aliqua ordinatio inter illas, ut diximus in praecedentibus, de quo latius agemus *disputatione 1. metaphysica.*

Hoc

210 Hoc totum evidenter demonstro sic; quia intellectus humanus habet pro obiecto adæquato à quo per se specificatur, & accipit unitatem omne intelligibile, cuius partes non habent unitatem per se, sive per identitatem, sive per unionem, nam partes illius obiecti sunt omnes creaturæ tam corporeæ, quam spirituales, tam substantiales, quam accidentales; Item præcipua pars illius obiecti, utpote obiectum attributionis est Deus: atqui omnes creaturæ inter se, & cum Deo non habent unitatem per se, nec identitatis, nec unionis physice; sed solum habent quamdam convenientiam, similitudinem, & subordinationem inter se in ordine ad Deum; ergo ut aliquid sit obiectum alicuius principij cognoscitivi per se vnius, non est necesse ut sit omnino ens per se, sed sufficit ut aliquomodo tale principium cognoscat illud ut aliquo modo vnum, & contempletur in illo aliquas proprietates, & aliqua prædicata secundaria tali obiecto convenientia. Totum hoc ad hominem patet contra adversarios, nam ipsi asserunt Angelum per vnam simplicem cognitionem (quod in cognitione divina omnes sine controversia fatemur) plura ut plura cognoscere, ut Deum, & hominem, entia artificialia, & naturalia, & nihilominus illa quæ per modum vnius obiecti per se cognoscuntur non habent unitatem per se eo modo quo illud, quod in vno prædicamento ponitur petit necessario; ergo.

211 Item contenti deberent esse adversarij, quod obiectum Arithmetice esset vnum per rationem aut vnum ens rationis, nec tam solliciti, aut inquieti deberent esse ad extorquendum à nobis unitatem rigorosissimam per se realem tali obiecto, si confectionem aut acolutiam in sua doctrina haberent, nam Logica in eorum sententia propriissime, & perfectissime vna scientia est, & nihilominus illi tribuit pro obiecto per se primario quoddam ens rationis, aut concretum ex operationibus intellectus, & relationibus rationis, aut directione rationis, quod non potest esse vnum ens per se reale, sed potius est vnum concretum rationis, quia bonum ex integra causa, malum autem ex quocumque defectu. Et ideo univèrsalia formaliter, prædicatum, subiectum, &c. secundum ipsos, quæ iidem adversarij attribuant Logice, ut obiecta per se primaria essentialiter sunt entia rationis; ergo ut numerus sit obiectum per se alicuius scientiæ realis non est necesse in vestra sententia ut sit vnum omnino per se reale, sed sufficit ut sit quomodocumque vnum.

212 Tandem respondeo duplex esse ens per accidens, aliud casuale, qualis est inventio Thesauri, vel etiam illud quod est omnino voluntarium, & ad libitum, ut quod verbum *amo*, *amas*, petat accusativum, & hoc modo coniungitur, vel quod galerus hac vel illa figura fiat, &c. & hoc ens per accidens non potest esse obiectum alicuius scientiæ per se, ut patet ex dicendis postea *libris de posteriori resolutione*.

213 Aliud ens per accidens datur quod est compositum ex pluribus entibus per se completis, & de hoc potest dari scientia, ut v.g. de Republica, de domo, &c. ratio autem est, quia talia entia habent aliquas proprietates necessario illis convenientes, fundatas in principiis naturalibus, hoc est ex tali positione, vel dispositione convenit semper illis aliquod prædicatum, ut v.g. in constructio-

R. P. Ildeph. de Peñañel Theol. Schol. Tom. I.

ne domus, sequitur quod pellat frigus, calorem, &c. Ita similiter ex eo quod ex vna parte iunguntur tres homines numerando illos, sequitur numerus ternarius, & quia ex alio capite iunguntur quatuor, sequitur numerus quaternarius, & quia ternarius est inæqualis quaternario, hoc est, quod in illo non dentur tot partes, quot dantur in quaternario, & alia multa, quæ sequuntur ex positione talium unitatum, ideo ex numero composito ex illis datur scientia.

Ad quartum concedo maiorem, & nego minorem si proprie loquamur de actu, & potentia; in numero enim nulla datur proprie potentia, nec reperitur proprius actus, ac proinde non est ens per se.

Ad quintum nego antecedens, & ad illius probationem concedo maiorem, & nego minorem, & ad probationem concedo item maiorem, & nego minorem quod amplius patebit ex dicendis.

Ad confirmationem nego antecedens, quia numerus non est quantitas, sed quantitates, ac proinde non est vnum ens per se sicut corpus, ratione cuius quantitas ut sic, quæ est vna per se quantitas non potest esse genus ad continuam, & discretam.

Ad sextum respondeo concedendo proprietates quantitatis convenire suo modo quantitati discretæ, ita tamen ut veram unitatem per se realem in ea non requirant, nam extensio huius quantitatis solum est multiplicatio quædam unitatum, multiplicatio autem ut sic non requirit unitatem realem inter ea quæ multiplicantur.

Item divisibilitas huius quantitatis non est in ordine ad realem separationem eorum, quæ in re vnum erant, sed in ordine ad designationem mentis, quæ separare, & dividere potest unitates ex quibus numerum coalescere intelligebat.

Rursus æqualitas, vel inæqualitas inter numeros, ut bene notat Pater Suarez, propterea proprietates quantitatis non est vna aliqua relatio, quæ in toto vno numero inveniatur respectu alterius, sed est ipsa multitudo unitatum propterea in vno numero est maior vel minor quam in alio. Quo modo etiam acervus tritici, aut lapidum potest esse æqualis vel inæqualis alteri. Præterea quamvis numerus proprie sit finitus, tamen hæc etiam denominatio, & proprietates non requirit unitatem realem per se, sed solum definitam multitudinem unitatum. Unde aliter etiam magnitudo finita dicitur, quam multitudo, magnitudo enim est finita, quia in re ipsa clauditur extremo termino, vel vno vel pluribus: numerus autem non habet in re aliquem designatum terminum, nam partes eius habent in re ordinem, aut positionem, tamen in ordine ad mentem semper habet ultimam unitatem, qua finitur eius numeratio.

Denique, & si ratio mensuræ proprie conveniat numero, tamen illa proprietates magis est rationis quam realis, ideoque non requirit in numero veram unitatem realem per se.

Ad ultimum patet ex iam dictis ad sextum.

DVBIVM APPENDIX.

Quantitatis proprietates ponuntur.

1. **P** R I M A proprietates posita ab Aristotele est, quod quantitas non habeat contrarium, quæ proprietates uti negativa non est stricto modo proprietates.
2. Pater Suarez hac ratione probat quantitati convenire hanc proprietatem. Quia contrarietas supponit specificam differentiam, est enim oppositio eorum quæ sub eodem genere maxime distant; at vero inter quantitates quæ specie differunt non est contrarietas, quia non se expellunt ab eodem subiecto, sed potius ex natura rei necessatio debent esse coniunctæ, imo secundum rem habent talem subordinationem, ut una sit alterius principium, quæ omnia pugnant cum vera contrarietate: exemplum horum est in linea, superficie, & corpore, nam linea est principium superficiei, & superficies corporis.
3. Sed hæc ratio quia supponit lineam, superficiem, & corpus esse proprie species completas quantitatis, (cum solum corpus talis sit) quod uti falsum supra reiecit, ideo non est admitenda, nam si essent completæ species quantitatis, sine dubio una expelleret aliam sicut unum corpus non solum specie distinctum, sed etiam numero expellit aliud ab eodem subiecto, v.g. ab eadem nimirum substantia, & nihilominus unum corpus non habet propriam contrarietatem cum alio: ergo ex eo quod una entitas expellat aliam non potest attribui illi ratio contrarietatis; alias duo corpora numero distincta, aut essentialiter seu specie differentia essent contraria, & sic non solum quantitas, & qualitas, sed etiam forma substantialis esset capax contrarietatis; siquidem una forma substantialis expellit aliam ab eadem materia prima, quod est falsum; unde ex eo, quod non se expellant præcise linea, superficies, & corpus, adhuc supponendo esse species completas quantitatis, non debet probari formalissime esse incapaces contrarietatis, nam si formalissime à negatione expulsionis quomodocumque recte argueretur ad negationem contrarietatis, è contra vero posset argui etiam ab expulsionem unius corporis respectu alterius, & unius formæ substantialis respectu alius corpora, & formas substantiales esse contrarias, quod ipsi adversarii negant; quia sicut negatio est causa negationis, ita affirmatio est causa affirmationis; & è contra si affirmatio non est causa affirmationis sibi proportionata, neque negatio talis affirmationis formalissime erit causa negationis, &c. sed affirmatio expulsionis in uno corpore respectu alterius, & in una albedine respectu alterius albedinis numero distinctæ; & in una forma substantiali respectu alterius, non est causa affirmationis contrarietatis in illis; ergo formalissime negatio expulsionis in linea respectu superficiei, non erit causa negationis contrarietatis inter illas: ergo ratio illa tam ex supposito, quam ex illatione adhuc concessio supposito non recte procedit: ergo alia querenda est ratio propter quam quantitas non habeat contrarietatem cum alia, etiam si expellat illam ab eodem subiecto.

Quæ assignanda est ex definitione Aristotelis, quæ sic se habet; contraria sunt quæ sub eodem genere maxime distant, & ab eodem subiecto mutuo se expellunt; in qua definitione tria petit Aristoteles ad hoc ut aliqua sint contraria, unde si non omnia concurrant in aliquam entitatem, etiam si aliqua in tali entitate reperiantur, non sufficient ad constituendam illam entitatem in esse contrariæ respectu alterius, ut videre est in forma substantiali respectu alterius specie distinctæ, ubi aliquæ ex illis conditionibus concurrunt, v.g. differre specie, & expellere aliam, & nihilominus non est proprie contraria talis forma respectu alterius: prima conditio ex his, quæ requirit Aristoteles est, ut contraria specie distinguantur, nam si solo numero differant non sunt proprie contraria, etiam si se expellant ab eodem subiecto, ut videre est in una albedine ut octo respectu alterius albedinis.

Secunda conditio est, ut non solum quomodocumque differant specie, aut essentialiter: sed maxime differant, & ideo ait Aristoteles quæ sub eodem genere maxime distant; maxime autem distare, aut differre significat, ut explicat Divus Thomas, tales res specie distinctas habere rationem communem oppositionis inter se, quæ consistit in quadam repugnantia, quæ reperitur inter talia opposita ratione propriarum differentiarum ut ad invicem se destruant agendo, & reagendo ad invicem, vel se expellendo ab eodem subiecto, non solum propter incapacitatem illius ad recipiendum amplius quam potest: sed etiam propter antipatiam talium formarum inter se; exemplis manifestatur hoc: nam una albedo excludit aliam numero distinctam à se, & una forma substantialis excludit aliam ab eadem materia, non propter specialem repugnantiam, & antipatiam, quæ datur in una respectu alterius: sed potius, quia una materia prima non habet capacitatem ut naturaliter recipiat duas formas substantiales simul, &c. è contra vero gradus septimus caloris non comparatur simul cum gradu septimo frigiditatis, quia subiectum non habet capacitatem ad recipiendum septimum gradum, nam capacitas subiecti est ad recipiendum octo gradus: sed quia tales gradus opponuntur inter se per strictam repugnantiam, & oppositionem, quæ nomine antipatiae potest explicari, quæ non reperitur nisi in his, quæ participant rationem oppositionis ut sic.

Tertia conditio est ut se expellant ab eodem subiecto, connotando maximam repugnantiam, seu oppositionem inter formas eo modo quo explicuimus, & patet in oppositione privativa, aut contradictoria; nam privatio, v.g. tenebræ, aut mors, non ideo expellunt vitam, & lucem, solum, quia subiectum fit incapax illorum, ne datur superfluum, &c. ut videre est in receptione duarum albedinum eiusdem rationis: sed propter oppositionem, repugnantiam, & antipatiam, quæ reperitur inter privationem, & formam, quam nullo modo habent duæ albedines eiusdem rationis, & habent duæ qualitates contrarias.

Itaque propria, & stricta contrarietas est positiva repugnantia, oppositio, & antipatia duarum formarum absolutarum ac simpliciter talium: sed quantitates non sunt formæ inter se repugnantes, & oppositæ: ergo non sunt contrariæ, ac proinde quantitas non est capax contrarietatis, nec habet contrarium.

Dicitur

8 Dices magnum & parvum, multum & paucum sunt quantitates, & sunt contrariae: ergo.

9 Respondeo cum Aristotele negando magnum, & parvum esse quanta, sed relata; nam ea quae alicui rei non conveniunt absolute, & in se: sed comparatione ad aliud non sunt quantitates, sed relationes: atqui nulla res dicitur magna, aut parva nisi comparatione aliorum; ergo. Et ideo Aristoteles ait magnum & parvum, maius & minus, &c. non esse per se quantitates, sed affectiones quantitatis, quae omnes reducuntur ad aliam proprietatem statim declarandam de aequalitate, & inaequalitate; nam omnes praedictae relationes sub inaequalitate comprehenduntur.

10 Sed contra, quia argumentatio, & diminutio sunt motus contrarii; ergo quia tendunt ad terminos contrarios; ergo magnum, & parvum habent contrarietatem non relativam, vel quatenus relationes sunt, nam augmentatio, & diminutio non sunt motus ad relationes, sed ad quantitates; ergo parvum, & magnum quatenus terminant tales motus contrarios sunt contrariae quantitates, ac proinde quantitas habebit contrarium.

11 Respondeo augmentationem, & diminutionem non esse motus contrarios: sed oppositos privationes, in utroque enim ex his motibus duae mutationes coniunguntur, una est acquisitio alicuius quantitatis ex una parte, alia est amissio alicuius quantitatis per resolutionem, quae ex alia parte viventis fit per reactionem contrarii, & si contingat acquisitionem quantitatis fieri sine ulla deperditione, vel cum minori; tunc dicitur augmentatio, si vero accidat sola amissio quantitatis, vel cum minori reparatione dicitur diminutio; si ergo in utroque motu consideremus acquisitionem alicuius quantitatis, non sunt sibi contrarii, etiam si per unum maior, & per alium minor acquiratur. Tum quia hinc potius habetur unum esse viam ad alium, & alterum perfectionem alterius; sicut calefactio intensa, & remissum etiam, quia per se loquendo utraque acquisitio sufficeret ad augmentum, si aliunde amissio non coniungeretur: amissio autem quantitatis non opponitur contrariae acquisitioni, sed privative, sicut corruptio generationi: quia ergo diminutio non opponitur augmentationi nisi propter adiunctam amissionem maioris quantitatis, ideo ibi non est propria contraria oppositio, sed privativa sicut privative opponuntur termini magnum scilicet, & parvum; parvum enim dicitur tale, quia caret ulteriori magnitudine, quam habet magnum.

12 Secunda proprietas: Aristoteles aliam proprietatem assignavit quantitati, id est, non recipere magis, & minus, quod intelligendum est secundum intensionem, quia certissimum est secundum extensionem unam quantitatem esse maiorem quam aliam; intensive autem accipere non potest. Ratio autem huius reddi potest, quia ut dicitur intensio, necesse est ut plures partes eiusdem formae sint in eodem subiecto, vel immediate, vel per receptionem unius partis quae intenditur in alia, ut videre est in gradibus eiusdem caloris, qui omnes recipiuntur in eodem subiecto, aut immediate, eo modo quo albedo, & dulcedo recipiuntur in eadem quantitate sacchari; aut mediate, quia unus informat immediate alium ut gradus secundus primum, &c. sed plures partes quantitatis non possunt esse in eadem parte subiecti neque immediate, neque

mediate ut diximus: alias duae quantitates penetrarentur, quod est contra impenetrabilitatem, quae convenit quantitati ut proprietati.

Aliam rationem huius tribuit P. Suarez his verbis, ratio ergo reddi potest, vel ex eo quod quantitas consequitur materiam ut propria passio eius, & ideo quoad latitudinem intensivam, indivisibilem habet entitatem sicut ipsa materia, vel ex parte effectus formalis ad quem per se primo ordinatur quantitas, qui est extensio partium substantiae ad quem effectum impertinens est intensio, imo intelligi non posset quomodo circa talem effectum locum habeat. Quod optime declarant exempla Aristotelis; nam seclusa maiori extensione non potest intelligi magis, & minus inter duo quanta, ut res pedalis non potest esse magis quanta, quam alia etiam pedalis, sicut unus binarius non potest esse magis vel minus numerus quam alius binarius.

Quamvis quantitas non sit capax intensionis, est tamen capax condensationis, & rarefactionis quam Divus Thomas intensionem figurative, aut per tropum vocat, ex eo quod aliquomodo conveniant, nam sicut intensio qualitatum fit sine additione, vel simpliciter, ut aiunt Thomistae, vel sine additione in nova parte subiecti iuxta nostram opinionem, ita rarefactio fit sine additione novae partis quantitatis; aut solum propter qualitatem, quae raritas dicitur; aut per corpusculum, quae inter partes quantitatis introducta extendunt eandem quantitatem, ut probabilitur a multis neotericis defenditur hac tempestate, Aristoteles autem non numeravit condensationem, & rarefactionem inter proprietates quantitatis, quia non omnes numeravit ut patebit ex dicendis, & etiam quia esse capacem raritatis, & densitatis includit in illa proprietate, nempe quod quantitas sit susceptiva qualitatum.

Tertia proprietas, & quarta: pro maxime propria assignavit Aristoteles hanc proprietatem, scilicet aequalitatem, & inaequalitatem: ad quam intelligendam adverte aequalitatem, vel inaequalitatem duobus posse modis vsurpari, primo pro actuali, & reali relatione; secundo pro aptitudine proxima ad talem relationem; hoc posteriori modo est proprietas quantitatis, quia omnis quantitas apta est esse uni aequalem, & alteri inaequalem.

Quarta proprietas est finitam esse, vel infinitam quantitatem, quae proprietas difficilis est intellectu ratione infinitudinis, quia omnis proprietas naturaliter convenit subiecto: atqui infinitudo non potest convenire quantitati naturaliter: ergo non est proprietas vera quantitatis.

P. Suarez sic interpretatur Aristotelem. Quod vero ad Aristotelem attinet non intendit sensum absolutum nimirum, quod infinitum in actu possit aliquo modo quantitati convenire, sed sub conditione, seu ex hypothese loquitur si infinitum est illud ad quantitatem debere spectare; nam infiniti, inquit, ratio quantitate utitur, & hoc verissimum est, iuxta quam interpretationem dicere etiam possumus, quia non est certum quantitatem non posse esse infinitam, ideo sub distinctione proprietatem illam assignari, & intelligi quantum ad illud membrum de infinito per non repugnantiam ex vi quantitatis ut sic, ut significavit Divus Thomas, dicens infinitum non esse contra rationem magnitudinis in communi.

M m m m 3 Sed

18 Sed contra, quia vel infinitudo in actu repugnat omni creaturæ vel non; si repugnat omni creaturæ ut inquit, & docet P. Suarez: ergo etiam repugnat quantitati, seu magnitudini ut sic, quia quod repugnat superiori repugnat omni contento sub illo: ergo adhuc per non repugnantiam non est proprietas quantitatis.

19 Si non repugnat enti creato ut sic non solum non repugnat quantitati, sed etiam qualitati, quia nulla cogit ratio ad asserendum repugnare qualitati, & non quantitati, & ideo qui asserunt posse dari infinitum in actu in quantitate, similiter asserunt posse dari infinitum in qualitate, non solum intensive secundum gradus, sed etiam extensive secundum partes eorumdem graduum extensas; unde Deus posset facere calorem ut unum infinite extensum sine aliqua intensione gradus ut duo, nam albedo, calor, & reliquæ qualitates, licet non habeant partes impenetrabiles à se, sed à quantitate, nihilominus habet partes entitativas secundum quas potest in infinitum extendi; ergo in hoc casu non est maior ratio, quare infinitudo adhuc sub distinctione possit convenire quantitati solum.

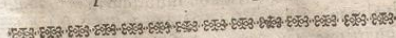
20 Aliæ proprietates sunt quæ proprius, & verius ut ita dicam, conveniunt quantitati, v.g. impenetrabilitas ratione cuius una quantitas expellit aliam ab eodem loco, & hæc soli, & semper convenit naturaliter quantitati, neque potest separari naturaliter ab illa sicut non potest risibilitas separari naturaliter ab homine, licet supernaturaliter possit. Item conversim prædicatur de quantitate, & sic est verum dicere, est quantum: ergo impenetrabile; est impenetrabile; ergo quantum: ergo in omni rigore est proprietas quantitatis; unde proprietas quantitati ut est continua, v.g. corpus, quæ sola est completa, & per se quantitas convenit proprie tamquam propria passio, imo, & numero quatenus habet rationem quantitatis convenit suo modo, quia sicut una quantitas est impenetrabilis, ita ternarius quantitatum est impenetrabilis, imo punctum est impenetrabile, quia est quantitas, & sic excludit unum punctum aliud à proprio loco, ratione cuius potest componi extensum à punctis, ut diximus in physicis.

21 Aliæ proprietates solent assignari, v.g. divisibilitas physica, extensio de quibus an sint proprie passiones alij longissime disputant, videantur quibus Lectorem remitto, quia angustiis temporum coarctamur, &c.

DISPUTATIO XI.

De predicamento Qualitatis.

QVÆSTIO I.

De significationibus nominis Qualitas.

PRIMO significat hoc nomen Qualitas differentiam substantialem, & essentialem rei, quod docet Aristoteles 5. metaphysice, cap. 14. & 28. & in predicamentis, id declarat ex modo interrogandi, & respondendi, nam

interroganti quale animal sit homo? responderi solet esse rationale: huius vestigiis insitit Porphyrius, dicens differentiam prædicari in quale.

Iurisperiti etiam hac utuntur significatione ut secundum Sazinum probat textus in lege stipulatio, digestis de verborum obligationibus, quapropter qualitatem esse asserunt quæ speciem ex differentibus declarat; unde quam Ulpianus in leg. heredes, 2. §. sed & si, ff. de testam. numerum. speciem appellat: eam Papinianus in lege qui non, 78. §. 1. ff. de heredi- bus instituendis, qualitatem seu differentiam vocat; similiter Caius in lege 74. digestis de verborum obligationibus, qualitatem demonstrari ait, cum certam speciem, aut differentiam nominamus, sive talis differentia sit specifica, sive individualis, per quam constituitur aliquid, veluti cum dicitur fundus Tusculanus, homo Stichus, ut patet ex lege sequi, cum vinum campanum optimum dicimus, ubi differentia substantialis fictione iuris nominatur illa perfectione vini campanici. Ea res, inquit Orho, facit ut ea appellatio certi significati- va sit.

Cum hac acceptione recurrit illa, qua qualitas pro tota specie sumitur, ut apud Ciceronem 1. acade, 36. ibi: sed quod ex utroque (id est ex materia, & vi) id iam corpus, & quasi qualitatem quamdam nominabant. Item lib. 2. acad. quest. earum igitur inquit, qualitatum sunt aliæ principum, aliæ ex iis ortæ. Itaque aer, ignis, & aqua, & terra prima sunt. Ex iis autem ortæ animalium formæ earum rerum quæ gignuntur è terra, ubi principes qualitates vocat species integras elementa nimirum, aërem, ignem, aquam, & terram. Et in hac significatione dicent Iurisperiti qualitatem vini, frumenti, &c. species, seu genera vini ut in lege 21. §. sed etsi digestis, qui test. fac. cum lege 78. §. 1. ff. de heredi. instituendis lege 4. ff. de viui. leg. 75. ff. de verborum oblig.

Secundo significat nomen qualitas formam rei substantialem apud Ciceronem 1. acad. quest. 41. & cum ita moveatur illa vis, quam qualitatem esse dicimus, id est formam, & 2. de natura Deorum, illi autem quemadmodum allueverant ex corpulculis non colore, non qualitate aliqua, quam novæ græci appellant, non sensu præditis, &c. eodem modo utupat Ulpianus lege 14. de contrahenda emptione. Et apud Platonem passim hæc significatio, seu acceptio reperitur, ut in Thymæo, &c. item in Phedone, necnon & apud Aristotelem 4. metaphysice cap. 5. ubi materiam, quantitatem, formam vero qualitatem appellat; quin etiam in prædicamentis secundas substantias qualitates appellare videtur, quatenus secundæ substantiæ quælo quid significant, nimirum quia secundæ substantiæ aliquo modo comparantur ad primam per modum formæ.

Physici medici corpora concreta contemplan- tur, & tractant, qualitates primas, & secundas maxime considerant; primas vocant eas, quæ quatuor elementa prima constituunt, secundas ex his composita. Quatuor primas explicat Galenus lib. 5. de composit. medicament. & tom. 1. lib. 1. de elementis, & commentar. 1. in lib. Hippocratis de humena natura, quæ repetit idem 10. §. lib. 3. de natural. facultatibus, cap. 4. item 5. de simpli. medicam. quia primas qualitates causæ sunt, inquit, 1. de elementis omnia enim valide qualitates receptæ sibi simile corpus efficiunt; unde idem tom. 1. lib. de semine, scribit validas illas existima, & primas, quæ totam substantiam immutare possunt prima solas, ut idem